

T.C.

Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**XVII. YÜZYIL ŞÂİRİ AZÂKÎ'NİN DERLEDİĞİ ŞİİR
MECMÛASI (İNCELEME-METİN-TIPKIBASIM)**

Saddam ÇOKUR

16915005

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Uğurlu ARSLAN

Diyarbakır 2017

T.C.

Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**XVII. YÜZYIL ŞÂİRİ EZÂKÎ'NİN DERLEDİĞİ ŞİİR
MECMÛASI (İNCELEME-METİN-TIPKIBASIM)**

Saddam ÇOKUR

16915005

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Uğurlu ARSLAN

Diyarbakır 2017

TAAHHÜTNAME

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “XVII. Yüzyıl Şâiri Azâkî'nin Derlediği Şiir Mecmûası (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım)” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı taahhüt eder, tezimin/projemin kağıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Tezimin 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/projemin tamamı her yerden erişime açılabilir.

06/07/2017

Saddam ÇOKUR

KABUL VE ONAY

Saddam OKUR tarafından hazırlanan XVII. Yüzyıl Şâiri Azâkî'nin Derlediği Şiir Mecmûası (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım) adındaki çalışma, 06.07.2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK

Doç Dr. Ahmet TANYILDIZ

Yrd. Doç Dr. Mustafa Uğurlu ARSLAN

ÖNSÖZ

Uygarlığın başladığı tarihten itibaren insanoğlu, kendini ifade etme çabası içerisinde olmuştur. Kültürel birikimini, inancını, gözlemlerini gelecek için kayıt altına almıştır. Bunu yaparken de en önemli araç olarak “yazı”yı kullanmıştır. İnsanlar yazma fiilini gerçekleştirerek dünya mirasına kendi özlerini bırakabilmişlerdir. Bu anlamda edebiyat dönem içerisinde gelişerek, farklı üsluplar, tarzlar, türler ile günümüze kadar bu mirası ulaştırabilmiştir.

X. yüzyıldan itibaren günümüze dinî ve edebî pek çok eser ulaşmıştır. Bu eserlerden dîvânlar, mesnevîler, şûâra tezkireleri, belâğât kitapları, sözlükler ve mecmûalar araştırmaya ve incelemeye değer eserlerdir. Bunlar içerisinde mecmûalar, pek çok şâirin dîvânlarında bulunmayan şiirlerini tespit etme, tezkirelerde isimleri zikredilmeyen yeni şâirleri sahaya kazandırma açısından ehemmiyet arz etmektedir. Bu sebeple 101 varaktan oluşan “Tahran İslam Kütüphanesi 15881” numaraya kayıtlı şiir mecmûası çalışmamıza konu olacaktır.

Çalışmamızın giriş kısmında, mecmûaların Klâsik Türk Edebiyatı’ndaki yeri ve önemi ele alınmış, ayrıca mecmûanın tanımı, tarihsel gelişimi, tasnifi ve önemi yer almaktadır.

Çalışmamızın birinci bölümünde ise, tezimize konu olan “Tahran İslâm Kütüphanesi 15581” numaralı mecmûanın şekil ve muhteva özellikleri verilmiş ve mecmûada yer alan şâirlerin hayatı ve edebî kişiliği hakkında kısa bilgiler verilip ilgili şâirlerin şiirleri üzerine yapılan çalışmalar dipnotlarda belirtilmiştir. Bu bölümde mecmûadaki şiirlerin sıralaması, varak numarası, şâir mahlası, nazım şekli, beyit sayısı, şiirlerin matla beyti ve vezinleri gösteren tablo eklenmiştir.

İkinci bölümde, çalışmamıza konu olan mecmûayı hangi yöntemle çalıştığımız belirtilmiş ve mecmûanın transkripsiyon metni verilmiştir. Oluşturulan

metinde şiirler mecmûadaki sırasına göre dizilmiş, herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Mecmûada yer alan şiirlerden bir kısmının, çeşitli dîvânlarda ve akademik çalışmalarda neşredildiği görülmüştür. Bu durumda mecmûadaki şiirler, neşredilmiş dîvânlar ve çalışmalarla karşılaştırılmış varsa farklılıklar dipnotta gösterilmiştir.

Çalışmanın sonuna ise mecmûanın tıpkıbasımını eklenmiştir.

Çalışmamızın temel amacı istinsah edildiği dönemin şiir zevkini ortaya koyan bu mecmûadaki günyüzüne çıkmamış şiirleri ve şuarâ tezkirelerinde adı zikredilmemiş şâirleri sahaya kazandırmaktır.

Metni çalışırken çeşitli zorluklarla karşılaşmıştır. Özellikle mecmûada adı geçen her şâirle ilgili ayrıntılı bir araştırma yapılmış ve bu şâirlerin şiirleri içerisinde yer aldığı dîvân neşirleriyle tetkik edilmiştir ancak neşredilen eserlerin bütününe ulaşmak her zaman mümkün olmamıştır.

Ayrıca mecmûanın bazı bölümleri nemden dolayı yıprandığı için okumada zorluk yaşandı. Ayrıca metin içerisinde eksik bırakılan harf, redif ya da bağlaçlar köşeli parantezle [] belirtilmeye çalışıldı.

Mecmûa içerisinde sekiz Farsça şiir yer almaktadır. Bu şiirleri tıpkıbasım olarak çalışmaya ekledik.

Çalışmamın tamamında yardımlarını esirgemeyen, karşılaştığım her problemde kendisine danıştığım ve değerli bilgilerinden istifade ettiğim değerli danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mustafa Uğurlu ARSLAN'a derin minnet ve şükranlarımı arz ediyorum. Gerek lisans gerek yüksek lisans döneminde hiçbir zaman yardımını esirgemeyen, yol gösteren, bu mecmûa üzerinde çalışma yapmamı öneren ve her zaman ilmî birikimlerinden faydalandığım kıymetli hocam Doç. Dr. Ahmet TANYILDIZ'a teşekkür ederim. Ayrıca Dr. Abdulhakim TUĞLUK'a, Dr. Ulaş BİNGÖL'e, Arş. Gör. Özkan CİĞA'ya, değerli dostum Uğur YİĞİZ'e ve tezimin her aşamasında maddî ve manevî olarak yanımda olan aileme teşekkürü borç bilirim.

Saddam ÇOKUR

Diyarbakır, 2017

ÖZET

Mecmûalar, seçme şiirlerin ya da muhtelif konularda yazılmış olan metinlerin bir araya getirildiği eserlerdir. İçerisinde farklı türde ve biçimde eserler bulunan mecmûalar bulunduğu gibi, tek bir tür ve şekle münhasır kasîde mecmûaları, naat mecmûaları ve gazel mecmûaları gibi mecmûalar da yer almaktadır. Klâsik Türk edebiyatının önemli kaynaklarından olan mecmûalar, derleyicisinin ve yazıldığı toplumun şiir zevkini göstermesi açısından önemli kaynaklardır.

Çalışmamızın konusunu teşkil eden mecmûa, “Tahran İslam Kütüphanesi 15881” numaraya kayıtlı bulunan şiir mecmûasıdır. Yüz bir varaktan oluşan mecmûada mahlası bilinen elli bir şâire ait toplam yüz seksen şiir mevcuttur. Mecmûa, tezkirelerde ismine rastlanılmayan Cibâlî ve hakkında çok az bilgi bulunan Azâkî gibi şâirlerin yer alması ve Bâkî, Rûhî, Sun’î, Şeyhülislâm Yahyâ gibi Türk edebiyatının önde gelen şâirlerinin dîvânlarında yer almayan şiirlerinin bulunması saha açısından ayrı bir ehemmiyet arz etmektedir.

İncelenen mecmûada yer alan şiirler, latin harflerine aktarılıp, tedkîk edilerek farklı açılardan tanıtılmaya çalışılmıştır. Ayrıca mecmûada bulunan şâirlerin biyografileri hakkında kısa bilgiler verilmiş, adı geçen şâirler ile ilgili tespit edebildiğimiz akademik çalışmalar ise dipnotlarda belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Mecmûa, Tahran İslam Kütüphanesi, Klâsik Türk Edebiyatı, Azâkî.

ABSTRACT

Journals are works combining selected poems or texts written on various topics. There are journals in which there are works of different kinds and forms as well as journals such as magazines, naat mecmaları and gazel mecmaları in a single kind and form. Journals which are very important sources of classical Turkish literature are important sources in terms of showing the taste of poetry, compiler and written society.

The journal, which constitutes the subject of our work, is a poem magazine registered in the "Tehran Islamic Library 15881". There are totally one hundred and eighty poems of fifty poets known in the journal , which includes one hundred pages. journal shows that there are poets like Azizi who has no name in the thesis and Azizi which has little information about them and that there are also poems which are not included in the places of leading poets of Turkish literature such as Bâkî, Ruhi, Sun'î, Şeyhülislâm Yahyâ.

The poems in the journal that have been examined have been transferred to latin letters, tried to be touched and introduced at different angles. In addition, brief information about the biographies of the poets in journal was given, and the academic works that we can identify about the mentioned poets are mentioned in the footnotes.

Keywords

Journal, Islamic Library of Tehran, Classical Turkish Literature, Azâkî.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
KISALTMALAR.....	IX
GİRİŞ.....	1
1. KLASİK TÜRK EDEBİYATINDA MECMÛA.....	1
2. MECMÛALARIN TASNİFİ.....	2
3. MECMÛALARIN ÖNEMİ.....	3

BİRİNCİ BÖLÜM MECMÛANIN MUHTEVÂSİ

1.1 MECMÛANIN TANITIMI.....	5
1.1.1 Mecnûanın Mürettibi.....	6
1.1.2 Mecnûada Yer Alan Nazım Şekilleri.....	6
1.1.3 Mecnûadaki Nazîre Şiirler.....	6
1.1.4 Mecnûada Olup da Dîvânlarda Bulunmayan Şiirler.....	7
1.2 MECMÛADAKİ ŞÂİRLER.....	8
1.2.1 Abdî.....	8
1.2.2 Adlî.....	8
1.2.3 Âlî.....	9

1.2.4	Amrî	10
1.2.5	Ârifî	11
1.2.6	Atâyî	11
1.2.7	Azâkî	12
1.2.8	Âzerî	12
1.2.9	Bâkî	12
1.2.10	Behiştî.....	13
1.2.11	Belîğî	14
1.2.12	Cevrî	14
1.2.13	Cibâlî	14
1.2.14	Dervîş	14
1.2.15	Emrî.....	15
1.2.16	Fevrî	15
1.2.17	Figânî.....	16
1.2.18	Fuzûlî.....	17
1.2.19	Habîbî	18
1.2.20	Hakîmî.....	18
1.2.21	Hâletî	18
1.2.22	Halîlî.....	19
1.2.23	Halîfe	20
1.2.24	Hayâlî	20
1.2.25	Hayretî.....	21
1.2.26	İshak Çelebî.....	21
1.2.27	Kabûlî	22
1.2.28	Kerîmî.....	23
1.2.29	Keşfi Bey.....	23

1.2.30	Makâlî.....	23
1.2.31	Mesîhî.....	24
1.2.32	Mezâkî.....	25
1.2.33	Muhibbî.....	25
1.2.34	Muhyî.....	26
1.2.35	Nâdirî.....	26
1.2.36	Nef'î.....	26
1.2.37	Nihânî.....	27
1.2.38	Nev'î.....	28
1.2.39	Nizâmî.....	28
1.2.40	Rahmî.....	29
1.2.41	Revânî.....	29
1.2.42	Rûhî.....	30
1.2.43	Sun'î.....	30
1.2.44	Şânî.....	31
1.2.45	Şem'î.....	31
1.2.46	Ulvî.....	32
1.2.47	Vahdetî.....	32
1.2.48	Veysî.....	32
1.2.49	Vücûdî.....	33
1.2.50	Yahyâ.....	33
1.2.51	Zâtî.....	34

İKİNCİ BÖLÜM MECMUA'NIN METNİ

1.METİN HAZIRLANIRKEN DİKKAT EDİLEN HUSUSLAR	47
2.TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	48
METİN.....	51

SONUÇ	233
KAYNAKÇA	235
TIPKIBASIM	242

KISALTMALAR

<i>AKM</i>	Atatürk Kültür Merkezi
<i>AÜ</i>	Ankara Üniversitesi
<i>bk.</i>	Bakınız
<i>C</i>	Cilt
<i>CBÜ</i>	Celal Bayar Üniversitesi
<i>G</i>	Gazel
<i>H</i>	Hicrî
<i>haz.</i>	Hazırlayan
<i>İÜ</i>	İstanbul Üniversitesi
<i>K</i>	Kasîde
<i>M</i>	Milâdî
<i>MÜ</i>	Marmara Üniversitesi
<i>S</i>	Sayı
<i>s.</i>	Sayfa
<i>TDV</i>	Türkiye Diyanet Vakfı
<i>TDVİA</i>	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
<i>vd.</i>	Ve diğerleri

GİRİŞ

1. KLASİK TÜRK EDEBİYATINDA MECMÛA

Arapça cem' (جمع) kökünden gelen “mecnû'a (مجموعہ)” kelimesini Şemseddin Sâmî “*toplanılıp biriktirilmiş ve tanzîm ve tertîb edilmiş şeyler hey'eti, eş'âr vesâir âsâr-ı müntahaba cem' ve kayd ile hasıl olmuş risâle, ulûm ve fûnûn ve edebiyata müteallık mebâhisi câmi' olarak neşr olunan risâle-i mevkûta*”¹, Develioğlu ise “*toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilmiş yazma kitap, dergi*”² şeklinde tarif etmiştir.

Klâsik Türk edebiyatında genellikle herhangi bir konu sınırlaması olmadan aynı ya da farklı dönemlerde yaşayan şâir ve yazarlardan derlenen manzûm, mensûr veya manzûm-mensûr karışık eserlere mecmûa adı verilir.

Mecmûalara alınan manzum ve mensur metinlerin seçiminde, mecmûa yazarının beğenisi önemlidir. Mecmûa yazarı, kendi sanat zevki doğrultusunda beğendiği şâirlerin şiirlerini ya da nâsirlerin nesirlerini mecmûasına alabilir. Mecmûa olarak adlandırılmış ciltlerin kapsadığı metinler oldukça fazladır. “*Şiir parçaları, fetvalar, ilaç ya da yemek tarifleri, burçlar, kehanetler, fallar, önemli önemsiz olaylar.... Bunların ötesinde başka yerde bulamayabileceğimiz kısa şaka ve fıkra derlemeleri, kısa mesnevîler, kanunnâme parçaları, büyük eserlerden seçmeler*”³ temize çekilip bir kapak içinde biriktirilmiştir. Bu durum, mecmûalarda belli bir sınır olmadığının ve mecmûaların tamamen yazarının tasarrufunda bulunduğu göstergesidir.

¹ Şemseddin Sâmî, **Kâmûs-i Türkî**, Çağrı Yayınları, 2007. s. 1293.

² Ferit Devellioğlu, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Aydın Kitapevi, 2010. İstanbul, s. 711.

³ Selim S. Kuru, Mecmûaların İçine Edebiyatın Dışına Doğru, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, haz.: Hatice Aynur, vd.Turkuaz Yayınları, 2012. İstanbul, s. 19.

Mecmûalar genellikle müellif hattı olmalarına rağmen daha sonra bir müstensih tarafından çoğaltılanları da vardır. Hatta bazen müellifin kaleminden çıkan bir mecmûaya müstensih de derkenar olarak bazı eklemelerde bulunabilir. Bu durum, aynı mecmûa içerisinde farklı yazı tiplerinin kullanılmasına neden olur. “*Kâğıt ve mürekkep farklılığının sebebi mecmûanın farklı zamanlarda yazılması olabileceği gibi uzun bir süreçte farklı kimselerin elinden geçmesi, yani eserin aslında birden çok derleyicisinin bulunması da olabilir.*”⁴ Bu sebepten dolayı mecmûalar hakkında çalışma yapılırken çeşitli zorluklarla karşılaşılabilir.

*“İslami kültür geleneği içerisinde mecmûa türü, Hz. Peygamber’in hadislerinin kayıt altına alınma gereksiniminin sonucu olarak gelişmeye başlamıştır. Hz. Peygamber’in hadisleri kayıt altına alınırken, genellikle el-câmi’, el-mecmû’, gibi mecmûa kelimesinin de türediği cem’ kökünden gelen kelimelerle oluşturulan külliyat isimleri konulmuştur.”*⁵

Türk edebiyatında ise mecmûalara daha ziyade XV. yüzyıldan itibaren rastlanılmaktadır. Ömer bin Mezîd tarafından 1437’de derlenen Mecmûatü’n-Nezâir Türk edebiyatında bu türün ilk örneğidir. Bu eser bir nazîre mecmûasıdır. Anadolu’da yazılmış ve derleyicisi belli olan beş nazîre mecmûası mevcuttur. Bunlardan ilki Ömer bin Mezîd’in yazmış olduğu mecmûadır. İkincisi, Eğirdirli Hacı Kemal’in 1512’de yazmış olduğu Câmîü’n-nezâir adlı mecmûadır. Üçüncüsü, Edirneli Nazmî’nin 1533-34’te yazdığı Mecmaü’n-nezâir adlı eserdir. Dördüncüsü, Kanûnî Sultan Süleyman’ın bendelerinden Pervâne bin Abdullah’ın 1560 tarihinde yazmış olduğu Câmîü’n-nezâir’dir. Son yazılan nazîre mecmûası ise Hisâlî’nin Metâilü’n-nezâir adlı şiir mecmûadır.⁶

2. MECMÛALARIN TASNİFİ

Mecmûaların yazımında, herhangi bir kural ve kaideye bağlı kalınmadığından ve nazım ya da nesirle ilgili şiir, tarih, mektup, ilm-i simyâ, ilm-i reml, sihir, rüya

⁴ M. Fatih Köksal, “Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnif Projesi (MESTAP)”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, Haz.: Hatice Aynur, vd., Turkuaz Yayınları, 2012. İstanbul, s. 413.

⁵ Atabey Kılıç, “Mecmûa Tasnifine Dair”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, Haz.: Hatice Aynur, vd., Turkuaz Yayınları, 2012. İstanbul, s. 75-98.

⁶ Nazîre mecmûaları hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Bilge Kaya, **Nazîre Mecmûaları ve Hisâlî’nin Metâilü’n-Nezâiri**, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl:6, Sayı:8, 2005. Bursa, s. 47.56.

tabiri, ilm-i nücûm, mûsîki, lugaz, muammâ, naât, ilâhî, güfte, fevâid, duâ, hutbe, şarkı, fetvâ vb. gibi çok farklı alanlardan örnekler seçildiğinden mecmûalarla ilgili tam ve kesin bir tasnif yapılması zordur. Her ne kadar kapsamlı bir tasnif olmasa da bu konuda yapılan ilk tasnif Agâh Sırrı Levend'e aittir. Agâh Sırrı Levend mecmûaları nazîreler mecmûaları, meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmûaları, türlü konudaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmûalar, aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmûalar, tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmûalar⁷ şeklinde tasnif etmiştir.

Mecmûalarla ilgili en kapsamlı ve sistematik tasnifi ise Atabey Kılıç yapmıştır. Atabey Kılıç mecmûaları; cilt ve tertip hususiyetleri bakımından, şekil bakımından, dil bakımından, muhteva bakımından, şahısların tertip ettiği ve şahıslar için tertip edilen mecmûalar şeklinde tasnif etmiştir.⁸

3. MECMÛALARIN ÖNEMİ

Edebiyat tarihi açısından önemli kaynaklar arasında olan mecmûalar, eserleri günümüze ulaşmamış veya dîvânı tertip edilmemiş şâirlerin şiirlerini tespit etmeye yarar. “*Mecmûaların bir kısmının sahibi ve müstensihi belli, çoğunun ise ne sahibi ne de müellifi bellidir. Ekserisinin düzenleme tarihleri de yoktur. Araştırmacılar tarafından mecmûalar yeteri kadar ilgi görmemektedir. Hâlbuki mecmûalara edebiyattan ilahiyata, felsefeden tıp tarihine, folklordan etnografyaya değişik konularda bilgi barındıran eserlerdir.*”⁹

Mecmûalar, edebiyat tarihinde büyük bir boşluğu doldurmaktadır. Bazen edebiyat tarihinin asıl kaynaklarına yardımcı olmakta, bazen de yegâne kaynak olarak görev üstlenmektedir. Mecmûaların edebiyat tarihi araştırmacılarına sağladığı imkanları şu şekilde sıralamak mümkündür:

“*Mecmûalar, içinde barındırdığı şiirlerle dönemin okuyucu zevkini ve şairin okunurluğunu, popüleritesini verir. Ali Şîr Nevâyî'nin şiirleri XV. yüzyıldan XX.*

⁷ Agâh Sırrı Levend, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2004, s.166.

⁸ Ayrıntılı bilgi için bk., Kılıç, “Mecmûa Tasnifine Dair”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkamarı**, s.75-98.

⁹ Yaşar Aydemir, “**Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler**”, AÜ Türkoloji Dergisi, Ankara 2007, C.2, s.123.

yüzyıla kadar mecmualarda yer alıyorsa bu durum hem okuyucu zevkini hem de şairin uzun süreli etkisinin gösterir.

Edebiyat tarihinin birinci dereceden kaynakları olan tezkirelere yansımamış birçok şâir, şiir, tür ve belgede de mecmûalar edebiyat tarihinin vazgeçilmez kaynakları durumundadır. Hâdî'nin Saray şehrengizi, Behiştî'nin Vize Şehrengizi vs. mecmûalardan hareketle gün yüzüne çıkarılmış eserlerdir.”¹⁰

Mecmûalar üzerinde araştırma yapıldıkça bilinmeyen pek çok şiir gün yüzüne çıkarılacaktır. Bu bakımdan hangi yüzyılda oluşturulursa oluşturulsun bir şiir mecmûası üzerinde çalışma yapmanın, klasik edebiyatın doğru okunmasına yardımcı olacağı kanaatindeyiz.

¹⁰ Aydemir, **Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler**, s.123.

BİRİNCİ BÖLÜM

MECMÛANIN MUHTEVÂSİ

1.1 MECMÛANIN TANITIMI

Çalışmamızda faydalandığımız mecmûanın kayıt bilgilerinde “Tahran İslan Kütüphanesi numara 15881” şeklinde bir kayıt yer almaktadır. Adı geçen mecmûa tarafımızdan Turuz.com sitesinden temin edilmiştir. 101 varaktan oluşan mecmûa 710x240 mm (iç) boyutunda, sırtı borda meşin, söz başları siyah olan mecmûanın yazı türü talik, satır sayısı ise 10’dur. Mecmûadaki her sayfada şiirler iki sütun içine yazılmış, sütun dışında kalan yerler farklı çiçek tasvirleriyle bezenmiştir.

Mecmûanın son varağındaki tarih başlıklı şiirin altındaki H 1040 tarihiyle mecmûanın M 1630 yılında istinsah edildiğini anlıyoruz. Eserdeki bazı şiirlerin başlığında yazılan “Limuharririhî” tabiriyle mecmûanın müellif kaydı olduğunu anlaşılmaktadır. Mecmûanın içinde 15, 16 ve 17. yüzyıl şâirleri yer almaktadır.

Mecmûadaki şiirlerin yazımında alfabetik sıralama olmadığı gibi nazım şekilleri ve türleri açısından herhangi bir sıralama da söz konusu değildir. Şiirlerin çoğuna, ait oldukları şairlerin isimleri bazen de isimleriyle birlikte nazım şekilleri başlıkta yazılmıştır. Sadece 9a numaralı varaktaki bir şiirin başlığında Kalendî yazılmasına karşın makta beytinde şiirin Hâkimî mahlaslı bir şaire ait olduğunu görüyoruz.

Mecmûadaki redifler bazen yazılmamıştır. Rediflerin yazılmadığı beyitlerde, redif köşeli parantez ([]) içerisinde metne dahil edildi.

Gülşende ğam-ı zülf nigâr ile yaturken

Gīsular yine çözdü hevā-i sünbül [açıldı] (59a/3)

Mey cāmını nūş eyledi ol yār-i gül-endām

Ateş gibi āl oldu yüzi gül gül [açıldı] (59a/4)

1.1.1 Mecmûanın Mürettibi

Mecmûanın mürettibinin kim olduğunu ilk olarak 9b numaralı varaktaki “Limuharririhî” başlığı altındaki şiirlerden öğrenmekteyiz. Buna göre mecmûanın Azâkî’ye olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmalarımız sonucu Azâkî hakkında fazla bilgiye rastlanılmamıştır. Azâkî’den bahseden tek kaynak Mehmet Nail Tuman’ın yazmış olduğu “Tufhe-i Nâilî” adlı eserdir.

Âzâkî hakkında bilgiler “Mecmûadaki Şâirler” başlığı altında verilecektir.

1.1.2 Mecmûada Yer Alan Nazım Şekilleri

Çalıştığımız mecmûada 150 gazel, 15 kaside, 3 müfret, 3 tahmis, 2 kıt’a, 2 manzum, 1 muhammes, 1 rübâî, 1 terkib-i bent, 1 terci-i bent, 1 tarih olmak üzere toplam 180 şiir vardır.

1.1.3 Mecmûadaki Nazîre Şiirler

Mecmûada, müellif tarafından yedi şiir nazîre olarak verilmiştir. Nazîre şiirlerde: önce zemin şiire, daha sonra da nazîre şiire yer verildiğini görmekteyiz. Mecmûada şiirlerin nazîre olduğuna dair herhangi bir bilgi yazılmamıştır.

Tanzir Edilen Şair	Tanzir Eden Şâir	Zemin-Şiir Nu.	Varak Numarası
Arifî	Kerîmî	69-70	45a
Arifî	Şânî	69-71	45a
Mesihî	Hayâlî	77-76	47b
Şâhî	Halîfe	143-144	81b

Şâhî	Amrî	143-146	82a
Amrî	Vücûdî	150-151	83b
Amrî	Vücûdi	169-170	89b

Mecmûada yer alan nazîre şiirler ve şâirleri yukarıda bulunan şekildedir.

1.1.4 Mecmûada Olup da Dîvânlarda Bulunmayan Şiirler

Çalıştığımız mecmûada, karşılaştırabildiğimiz dîvânlarda bulunmayan toplam on dört şiir vardır. Bu şiirlerden Rûhî, Bâkî, Şeyhülislam Yahyâ gibi Türk edebiyatının önde gelen şâirlerinin şiirleri sahaya sunulmuştur. Bu şiirlerin sadece varak numarası ve şâirini vermekle yetineceğiz. Diğer bilgiler metin bölümü içerisinde mevcuttur.

Vr. Nu.	Mahlas
5b-6b	Âlî
12b	Figânî
37b	Rahmî
39b	Hâletî
42b	Rahmî
43b	Sun'î
47a	Sun'î
50a	Şeyhülislam Yahyâ
50b	Rûhî

52a	Bâkî
76a	Rûhî
76b	Rûhî
76b	Rûhî
79a	Rûhî
86b	Sun'î

1.2 MECMÛADAKİ ŞÂİRLER

1.2.1 Abdî

Asıl adı Abdülvehhab olan 16. yüzyılın tanınmış şairlerinden olan Abdî Bursalıdır. “İslî Abdî” lakabıyla şöhret kazanmıştır. “*İlim tahsiline başlayan Abdî, Kâdirî Efendi’den mülâzım olmuş, sonra Bursa’da Hamza Bey medresesine müderris olmuştur.*”¹¹

Abdî’nin mecmûada iki gazeli mevcuttur.

1.2.2 Adlî

Osmanlı padişahlarından II. Beyazıd’tır. Şiirlerinde Adlî mahlasını kullanmıştır. 1447 tarihinde doğmuştur. Fâtih Sultan Mehmed’in büyük oğludur. Fâtih devrinde hız kazanan bilim, düşünce ve sanat hareketlerini devam ettirmiş, divan oluşturacak kadar şiir yazmıştır.

II. Beyazıd, babası Fâtih’in ölümü üzerine 1481’de Amasya’dan İstanbul’a gitmiş, Şehzâde Cem’le girdiği zorlu mücadeleden sonra, aynı yıl sekizinci Osmanlı pâdişâhı olarak tahta geçmiştir.

Amasya’daki 27 yıllık şehzade valiliğinin ardından 31 yıl Osmanlı tahtında kalan Adlî’nin bazı değerlendirmeler yapılmıştır. Bunlardan tezkirelerin çoğuna

¹¹ İbrahim Halil Tuğluk, **Abdî**, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1355> [15.01.2017].

kaynaklık eden Latîfi, Adlî'nin, şairlerin geçimine yaptığı katkıdan da söz ettikten sonra “*Tarz-ı gazelde âbâ-i kirâmına gâlib ve şî'r-i şu'arâ-yı efâzıl ve ehâli misâlinde bî-me'ayîb ü bî-mesâlib idi*” cümlesiyle onun şiir söylemede atalarından üstün olduğunu belirtmiştir.¹²

Adlî'nin mecmûada iki gazeli mevcuttur.

1.2.3 Âlî

1541 yılında Gelibolu'da doğdu. Medrese tahsilini gördükten sonra yazdığı şiirlerle dikkat çekerek ilk eseri Mihr ü Mâh'ı sunduğu Şehzade Selim'e (II. Selim) divan kâtibi oldu. “Mevki hırsından dolayı ne şehzade, ne de İstanbul'a giderek başvurduğu Kanûnî Süleyman müderrislik veya kadılık isteğini kabul ettiler.”¹³

Divanı'nı 26 yaşında tertip eden Gelibolulu Mustafa Âlî, bu tarihten vefatına kadar “Âlî” mahlasıyla yaklaşık 34 yıl şiir yazdı. İlk mahlası Çeşmî ile yazdığı gazellerinden biri Ankara Millî Kütüphane'deki mecmûadadır. Aslında mahlas değişikliği şairin kişiliğini çözecek anahtar kelimelerden biridir. Gerçekten de böyle mağrur bir kişiliği, Çeşmî gibi romantik bir mahlastan çok, Âlî daha iyi yansıtmaktadır.

“Âlî, çok sayıda eser vermiş olmasına rağmen onun şâir tarafını asıl divanlarında görmek mümkündür. O, hayatının sonuna kadar yazdığı manzumeleri, değişik zamanlarda tertip edilen dört Dîvân'da topladı. Dîvân üzerindeki çalışmayı İ. Hakkı Aksoyak yapmıştır.”¹⁴

Âlî'nin mecmûada iki gazeli ve iki kasidesi mevcuttur.

¹² Rıdvan Canım, *Latîfi Tezkiretü's-Şu'ara ve Tabsiratü'n-Nüzema*, AKM Yayınları, 2000. Ankara, s.143.

Ayrıca ayrıntılı bilgi için bk. Yavuz Bayram, *Amasya'ya Vali Osmanlı'ya Padişah Bir Şair: Adlî Hayatı, Şahsiyeti, Şairliği, Dîvân'ının Tenkitli ve Orijinal Metni*, Amasya Valiliği Yayınları, 2009. Amasya.

¹³ Bekir Kütükoğlu, *Âlî Mustafa Efendi*, TDVİA, TDV Yayınları, 1989. Ankara, C.2 s.414

¹⁴ Ayrıntılı bilgi için bk. İ. Hakkı Aksoyak, *Gelibolulu Mustafa Âlî ve Divanı'nın Tenkitli Metni*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, 1999. Ankara, İsen *Sehî Bey Tezkiresi Heşt Behişt*, Bekir Kütükoğlu, “Âlî Mustafa Efendi”, s. 414.

1.2.4 Amrî

On beşinci yüzyılın son yarısı ile onaltıncı yüzyılın ilk çeyreği içinde yaşamış olan Anadolu şairlerinden Amrî, Fâtih ve Bâyezid devri bilginlerinden kazasker, müderris ve şeyhülislâm Abdulkerim Efendi'nin evlatlığıdır. Abdulkerim Efendi kendisine Amr ismini verir.

Çağın gerektirdiği tahsil kademelerinden geçen Amr, bir yandan Amrî mahlasıyla şiirler yazmıştır. Üsküplü İshak Çelebî ile medreseden arkadaş olup mülâzımlıklarından sonra Amrî kadı, İshak Çelebî ise müderris olmuştur.

Amrî Dîvânı'nı derleyen Mehmet Çavuşoğlu, isminin imlası konusunda birtakım güçlükler çektiğini yazar. “*Amrî عمرو şeklinde yazılmak gerektiği halde, bazı mecmualarda, hatta çağdaşı Eğirdirli Hacı Kemal'in mecmuasında عمرى diye yazılmıştı ki bunu Ömrî diye okumak gerekiyordu.*”¹⁵

Amrî'nin kendi çağdaşları tarafından nasıl bir şâir olarak telakki edildiğini belirtmekte fayda vardır:

Sehî Bey “*Gönül ehli, nazik, kamil, hoşâ giden şiiri meşhur, sözleri gösterişli ve eşsiz olan kişidir. İyi huylu, güzel yüzlü, ahlaklı kimse olup gazel tarzında eşsiz, nazımının kaidesi iyi, mütedavil şiirle şöhret kazanmış kimsedir.*”¹⁶ diyerek şiirini över.

Latîfî ise “*A'yân-ı şu'arâdan ve erkân-ı büleğâdan, şâir-i şîringüftâr ve sâhib-i dîvân u suhan-güzârdır. Ekser-i eş'ârı teng bahrlerde ve ğarîb kâfiyelerde vâki' olmuştur*”¹⁷ diyor. Onun tanıtışına göre Amrî devrindeki şâirlerin ve şiir yazarların önde gelenlerinden, tatlı sözlü, güzel söz söyleyen, dîvân sahibi bir şairdir.¹⁸

Amrî'nin Dîvânı Mehmet Çavuşoğlu tarafından yayımlanmıştır.

Amrî'nin mecmûada iki kasidesi, on üç gazeli ve bir tahmisi mevcuttur.

¹⁵ Mehmed Çavuşoğlu, **Amrî Dîvan**, Edebiyat Fakültesi Matbaası, 1979. İstanbul, s.2.

¹⁶ Mustafa İsen, **Sehî Bey Tezkiresi Heşt Behişt**, Akçağ Yayınları, 1998. Ankara, s.154.

¹⁷ Canım, **Latîfî Tezkiretü's-Şu'ara ve Tabsiratü'n-Nüzema**, s. 403.

¹⁸ Ayrıntılı bilgi için bk. Çavuşoğlu, **Amrî Dîvânı**, s. 1-10

1.2.5 Ârîfî

Asıl adı Hüseyin'dir. İstanbul'da doğdu. Belli bir müddet tahsil görüp kâtip oldu. Hat sanatı ve şiir üzerine çalıştı. “Kapıkullarından iken İbrahim Paşa'yla Mısır'a gitti. Mısır dönüşünde ona “*Lâmiye Kasidesi*”ni sununca Anadolu defterdarı Mahmud Çelebi'nin kaleminde “*ahkam tezkirecisi*” oldu. Mahmud Çelebi ile anlaşamayınca bu görevinden azledildi. Bunun üzerine Mekke'ye gidip İbrahim Gülşeni ile tanıştı ve ona bağlanarak uzun müddet hizmetinde bulundu ve bu esnada müteferrika zümresine katıldı. Daha sonra İstanbul'a dönüp belli bir müddet yokluk içinde yaşadı. Aşık Çelebi Tezkire'sinde ölüm tarihi 959 olarak verilmektedir”.¹⁹

Ârîfî'nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

1.2.6 Atâyî

1586 tarihinde İstanbul'da doğdu. Sultan III. Mehmed devri kazaskerlerinden tanınmış şâir ve âlim Nev'î Yahya Efendi'nin oğludur. Önce babasından, daha sonra Kafzâde Feyzullah Efendi'den ders aldı. 1601 yılında Ahîzâde Abdülhalim Efendi'den mülâzım olarak tahsilini tamamladı. İstanbul kadısı Zekeriyâ Yahya Efendi'nin yardımıyla 1605'te kırk akçelik Canbaziye Medresesine müderrisliğe tayin edildi.

“*Atâî, mâzul bulunduğu kısa süreler dışında ömrünü İstanbul'dan uzakta, Balkanlar'daki çeşitli kadılıklarda geçirmiştir. Kaynaklardan anlaşıldığına göre güzel konuşan, nükteli ve alaycı bir insandır. Dedesi ve babası gibi o da tasavvufa yönelmiş ve celvetiyye kurucusu Aziz Mahmud Hüdâyî'nin müridlerinden olmuştur.*”²⁰

Atâî Divanı Saadettin Karaköse tarafından yayımlanmıştır.²¹

Atâyî'nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

¹⁹ Canım, *Latîfî Tezkiretü's-Şu'ara ve Tabsıratü'n-Nüzema*, s.380., Filiz Kılıç, *Meşâîrü's-Şu'ara*, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, 2010. İstanbul, s. 1031.

²⁰ Haluk İpekten, *Atâî, Nev'izâde*, TDVİA, TDV Yayınları, 1991. Ankara, C.4, s.40-42.

²¹ Saadet Karaköse, *Nev'izâde Atâyî Divanı*, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR.78393/nevizade-atayi-divani.html> [15.01.2017].

1.2.7 Azâkî

17. yüzyıl Türk şairlerinden Azâkî, mecmûamızın müellifidir. Hayatı hakkında bilgi veren tek kaynak Mehmet Nail Tuman'ın yazmış olduğu Tuhfe-i Nâilî adlı eserdir. Bu esere göre ismi Mehmet Azâkî Efendi'dir. Kıpçaklıdır, Kufe müftülüğü yapmıştır. M 1608 tarihinde vefat etmiştir.²²

Azâkî'nin mecmûada dokuz gazeli, bir muhâmmesi, bir rübâisi mevcuttur.

1.2.8 Âzerî

Asıl adı İbrahim'dir. Muallimzâde İbrahim Çelebî olarak şöhret kazanmıştır. Asıl adı İbrahim olduğu için, Hz. İbrahim'in ateşe atılmasına kinaye olarak ateşe mensup anlamına gelen Âzerî mahlasını kullanmıştır. Hayatı hakkında tezkirelerde bilgi bulunmamaktadır. Nakş-ı Hayâl ve Hüsrev ü Şîrîn adlı iki eseri vardır.²³

1.2.9 Bâkî

Asıl adı Abdalbâkî'dir. 1527'de İstanbul'da doğdu. Babası Fâtih Câmîi müezzinlerinden Mehmed Efendi idi. Fakir bir ailenin çocuğu olan Bâkî, gençliğinde saraç çıraklığı yapmıştır. Yaratılışındaki okuma ve öğrenme arzusu onu medreseye yöneltti. İyi bir medrese eğitimi gören Bâkî, Ahaveyn (iki kardeş) lakabıyla meşhur Karamanî Ahmed ve Mehmed efendilerden, daha sonraları Süleymaniye Müderrislerinden Kadı-zâde Şemseddîn Ahmed gibi devrin ileri gelenlerinden ders aldı. 1555'te Nahcivan Seferi'nden dönen Kânûnî'ye ilk defa kasidesini takdim etti. Bu vesileyle Sultanın lütuf ve takdirine mazhar oldu.

Zâtî'nin Beyazıt Camii avlusundaki remilci dükkânına sık sık giderek gazellerini onun tenkidine sunuyordu. Zâtî'nin şiirlerine söylediği nazirelerle bir yandan kendi şiir dilini olgunlaştırırken aynı zamanda dükkânı İstanbul'daki şâirlerin toplantı yeri olan bu müstesna şâirin takdirini elde ediyordu.

“Bâkî Türk edebiyatının yetiştirdiği en büyük şairlerden biri olup, kendisine verilen Sultânü-ş şuarâ ünvanını asırlar boyu korumuştur. Hocası Karamanî

²² Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı, **Mehmet Nail Tuman Tuhfe-i Naili Dîvân Şâirlerinin Muhtasar Biyografileri**, Bizim Büro Yayınları, 2001. Ankara. C. I II.

²³ Ayrıntılı bilgi için bk. Ülkü Çetinkaya, **Âzerî, İbrahim Çelebî**, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1937> [16.01.2017].

*Mehmed Efendî'ye sunduğu “sünbül” redifli kaside ile şiirde kişiliğini iyice kabul ettirmişti. Bâkî'nin şöhreti ve eserleri Anadolu ve Rumeli'yi aşyp Hint saraylarına kadar yayılmıştı. Bâkî'nin şiirlerinde daha çok hitabi üslup görülür. Şiirlerinde mahalli renkleri ve şahsiyetinin izlerini bulmak mümkündür.”*²⁴

Bâkî'ye asıl şöhretini kazandıran Türkçe Dîvân'ı olmuştur. Dîvânı Saaddettin Küçük tarafından yayımlanmıştır.

Bâkî'nin mecmûada altı kasidesi, on iki gazeli mevcuttur.

1.2.10 Behiştî

Behiştî'nin asıl adı Ramazan'dır. Babası, Vizeli Abdülmuhsin adında bir zat olup hayatı hakkında başka bilgi yoktur. Kaynaklar, Behiştî'yi kendisinden önce yaşamış olan Karıştıranlı Süleyman Bey oğlu Sinan Behiştî ile karıştırmamak için, “Vizeli Behiştî”, “Behiştî-i Sâni” gibi adlarla anmışlardır. Kaynaklarda veya Behiştî'nin eserlerinde şâirin doğum tarihine dair doğrudan bir bilgiye rastlanılmamıştır. Medrese eğitimini tamamlamıştır. Sultan Bâyezid huzurunda hizmet etmiştir.

*“Kaynaklarda Behiştî'nin iki yönüne işaret ediliyor. Öncelikle ilmi kişiliği. Kaynaklarda verdiği vaaz ve nasihatler, bunların halk üzerindeki etkileri ve bu alandaki eserleri üzerinde duruluyor. Daha sonra da şâir kişiliği; murad ettiği zaman şiir yazabilen, icat sahibi, hüsn ü edâ ile nazma kadir gibi vasıflarla dile getiriliyor.”*²⁵

Behiştî şiirlerinde oldukça sade bir dil kullanmış, mahallî unsurlara yer vermiş, atasözü ve deyimlere yoğun olarak başvurmuş, halk söyleyişlerini ustalıkla şiire taşımıştır.

Behiştî'nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

²⁴ Ayrıntılı bilgi için bk. Mehmet Çavuşoğlu, **Bâkî**, TDVİA, TDV Yayınları, 1991. Ankara, C.4 s.537-540, Mahmut Kaplan, **Şiirin Sultanı Bâkî**, Nesil Yayınları, 2013. İstanbul., Saadettin Nüzhet Ergun, **Bâkî Hayatı ve Şiirleri**, Suhulet Kitapevi, 1935. İstanbul.

²⁵ Yaşar Aydemir, **Behiştî Dîvânı**, <http://ekitap.kulturizm.gov.tr/TR,78362/behisti-divani.html>, s.3-22. [15.01.2017].

Ayrıntılı bilgi için bk. Aydemir, **Behiştî Dîvânı**, s.3-22, İsen, **Sehî Bey Tezkiresi Heşt Behişt**, s.172, Emine Yeniterzi, **Behiştî'nin Heşt Behişt Mesnevîsi**, Kitapevi Yayınları, 2001. İstanbul.

1.2.11 Belîğî

İstanbul’da doğmuştur. Şâirin asıl ismi ve doğum tarihi hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Yaşar Aydemir Belîğî “*Bir Yeniçerî olan Belîğî, kuloğullarındandır. Yeniçerîlerden herhangi birinin ocaklarda babaları gibi askerlik eden oğulları için kullanılan “kuloğlu” tabirinden anlaşıldığına göre şâir, asker çocuğudur.*”²⁶

Belîğî’nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

1.2.12 Cevrî

Cevrî, Cevrî Çelebî, Cevrî Dede diye anılan şairin asıl adı İbrâhim’dir. 1595-1600 yılları arasında doğmuştur.

Gençliğinde iyi bir tahsil gören Cevrî, Galata Mevlevîhânesi şeyhi İsmail Ankaravî’nin sohbetlerine katılmış, ayrıca Beşiktaş ve Yenikapı mevlevîhânelerine devam etmiştir.

Cevrî’nin şairlik kudreti hem kendi döneminde hem de sonraki dönemlerde takdir edilmiştir.²⁷

Cevrî’nin mecmûada bir tahmisi mevcuttur.

1.2.13 Cibâlî

Çalıştığımız mecmûada tek gazeli bulunan Cibâlî’nin hayatı hakkında ne tezkirelerde ne de ilmî eserlerde bir bilgiye ulaşılamamaktadır.

1.2.14 Dervîş

Hayatı hakkında bilgi bulunmamaktadır.

Dervîş’in mecmûada bir gazeli mevcuttur.

²⁶ Mehmet Pektaş **Belîğî**, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=421> [15.01. 2017].

²⁷ Hüseyin Ayan, **Cevrî**, TDVİA, TDV Yayınları, 1993. Ankara, C.7 s.460-61. Ayrıca ayrıntılı bilgi için bk. Hüseyin Ayan, **Cevrî (Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni)**, Atatür Üniversitesi Yayınları, 1981. Erzurum.

1.2.15 Emrî

Edirneli olduğu bütün kaynaklarda belirtilmektedir. Ailesi hakkında bilgi bulunmayan Emrî'nin tahsil hayatı ile ilgili sadece Sehî Bey tezkiresinde “*Zahir ilimlere çalışırken vazgeçti*”²⁸ ibaresi vardır. Kaynaklar ömrünü tevliyet hizmetleriyle geçirdiğini, Edirne ve İstanbul dışında herhangi bir yerde bulunmadığını ifade ederler.

Emrî'nin memurluk hayatında yükselememesinde inzivayı sevmesinin rolü vardır. Gerçektende Emrî hayatını istiğna ve kanaat içinde geçirmiş, bundan dolayı herhangi bir devlet büyüğünün methi için şiir yazmamıştır. Hayatı yoksulluk içinde geçmiş 1575 yılında Edirne’de vefat etmiştir.

Emrî'nin edebi şahsiyetinden çağdaşları çok geniş şekilde bahsetmektedir. Şiiri hakkında hüküm verilirken tahayyül gücü ve kullandığı teşbihlere dikkat çekilir. Daha önce hiçbir şairin kullanmadığı mazmûnlar ve ince fikirlerle şiirlerini ördüğü belirtilen Emrî'nin sanatı devrinde takdir edilmiştir. Muamma ile fazla meşgul olması gazellerini de muamma gibi yazmasına ve birtakım kelime oyunlarına rağbet etmesine yol açmış, bu durum yer yer şiirinin anlaşılmasına sebebiyet vermiştir.²⁹

Emrî'nin mecmûada beş gazeli mevcuttur.

1.2.16 Fevrî

Arnavutluk’un Adriyatik kıyısında bir liman şehri olan Draç’ta doğmuştur. Hırvat asıllı Hıristiyan bir aileye mensuptur. Küçük yaşta devşirme usulüyle İstanbul’a getirilmiştir. Kaynakların kendisinden naklettiğine göre henüz çocukken bir gece rüyasında Muhyiddin İbnü’l-Arabî’yi görmüş ve onun mânevi telkiniyle müslüman olmuştur. İslâm dinine girdikten sonra Ahmed adını aldı. Ferhad Paşa’nın kethüdâsı Pulad’ın himayesinde tahsile başlamıştır.

Fevrî dönemin tanınmış alimlerinden Durmuş Efendi, Taşköprizâde Ahmed Efendi ve Arabzâde Abdülbâkî Efendi’den ilim tahsil etmiştir.

²⁸ Mustafa İsen, *Sehî Bey Tezkiresi Heşt Behişt*, s.239.

²⁹ Ayrıntılı bilgi için bk. M.A. Yekta Saraç, *Emrî*, TDVİA, TDV Yayınları, 1995. Ankara, C.11, s.164, M.A. Yekta Saraç, *Emrî Divanı*, Eren Yayıncılık, 2004. İstanbul.

“Şâir, nâsir ve aynı zamanda hattât olan Fevrî yaşadığı dönemde daha çok bir âlim olarak şöhret bulmuştur. Ders arkadaşı Âşık Çelebi onun daha öğrenci iken ilme büyük hevesi olduğunu ve çok çalıştığını, müderrislik yaptığı zamanlarda geceleri sabaha kadar ilimle meşgul olduğunu anlatır.

Türkçe, Arapça ve Farsça şiirleri bulunan Fevrî'nin mahlasına uygun olarak süratli ve çok kolay bir şekilde şiir söylediği tezkirelerden öğrenilmektedir. Atasözleri ve deyimleri kullanmada Necâtî'den sonra Fevrî gelmektedir. Divanı incelendiğinde bu husus açık bir şekilde görülmektedir.”³⁰

Fevrî'nin divanını Mehmet Kalpaklı yayımlamıştır.

Fevrî'nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

1.2.17 Figânî

Trabzon'da dünyaya gelmiştir. Asıl adı Ramazan olup 1505 yılında doğduğu tahmin edilmektedir. Çocukluk ve ilk gençlik yılları hakkında bilgi yoktur. Bazı kaynaklara dayanarak ve bir kısım şiirlerindeki ipuçlarından hareketle delikanlılık çağında İstanbul'a gidip yerleştiği, sürekli olmamakla birlikte ciddi bir öğrenim gördüğü, özellikle gramer, edebiyat ve hekimlikte bilgisini geliştirdiği söylenebilir.

Figânî'nin daha gençlik yıllarından başlayarak düzensiz bir hayat sürme eğiliminde olduğu ve çevresindeki baskılardan kurtulma eğiliminde olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bu avareliğine rağmen güçlü hafızası sayesinde Arapça ve Farsça'yı öğrendiğine, kendi ifadelerindeki bazı benzetmelerle çağının şuarâ tezkireleri tanıklık etmektedir.

Figânî'nin genç yaşta kazandığı büyük şöhret, Kanûnî Sultan Süleyman'ın şehzadeleri Mustafa, Mehmed ve Selim'in 1530 yılı yazındaki sünnet düğünü için yazdığı “Sûriyye” kasidesiyle daha da artmıştır.

“Şöhreti arttıkça kıskançlıkları üzerine çeken Figânî'nin başı boş hayatı ve kavgacı mizacı da çeşitli kimselerin düşmanlığını kazanmasına sebep olmuştur. Bu sıralarda, Sadrazam İbrâhim Paşa'nın Mohaç Savaşı'ndan sonra Budin'den getirtip

³⁰ Mehmet Kalpaklı, **Fevrî**, TDVİA, TDV Yayınları, 1995. Ankara, C.12, s.505.

*Atmeydanı 'nda kendi sarayının karşısına diktirdiği heykeller münasebetiyle söylediği sanılan "Dünyaya iki İbrâhim geldi, biri put kırdı, öteki put dikti" anlamındaki beyti kulaktan kulağa yayılmış ve İbrâhim Paşa'ya şammazlanmıştır. Bunun sonucu olarak İstanbul subaşı tarafından Tahtakale'de yakalanıp iskeleye götürülmüş, önce dövülüp işkence edilmiş, daha sonra da büyük bir ihtimalle 1532 yılının baharında orada asılmıştır."*³¹

Figânî'nin şiirleri Abdulkadir Karahan tarafından derlenip Divançe halinde yayımlanmıştır.³²

Figânî'nin mecmûada iki gazeli mevcuttur.

1.2.18 Fuzûlî

Hayatıyla ilgili bilgiler çok azdır. Asıl adının Mehmed, babasının adının Süleyman olduğu bilinmekle beraber hangi tarihte ve nerede doğduğu hakkında kesin bilgi yoktur. Mevcut kaynaklar onun Bağdat civarında doğduğunu kaydederse de belli bir yer üzerinde birleşmezler. Latîfî, Ahdî, Sam Mirza, Âlî Mustafa ve Âşık Çelebi, bazı şiirlerinde geçen "Bağdâdî" ifadesinden ve genellikle Fuzûlî-i Bağdâdî diye anılmasından hareketle onun Bağdat'da doğduğunu söylerler. Kınalızâde'ye göre Hille'de, Riyâzî'ye göre Kerbelâ'da dünyaya gelmiştir.

Şairin babasının Hille müftüsü olduğu, ilk bilgileri babasından aldığı, daha sonra Rahmetullah adlı bir hocadan ders gördüğü, hatta hocasının kızına şiir yazmaya başladığı şeklinde rivayetlerin doğruluk derecesi bilinmemektedir.

"Fuzûlî'nin 1527 yılından başlayarak Kanunî Sultan Süleyman'ın 1534'te Bağdat'ı fethine kadar geçen sürede nasıl yaşadığı bilinmemektedir. Kanuni Bağdat'ı fethedince, "Geldi burc-ı evliyaya padişah-ı namdar" tarih mısraını da ihtiva eden meşhur kasidesiyle beraber padişaha beş kaside takdim etmiş. Sadrazam Makbul İbrahim Paşa, Kazasker Abdulkadir Celebi, Nişancı Celalzade Mustafa Çelebi gibi şahsiyetlere de kasideler sunarak bu defa Osmanlı devlet adamlarının himayesine

³¹ Abdulkadir Karahan, **Figânî**, TDVİA, TDV Yayınları, 1996. Ankara, C.13, s.57-58.

³² Abdulkadir Karahan, **Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figânî ve Divançesi**, İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1966. İstanbul. Ayrıntılı bilgi için bkz. Gülşen Ozan, **Figânî Divançesi ve Tahlili**, MÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003. İstanbul.

*girmeye çalışmıştır. Ayrıca Bağdat seferine katılan şairlerden Hayâlî Bey ve Taşlıcalı Yahya Bey'le de tanıştığı ve onlarla dostane münasebetler kurduğu kaynaklarda belirtilmektedir.*³³

Fuzûlî'nin mecmûada bir kasidesi, dört gazeli mevcuttur.

1.2.19 Habîbî

Yavuz Sultan Selîm devri âlim ve şâirlerinden Habîbî Aydın'a bağlı Badra kasabasındandır. Sehî Bey'in iyi nefisli, hoş tabiatlı dediği Habîbî'nin eserleri ve edebî kişiliği hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgi yoktur.³⁴

Habîbî'nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

1.2.20 Hakîmî

Asıl adı Muhammed Hekîmî'dir babasının adı Süleyman; dedesinin adı Muhammed'dir. Hasan Çelebi, Kazvin yakınlarından Ebher kasabasından olduğunu yazar. Hasan Çelebî'ye göre, sünnî olduğu için Şah İsmail'in Kazvin'i almasından sonra başlayan şii baskısı üzerine memleketini terk ederek Diyarbakır'a gelmiştir. Burada Mevlana Muslihiddin-i Lârî'nin hizmetine girerek ondan mülazım olmuştur.³⁵

Hakîmî'nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

1.2.21 Hâletî

977'de (1570) İstanbul'da doğmuştur. Sultan III. Murad'ın hocası Azmî Efendi'nin oğludur. Medrese öğrenimini tamamladıktan sonra Hoca Sâdeddin Efendi'den mülazım olmuş ve 1591 yılında müderrisliğe başlamıştır. İstanbul'un bazı medreselerinde çalıştı ve derece yükselterek 1597'de Sahn, 1600'de Süleymaniye müderrisi olmuştur.

³³ Abdulkadir Karahan, **Fuzûlî**, TDVİA, TDV Yayınları, 1996. Ankara, C.13, s.240-41. Ayrıca ayrıntılı bilgi için bk. Muhammet Nur Doğan, **Fuzulî'nin Poetikası**, Yelkenli Kitapevi Yayınları, 2009. İstanbul., Cem Dilçin, **Fuzûlî'nin Şiiri Üzerine İncelemeler**, Kabalcı Yayınları, 2010. İstanbul., Haluk İpekten, **Fuzûlî'nin Hayatı, Sanatı, Eserleri**, Akçağ Yayınları, 1996. Ankara.

³⁴ İsen, **Sehî Bey Tezkiresi Heşt Behişt** s.180.

³⁵ İsmail Hakkı Aksoyak, **Hekîmî/Hakîmî**, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6191>, [17.01.2017].

“Azmîzâde edebiyatımızda şiirlerinden çok rübâîleriyle tanınmıştır. İran’da rübâînin gerçek üstadı olan Ömer Hayyam gibi Türk şiirinde de Azmîzâde’nin büyüklüğü hem kendi devrinde hem de daha sonraki yüzyıllarda genel bir kabul görmüştür. Azmîzâde rübâîlerinin değeri yanında sayıları bakımından da aşılammış bir şâir olup rübâîlerinin toplamı 900-1000 civarındadır.”³⁶

Hâletî’nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

1.2.22 Halîlî

Bursa’da doğdu. Asıl adı Halil’dir. Zayıf bir yapıya sahip olduğu için Halîl-i Zerd (Sarı Halil) lakabıyla meşhur olmuştur.. Öğrenimi hakkında kaynaklarda bilgi yoktur. Geçimini İstanbul ve Bursa’da devrin ileri gelenlerine nedimlik yaparak sağlamıştır. *“Sonraları ise vaktinin çoğunu Mısır’da sancak beyliği de yapan muhasebeci Bursalı Ahmed Çelebi ile geçirmeye başladı. Ahmed Çelebi’nin kendisine has bir dilberi vardı. Hasetçilerin “Halîlî bu dilbere gönül verdi” diye söylenti çıkarmasından sıkılan Halîlî, bu iftiralar üzerine utancından memleketi terk ederek Hicaz’a gitti. Bir daha yurda dönmeyerek 1603-1617 yılları arasında orada vefat etti.*

Halîlî’nin divan sahibi olup olmadığı hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.”³⁷ Âşık Çelebi, Halîlî’nin bursa hakkında bir şehrengiz yazdığını belirtmektedir.³⁸ Bursalı Mehmed Tâhir de şairin Leylî vü Mecnûn adında bir mesnevisi olduğunu söylemektedir.³⁹ Ancak her iki eser de elimizde mevcut değildir.

Halîlî’nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

³⁶ Haluk İpekten, **Azmîzâde Mustafa Hâletî**, TDVİA, TDV Yayınları, 1991. Ankara, C.4, s.348-49. Ayrıca ayrıntılı bilgi için bk. Bayram Ali Kaya, **Azmî-zâde Hâletî Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Dîvânının Tenkitli Metni**, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, 1996. Edirne.

³⁷ Yunus Kaplan, **Halîl, Halil-i Zerd**, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2146> [17.01.2017].

³⁸ Kılıç, **Meşâirü’ş-Şu’ara** s.1537.

³⁹ Fikri Yavuz, İsmail Özen, **Bursalı Mehmed Tahir, Osmanlı Müellifleri**, Meral Yayınevi, 1972. İstanbul, C.2, s.170.

1.2.23 Halife

16. yüzyıl şairlerinden olan Halife, Diyarbakır'da doğmuştur. Ahdî, Halife'nin babasının Tebriz'den Diyarbakır'a göçmüş olduğunu ifade etmiştir. Kaynaklarda doğum yılı hakkında bilgi bulunmamaktadır.

İlk tahsilini Diyarbakır'da tamamlamış olan Halife, yaşlılarına göre daha kısa sürede hüner sahibi olmuştur. Bununla da yetinmeyip zamanın çoğunu devrin ileri gelen âlimlerinin hizmetine girerek onlardan bir şeyler öğrenmeye ayırmıştır.⁴⁰

Halife'nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

1.2.24 Hayâlî

Vardar Yenicesi'nde doğdu (1497-1499). Asıl adı Mehmed, lakabı Bekar Memi'dir. Yetişme çağında esaslı bir öğrenim göremeyen şair, o sıralarda Yenice'ye uğrayan Kalenderî şeyhi Baba Ali Mest-i Acemî ve müridlerinin cazibesine kapılarak onlara katıldı. Bunlarla birlikte seyahat ederek birkaç defa İstanbul'a gidip geldi. Bu yolculukların birinde, böyle güzel bir gencin Kalenderîler arasında yaşamasını uygun bulmayan İstanbul Kadısı Sarı Gürz Nureddin tarafından şehir muhtesibi Uzun Ali'ye emanet edildi.

İstanbul'a geldikten sonra Hayâlî'nin hayatında yeni bir dönem başladı. Bir yandan kendisinin yetiştirirken diğer yandan söylediği güzel şiirler onun adını etrafa yaymaktaydı. Rodos kalesinin fethi münasebetiyle Kanûnî'ye bir kaside sundu. Ardından İrakeyn Seferi'ne katılarak Bağdat'ın fethine katıldı. Onun bu arada Fuzûlî ile tanıştığı rivayet edilir.

*“Devrinin bütün tezkire yazarları Hayâlî'nin büyük bir şâir olduğu görüşünde birleşir ve onu "diyâr-ı Rûm'un sultânü's-şuarası, meşhur, mâruf Hayâlî Bey" diye anarlar. Hayâlî'yi Hâfız-ı Şîrâzî'ye benzetenler bununla onun şairlik değerinin yüksekliğini belirtmek istemişlerdir.”*⁴¹ Hayâlî'nin şiirlerine hakim olan unsur

⁴⁰ Güneş Ekmekçi, **XVI. Yüzyıl Diyarbakır Şairleri**, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008. Diyarbakır, s.55-69.

Ayrıca bk. Agah Sırrı Levend, **Bilinmeyen Eski Eserlerimizden: Halife'nin Leylâ ve Mecnûn'u**, Türk Dili Dergisi, TDK Yayınları, 1952. Ankara, C.1, S.8, s.447-51.

⁴¹ Cemal Kurnaz, **Hayâlî Bey**, TDVİA, TDV Yayınları, 1998. Ankara, C.17, s.5.

tasavvuf düşüncesidir. Şâir bu tür şiirlerini coşkulu, akıcı, ince fikir ve hayallerle süslemiş, orijinal benzetme ve kurgularla örmüş, renkli tasvirlerle bezemiştir.⁴²

Hayâlî'nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

1.2.25 Hayretî

Vardar Yenicesi'nde doğdu. Asıl adı Mehmed'dir. Kaynaklarda Mehmed Şah, Mehmed Çelebi ve Baba Hayretî olarak da geçer. Hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. Mevlevî şeyhi Yûsuf-ı Sîneçâk'in kardeşi olan Hayretî mutasavvıf bir şairdir. Kardeşi gibi kendisi de önce Şeyh İbrâhim Gülşeni'ye intisap etti, daha sonra Rumeli abdalları arasına karışarak Bektaşîliği benimsedi. Sehî Bey ve Âşık Çelebi'nin belirttiklerine göre Hayretî, Rumeli akıncı ocaklarında bir sipahi olarak ömür sürmüştür.

Hayretî Vardar Yenicesi, Üsküp ve Belgrad gibi döneminin kültür merkezlerinde çağdaşları olan Hayâlî Bey, Usûlî ve Garîbî ile dost meclislerinde bulunmuştur. Bir ara İstanbul'a da giden şâirin burada ne zamana kadar kaldığı bilinmemektedir

*“Hayretî samimi ve sade üslûbu, rindâne edası, zengin kelime hazinesi, çeşitli deyimler kullanması, mahallî tasvirlerle ve müşahhas unsurlara yer verişiyile dikkati çeken bir şairdir. Onun âşıkane, halk zevkine uygun, sade ve hoş giden gazelleri bulunduğu tezkire yazarlarınca ortaklaşa kabul edilmektedir.”*⁴³

Hayretî'nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

1.2.26 İshak Çelebî

Üsküp'te büyük bir ihtimalle 869'da (1464-65) doğdu. Kılıç ustası İbrâhim Efendi'nin oğlu olduğu için Kılıçzâde diye tanındı. Üsküp'te başladığı öğrenimini Edirne'de Kara Bâlî'nin yanında tamamlayıp ilmiye sınıfına girdi.

⁴² Şentürk, Kartal, **Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, s.200-2., Ayrıntılı bilgi için bk. Kurnaz, “Hayâlî Bey”, C.17, s.5-7, Ali Nihad Tarlan, **Hayâlî Divanı**, Akçağ Yayınları, 1992. Ankara, s.13-25.

⁴³ Mustafa Tatçı, **Hayretî**, TDVİA, TDV Yayınları, 1998. Ankara, C.17, s. 61-62.

“Yavuz Sultan Selim ve Kanûnî Sultan Süleyman gibi iki büyük hükümdarın takdir ve iltifatına mazhar olarak dârülhadis ve Sahn-ı Semân müderrislikleri gibi önemli görevlere getirilen İshak Çelebi şöhret ve gösterişe fazla itibar etmemesiyle tanınmıştır. Hoş sohbet, güler yüzlü, mizah ve latifeden hoşlanan kişiliği ile çevresinde sevilip aranan bir insan olarak takdir edildiği gibi derbeder yaşayışı ve bazı serbest hareketleri yüzünden tenkitlere hedef olmuştur. Divan şiirinde Necâî Bey ve çağdaşlarıyla başlayan, Türkçe kelime ve deyimleri birkaç anlamıyla beyte yerleştirerek sanat gösterme işini İshak Çelebi de şiirlerinde ustaca gerçekleştirmiş, biraz da bu yüzden coşkulu, canlı, içten söylediği şiir ve gazelleri çok sevilmiştir.”⁴⁴

İshak Çelebi'nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

1.2.27 Kabûlî

Asıl adı İbrahim olan şâirin, doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Kütahya'da doğmuştur. Önce Amasya'ya uğrayıp Şehzade Bayezid'e sunduğu Farsça iki kaside ile ve bir imtihan neticesinde şehzadenin iltifat ve ihsanlarını görmüştür. “Bir kasideinde kendisinin sıradan bir kişi olmadığını, "ehl-i maânî" tarafından yetiştirildiğini, kaside ve gazelde Zahîr-i Fâryâbî'lerin, Hüsrev-i Dihlevî'lerin ruhlarından mânevî yardım aldığını ve şehzadeden gerekli ilgiyi gördüğü takdirde kendisinin de onlar gibi büyük şâir olacağını söyleyip bütün tahsilinin edebî sahada ve bilhassa şiire yönelik bulunduğunu ifade eder.”⁴⁵

“Kabûlî; belâgat fenninde tabiatı makbul, şiir ve nesrin inceliklerine vâkıf biri olarak takdim edilmektedir. Şâirin genel görünüşünün ve sohbetinin zarif, güzel olduğu belirtildikten sonra, şiirinin ve nesrinin iyilik ve güzellik üzere olduğu söylenmektedir.”⁴⁶

Kabûlî'nin mecmûada iki gazeli mevcuttur.

⁴⁴ Hamdi Savaş, **İshak Çelebi Kılıçzâde**, TDVİA, TDV Yayınları, 2000. Ankara, C.22, s.528-29.

⁴⁵ İsa Kayaalp, **Kabûlî**, TDVİA, TDV Yayınları, 2001. Ankara, C.24, s.43.

⁴⁶ Mustafa Erdoğan, **Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2008. Ankara, C.1.

1.2.28 Kerîmî

Hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. Latîfî Kerîmî'nin ilim ehli olduğunu ve müderrislik yaptığını söyler. Ona göre Kerîmî: “*hoş tabiatlı, idraki tam, sözleri nazik ve temiz, şiir kaidelerini ve söz üslubunu iyi incelemiş, sözü pişkin, kelimeleri nükteli kimsedir.*” diye tanıtır.⁴⁷

Kerîmî'nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

1.2.29 Keşfi Bey

Edirne'de doğmuştur.. Yunus-zâde Musluslu lakabıyla meşhur olmuş, öğrenimini tamamladıktan sonra danışment olmuştur. Kâtip, imaret mutasarrıfı ve divan-ı hümayun katipliği yapmıştır.

“*Keşfi, Farsça'yı iyi bilen, acem şairleri tarzında şiir yazan; şiirleri selis ve bol, inşada devrindeki münşiler içinde adından söz ettiren bir şâirdir.*”⁴⁸

Keşfi'nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

1.2.30 Makâlî

Kaynaklarda Makâlî Mehmed Çelebî ile ilgili verilen bilgiler sınırlıdır. Kanunî Sultan Süleyman ve II. Selim devri şairlerinden olan Makâlî'nin asıl adı Mehmed Çelebi'dir. “Hammâmcı-zâde” ünvanıyla tanınan Mehmed Çelebi, Aydın vilâyetine bağlı Alaşehir kasabasında doğmuştur. Arap-zâde'den mülazım olan Mehmed Çelebi, kadılık yapmış ve H. 992 (M. 1584) yılında vefat etmiştir.

Şuarâ tezkirelerinde, hayatı hakkında kısa bilgiler verilen Makâlî Mehmed'in şiirlerine dair değerlendirmeler yer alır. Mesela Bağdatlı Ahdî, “Gülşen-i Şuarâ” adlı tezkiresinde Makâlî'nin edebi şahsiyetini şu sözlerle ifade eder: “*Beyne'l-akrân bülend-himmet ve rûz u şeb tâlib-i ma'rifet ve zurafâ içre letâyif-i reng-â-reng ile sâhibmakâl ve şu'arâ mâbeyninde şûh-tab' u şîrîn-edâ ve hüsn-i kelâm ile nîkû-hısâl ve her an esnâ-yı musâhabetde durûb-ı emsâl ile mukayyed ve tabî'at-ı şî'riyyesi hûb*

⁴⁷ İsen, *Sehî Bey Tezkiresi Heşt Behişt*, s.168.

⁴⁸ Yunus Kaplan, *Keşfi Keşfi Bey*,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2505> [17.01.2017].

u mergûbdur ve kûhsâr-ı ‘âlemde hemîşe Ferhâd-veş ‘âşık-pîşe ve zâviye-i dünyâda şîrîn-dehenler yâdıyla sâhib-endîşe olduğuna bu eş’âr-ı dil-keşe mâlikdür.”⁴⁹

“Buradan öğrendiğimize göre Makâlî Mehmed, akranı arasında yüksek gayretli, gece-gündüz ilim ve hüner talibi, zarif kişiler içinde rengârenk latifeler, ince manalı, nükteli ve hoş sözler sahibidir. Şairler arasında şuh tabiatlı, demek oluyor ki serbest ve neşeli yaratılışlı, tatlı üslûplu, güzel sözlü ve iyi huylu bir kişidir. Sohbet sırasında atasözleri, deyimler ve temsîlî ifadeler kullanmaktan hoşlanır. Şiirle ilgili kabiliyeti güzel ve rağbete mazhardır. Şiirleri, onun bu âlem dağlığında daima Ferhad gibi âşıklığı âdet edinmiş; dünya köşesinde tatlı ağızlı güzelleri düşünmek ve anmakla meşgul olduğunu göstermektedir.”⁵⁰

Makâlî’nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

1.2.31 Mesîhî

Doğum tarihi bilinmemekle birlikte, doğum yeri bugün Kosova bölgesinde bulunan Üsküp yakınlarındaki Priştine’dir. Sehî, şâirin adının Mesih olduğunu söyler.⁵¹ Sehî dışındaki tezkireciler ise Mesîhî’nin adının İsa olduğu hakkında birleşirler. Ailesi hakkında bilgi yoktur. Büyük ihtimalle çocukluk ve ilk gençlik yıllarını Rumeli’de geçiren şair, düzenli bir eğitim görebilmek için İstanbul’a gitmiş ve orada medrese öğrenimine başlamıştır.

“Divan şiirinin gelişme dönemi olarak kabul edilen 15. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan Mesîhî, rindane-âşıkane tarzı benimseyerek bu tarz şiirler yazmıştır. Bunda lirik şiirin, dönemin şâirleri arasında ilgi görmesinin payı olduğu kadar, Mesîhî’nin kişilik özelliğinin de payı vardır. Mesîhî, içki ve eğlenceye dönük derbeder bir ömür sürmüştür. Divan şiirinin geleneksel konularından olan insanoğlunun boş hayat çabasından, kader çizgisinin değişmezliğinden, dünyanın

⁴⁹ Süleyman Solmaz, **Ahdî Gülşen-i Şuarâ**, http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10731_agmpdf.pdf?0, s.280 [29.01.2017].

⁵⁰ Fatih Koyuncu, **Alaçehirli Makâlî Mustafa Bey ve Mecmûalardaki Bazı Şiirleri**, CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 2011. C.9, S.2, s.303-24.

⁵¹ İsen, **Sehî Bey Tezkiresi Heşt Behişt**, s.197.

geçici olması nedeniyle hayatın elden geldiğince iyi değerlendirilmesi gerektiğinden, dünyevi zevkle vb. onun şiirlerinde işlediği esas konulardır.”⁵²

Mesîhî'nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

1.2.32 Mezâkî

Asıl adı Süleyman'dır. Doğum yeri Bosna Hersek'tir. Gençliğinde İstanbul'a gelerek Enderun'a girmiştir. Sarayda çeşitli ilimler tahsil eden Mezâkî, ayrıca kimya ile ilgilenmiştir.

Şâir Nef'î'nin tesirinde kalmıştır. Nazım şekli olarak en çok gazel yazmıştır. Mezâkî'nin bilinen tek eseri dîvâmdır. Bu eseri Ahmet Mermer tarafından doktora tezi olarak yayımlanmıştır.⁵³

Mezâkî'nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

1.2.33 Muhibbî

Osmanlı pâdişâhlarının onuncusu olan Kânûnî Sultan Süleyman 1494 yılında Trabzon'da doğmuştur. Babası Yavuz Sultan Selim, annesi Hafsa Sultan'dır. Çocukluk yılları Trabzon'da geçen Muhibbî ilk tahsilini de burada yapmıştır.

Osmanlı tahtını kırk altı yıl gibi uzun süre idare eden Kânûnî Sultan Süleyman birçok sefere katılmış, ömrü zaferler ve zenginlikler içinde geçmiş, ilim, şiir ve sanatla uğraşanları koruyup kollamış, onları teşvik etmiştir. Bizzat kendisi de şiirle uğraşan ve Türk edebiyatında önde gelen bir şâirdir.

Arapça ve Farsça dillerine hakim olan Kânûnî'nin çok hacimli Türkçe dîvânın yanında Farsça bir dîvânı da bulunmaktadır.⁵⁴

Muhibbî'nin mecmûada iki gazeli mevcuttur.

⁵² Mine Mengi, **Mesîhî Divanı**, AKM Yayınları, 2014. Ankara, s.1-5.

Ayrıntılı bilgi için bk. Mine Mengi, **Mesîhî Divanı**, s.1-10.

⁵³ Ayrıntılı bilgi için bk. Ahmet Mermer, **Mezâkî: Hayatı, Edebi Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni**, AKM Yayınları, 1991. Ankara.

⁵⁴ Ayrıntılı bilgi için bk. Orhan Yavuz, **Muhibbî Dîvânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2014. İstanbul.

1.2.34 Muhyî

16. yüzyılda yaşamış Muhyî mahlaslı altı şâir bulunmaktadır. Dîvânlarını tetkik edemediğimiz için çalışmamızda tek gazeli bulunan Muhyî isimli şâirin hayatı hakkında bilgi verememekteyiz

1.2.35 Nâdirî

Nâdirî 980 (1572) yılında İstanbul'da doğmuştur. Asıl adı Mehmed'dir. Babası Bolu vilayetinin Gerede kasabasından, âlim ve fazilet sahibi bir zat olan Abdulğani Efendi'dir. Yetişmesinde babasının tesiri olan Nâdirî, Yavuz Sultan Selim'in nedimlerinden Hasan Can'ın oğlu olan, en üst pâyedeki medreselerde müderrisliklerden sonra şehzâdeliğinde ve sultanlığında III. Murad'a hocalık yapan Hoca Sadeddin Efendi'den mülazım olmuştur.

16. yüzyıl divan şairlerinden olan Nâdirî, Arap ve acem şairlerinin yanında, Klasik Türk şiirimizin klasikleri sayılan Ahmed Paşa, Necâti, Nevâî, Fuzûlî, Zâtî, Bâkî gibi şairlerden istifade etmiştir. “*Nâdirî mutasavvif şairler arasında sayılmaz. Tasavvufu şiiri için bir vasıta görmüştür. Şiirlerinde maddi aşk yanında ilâhî aşktan, dünya sevgisi yanında ahiret hayatına ait korkularından birlikte bahsetmiştir.*”⁵⁵

Nâdirî'nin mecmûada bir kasidesi mevcuttur.

1.2.36 Nef'î

Asıl adı Ömer olup Erzurum'un Pasinler (Hasankale) ilçesindedir. Pasinler sancak beyi Mirza Ali'nin torunu, Mıcingerd (Sarıkamış) sancak beyi Mehmed Bey'in oğludur. Genç yaşta şiirle ilgilenen Nef'î eğitim hayatına Pasinler'de başladı, Erzurum'da devam etti, bu arada Farsça öğrendi. Önceleri “Darrî” mahlasını kullanan şaire Gelibolulu Âlî tarafından “Nef'î” mahlası verildi. Defterdarlık göreviyle Erzurum'da bulunan Âlî'ye olan yakınlığı dikkate alınırsa Nef'î'nin şiir sanatı ve edebî bilgiler yanında Fars kültürüyle alâkalı gelişimini de Âlî aracılığı ile sağlamış olduğu düşünülebilir. Hırçın kişiliği ve davranışları, özellikle sınır tanımayan yergileri gözden düşmesine neden oldu. Naîmâ'nın yer verdiği bir

⁵⁵ Numan Külekçi, **Ğanî-zâde Nâdirî Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri, Dîvânı ve Şeh-nâmesinin Tenkitli Metni**, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1985. Erzurum, s.6-58.

rivayete göre IV. Murad, sarayda şairin Sihâm-ı Kazâ adlı eserini okurken taht yakınına yıldırım düşmesini uğursuzluk kabul etmiş ve Nef'î'ye hicvi yasaklayıp onu görevinden azletmiştir. Edirne'ye sürgüne gönderilen şâir padişahın Edirne'ye gelmesiyle ona kaside sundu ve affedildi.

“Sözü güzel söylemede ustalaşmış, söylemek istediğini mazmunlar arkasına saklamak yerine açıkça söylemeyi tercih etmiştir. Anlam üzerinde yoğunlaşmış, derinleşmeyi zengin hayallerle desteklemiştir. Şiirinde sanatlı ifade endişesi, anlamda gizlilik yoktur. Kelime oyunları yerine âhenk ve mûsikiye, mânaya ve mazmuna önem verir. Kullandığı dil bakımından devrinin diğer şairleriyle aynı özelliği gösteren Nef'î, sebk-i Hindî şairlerinden sayılmamakla birlikte bu akımın dil ve üslûp anlayışına sahiptir. Dili sağlamdır. Yabancı kelimelere fazlaca yer veren şairin kasidelerinde görülen debdebeli, yabancı terkiplerle dolu dili gazellerinde daha sadedir.

Klasik Türk şiirinde kendine has bir eda oluşturmayı başaran Nef'î önemli bir şâir kabul edilir. Kaside alanında takip edilen bir şâir olmuştur.”⁵⁶

Nef'î'nin mecmûada iki gazeli mevcuttur.

1.2.37 Nihânî

Asıl adı İbrahim Çelebi olan Nihânî, 16. yüzyılın ikinci yarısında şiirler yazan bir divan şâiridir. Kaynaklarda doğum tarihi hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Doğum yeri Edirne olan şairin ölüm tarihi olarak ise 1592 yılı gösterilir. Herhangi bir eserinin varlığı tespit edilemeyen şair, yazmış olduğu gazellerle dikkatleri çeker.

Nihânî ile aynı yüzyılda yaşayan ve “Gülşen-i Şuarâ” adlı tezkirenin yazarı olan Ahdî, şâir hakkında “*Gülşen-i ma'ârifün nihâl-i ser-bülendi ve bahâristân-ı 'ömrün tâze vü ter nahl-i ercmeni ve gülbin-i gülistân-ı ma'ânî ve şekeristân-ı edânun tûtî-i şîrîn-zebânı ve sûz ü güdâz ile memâlik-i eş'ârun Husrev-i zamânıdır. ve nazm-ı dürer-bârı ve güftâr-ı âbdârı 'Ubeydî Çelebi himmetiyle selîs ü hemvâr ve bî-hadd ü bî-şümâr olmagın vird-i zebân-ı 'âşıkân-ı zâr ve zikr-i gül-'ızârân-ı rûzgâr*

⁵⁶ Metin Akkuş, Nef'î, TDVİA, TDV Yayınları, 2006. Ankara, C.32, s.523-25.

olmuşdur”⁵⁷ diyerek onun akıcı ve güzel üslubuyla şiir ve inşadaki başarısından bahseder.

Nihânî'nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

1.2.38 Nev'î

940 (1533-34) yılında Malkara'da doğdu. Adı Yahyâ'dır. Babası Pîr Ali, Ankara'dan gelip Malkara'ya yerleşmiş olan Nasuh Halife'nin oğludur. İlk eğitimini tasavvuf konusunda yetişkin bir zat olan babasından alan Nev'î, 957'de (1550) İstanbul'a giderek “Ahaveyn” lakaplı iki kardeşten Karamanî Ahmed Efendi'nin Dâvud Paşa Medresesi'nde ve Mehmed Efendi'nin Sahn'daki derslerine devam etti.

Kaynaklar Nev'înin ilim ve fazilet sahibi bir şâir olduğu konusunda birleşir ve onun rind edalı, derviş meşrep, tasavvufa, zühd ve takvâya meyilli bir zat olduğunu ifade eder. İfadeleri açık, samimi ve nettir. *“Daha on yaşında iken babasının telkiniyle zikre başlamış, önce Sarhoş Bâlî Efendi'ye intisap etmiş, ardından Kurt Mehmed Efendi'ye mürid olmuş, daha sonra da Şeyh Şâban Efendi'den feyiz almıştır. Tasavvuf terbiyesinin izleri şiirlerinde görülen Nev'î, Arapça ve Farsça'ya hâkim, atasözü ve deyimleri şiirlerinde ustalıkla kullanan bir şâirdir.”*⁵⁸

Nev'î'nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

1.2.39 Nizâmî

839-844 (1435-1440) yılları arasında Karaman Beyliği sınırları içinde bulunan Konya'da doğdu. Konya'nın vâiz ve müderrislerinden Molla Veliyyüddin Efendi'nin oğludur. İlk eğitimini babasından aldı; ardından bir süre İran'da bulundu; edebî bilgileri ve Farsça'yı öğrendikten sonra Konya'ya döndü.

“Nizâmî, çağdaşı diğer şairler gibi başta Hâfız-ı Şîrâzî olmak üzere İran şairlerinden etkilenmiştir. Türk şairlerinden de Ahmed Paşa ile Şeyhî'yi kendine

⁵⁷ Solmaz, *Ahdî Gülşen-i Şuarâ*, s. 293.

⁵⁸ Nejat Sefercioğlu, *Nev'î*, TDVİA, TDV Yayınları, 2007. Ankara, C.33, s. 53.

Ayrıntılı bilgi için bk. M. Nejat Sefercioğlu, *Nev'î Divanının Tahlîli*, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990. Ankara.

örnek aldığı nazirelerinden anlaşılmaktadır. *Sehî Bey onun yetenekli bir şair, şiirlerinin selis ve gazellerinin nefis olduğunu söylerken, Latîfî gazellerini Şeyhî ve Ahmed Paşa'nın gazellerinden üstün tutar.*⁵⁹

Nizâmî'nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

1.2.40 Rahmî

Bursa'da doğmuştur. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Asıl adı Pir Mehmed'dir. Babası nakkaş olduğundan Nakkaş Bâlîzâde Pir Mehmed Çelebi olarak anılır. “Genç yaşta şiir söylemesiyle toplumda dikkatleri üzerine çekmiş ve yaşı henüz çok küçükken, tezkirelerin ifadesine göre henüz bülüğa ermeden Kanuni Sultan Süleyman'ın şehzadelerinin 936 (1529-1530) yılındaki sünnet düğününde padişaha şiirlerini sunma imkanına sahip olmuştur. Bu şiirleri sayesinde padişahın ilgisini çekmiştir. Bu ilginin sonucu olarak önce Defterdar İskender Çelebi ile tanışmış ve onun aracılığıyla da sadrazam İbrahim Paşa'ya takdim edilmiştir. İbrahim Paşa vasıtasıyla da padişaha şiirlerini sunmuştur. Padişahın çeşitli gazellerine tahmisler yazmış ve kasideler sunmuştur. Kasidelerinde sürekli bir devlet görevi alma isteğini tekrarlamış fakat sebebini bilemediğimiz sebeplerden dolayı herhangi bir karşılık bulamamıştır.”⁶⁰

Rahmî'nin mecmûada dört gazeli mevcuttur.

1.2.41 Revânî

“Adı İlyas Şücâ olup babasının ismi Abdullah'tır. İn'âmât Defteri'ndeki kayıtlarda sipahi oğlu olduğu belirtilmektedir. Kaynaklarda öğrenimine ve hangi tarihte İstanbul'a geldiğine dair bir kayıt bulunmamaktadır.

Kaynaklar Revânî'nin “ayş ü işrete müptelâ, daima mahmûr u sermest” bir kimse olduğunu belirtir.”⁶¹

Revânî'nin mecmûada iki gazeli mevcuttur.

⁵⁹ A. Azmi Bilgin, **Karamanlı Nizâmî**, TDVİA, TDV Yayınları, 2001. Ankara, C.24, s.453.

⁶⁰ Fatih Tıgılı, **Bursalı Rahmî Çelebi ve Divânı**, İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006. İstanbul, s. 4-10.

⁶¹ İsmail E. Erünsal, **Revânî**, TDVİA, TDV Yayınları, 2008. Ankara, C.35, s.30-31.

1.2.42 Rûhî

Adı Osman olup Bağdat'ta doğdu. Bağdâdî nisbesi kendisine “Rûhî” mahlasıyla şiir yazan on kadar şairden ayırmak için sonradan verilmiştir. Yakın arkadaşı, tezkire sahibi Ahdî'nin verdiği bilgiye göre babası, Ayas Paşa maiyetinde Kanûnî Sultan Süleyman'ın ordularıyla Bağdat'a giderek orada yerleşen Rumelili bir sipahi idi.

“Vahdet-i vücûd anlayışını benimsemiş olan Rûhî tasavvufu şiirine bir malzeme olarak kullanan hoş edalı, derviş gönüllü bir şâirdir. *“Divanındaki ifadelerine dayanarak onu Mevlevî, Bektaşî ve Hurûfî sayanlar olmuştur da bir tarikata intisap ettiği bilinmemektedir. Rûhî'ye göre asıl hüner hayatta “rengîn-edâ” sahibi olabilmektir. Bilhassa şiir ve şâir hakkında gazellerinde sık sık tanımlamalar yaparken nazımda sözün kudretini ön planda tutar. Ona göre kelimeler cansız birer varlık, sevgiyi anlatmak için en güçlü vasıta olan şiir bir sihir, şâir ise bunlara can veren bir sihirbazdır. Nüktedan, gerçekten sanatkâr ve kudretli bir şâir olan Rûhî bu özelliklerine mukabil şiirinde asla büyüklük taslamamıştır. Onun mısralarında samimilik, sadelik ve lirizm hâkimdir. Okuyucuya pürüzsüz, konuşma diline yakın bir ifadeyle meramını kolayca anlatmış, özellikle toplumun aksayan yönlerini çok iyi teşhis etmiştir.”*⁶²

Rûhî'nin mecmûada yirmi iki gazeli ve bir terkîb-i bendi mevcuttur.

1.2.43 Sun'î

Gelibolulu Sun'î'nin doğum tarihi hakkında herhangi bir bilgi yoktur. Asıl adı Mehmet'tir. Mehmet Çelebi veya Epsen Pîre lakabıyla tanınmıştır.

Sun'î'nin tek eseri olan Dîvân'ı pek hacimli olmamasına rağmen, kaynakların kendi şiiri hakkında verdiği bilgileri doğrular niteliktedir. Sun'î payitaht İstanbul dışında yaşadığı için padişah, vezir veya diğer devlet büyükleriyle teması olmamıştır. Belki de kendisine destek çıkacak, hamiliğini üstlenecek bir kimse bulunmadığı için olsa gerek, hiç kaside yazmamıştır. Şiirlerinden ve hayatından anlaşıldığına göre,

⁶² Coşkun Ak, **Bağdath Rûhî**, TDVİA, TDV Yayınları, 2008. Ankara, C.35, s.205. Ayrıca ayrıntılı bilgi için bkz. Coşkun Ak, **Bağdath Rûhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin**, Uludağ Üniversitesi Basımevi, 2001. Bursa.

“rint” sayılabilecek bir hayat sürmüş, şiirlerinin teması da hep bu minval üzere olmuştur. Kendisinden bahseden tezkireler, şiirleri için hep olumlu ve övgü dolu sözler sarf etmiştir. Sun’î’nin güçlü bir şiir kabiliyeti vardı fakat geçim derdinden kendisini sanata verememiştir.⁶³ Beyânî: “*Şân u kadr-ı mikdârı i’tibâr bulmayup rûzgâr kendiyi izâ’a iden erbâb-ı ma’ârifdendir. Eger fi’l-cümle i’tibâr bulaydı şu’arâ-yı nâmdâr-ı pür-iştihârdan olmak muhakkak idi.*” diyerek şairin şiir gücünden bahseder.

Sun’î’nin mecmûada dört gazeli mevcuttur.

1.2.44 Şânî

Kaynaklarda 16. yüzyılda yaşamış olan Şânî mahlaslı altı şairden bahsedilmektedir. Bunlar Kastamonulu Şânî, Bursalı Şânî, Şânî Ahmed Çelebî, Şânî Mehmed Efendi, Şânî Çelebî ve Şânî Dede mahlaslı şâirlerdir. Bu şâirlerin de tespit edilmiş divanları olmadığı için mecmûamızda şiiri olan Şânî mahlaslı şâirin kim olduğu tespit edilemediğinden dolayı hayatı hakkında bilgi verememekteyiz.

Şânî’nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

1.2.45 Şem’î

Şâirin asıl adı bilinmemektedir. Şâirden bahseden hiçbir kaynak ailesi hakkında bilgi vermemiştir. Kaynaklar, Şem’î’nin Rumelili bir şâir olduğu ve o zamanlar Üsküp’e bağlı olan Prizren kasabasında dünyaya geldiğini söyler. Şem’î’nin öğrenimi hakkında kesin bilgilere sahip olmasak da tezkirelerdeki bazı kısmi bilgilerden ve şiirlerinden hareketle iyi bir öğrenim gördüğünü söyleyebiliriz.

“Şem’î Türkçeyi çok ustaca kullanan bir şâirdir. Kaynakların tamamı Şem’î’nin şiirinden ve şairliğinden övgüyle söz ederler. Şiirleri mum gibi can ve ciğerler yakıcı, sözleri her meclisin süsüdür. Âşıkane, mestâne ve yürekler yakan şiirler söylemekte ustadır. Latîfi’ye göre, şiirlerinin çoğu âteşin ve rengin olup,

⁶³ Halil İbrahim Yakar, **Gelibolulu Sun’î Dîvânı ve Tahlili**, İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2002. İstanbul, s.11.
Ayrıca Ayrıntılı bilgi için bk. Yakar, **Sun’î Dîvânı ve Tahlili**.

*okuyanların gönlünü bir mum fitili gibi tutuşturur. Olgun sözlü, açık söyleyişli, hayal dünyası geniş bir şâirdir.”*⁶⁴

Şem’î’nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

1.2.46 Ulvî

Asıl adı Derzi-zâde Mehemed Çelebî olarak bilinen Ulvî’nin doğum tarihi tam olarak bilinmemektedir. M. 1585’te vefat etmiştir. İstanbullu’dur.

16. yy. da yetişmiş olan şâir hakkında devrin tezkirecileri övücü şeyler yazmışlardır. Riyâzî: “*Hakka ki tab-ı misâli cevher-i ulvi gibi âlîdür*”⁶⁵ diyerek şâirin doğuştan gelen bir şâirlik yeteneği olduğunu ifade eder. Âşıkâne edâlî bir şâirdir.

Ulvî’nin mecmûada üç gazeli mevcuttur.

1.2.47 Vahdetî

Kaynaklar, Türk edebiyatında beş Vahdetî’den bahsederler. Ancak bu şâirlerin dîvânını tespit edemediğimiz için hayatı hakkında bilgi verememekteyiz.

Vahdetî’nin mecmûada bir tahmisi mevcuttur.

1.2.48 Veysî

969 (1561-62) yılında Manisa Alaşehir’de doğdu. Asıl adı Üveys olup “Veysî” mahlasıdır. Kadı Mehmed Efendi’nin oğlu ve şâir Makalî’nin yeğenidir. Alaşehir’de başladığı eğitimini daha sonra gittiği İstanbul’da sürdürdü ve Molla Sâlih Efendi’den mülâzım olarak kadılığa yöneldi. Mısır’da Benî Harâm, Ferre ve Reşîd kadılıklarında bulundu.

“Veysî edebî alandaki şöhretini şiirlerinden çok nesrine borçludur. Onun nesri, bu alandaki bir diğer isim olan Nergisî’nin nesrine oranla daha sade ve canlı kabul edilmekle birlikte yine de uzun cümlelerde Arapça ve Farsça tumturaklı

⁶⁴ Murat A. Karavelioğlu, **Şem’î Dîvânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2014. İstanbul, s.17-40.

⁶⁵ İsmail Çetin, **Derzi-zâde Ulvî Hayatı, Şahsiyeti ve Dîvânının Tenkidli Metni**, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1993. Elazığ, s. V-VIII. Ayrıntılı bilgi için bk. Çetin, **Derzi-zâde Ulvî Hayatı, Şahsiyeti ve Dîvânının Tenkidli Metni**.

kelimelerle zincirleme tamlamaları, birleşik isim ve sıfatları çokça kullandığı görülür. Anlatmak istediğini dolaylı bir şekilde dile getirmesi, ifadelerinde mecaz, teşbih, istiare, cinas, tevriye gibi sanatlara yer vermesi sebebiyle nesri güçlkle anlaşılabilir. ”⁶⁶

Veysî'nin mecmûada iki gazeli mevcuttur.

1.2.49 Vücûdî

Asıl adı Muhammed olup Abdulazîz Efendinin oğludur. Karaman eyaletine bağlı Larende kasabasında doğmuştur. Doğum tarihine dair kesin bilgi yoktur. İlk eğitimine Larende'de başlamıştır.

“İstanbul'da bulunduğu dönemde devrinin Şeyhülislâmı Ebussuud Efendiye bağlanmış ve ondan mülazım olmuştur. Bir süre müderrislik yapmıştır.”⁶⁷

Vücûdî'nin mecmûada dokuz gazeli mevcuttur.

1.2.50 Yahyâ

Ankaralı Şeyhülislam Bayramzâde Zekeriya Efendi'nin oğlu olan Yahyâ Efendi İstanbul'da doğmuştur. Annesinin adı Rukiye'dir. Doğum tarihi bazı kaynaklarda 1552, bazılarında ise 1561 olarak verilmektedir. Çağdaşı kaynakların ifadeleri dikkate alındığında doğum tarihi olarak 1561'in doğruya daha yakın olduğunu söylemek mümkündür. *“Kültürlü bir ailenin çocuğu olan Yahyâ, ilk eğitimini aynı zamanda şâir olan babasından almış, Abdülcebbârzâde Derviş Efendi gibi devrin meşhur ilim adamlarının yanında iyi bir tahsil hayatından sonra Mal'lulzâde Seyyid Mehmed Efendi'nin şeyhülislamlığı zamanında 1580'de mülazemetliğini tamamlamıştır.”⁶⁸*

Kaynaklar onu herkesçe sevilen, zarif, hoşsohbetli, güleç yüzlü, latifeci, yüksek ahlaklı, ve mütevazı bir kişiliğe sahip olarak tarif ederler.

⁶⁶ Bayram Ali Kaya, **Veysî**, TDVİA, TDV Yayınları, 2013. Ankara, C.43, s.75-76.

⁶⁷ Yaşar Aydemir, **Vücûdî**,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=960> [01.02.2017].

⁶⁸ Hasan Kavruk, **Şeyhülislâm Yahyâ**,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3604> [01.02.2017].

Yahyâ'nın mecmûada iki gazeli mevcuttur.

1.2.51 Zâtî

Balıkesir'de doğdu. Sehî ve Latîfî'ye göre asıl adı Bahşî, Kınalızâde'ye göre İvaz, Âlî Mustafa Efendi'ye göre Satı, Zâtî veya Satılmış'tır. Doğum tarihi 876'dır (1471). Ailesi hakkında fazla bilgi yoktur. Balıkesir'de baba mesleğini sürdürüp çizmecilikle uğraşırken şiir yazdığı, ayrıca coşkun ruhu, rind ve kalender meşrebiyle meşk meclislerinde yer aldığı bilinmektedir. Kulakları iyi duymayan Zâtî bu yüzden şiir konusunda ancak asgari bilgilere sahipti; bu sebeple Müneccimzâde'den geçimini sağlayacağı remilcilik öğrendi.

Onun hakkında sanat kaygısı taşımadan şiir yazdığı, çok sayıda şiir yazmasından dolayı sık sık tekrara düştüğü, remilci dükkânında kendisine getirilen şiirleri düzeltirken bazılarını alıp kendine mal ettiği yönünde olumsuz değerlendirmeler yapılmıştır. Buna karşılık köklü bir eğitim almadan kendi kendini yetiştirerek şairler arasına girmesi, sağır olduğu halde sanatını geliştirmesi ve dükkânını şairlerin eğitim aldığı bir ortam haline getirmesi takdir edildiği hususlardır.

*“Oldukça sade bir dil kullanan Zâtî'nin şiirlerinde atasözleri, deyim ve tabirlere sıkça yer verme alışkanlığı bu kalıplaşmış ifadeler sebebiyle imâle ve zihaf kusuruna düşmesine yol açmıştır. Bu arada gördüğü, yaşadığı, içinde yetiştiği sosyal ortamı da şiirlerine aksettirmeyi başarmıştır.”*⁶⁹

Zâtî'nin mecmûada bir gazeli mevcuttur.

Mahlas	Nazım	İlk Beyti/Bendi
--------	-------	-----------------

⁶⁹ Vildan S. Coşkun, **Zâtî**, TDVİA, TDV Yayınları, 2013. Ankara, C.44, s.150-51. Ayrıca bz. Ali Nihat Tarlan, **Zâtî Divanı**, C. I II III, İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1968. İstanbul.

	vr. Nu.	Şekli	
Âzerî	2a	Kasîde	Can-bahş kelâmın ferah-efzâ kelîmâtın Oldun meğer ol çeşme-i hayvâna musâhib
Âlî	2b-5b	Kasîde	Nice bir kadrîmi mîzân-ı kader ide hebâ Nice bir 'ayşımı telh eyleye zehr-âb-ı kazâ
Âlî	5b-7a	Kasîde	Tekellûfât-ı vücûd olsa cümleten bilüp Komaya dâmenim elden muhabbet-i mahbûb
Nâdirî	6b-8b	Kasîde	Te'âlallah zihî şâm-ı sürûr-encâm-ı gam-fersâ Ki oldı mazhâr-ı esrâr-ı <i>sübhânellezî esrâ</i>
Hâkimî	9a	Gazel	Yandı cânım tende ey rûh-ı revânım bir su vir Kurıdı sâkî harâretten dehânım bir su vir
Makâlî	9b	Gazel	Bir âfitâb-ı hüsne gönül mühr-bestedir Hakkâ ki baht yâver ü tâli' huçestedir
Azâkî	9b	Gazel	Sevdâ-zede-i mahabbet oldum Pâ-mâl-ı belâ vü mihnet oldum
Azâkî	10a	Gazel	Dil diler dâm-ı belâ-yı 'ışka pâ-bend olmağı Terk-i sıhhat eyleyüp derd ile hursend olmağı
Azâkî	10a	Gazel	Cân fedâ-yı cilve-i nahl-ı melâhat bâr-ı yâr Dil harâb-ı türk-tâz-ı gamze-i hûn-hâr-ı yâr
Azâkî	10b	Gazel	Şu denlü olmuşum mu'tâdı derd-i 'ışk-ı cânânın Ki adın anmadan müstağniyim 'âlemde dermânın
Azâkî	10b	Gazel	Âh u feryâdım uyardı baht-ı hâb-âlûdımı Şükr kim gördüm cemâl-i şâhid-i maksûdımı
Azâkî	11a	Gazel	Düşdi bir od şu'le-i şevkinle cism ü cânıma Kaldı iş şimden girü çeşm-i sirişk-efşânıma
Azâkî	11a	Gazel	Öldüğümden derdile ol bî-vefâ ğâfil değil Şükr kim cân verdiğim cânâna bî-hâsıl değil
Azâkî	11b	Gazel	Dil gam-ı hatt-ı lebünden mahzenü'l-esrârdır Göz cemâlün pertevinden matla'ü'l-envârdır

Azâkî	11b	Muhammes	Gülşene pâ-yı şevkile subh deminde varıgör Güllere hoş nev ile nağme iden hezârî gör
Azâkî	12a	Rubâî	Dil gamze-i cân-şikâra kurbân olsun Cân gîsû-yı müşg-bâra kurbân olsun Tenhâ ne dil ü cânım Ezâkî cümle Nem vâir ise zü'l-fekâra kurbân olsun
Figânî	12b	Gazel	Kaşın yanındağı hâlün değıldir ey meh-rû Sitâredir ki olupdur hilâle hem-pehlû
Figânî	12b	Gazel	Işk illerinde şâh-ı belânın sipâhıyuz Mecnûn gibi diyâr-ı gamın pâdişâhıyuz
Halîfî	13a	Gazel	Aşıkâ dil-rübâ mı eksik olur Ehl-i derde belâ mı eksik olur
İshâk Çelebi	13a	Gazel	Mecnûn gam-ı mahabbet ü ışkı neden bilür Bu bir belâdurur bunu şâhım çeken bilür
Fuzûlî	13b	Kasîde	Saçma ey göz eşkden gönümdeki odlara su Kim bu denlü dutuşan odlara kılmaz çâre su
Lâedri	15a	Kıt'a	Mu'teberdir cihânda dîn u denî Dâimâ zillet üzre ehl-i hüner Hâl-i 'âlem misâl-i deryâdır Gevher-i pâk zîr ü cife zeber
-	15a	Müfred	Her kimin kim yok cihânda bir muvâfık hem-demi Âh kim zâyî' geçer hem rûzgârı hem demi
Rûhî	15a	Gazel	Sanmanuz cevr-i felekden acıyup âh derüz Zevk idüp çekdiğimiz cevrden Allâh derüz
Rûhî	15b	Gazel	Fakr ile gerçi ki biz sâkin-i beytû'l-hazenüz Yücedir mertebemüz mâlik-i mülk-i sühanuz
Keşfî Beg	16a	Gazel	Mihrâb-ı dü ebrûn olalı kible-i uşşâk Ka'be harem-i muhteremün tufâna müştâk
Gazi Giray		Gazel	Bîçâre gönül hâlini dildâra desünler

	16b		Gam tîği ciger yarduğını yâra desünler
Lâedri	26b	Gazel	Ey sipihr-i nübüvvet matla Nazma tenzîl-i da'vete makta
Rûhî	27b	Gazel	Hû diyü alsam yeridür sine çâk Hây meded u ğam beni kıldı helâk
Bâkî	34a	Gazel	Gönül şevk-ı ruhunla yana geldi Cemâlün şem'ine pervâne geldi
Azâkî	34a	Gazel	Cemâlün hâtır-ı virâne geldi Gamun halvet-serâ-yı cânê geldi
Kabûlî	35a	Gazel	Fenâ bezmin glip her kim yazar evvel bozar âhir Ecel peymânesin her kim içer evvel göçer âhir
Lâedri	35b	Gazel	
Makâlî	36a	Gazel	Bir âfitâb-ı hüsne gönül mihr-i bestedir Hakka kim baht u yâd u tâli' hüccetdir
Lâedrî	36a	Gazel	Tutsa câm-ı bâde-i gülgünü vird-i ter gibi Saâdet sâkî olur şah-ı gül-i ahmer gibi
Nev'î	36b	Gazel	Kaşun hilâlidir gözümüzde hayâlimiz Zülf ü ruhun gamıyla geçer mâh u sâlimiz
Zâtî	36b	Gazel	Gönlümüzden doğmazisen bu seher ey âfitâb Tüp-ı âhum bu dokuz kat kubbeyi eyler harâb
Emrî	37a	Gazel	Cevher-i 'aşkın dilimde vâir iken şimşir-veş Ey kemân-ebrûndan yabana atmak tîr-veş
Lâedrî	37a	Gazel	Olma sengîn dil ki 'âşık âh u zâr eyler sakın Yeter âhından hâzer kıl taşâ kâr eyler sakın
Lâedrî	37b	Gazel	Kim görse dil-i zârımı cânsız beden içre Sanur ki garîb ölüsü yatur kefen içre

Rahmî	37b	Gazel	Esb nazıyla cihâmı seyr ider bir anda Şehsüvârım yalnız ... geçer meydânda
Azerî	38a	Gazel	Mutî'iz her ne dersen emrine fermân-pezîriz biz Kabûl eyle kapunda boynı bağılu bir esîriz biz
Âli	38a	Gazel	Yed-i beyzânı seyrân eyleyenler nûrdır dirler Bakanlar sînene âyîne-i billûrdur dirler
Muhyî	38b	Gazel	Ben sanurdum kocaldıkda bu gönlüm yanıla Yine gör seyri ki bir meh-veş nûri yanıla
Nizâmî	38b	Gazel	Sâkîyâ sâgar-ı billûra dök ol yâkûtı Ki tek kuvvetidir rûh-ı revânın kuvveti
Bâkî	39a	Gazel	Beter buldum dil-i divâneyi her çend pend itdüm Saçınla bend idüb âhir giriftâr-ı kemend itdüm
Bâkî	39a	Gazel	Nice yıldır deşt-i gamdır cân-ı mahzûnun yeri Ey saçı Leylâ virildi bana Mecnûnun yeri
Âlî	39b	Gazel	Tâze dilber sevse 'âşık eskî derdin tâzeler Tâzeler keyfiyyetin erbâb-ı 'âşkın tâzeler
Hâletî	39b	Gazel	Tîr-i bahra neden olmuş nice bin şeydâsı var Kâra giymiş kemân ebrûlarının yâsı var
Ulvî	40a	Gazel	Diriğâ seyl-i eşkim cûybâr olmakda gitdikçe Benim servim hüsn ü hâra kenâr olmakda gitdikçe
Dervîş	40a	Gazel	Cihânda gerçegim bî-mihr olur meh-pâreler dirler Seninçün tîğ cevriyle çekerler pâreler dirler
'Abdî	40b	Gazel	Ne hüsne mâlik olmuş perî âdem nedir bilmez Hele bağ-ı cemâlin görmeyen 'âlem nedir bilmez
Mezâkî	40b	Gazel	Benim derd-i derûnum ol perî bilmem nedir bilmez Meger Allâhu â'lem gam nedir âdem nedir bilmez
Nihânî	41a	Gazel	Biz sâkin-i meyhâne-i peymâne-keşânız Biz semer-zede-i hâk-i reh pîr-i mugânız
Bâkî	41a	Gazel	Rüşen ola tâ işiğine varmağa râhum Yel mumların yıkdı gice meş'âl-âsum

Nefî	41b	Gazel	Ne tende cân ile sensiz ümmîd-i sıhhat olur Ne cân bedende gam-ı firkatınle râhat olur
'Abdî	41b	Gazel	Dime cânâneye ağıyâr ile sohbet itme Seni sevsün dersen âna nasîhat itme
Bâkî	42a	Gazel	Berfün eritdi bâd-ı sabâ bağı yagını Yakdı çemende lâlenin altın çerâğını
Lâedrî	42a	Gazel	Gel'ırâk-ı 'ârabda tutma makâm Okıma andan sakın karâr u bekâ
Rahmî	42b	Gazel	Yâr ebrûsı 'arak-rîz olsa hoştur gösterir Zağalansa nitekim şemşîr cevher gösterir
Rahmî	42b	Gazel	Miyânın mûya teşbîh eylemekde kîl u kâl itdüm Hilâle benzedüb ebrûların egri hayâl itdüm
'Âlî	43a	Gazel	Gark-ı bahr-i gama câm-ı mey gül-gûn olsa Leb-i dilberde safâ-yı taber efvân olsa
Lâedrî	43a	Gazel	Açılmaz talî'im her kande gitse hayret encâmım Ezel bezminde yâ Râb bilmezem kimlerle hem câmım
Sun'î	43b	Gazel	Yine meclisde sâkî câm-ı gerdân olduğun görsem Safâlar bahş idüb gün gibi rahşân olduğun görsem
Lâedrî	43b	Gazel	Bağladım anın için dîde-i nâbinâyı Görmeyim gayrıyla tâ kim o melek şimânı
Fuzûlî	4a	Gazel	Perîşân-ı halk-ı 'âlem âh u efgân itdüğündendir Perîşân olduğum halkı perîşân etdüğündendir
Ulvî	4a	Gazel	Belâsını saçının pây-mâl olandan sor Üzülmeğin gicenin haste-hâl olandan sor
Fevrî	44b	Gazel	Kendü mikdârından ey dil herkesi a'lâ gözet Zerre-i mihr-i münevver katre-i deryâ gözet
Ârifî	44b	Gazel	'İşkin oduyla bağırim yanmış kebâba benzer La'lin gamıyla yaşım rengîn şerâba benzer
Kerîmî	45a	Gazel	Şi'rim letâfetiyle gûyâ ki âba benzer Alçaqlığıla gönli lîk türâba benzer

Şânî	45a	Gazel	Tûr-ı nesîm içre bağrım kebâba benzer Bezm-i gamında eşkim rengîn şerâba benzer
Hayretî	45b	Gazel	Ne âteş ü bâd u ne âb u gül idüm cânâ Sen serv-i hevâ-bahşa ben mâil idüm cânâ
Behiştî	45b	Gazel	‘Âşık-ı şeydân giydim melâmet bürdesin Kûyını terk eylemek yokdur meger öldüresin
Rahmî	46a	Gazel	Âhımdan âsumana yer yer tarâka düşdi Nergis gibi her encüm göz açdı baka düşdi
Habîbî	46a	Gazel	Kaşlarından gördi rûhum ğurre-i ğarralanmağa Saçlarından öger nûr-ı sünbül muttaranmağa
Hayâlî	46b	Gazel	Sûzum sirâyet etse Mecnûn-ı nâ-murâda Kuşlar kîbâb olaydı başımdaki yuvada
Mesihî	46b	Gazel	Sûz ile âh ideydüm haddeden iken ziyâde Kuşlar kebâb olaydı döne döne havâda
Sun’î	47a	Gazel	Tâ ki sen âfetle âraya firkat düşdi Dil ü cânâ yine ey dost bir âfet düşdi
Sun’î	47a	Gazel	Gerçi Yûsuf güzelim hüsnile sultân oldı Demler oldı bu cihân başına zindân oldı
Vehbî	47b	Gazel	Geh dâğ u gehi sagâr-ı cânân elimizde Eksik denüle bir gül-i handân elimizde
Bâkî	47b	Gazel	Dil giriftâr-ı belâ dil-ber hevâyî n’eylesün Dâma düşmez yerlere konmaz nümâyı n’eylesün
Bâkî	48a	Gazel	Gönül dâğ-ı gamunla sînede bir şem’ uyandırmış Çerâğ-ı ‘aşka bir garrâ kızıl altını yandırmış
Emrî	48a	Gazel	Beni sen hecr-i miyânımla nizâr eylersin Gizleyüp kaşlarının nûnını zâr eylersin
Bâkî	48b	Gazel	Ruhun berg-i gül-i sır-âba benzer Leb-i la’lün şarâb-ı nâba benzer
Ulvî		Gazel	Şehâ kûyunda kim gönlüm gedâ-yı müstemend gider

	48b		Erenler hakkı baş u câna kalmaz bir levend gider
Adlî	49a	Gazel	Hayf ola pîr nâtûvân-ı mürteşî cihân ola Vasf-ı tama'la her zemân mübtezil zamân ola
Kabûlî	49a	Gazel	Murğân-ı murğ-zâr kim merğule senc ola Sahn-ı çemen misâl-i serây-ı sipenc ola
Rûhî	49b	Gazel	Bir şehürde kim hâl bilür âdemi yokdur Hâl ehlinin eglenmesinin 'âlemi yokdur
Lâedrî	49b	Manzum	Âh kim derd-i elem cânuma kâr eyledi kâr Yardan ayrulalı aklımız eyledi inkâr
Yahyâ	50a	Gazel	İki kat oldı vücûdım kocadım kat kaldum Mülkü'l-mevte selâmunı anladum aldum
Rûhî	50a	Gazel	'İbret göziyle 'âleme şol kimse kim bak Bakdıkça görine gözine 'âlem bekâ
Belîğî	50b	Gazel	Dilimiz anlamaz sûfî bezm-i âl ehli Bî-zebân söyleşelim var ise bir hâl ehli
Rûhî	50b	Gazel	Bezmimiz küşe-i gam-ı hemdemiz zerd u hilâl Bâde-i mihnet ile sagârımız mâl-a- mâl
Veysi	51a	Gazel	Âh kim olsa gerek pûşîş tâbut-ı fenâ Hil'at-ı pâdişah u hırka-i peşimîn-i gedâ
Bâkî	51a	Gazel	Gerçi gâyet mestdür ol nergis-i hûn-rîzler Katı geçkindür velî ol gamze-i ser-tîzler
Muhibbî	51b	Gazel	Halk içinde mu'teber bir nesne yok devlet gibi Olmiya devlet cihânda bir nefes sıhhat gibi
Fuzûlî	51b	Gazel	Ey gül ne 'aceb silsile-i müşğ-i terin var Vey servi ne hoş cân alıcı 'işvelerin var
Şem'î	52a	Gazel	Ne hûnîdir gözün sâkî ki bağırmıdan kebâb ister Döküb nâ-hak yire kanum gözüm yaşın şarâb ister
Bâkî	52a	Gazel	Çıkdı metâ'-ı hüsn ü melâhat behâlâra Hep nâz u şîvedür satılan mübtelâlâra
Veysi	52b	Gazel	N'ola dergâhına sürsem Hüseynim mâhtâb-âsâ Kapın gördüm felekden yüz çevirdim âftâb-âsâ
Bâkî	52b	Gazel	İtdi şikâr gönlümü bir şûh-ı şeh-levend Müjgâmı tîr u kaşı kemân turrası kemend

Rûhî	53a	Terkîb-i Bend	Ol gevher-i yektâ ki bulunmaz ana hemtâ Gelmez sadef-gûna bir öyle dürr-i yektâ
Rûhî	58a	Gazel	Dil ki âh idüp yatur zencîr-i zülf-i yârda Murğa benzer kim figân eyler dehân-ı mârda
Lâedrî	58b	Gazel	Seni bu an hüsnîyle Hudâ reşk-i cevri itmiş Cemâlün pertevünden âfitâbı ğark-ı nûr itmiş
Lâedrî	58b	Müfred	Hattın içre göreyim âyine-i rûyın didüm Dedi ol mehrü bakılmaz gicede âyineye
Lâedrî	58b	Manzum	Kût idinmişdir bizi mevâ rahl-i erzen gibi Kim taşır zîr-i zemîne dâne-i hırmen gibi
Lâedrî	59a	Gazel	Bakasın bahâr erdi nikâb-ı gül açıldı Hûn –beste iken gonca gibi gönül açıldı
Lâedrî	59a	Gazel	Hatt beyâza çıkdı etrâf ruh-ı gülfâmdan Kâfir aldı sanki Rûmın hatasın İslâmdan
Emrî	59b	Gazel	Görüp ben zerreyi kodı hilâlin mihr-i raşâna Gümüşten hulle barmak çekdi etrâf-ı gülistâna
Lâedrî	59b	Tercî-i bend	Halkın ne ‘aceb hikmet olur ‘akd ile halî Her hâle münâsib görünür cümle mehalli
Lâedrî	60b	Kasîde	Tutdı ol denlü sefer hâtırası dilde karâr Ki gelür hâtıra her lahza hemân terk-i diyâr
Bâkî	62b	Kasîde	İtdi şehri şeref makdem-i Sultân-ı cihân Reşk-i bağ-ı İrem ü gayret-i gül-zâr-ı cinân
Bâkî	64b	Kasîde	Hengâm-ı şeb ki göngüre-i kasr-ı âsûmân Zeyn olmuşdı şuÖlelenüp şemÖ-i afterân
Bâkî	66b	Kasîde	Perde-i şâm olıcak mısra nikâb ruhsâr Zâhir oldu gözime hey’et-ebrû-yı nigâr
Bâkî	68a	Kasîde	Sâhil-i bahr-ı ‘Âdendür meger etrâf-ı çemen Dest-i kahr ânınçün oldu bugün gevher-çîn

Bâkî	69b-72a	Kasîde	Zer ü gevherle kılup ziver-i efser hâtem Zîb ü ziynetde geçer hem-ser-i Kayser hâtem
Bâkî	72a-74a	Kasîde	Hûrşîd önünde şu'lenür mâh-ı nev müdâm Gûyâ ki şem'e karşı görünür kenâr-ı câm
Fuzûlî	74a	Gazel	Yolunda cân virem kimi derûnumda 'alâmet var Şehîd-i tîğ-i 'aşk olmağa gönlümde şehâdet var
Fuzûlî	74a	Gazel	Zihî zâtın nihân u ol nihândan mâsivâ peydâ Bihâr-i sun'ına emvâc peydâ kâr nâ-peydâ
Vücûdî	74b	Gazel	Okusun gülşen-i ma'nîde bülbül gibi ger vâ'iz Virirdün şevkle 'aşkın kitâbından haber vâ'iz
Vücûdî	75a	Gazel	Biz bülbül-i bâğ-ı ruh-ı hubân-ı cihânız Biz nâzır-ı envâr-ı gül-i gülşen-i cânız
Nef'î	75a	Gazel	Bahâr olsun yine seyr-i gülîstân olduğun görsem Güzel seyr eylemek uşşâka âsân olduğun görsem
Bâkî	75b	Gazel	Sâkîyâ câm-ı mey ne hoş gül olur Eline kim alursa bülbül olur
Emrî	76a	Gazel	Ruhuna benzedügiçün gül-i âl Eli üstünde tutar ânı hisâl
Rûhî	76a	Gazel	Pirehen bâr-ı girândur âna duymaz nidamun Berg-i gülden meger ey gonca ola pirehenün
Rûhî	76b	Gazel	Cân u dil çengine neyler atılıb bigânın Dostum haki nedir bir iki katre kânın
Rûhî	76b	Gazel	Sâkîyâ fasl-ı hazân itdi cihânı devletüñ İderiz meykedeye çâre budur kim âhun
Vahdetî	77a	Tahmîs	Hamdu'llah ki dilâ mazhar-ı mühimm râyım Evc-i rif'atde semâ gibi semâ sîmâyım Kâf-ı vahdetde bu dem sâkin-i bî-pervâyım Nola dehr içre nişânım yoğışa 'ankâyım Ne 'aceb seyl gibi çaağlasam deryâyım
Rûhî	77b	Gazel	Güller açıldı gülün zevkin idin dir bâğın Subh-dem itdügi feryâd budur er bâğın

Rûhî	78a	Gazel	Goncadır la'lin demişsin yâra berg-i gül yüzün Âferîn ey dil hemîşe böyle rengindir sözün
Rûhî	78a	Gazel	Yıldı bir kerre ider seyr-i gülistân gül-i surh İntizâr ile ider bülbül-i nâlân gül-i surh
Rûhî	78b	Gazel	Çeşm-i pür hünim gibi meclisde kân ağlar kadeh Gûyâ olmuş giriftâr-ı leb-i dilber kadeh
Rûhî	78b	Gazel	Bir 'âşık ki hûn-ı ciğerdir gedâ- yı rûh Yıllarla içse 'aynını gelmez mey-i sabûh
Rûhî	79a	Gazel	Ey dâğ mihnetün ser-âb-ı ihtiyâc Olmaz esîr-i derd ü gamın tâlib-i 'ilâc
Rûhî	79a	Gazel	Bir tâze dâğ yakdı bu gün yâr sîneye Mihr urdı şâh kendü eliyle hazîneye
Rûhî	79b	Gazel	Eylesem kaddimi hâk-i kademin itmege ham Benden evvel düşer üstine hasedden sâyem
Rûhî	79b	Gazel	Gelinüz subha-i sad-dâneyi elden salalum Varalım pir-i harâbâtdan irşâd olalum
Rûhî	80a	Gazel	Döner gül-zâr-ı gamda demedim dolâb-veş başım Ayağına akar ol ser ü kaddin su gibi yaşım
Rûhî	80a	Gazel	Habbezâ ey âbrû-yı meclis-i şâh u gedâ Merhabâ ey cân-ı 'âlem yoluna cânlar fedâ
Rûhî	80b	Gazel	Gerçi evvel leb-i la'linden irür cânâ safâ Sonra ammâ hatt-ı sevdâsına düşmek ne belâ
Emrî	80b	Gazel	Senin fûlül benün varsa benim dâğ-ı siyâhum var Senin sünbül saçın varsa benim de derd-i dehenim var
Revânî	81a	Gazel	N'ola dirlerse sana dilber ra'nâdır bu Hele dirler bana da 'âşık-ı şeydâdır bu
Şâhî	81a	Gazel	Sünbülün yanunca her nev çeşm-i dil-cular mıdır Yâ kemen d ile tutulmuş vahşi âhûlar mıdır
Halîfe	81b	Gazel	Sünbülün yanınca ey dü çeşm-i dil-cular mıdır Yâ gönül sihr itmek için iki cādûlar mıdır
Amrî		Gazel	Uşşâka dil ney gibi bir sâz bulunmaz

	81b		Ney gibi dahi aşk ile dem-sâz bulunmaz
Amrî	82a	Gazel	Sîneme ışk okın uran kaşlarını ya mıdır İşve zamân deger şeme yoksa istiğnâ mıdır
Amrî	82a- 83a	Tahmis	Gözüm her şeb subha dek seyr-i nücüm eyler Yüzüm üzre şerm-i hûn-âb ile derdüm rukûm eyler
Amrî	83a	Gazel	Dutdı cihânı ni'ara vü fermâdımız bizim Âfâka çıkdı vü lü'lü-i dâdımız bezim
Vücûdî	83a	Gazel	Gönüllere çıkdı nâle vü fermâdımız bezim İşitmedi felekde o meh dâdımız bezim
Vücûdî	83b	Gazel	Ola târ-ı ğamla beste yine bu dil-i şikeste Yata geç firkatünde niçe bir şikeste beste
Amrî	83b	Gazel	Bu ne zülf hem ne cemdür bu ne kâkül-i şikeste Dil dücânî ferr feşk ile ol ider şikeste beste
Lâedrî	84a	Gazel	Sırr-ı nüvişti 'âşıkı tahrîre hâcet kalmadı Dörd sûret-i ta'allübde sûre-i hâcet kalmadı
Amrî	84a	Gazel	Oldı aşkımla ten-i iksîre hâcet kalmadı Söyle sâbit oldı kim nedire hâcet kalmadı
Vücûdî	84b	Gazel	Bu ne kaş ne göz ğamze ne fenâ yakışdurur bu Bu ne şivedür ne işve ne aceb rûşendurur bu
Amrî	84b	Gazel	Bu ne zülf-i ham ne cemdür bu ne kâkül-i şikeste Dil ü cânı firkatünle ol ider şikeste beste
Amrî	85a	Gazel	Ey mâh nice bir anda ğamzen cefâ bana Temiz mi derd-i 'ışkın efendi belâ bana
Amrî	85a	Gazel	Didiler em hüşyâl ile la'l-i tab'-ı hasteye İtmeye nihân ger virüp şerbet-i la'lün isteye
Amrî	85b	Gazel	Dutdı cihânı baĝr u feryâdımız bizim Âfâka çıktı velvele-i d'adımız bizim
Vücûdî	85b	Gazel	Gönüllere çıkdı nâle vü fermâdımız bizim İşitmedi felekde o meh dâdımız bizim

Nev'î	86a	Gazel	Mihnet-i sîned e âteş-i dil devr-i âh ile Kûy-ı nigâra bir mâh çıksa şeb-i külâh ile
Yahya	86a	Gazel	Gelür mihmân-ı ğam cânâ şeb-i mihnet hücûm eyler Gönül zembûr-veş inler ne bâl eyler ne mum eyler
Sun'î	86b	Gazel	Aglarız subha degin derd ile bîmârımız Dökeriz gözyaşını derde giriftârımız
Vücûdî	86b	Gazel	İçmenüz bezm-i muhabbetde tolu peymâne her şeb Anun için kûy-ı yâre gelmeyüz sitâre her şeb
Cibâlî	87a	Gazel	Meskenüm kâf-ı kanâ'at olalı 'ankâ gibi Kimseye baş egmedüm mihr-i cihân ârâ gibi
Revânî	87a	Gazel	Nola dirlerse sana dil-ber-i ra'nadır bu Hele dirlir bana da âşık-ı şeydâdır bu
Şâhî	87b	Gazel	Sünbülün yanında her bu çeşm-i dil-cûlar mıdır Ya kemend ile ol iki çeşm-i âhûlar mıdır
Amrî	87b	Gazel	Sanman ğubâr-ı hatt-ı hüsn-i nevrese Âb-ı hayât la'l-i besdi çekip de
Amrî	88a- 89a	Kaside	Arz-ı hüsn eyledi âleme şâh u hâr Saçdım def-i zülâmım eyledi çarh-ı ihtâr
Amrî	89a	Gazel	Ey gönül çün yersin yok yere dünya ğamunı Bâri çek bir gül-i ter dilber-i ran'a ğamunı
Vücûdî	89b	Gazel	Kimi dünya ğamunı yer kimi ukba ğamunı Ben iki âleme vermem hele ülyâ ğamunı
Vücûdî	89b	Gazel	Şehr-i suhede olsa nola üstühânımız Vasf-ı izâr-ı yâr iledir iftiharımız
Amrî	90a- 91a	Kaside	Dut yüzün kıbleye Bağdâta teveccüh eyle Yürü önünce seng-ı lutf-ı Hüda
Amrî	91a- 93a	Kaside	Bir dem ki kılmaştı çehresin nihân Şeb bir ka'nı rûyına çekmişti âsmân
Adlî		Gazel	Ol dilber ehl-i aşka hançerin bir tâb göstermiş

	93a		Açılmış sînelerde yaralar hûn-âb göstermiş
Cevrî	93b	Tahmis	Muhabbet âteşden kimse sûzân olmasın yâ Rab Gözünden kimsenin her dem akan kan olmasın yâ Rab
Lâedri	94a	Gazel	Nazmım kevnini görse eger bûy-ı lutfunla Reşkiden içmezdigören rû-be-rû hubân
Atâyî	94a	Gazel	Ruhlarıyla dil fûsunla alınır İki şâhitle bir hisâr alınır
Amrî	94b	Gazel	Cân teşne-i zilâl-i leb-i la'l-i yârdur Dil mibtelâ-yı turre-i zülf-i nigârdur
Amrî	94b	Gazel	
Tarih	96a	Gazel	Hüseyin ism ü hüsn-i sîret o sâhib-i hizmetle Ki beytü'l-mala sa'y itmektedir hala kitâbetle

Mecmûadaki şiirleri ve varak numaralarını gösteren tablo yukarıda verilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

MECMÛA'NIN METNİ

1. METİN HAZIRLANIRKEN DİKKAT EDİLEN HUSUSLAR

1. Arapça ve Farsça menşeli uzun sesliler ā, ī, ū; Ā, Ī, Ū şeklinde gösterilmiştir.
2. Farsça vāv-ı ma'dûle (u, v) ḥ̣āb kelimesindeki gibi gösterilmiştir.
3. Mecmûa içerisinde bulunan şiirlerin, tetkik edilen dîvânlarla karşılaştırılmasında görülen farklılıklar önce mecmûadaki hali, daha sonra ise dîvânlardaki şekli dipnotta gösterilmiştir. (‘ışk-ı derd: derd-i ‘ışk) gibi.
4. Karşılaştırma yapılan şiirlerdeki farklılıklar dipnotta şiir numaralarıyla belirtilmiştir.
5. Hem ‘aşk hem ‘ışk gibi okunabilen عشق kelimesinin metindeki hali dikkate alınarak ‘ışk şekli tercih edilmiştir.
6. Ayın (‘) ve hemze (’) işaretinden ayrılabilmesi için, n’ola, k’irine gibi kelimelerde ve özel isimlerden sonra kesme işareti (’) kullanılmıştır.
7. Metinde eksik bırakılan redif, kelime ve eklerde metin tamiri yapılmıştır. Metin tamirinin olduğu yerlerde köşeli parantez ([]) kullanılmıştır.
8. Eserdeki sıralamada herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Eserde geçen başlıklar kalın ve büyük harflerle gösterilmiştir.
9. Eserde geçen ayetler dipnotta önce ayet numarası “/” işaretiyle ayrıldıktan sonra sûre numarası verilmiştir. (92/1) gibi.
10. Metindeki şiirler (1, 2, 3, 4.....) şeklinde numaralandırılmıştır. Karşılaştırma yapılan şiirlerdeki farklılıklar da beyit numarası gösterilerek belirtilmiştir (1, 2, 5) gibi.
11. Birleşik isimlerin ve sıfatların yazımında, İsmail Ünver’in “Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler” makalesi dikkate alınarak bu tür kelimeler “-” işaretiyle ayrılmışlardır

2. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

آ ا	; Ā ā; A a; E e	ص	Ş ş
ب	B b	ض	Đ đ; Ž ž
پ	P p	ط	Ṭ ṭ

ة ت	T t	ظ	Z z
ث	S s	ع	
ج	C c	غ	Ğ ğ
چ	Ç ç	فا	F f
ح	H h	ق	Q q
خ	H h	ك	K k; ħ; G g
د	D d	ل	L l
ذ	Z z	م	M m
ر	R r	ن	N n
ز	Z z	و	u ü ũ; ve; vu vü;
س	S s	ه هـ	H h
ش	Ş ş	ى	Y y

METİN

KAŞİDE

2a

1

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

1. Cān-baḥş kelāmıñ feraḥ-efzā kelimātıñ⁷⁰
Olduñ meger ol çeşm-i ḥayvāna muşāḥib
2. Tuğra-keş-i dīvān-ı felek-mertebe Maḥmūd
K'oldı qalem-i naḥl-i berūmend-i meārib
3. Bām-ı felege sāye şalur qaşr-ı celālī
Āvīzeleri gün gibi raḥşende vü şāqıb

⁷⁰ Bu kasidenin matla beyiti yazılmamıştır.
1 ikinci mısradaki beyit bozuktur.

4. Baħr-ı keremi cūş u ħurūş eylese eyler
Mūr u meges ğarķa-i deryā-yı mevāhib
 5. Olsa dem-i cān-baħşına bir laħza muķārin
Lābüdd ola her derde devāyimiş ‘ aķārib
 6. Şāhā benim ol micmere-gerdān-ı belāğat
Müşġin nefesimden dolu eṫrāf [ü] cevānib
 7. Ben kişver-i nazm içre şeh-i mülk-sitānım
Olursa ‘ Utārid n’ola dīvānıma kātib
 8. Bıkr olmaġ ile zāhir olan zāde-i ṫab‘ ım
Pūşide kelāmımda ‘ arūsān-ı ‘ acāyib
 9. Hür semti ġarībāne gezer kūşe be-kūşe
İtdi bu ķaşīdem yine izhār-ı ġarāyib
 10. Ben mürşid-i erbāb-ı kemālim ki öñümde
Oldı şu‘ arā cām-ı nüşha içmege tāb
- 2b**
11. Mānend-i sipihr ey şeh-i gerdūn-sa‘ ādet
Ġitdükçe ‘ ulüvv üzre ola sende merātib
 12. Siħr itdi yine Āzerī nādire-perdāz
Mu‘ ciz oķunursa nüşha-i pāki münāsib

13. Eş'âr-ı revân-bağşîma meyl it ki disünler

İskender imiş oldır hayât âbına tâlib

14. Ateş gibi pür-süz u ciger-düz kelâmım

Pulâd ise de hâtırını eyleye zâib

15. Şüret viremez hacle-nişînân-ı me'ânî

Mirât-ı dili kapladı zengâr-ı meşâyib

16. Tâ kim yana hurşîd-şîfat meş'ali mâhın

Her şeb ola tâbende feleklerde kevâkib

17. Ruhsârîñ ide şafha-i gerdünü ziyâver

Şem'-i emelüñ ola şüreyyâ gibi şâkıb

18. Bir bezm-i felek-sâza qarîn ol ki felekde

Her gice aña zühre-i zehrâ ola tâlib

KAŞİDE-İ ÂLİ EFENDİ

2

Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün ⁷¹

1. Nice bir qadrümi mîzân-ı qaderide hebâ

Nice bir 'ayşımı telh eyleye zehr-âb-ı qaza

2. Nice bir âyine-i tab'ımı şad-pâre kıla

Darb-ı seng-i belâ zaḥm-ı leked-küb-ı cefâ

⁷¹ Altun, Kudret, **Gelibolulu Mustafa Âlî ve Dîvânı**, Özlem Kitapevi, Niğde 1999, K.8, s.27-31.

3a

3. Nice bir h̄atırımı teng ide şad miḥnet u derd
Ola her ʿuzvuma ʿarız nice biñ renc u ʿanā
4. Sīne pūr āteş u ten ğarḳa-i seyl-āb-ı sirişk
Dīde ḥun-bār u ciger sūḥte-i nār-ı belā
5. Oḳ yılanı gibi cünbişler idüp dik dik atar
Nabz-ı cünbānıma el urmaĝa ḳorḳar ḥükemā
6. Derd u ğam cismimü zerd itdügi yetmez miydi kim
Olmadı mı pūr-cüş derūnumda buḥār-ı şafrā
7. Dil-i efsürde nedem ğālib ider balĝamımı
Pūr olur ḥūn-ı siyāh ile süveydā sevdā
8. Āb u āteşle bir olmuş göricek anı ṭabīb
Didi ḳārūr meh-i ḳandīl-i şebistān-ı fenā
9. Dil ḥarāretde beden lerzededür şām u seḥer
Dāyimi olmasa ger ānı şanurdum ḥumma
10. Üstüḥānum şayılur zaʿ f-ı kemālin bulmuş
Zerd i lāĝār tenimi şandı gören kāh-rübā
11. Gelmedi bencileyin ĝuşsa-keş-i māder-zād
Ḥazret-i Ādeme hem-püster olaldan Ḥavvā

12. Bu kadar derd u belā renc u ‘anādan şoñra
Ne belādur ki çekem ‘azlile envā‘ -ı cefā

3b

13. Ey felek hep bu havādiş seniñ āşarıñdur
Oldı devriñde mu‘allā fuşahādan süfehā

14. Ne revā her birisin münkesirü’l-bāb idesün
‘Andelibān-ı gülistān-ı cināndur şu‘arā

15. Nice rağbetde idi bilmemişsün ol kavme
Hı‘ace-i her dü serā Aḥmed-i Muḥtār-ı Hudā

16. Kuru efsāne gibi şanur isen sen eş‘arı
Eşk-i çeşmini idersün bülegāniñ icrā

17. Şu‘arānuñ varamaz ehl-i riyā pāyesine
Başı irişe göge niteki necm-i şu‘arā

18. Ḥamdulillāh ki ben ol kavme sipeh-sālārum
Nām-ı ‘Ālī baña tevķi‘ -i refi‘ olsa şezā

19. Sözlerüm gevher ü ben baḥr-i hüner gavvāşı
Līk ḥakkāk-i güher-senc-i cihān nā-binā

20. Ser-be-ser mīve naḥl-i kalemüm ḥām degül⁷²
Seng-i ta‘nı atmada tā nice olan bī-pervā

⁷² Bu beyit dīvānda yoktur.

²⁰ İkinci mısra da vezin bozuktur.

21. Bende-i mücrim u meddāh-ı Resūlu'llāhum

Naẓm-ı pākūimde bulunur nice biñ ḥamd u ṣenā

22. Rūz u ŧeb kūŧe-i bī-tīŧemi virmem felege

Ġam yimem derd ile ğam ğuŧŧa yisem subḥ u mesā

4a

23. Ne āyağ bellü ne baŧ bezm-i mey-i devletde

Rütbe-i zīr ile bālā bir olupdur zīrā

24. ŧaḥs-ı müṭālī'e ğam fark-ı ŧüreyyāda qarīn

Merd-i ḥoŧ-ṭab' a olur taḥt-ı serā taḥt-ı ŧerā

25. Rast-diller elif u yā gibi pāmāl-ı cihān

Lām-ı illā gibi kec-revleredür istiŧnā

26. Līk mevzūn olımaz serv-i dil-āra-mānend

Naḥl-i cevz olsa eger hemser-i burc-ı cevzā

27. Vaḥŧet-ābād-ı fenā ḳalbüme raḥat yiridür

Tek baña her ḥar-ı nādān dimesün çün u çirā

28. Püte-i nār-ı belā ḳāl ideliden zīrimi

Ḥālden olmadı mı ḥālī nefsi-i Ḳālū Belā

29. Ḳalemün siḥr-i ' adüvv rağmınadur ğüyā kim

' Arz ider mu' cize Fir' avna ' aŧā-yı Mūsā

24 ŧaḥs-ı müṭālī'e: ŧaḥs gibi müṭālī'e

30. Gülşen-i dehrde bir derde gönül virdim kim

Nağme-i bülbül-i gūyāları dir vāveylā

31. Dīde cāmında ruḥı pertevi ke'l-ḥamr-i bi-ke's

Eşk-i çeşmümde ḥaṭr-ı 'aksi fi'l-mā' nā

32. Gülşen-i vaşlı şafāsıdur anıñ faşl-ı bahār

Nār-ı baḥrı sebep-i şīve-i bārid sermā

4b

33. Çeşmümün 'aynını me'vā idicek ḥıẓr-ı ḥaṭa

Gözlerüm yaşı ider āb-ı ḥayāti icrā

34. 'Işq-ı bir bādiye-i hāyiledür ābı sirişk

Devḥadur yolları nev-bāde-i sırr seng-i ḥārā

35. Bitirür ḥāki k'irine zehr-i envā' in

Yağdurur toprağa sem-nem yerine ebr-i semā

36. Ne baharunda ṭarāvet ne hezārında ṭarab

Ne tumārında ḥalāvet ne zülālinde şafā

27 yeridür: virür

31 İkinci mısrada vezin bozuktur.

32 Nār-ı baḥrı: Nār-ı hicrāna

33 āb-ı ḥayāti icrā: āb-ı ḥayāti İmān

34 ābı sirişk: ābı serāb

35 Birinci mısrada vezin bozuktur.

37. Ne gülistānı müzeyyen ne hayāvānı laṭīf
Ne feza dil-keş u Hızr u ne hevā ruḥ-efzā
38. Zehr-i qahr eyledi pejmürde bahār-ı keremün
Bitmedi zerrece ḥākinde anuñ mihr güyā
39. Beni bir devre yetiştürdi toğmaz güneşi
Beni bir ‘āleme tūş itdi ki eyyāmı recā
40. Ḥayretümden ki uram ellerümi bu kerīme ben
Hey’etüm heykel-i miḳraza döner ser-tā-pā
41. Kesilür rişte-i efkārüm o ḥayretle hemān
İderin ülfet-i dünyādan o dem çat‘ -ı recā
42. Çekmedüm meclis-i ünsüñde senüñ cām-ı murād
Severidüm zevk u şafāñı bire fāsıd dünyā

5a

43. Diye ‘Ālī gibi kaç kāmile mālîksin sen
Ki aña dūn u deynler gibi eylersün ezā
44. İhtiyāṭ itmeyesün ḥālîk-ı Feyyāzından
Ya hicāb itmeyesün ma‘rifetden maḥzā
45. Ayıñ on dördi gibi fazl-ı kemāl üzre iken
Gösterürsün anı noḳşan ile mānend-i sehā

39 yetiştürdi: tapşurdi
40 Beytin vezni bozuktur.

46. Oldı derd ehlüne kıānūn-ı Őifā her suĥanı
Tāze cān buldı sōzinden nice marıza-i farzā
47. Bu mıdır ‘ illeti Őad derde giriftār idesūn
‘ Ākıbet bulmıya biñ derd ne bir derde devā
48. Hāk-i zilletde anıñ gibi güher zāyi‘ ola
Bu ne beyhūde taŐarruf bu ne gülüş ma‘ nā
49. Elli yıl geĥdi fenā cāmını cāmı ĥekeli
Keyf ü kemmen kim idüp neŐā-ı nazm u inŐā
50. Tā ki ben bende kıadem başdı fenā ‘ ālemine
İtdi iĥyā anı mānend-i kitāb-ı iĥyā
51. Āb-ı ĥayvān ile devr eylese dolāb-ı felek
Az olur böyle iki devĥa bula neş vü nemā
52. Lık heyhāt-ı kadem baĥr-ı müŐeyyet-kānı
Böyle gevherlere baĥŐ eyleye envā‘ -ı bahā
- 5b**
53. Anlarıñ kıadri du‘ ā gibi yücelsūn Őeb u rüz
İdelüm subĥ u mesā cānib-i Hālāķa du‘ ā
54. Kāmیلūñ kıadri bilünmedügi noĥŐān kim ola
‘ İlmüni artura devletlülerüñ bār-ı Hudā

VELEHU

3

Mefâ' ilün Fe' ilātün Mefâ' ilün Fe' ilün

1. Tekellüfât-ı vücūdā olsa cümleten bilüp
 Çomaya dāmenüm elden muḥabbet-i maḥbüb
2. Havāya münḳalip eylerse zerre zerre ecel
 Ḥayāl-i 'ışķa cidār olmasa serā-yı ḳulüb
3. Cesedde rūḥ zebānda tekellüm olsa nihān
 Ḥadīş-i 'ışķ ile ulaşayum gören diye ḥüb
4. Bu i' tiḳādumı terk itmezin Ḥüdā ḥaḳķı
 Olursa cān-resen zülf-i yār ile maşlüb
5. Hezār āvā-yı gülistān-ı 'ışķ iken göñlüm
 ' Adem varaḳları ḳılmışdı gülleri maḥcüb
6. Şabā yerine çemende vezān idi nefesüm
 Müjenden özge bulunmazdı duḥa bā' da cārüb
7. Şikeste idi ser-ā-pā selāsil-i enhār
 Nühüfte idi daḥı mihr u meh olan iki ṭob
8. Bir özge 'āleme irmişdi mütemmim ḳademi
 Ne dilde keşf-i ḥicāb u ne tende setr-i ' uyüb

1 Birinci mısradā vezin bozuk.

6a

9. Gözüm yaşı gibi pāk idi zāhir u bāṭın
Ne mağfıret şuyı mevcūd idi ne çirk-i zūnūb
10. Çü kendü kendüme itdüm ne çāre baña göñül
Metā^ç -1 ḳalbümü yaşum ile eyledüm ma^ç yūb
11. Vücūd-ı naḳlı geçüp kār-gāh-ı himmetden
Götürdi çehre-i zerdüm nümüne-i zerkūb
12. Elümle cāme-i ger bāsim eyledüm giryās
Ḳumāşın surḩına ṭabdım dü çeşmüñ iki ṭob
13. Sezā budır ki bu deñlü ^ç uyūbı setr-i ḳalem
Libās-ı ^ç ışḳ tebānıyla dil ola mergūb
14. Yolım bu vech ile pāk eylesem ki müjgānum
Ġubār-ı rāh-ı ḩarābāta ideler cārūb
15. Hevā-yı ^ç ışḳ ile zerratum eyleyüp berbād
Ḳılam bu yoḳluğımı varlığım gibi maḩsūb
16. Yaşım zemīne vü āḩım sipihre ġālib ola
Gözime görine ser-cümle ḩuşk-ı ter-mağlūb
17. ḩicābı ḳalmaya ḩiç zāhirümle bāṭnımuñ
Kim libāsımı ehl-i riyā gibi maḳlūb

17 ikinci mısradā vezin bozuktur.

18. Bir elde subħa bir elde piyāle-i bāde

Dilümde zıkr-i Ğüda dilde mihr-i şehri aşub

6b

19. Ta' alluħat-ı ebedden ħalāş ola dāmen

Gülünc olam eyle serpā berehne vü meczüb

20. Zamāneden ğam-ı cānāneden şikāyet eyle

Her üstüh'ān şuna sulţān-ı ' ışka bir mektüb

21. Sa' ādet-i ezeli işte böyledür ' Āli

Ki cümle ' uzvuñ ola tiĝ u ħaçere mensüb

22. Mümeyyiše-i ' ışk nazik nefesde pinhān it

Kuhen serā-yı vücūdında olsun ol meksüb

KAŞİDE-İ NĀDİR ĞALEBİ SELEMEHULLAH

4

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün⁷³

1. Te' alallāh zihī şām-ı surūr-encām-ı ğam-fersā

Ki oldı mazħar-ı esrār-ı *sübħānellezi esrā*⁷⁴

2. Felek maħv eyleyince āl tamĝāsını ħürşidüñ

Zemīnün zıll-ı maħrūtisi çekdi ' anber'in tuĝrā

⁷³ (4) Numan Külekçi, **Ganî-Zāde Nâdirî Hayatı, Edebi Kişiliĝi, Eserleri, Dîvânı ve Şeh-Nâmesi'nin Tenkitli Metni**, AÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 1985, K.1, s. 104-108.

⁷⁴ "Ayetlerimizi göstermek için, kulunu geceleyin Mescid-i Haram'dan, etrafını mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya yürüten Allah, Sübhandır. Muhakkak ki O en iyi işiten, en iyi görendir." Kurân-ı Kerim, İsra Sûresi, 17/1.

3. Zer-i pür-tâb-ı mihri bozdı çün kim dirhem-i necme
Mihekk-i şâma urdı anı bir bir nâkıd-i dünyâ
4. Gül-i mihrüñ gül-âbın aldı ‘âlem dîg-i hâk içre
Aceb mi olsa ser-püş-ı felekde kaçreler peydâ
5. Tağıtdı bād-ı şarşar hârm-en-i hürşid-i rahşanı
Kevâkib şanma itdi her yere bir dânesin ilķâ
6. Yanup mihr âteşinden kâğıd-ı rüz oldı hâkister
Eşer kaldı henüz âteşden anda cā-be-cā amma

7a
7. Siyeh semmür idi zulmet beyazı cā-be-cā encüm
Ne hâletdür bu kim gizlendi anda beyza-i beyzâ
8. Temevvüden toķundı bir şadef hārāya hürd oldı
Tağıldı lücce-i gerdün içinde lü’lü-i lālâ
9. Niķāb itdi ‘arūs-ı hāveri ruhsārına zülfin
Veli her hâķasından zāhir oldı ol ruķ-ı zībâ
10. Ser-ā-pā ķurş-ı mihri maķv idüp dendān-ı encümle
Şihābı rāhat-ı dendān idindi tārem-i vālâ
11. Semā‘ içre saçup eşk-i nücümü şāl-püş oldı
Firāķ-ı Şems ile gerdün olup hem-hāl-i Mevlānâ

12. Çıkkardı cāme-i dībā vü muṭallāsın destār

Felek āheng-i ceng itdi zırh-pūş oldu ser-tāpā

13. Aķup afyon-ı Őeb faħm nūcūm oldu perākende

Güneş bir kelle-i haşhāş idi dehr eyledi ifnā

14. Degül mihr u şafaķ ğaltān olınca fark-ı pür nūrı

Ṭaşub iķlīm-i Şāmı tutdı ħūn ħançer-i Yaħyā

15. Sevādı sūre-i *vel'l-leyl*⁷⁵ aña zerrīn niķaṭ encūm

Şafaķ ser-sūredür kim eylemişler surħ ile imlā

16. Çıķup la' lī tutuķdan Leyli-i meh-rū-yı müşķin-mū

Dimāğ-ı Kays-ı çarħı eyledi āşufte-i sevdā

7b

17. Bozuldı ħayme-i zer-baft-ı ħān-ı ħāveristānı

İrince ħayl-i aħşām itdi müşķin-ħānesin ber-pā

18. Çalınca mühr-i mihri uğradı ķahr-ı Süleymāna

Sipihir oldu meger kim dīv-i şāma maħbes-i minā

19. Felek tāc-ı zerīn terk itdi İbrāhim Edhem-veş

Derūnında 'aceb mi eylese nūr-ı siyeh peydā

12 Muṭallāsın destār: Destār-ı muṭallāsın

14 ħun-ħançer-i Yaħyā: ħun-Ĥazret-i Yaħyā

⁷⁵ Kur'anı Kerim Sure 92/1

siyeh peydā: siyeh me'vā

20. O ŧebdür maṭla‘ u’l-envāri mi‘ rāc-ı Hūdāvendi

O ŧebdür maḥzenü’l-esrār-ı ḥalvet-ḥāne-i İsrā

21. Ol aḥşām oldı ser-tāc-ı nübüvvet ŧāḥibü’l-mi‘ rāc

O hengām oldı sulṭān-ı rüsul hem soḥbet-i Mevlā

22. ŧeh-i eyvān-ı ‘ izzet tācdār-ı taḥt-ı ḥatmiyyet

Ser-efrāz-ı seḥer-sār abdārü’l-mülk *ev ednā*⁷⁶

23. Dıraḥşān gevher-i ‘ ibret-nümā-yı derc-i maḥbūbı

Fürüzān aḥter-i ḫulmet-zedā-yı burc-ı isti‘lā

24. Medār-ı ḥilḫat ‘ ālem-i bahār-ı ṭıynet-i ādem

Süvār-ı ‘ arşa-ı ṭarem emīrū’l-meclisi ḡabrā

25. Ḥabīb-i ḥazret-i ‘ izzet ṭabīb-i ‘ illet-i zillet

Kefil-i raḥmet-i ümmet delīl-i cennetü’l-me’vā

26. Ḥaṭā pūşende-i müznib ‘ aṭā baḥşende-i tāib

Emān-ı meşriḳ u maḡrib emīn-i Yesrib u Baḥḥā

8a

27. Cenāb-ı Aḥmed-i mürsel imām-ı zümre-i ekmel

Mufaşşal-sāz mihr-i mücmel rumūz-ı envār her dāna

22 seher-sār: musaḥḫār

⁷⁶ Kurān-ı Kerim, Necm Sûresi, 53/9.

27 zümre-i ekmel: zümre-i kümmel

28. O sulţān-ı bülend-eyvān-ı iqlīm-i risālet kim
Livāu'l-ḥamd⁷⁷ ile ʿālemleri fetḥ itdi sertāpā
29. ʿİzār-ı mehveşi pertev-nümā-yı nūr-ı Rabbānī
Zebān-ı dil-keşi gevher-feşān-ı kenz-i lā yefnā⁷⁸
30. Ğubār-ı dergehi küḥlü'l-cilā-yı dide-i encüm
Tınāb-ı ḥar-gehi silkü'l-āl-i gerden-i ḥāvrā
31. Benānı ḥālet-i miftāḥ-ı cennetden peyām-āver
Dehānı nokṭa-i ğayb-ı hüviyetden ḥaber-fermā
32. O şāhuñ sikkesi mühr-i nübüvvet ḥuṭbesi Ḳur'ān
Müşerref anlaruñla naḳd-i dīn u cāmi' -i dünyā
33. Şüfuf-i āl u aşḥābı suṭūr-ı ḥüccet-i millet
İmāmetde vücūd-ı pāki güyā mühr ile imzā
34. Şalup ferr-i şehen-şāhı idince iki şaḳ māhı
Olup zerrīn neḳāre itdi bāng-i şevketin i' lā
35. Kebüter beyzasıyla ḥaşmunı def' itdi ğār üzre
Melek dīv-i racīmi necm ile ṭard eyledi güyā
36. Mişāl-i ebr-i raḥmet dehri teşrīf itdüğü sā' at
Mecūs āteşlerin bārān-ı fazlı eyledi itfā⁷⁹

⁷⁷ Peygamber sancağı.

⁷⁸ Mehmet Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözlük Ansiklopedik Sözlük**, Enderun Kitapevi, İstanbul 1992, s.91.

8b

Yakıldı t̄aḳ-ı ḳaşrı dūr olub sehm-i sa‘ ādetden⁸⁰

9a

ḲALENDİ⁸¹

5

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Yandı cānım tende ey rūḥ-ı revānım bir şu vir
Ḳurıdı sākı ḥarāretten dehānım bir şu vir
2. Teşneyüm āb-ı ḥayātün lebleründen isterem
Ey dudāğı ḥavz-ı kevşer nişānum bir şu vir
3. Terkī terkī ḥavf iderler itmegi āb-ı nūşın
Ben içerem aḳaraḳ çeşmümde ḳanım bir şu vir
4. Baḡ ile ‘ōmrım bāğında la‘l ḥayātuñ çeşmesün
Şunmasun tek güllerin tāze fidānım bir şu vir
5. Şıḳmayup aḳ ḳulların kevşer oluḡdan kām-yāb
Al bu zerrin kāseyi ey nev-civānım bir şu vir
6. Ey Ḥakīmī hiç şabr ider mi hecr-i ruḥ olan şusuzluḡa
Yandı dil şimdi ciger tūtuşdı cānım bir şu vir

⁷⁹ Kasidenin tamamı için bk. Külekçi, **Ganî-Zāde Nâdirî Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri, Dîvânı ve Şeh-Nâmesi'nin Tenkitli Metni**, K. 1, s.104-108.

⁸⁰ Bu sayfada sadece bir mısra yazılmıştır.

⁸¹ Bu gazelin başlığında Kalendî yazmasına karşın mahlas beyitinde Ḥakīmī mahlası yazıldığı görülmektedir.

9b

MAḲĀLĪ

6

Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilūn Fā' ilūn

1. Bir āfitāb-ı hüsne gönül mühr-i bestedür
Haḳḳā ki baht yāver ü ṭālī' ḥucestedür
2. Göz degdi ḥāl-i ' arızuna cümle ehl-i dil
Şimdi nazar o Hindū-yı āteş-perestedür
3. Ursun gerekse seng-i cefā urmasun gerek
Mirāt-ı kalb ' aşık-ı bī-dil şikestedür
4. Yā Rab ne ṭurfe bāğ-ı leṭāfetdür ol ğaddār
Şünbül ü nedvendür rev-gül ü vābestedür
5. Cān ey Maḳālī çākeridür ayağın ṭurur
Sultān-ı ' ışık taht-ı dil üzere nişestedür

LĪMUḤARRİRĪHĪ

7

Mef' ūlū Mefā' ilūn Fe' ūlūn

1. Sevdāzede-i muḥabbet oldım
Pā-māl-ı belā vü miḥnet oldım
2. İl ḥişşe alur görünce ḥālüm
Ser-çeşme-i ' ayn-ı ' ibret oldım

4 Birinci mısrada vezin bozuktur.

3. Bî-gâne şî'âr-ı yâr elünden
Der-mânde-i fikr-i ülfet oldım
4. Sen ğayrile çek şarâb-ı 'işret
Ben ser-hoş-ı cām-ı ħasret oldım
5. Reşk âteşine yanup Azākî
Pervâne-i şem' -i ğayret oldım

10a

VELEHU

8

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Dil diler dām-ı belā-yı 'ışka pā-bend olmağı
Terk-i şihhat eyleyüp derd ile ħursend olmağı
2. Deşt-i 'ışka düşmege sevdā-yı zülf-i yâr ile
Ârzü eyler gönül Mecnūna mānend olmağı
3. Yeg bulur âsūde olmağdan şafā-yı vaşl ile
Tîğ-i hicr ile dil-i pür-kend-i pür-kend olmağı
4. Fażl-ı ħağdan bilmişüz 'ālemde 'ömr-i cāvidān
Rişte-i cān tār-ı zülf-i yāre peyvend olmağı
5. Yeg bulurr 'ārif Azākî dāver-i devr olmadan
Bende-i ħāk-ı der-i merd-i ħirendmend olmağı

VELEHU

9

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Cān fedā-yı cilve-i naḥl-i melāḥat bār-ı yār
Dil ḥarāb-ı türktāz-ı ğamze-i ḥūn-ḥ̄ār-ı yār
2. Şöyle ser-mest-i şarāb-ı şevḳ-i 'ışḳım bilmezem
Ḳandedür bezm-i muḥabbet Ḳandedür āşār-ı yār
3. Şanma kim hüşyār olur añlar 'azāb-ı dūzaḥı
Rind-i ser-mest-i şafā-yı neş'e-yi dīdār-ı yār
4. Bī-vefālīḳ defteründen maḥv olur resm-i cefā
Üstüvār olsa eger 'ışḳum gibi iḳrār-ı yār
5. Ey Azākī öldüm ifşā-yı şikāyet ḳılmadum
Cānuma kār eylemişken ḥançer-i āzār-ı yār

10b

VELEHU

10

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1. Şu deñlü olmışam mu' tādı derd-i 'ışḳ-ı cānānuñ
Ki adın añmadan müstağniyim 'ālemde dermānuñ
2. Ne ḥaletdür bu āyā ḥaşte-i 'ışḳıñ mezākında
Zülāl-i vuşlatuñdan farḳ olunmaz zehr-i hicrānuñ

3. Ben ol dīvāne-i ʿışk-ı bütān-ı şūh u şengem kim
Yanumda farkı yokdur Kaʿbe ile deyr-i tersānuñ
4. Hālāş olmağ diler mi ʿāqıl olsa sevdigüm hergiz
Giriftār-ı kemend-i tār-ı zülf-i ʿanber-efşānuñ
5. Olup rüsvā-yı ʿālem bir büt-i tersāyi ʿışkundan
Şikest itdüñ Azākī nām u şiken ehl-i imānuñ

VELEHU

11

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1. Āh u feryādum uyardı baht-ı h̄ʿāb-ālūdımı
Şükr kim gördüm cemāl-i şāhid-i maqşūdımı
2. DİNİMİ küfre değışdüm bir büt-i tersā için
Bir bulup bāzār-ı ʿışkundan ziyān u sūdımı
3. Zer-i eşküm cevher-i cānum müheyyā kılmışam
Gelse pā-yı yāre āşār etmege mevcūdımı
4. Secde etmem her büt-i tersāya deyr-i ʿışkda
Kāfirem bir bilmesem maqşūdımı maʿbūdımı
5. Kesmem ümīdim Azākī rüʿyet-i dīdārdan
Yeʿs odı ger yandırıp nābūd iderse būdımı

11a

VELEHU

12

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Düşdi bir od şu'le-i şevkiñle cism u cānıma
Kaldı iş şimdengerü çeşm-i sirişk-efşānıma
2. Ağlamakda hālümü dil-dārā imdād it gönül
Dem-be-dem hūn-ı cigerden dāde-i giryānıma
3. Yār eger 'uşşākına cevır itmede yektāyise
Bār-ı gam çekmekde ben de fāyıkım aqrānıma
4. Künc-i gamda hem-demüm āh ciger-süzüm olup
Şādlık gelmiş degildür külbe-i aqrānıma
5. Mihri-bān olmaz Azākī yār-ı sengīn dil baña
Ger eşer hicründe imdād etmese efgānıma

VELEHU

13

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Öldüğümden derd ile ol bī-vefā gāfil degül
Şükr kim cān virdüğüm cānāna bī-hāşıl degül
2. Ey gül agyārı sirişküm seyl virmez şanma kim
Bağr-ı tuğyān eyleyünce hār u has hāyil degül

3. Sen ter-i ham eylemezsen yoksa ey nā mihribān
Şanma kim cellād-ı çeşmiñ kalemim māyil degül
4. Terk iderdüm kūy-ı yāri toğsa ağıyardan ...⁸²
Ġayret-i mihr ü muḥabbet neyleyün kāyil degül
5. Ey Azākī şīve-i ma' şūḳ u istilā-yı ' ışḳ
Ger budır rüsvā-yı ' ālem olmamaḳ kābil degül

11b

VELEHU

14

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Dil-i ğam ḥaṭṭ-ı lebüñden maḥzenü'l-esrārdır
Göz cemālün pertevünden maṭla' u'l-envārdır
2. La' l-i nābıñ ḥayretünden ḳaṭre-i ḥün-āb-ı dil
Sālik-i sülk-i vefāya sebbiḥu-l-ebrārdır
3. Ey gönül dāmān-ı pākün vaşf idersem gül gibi
Her sözüm erbāb-ı ' ışḳa tuḥfetü'l-aḥrārdır
4. Laḥza laḥza yād-ı dendāniñla īşār itdügim
Ḳaṭre ḳaṭre gözlerümden güher-i şehvārdır
5. Şi' r-i dil sözüm Azākī yāre te' şir etmede
Her biri derd ehlüne bir maḫharu'l-emārdır

⁸² Bu mısradā bir kelime eksik yazılmıştır.

15

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Gülşene pâ-yı şevk ile şubh deminde vâri gör
Güllere hoş-nev ile nağme iden hezârı gör
Seyr-i fezâ deşt idüp bir mihnet-i mürğ-dârı gör
Dide-i ‘ibret aç dilâ rûh-fezâ bahârı gör
Faşl-ı bahâra kıl nazar kudret-i gird-kârı gör
2. Şâh-ı bahâr eyleyüp ‘arşa-yı bağı hayme geh
Oldı şükûfeler sipeh ol sipeh gül oldı şeh
Karıklı gibi kamu giydi benefşe şeklüne
Tâci hurûş şanma kim gülşeni kıldı cilve geh
Baş çıkardı hâkden giri tâc-dârı gör

12a

3. Şubh demünde gülşene kıldı güzer Mesîh-veş
Çeşm-i darîr-i nergîse şaldı nazar Mesîh-veş
Kalb-i bâğa rûhdan virdi haber Mesîh-veş
Mürde-i bâğı görünce zinde idi Mesîh-veş
Kudret-i haqqâ nazır ol mu‘ciz-i cüy-bârı gör
4. Oldı yine dem-i şabâ lahlağa sâ-yı bostân
Rûh bağışlar âdeme şimdi şafâ-yı bostân
Rişk-i dem Mesîhdür bû-yı hevâ-yı bostân
Bâğ-ı behişte t‘an ider şimdi fuşâr-ı bostân
Kavl ile zühd u t‘atı me’ve hoş-güvârı gör

5. Şimdi sipihr-i ma' naya mihr-i münevverimdin
Şâ' ir-i nükte-perver ü merd-i sahn-ı vārımdın
Sözde Āzākīyā bu gün mālīk-i efserimdin
Ṭarzi nükte-senciyle nazmda hem-berimdin
Tarziñla meh kıl nazar-ı ṭab' -ı suḥeñ-zārı gör

RŪBĀ'Ī⁸³

16

Mef' ūlū Mefā' ilūn Mefā' ilūn Fā

Dil ġamze-i cān-şikāre ḳurbān olsun
Cān ġīsū-yı müşk-bāre ḳurbān olsun
Nihāne dil u cānım Āzākī cümle
Nem var ise zū'l-fiḳāre ḳurbān olsun

12b

FĪĠĀNĪ

17

Mefāilūn Feilātūn Mefāilūn Feilūn

1. Ḳaşuñ yānındaġı ḥālūñ degildir ey meh-rū
Sitāredür ki olupdur hilāle hem-pehlū
2. Şemīm-i kākülūñ almış nesīm-i ġülşende
Dimiş ki sūnbüle sende emānet olsun bu

⁸³ Dîvân edebiyatında rubailerde genelde mahlas kullanılmamaktadır, ancak Azâkî bu rubâisinde mahlas kullanmıştır.

3. ‘İrağdan eyledi çün dāmenüni zülfüñ ter
Dutar kurutmağa nār-ı ğaddār ki karşı
4. Diyār-ı dilden eger kim geçerse bigānuñ
Di cāna uğrasun elbette ey kemān-ebrü
5. Fiğānī yaşıñı dök rüz-ı baħr-i dildāra
Ağ aqçe kara gün içündür meşeldür bu

VELEHU

18

Mef’ülü Fā’ilātü Mefā’ilü Fā’ilün

1. ‘İşğ illeründe şāh-ı belānuñ sipāhıyuz
Mecnün gibi diyār-ı ğamuñ pādişāhıyuz
2. Etrāfımız olursa n’ola leşker-i belā
Ĝam pādişāhuñ güzelim bār-gāhıyuz
3. Dutdı cihānı şa’ şa’ a-i nur-ı ‘ışğımız
Derd u belā feleklerinüñ mihr u māhıyuz
4. Mecnün gibi esir-i ğam olaldan ey gönül
Divānelik vilāyetinüñ pādişāhıyuz
5. Sīnemde yandı nār-ı belādan çerāğ-ı ‘ışğ
Pür ğamuñ Fiğānī bu gün tekye-gāhıyuz

3 İkinci mısradā vezin bozuktur.

5 İkinci mısradā vezin bozuktur.

13a

HALİLİ

19

Fā' ilātün Mefā' ilün Fā' ilün

1. 'Āşıka dil-rübā mı eksük olur
Ehl-i derde belā mı eksük olur
2. Gülşen-i hüsnüne o ğonca lebūñ
Bülbül-i hoş-nevā mı eksük olur
3. N'ola yār olmaz ise ol yüzi gül
Baña bir mehlikā mı eksük olur
4. Ben ölürsem belāyile ey dil
Yāre bir mübtelā mı eksük olur
5. Ne şorarsın Halilī ağladuğum
Yār ile mācerā mı eksük olur

İŞHAK ÇELEBİ

20

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

1. Mecnün ğam-ı maħabbet u 'ışkı neden bilür
Bu bir belādurur bunu şāhum çeken bilür
2. Var ey ümīd-i vaşl iden ol dil-firībden
Ol bī-vefāyı sen ne bilürsün seven bilür
3. Cāndan şakın maħbūbı şirīn dime kim ol
Her kişiye dinür mi ne lazım bilen bilür

4. Ne yerdeyin ne gökde ğamuñla ne çekdüğüm

Kim bilmez ise yeri gögi yâreden bilür

5. İshâķ ħaķķ bilür ki cemâl-i nigârsuz

Göñlüm behiştî kûşe-i beytü'l-ĥazan bilür

13b

KAŞİDE-İ FUZÛLİ

21

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1. Saçma ey göz eşkden göñlümdeki odlâra şü⁸⁴

Kim bu denlü dutuşan odlâra kılmaz çâre şü

2. Âb- gündur günbed-i devvâr rengi bilmezem

Yâ muĥît olmuş gözümde günbed-i devvâre şü

3. Zevķ-i tîģiñden ' aceb yoķ olsa göğsüm çāk çāk

Kim mürür ilen bıraķur raĥneler dîvâre şü

4. Vehm ilen söyler dil-i mecrûĥ peykânınñ sözün⁸⁵

İĥtiyât ilen iķer her kimde olsa yâre şü

5. Şuya virsün bâģ-bân gül-zârı zaĥmet çekmesün

Bir gül açılmaz yüziñ teg virse biñ gül-zâre şü

⁸⁴ Kenan Akyüz vd., **Fuzûlî Dîvânı**, Akçağ Yayınları, Ankara 1997, K.3, s. 31-33.

³ göğsüm: göñlüm

⁸⁵ Bu beyit divanda yok.

6. Oḡşadabilmez ğubārını muḡarir ḡaṭṭıña
Ḥāme-teg baḡmaḡdan inse gözlerine ḡare şu
7. ‘Ārıziñ yādıyla nem-nāk olsa müjgānım n’ola
Zāyi‘ olmaz gül temennāsıyla virmek ḡāre şu
8. Ğam ğüni etme dil-i bīmārdan tığıñ dirığ
Ḥayrdır virmek ḡarañğu ğicede bīmāra şu
9. Ben lebüñ müştākıyam zühhād kevşer ṭālībı
Nitekim meste mey içmek ḡoş ğelür hüş-yāre şu
10. İste peykānuñ ğöñül hecrinde şevķim sākin et
Şusuzum bir kez bu şahrāda benümçün ara şu
- 14a**
11. Ravza-i kūyına her dem durmayup eyler ğüzār
‘Āşık olmuş ğalibā ol serv-i ḡoş ref-tāre şu
12. Şu yolun ol kūydan topraḡ olup dutsam gerek
Çün raķıbindir dağı ol kūya ḡoyman vara şu
13. Dest-būsı arzūsundan ger ölsem dostlar
Kūze eyleñ toprağım şunuñ anıñla yāre şu
14. Serv ser-keşlik ḡılur ḡumrī niyāzından meğer⁸⁶
Dāmenin duta ayağına düşe yalvāre şu

8 ḡarañğu: ḡaranu

13 arzūsundan: arzūsıyla

⁸⁶ Bu beyit divanda yok

15. İçmek ister bülbülün kanın meger bir reng ile

Gül budâğının mizâcına gire kırtâre şu

16. Tıynet-i pâkîni rüşen itmiş ehl-i ‘âleme

İktidâ kılmış târîk-i Aḥmed-i Muḥtâr’e şu

17. Seyyid-i nev‘i beşer deryâ-yı dürr-i işifâ

Kim sepiptür mu‘ cizâtı âteş eşrâre şu

18. Kılmağ için tâze gül-zâr-ı nübüvvet revnağın

Mu‘ cizinden eylemiş ızhâr seng-i ḥâre şu

19. Mu‘ cizi bir baḥr-i bî-pāyan imiş ‘âlemde kim

Yetmiş andan biñ biñ âteş-ḥâne-i küffâre şu

20. Ḥayret ile parmağın dişler kim etse istimâ‘

Parmağından virdüğün şiddet günü Enşâre şu

14b

21. Dostı ger zehr-i mâr içse olur âb-ı ḥayât

Ḥaşmı şu içse döner elbette zehr-i mâra şu

22. Eylemiş her kıtreden biñ baḥr-i rahmet mevc-ḥîz

El şunup urğaç vuзу‘ için gül-i ruḥsâre şu

23. Ḥāk-i pâyine yetem dir ‘ömrlerdir muttaşıl

Başını taşdan taşu urup gezer âvâre şu

16 rüşen itmiş: rüşen kılmış

24. Zerre zerre hāk-i der-gāhına ister şala nūr
Dönmez ol der-gāhdan ger olsa pāre pāre şu
25. Zikr-i na' tin virdini dermān bilür ehl-i haṭā
Eyle kim def' -i humār için iĉer mey-h̄āre şu
26. Yā Ḥabībāllah yā hayre'l-beşer müştākıñam
Eyle kim leb-teşneler yanup diler hemvāre şu
27. Sensin ol baḥr-ı kerāmet kim şeb-i Mi' rāc'da
Şebnem-i feyziñ yetürmiş sābit u seyyāre şu
28. Çeşme-i ḥurşidden her dem zülāl-i feyż iner
Hācet olsa merḳadiñ tecdīd iden mi' märe şu
29. Bīm-i dūzaḥ nār-ı ğam şalmış dil-i sūzānıma
Var ümīdim ebr-i iḥsāniñ sepe ol nāre şu
30. Yümn-i na' tünden güher olmuş Fuzūlī sözleri
Ebr-i nisāndan dönen tek lü'lü-i şeh-vāre şu

15a

31. Ḥāb-ı gafletden olan bīdār olanda rüz-ı haşr
Eşk-i ḥasretten dökende dide-i bīdāre şu
32. Umduğum oldur ki maḥrūm olmayam dīdārdan⁸⁷
Çeşme-i vaşlūñ vire bu teşne-i didāra şu

⁸⁷ Dīdārdan kelimesi fazladan yazılmış.

KİT' A

22

Fā' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

1. Mu' teberdir cihānda dūn u denī

Dāima zillet üzre ehl-i hüner

Ḥal-i 'ālem mişāl-i deryādur

Gevher-i pāk zīr u cīfe zeber

23

Fāilātün Fāilātün Fāilātün Fāilün

1. Her kimiñ kim yok cihānda bir muvaffıķ hemdemī

Āh kim zāyi' geçer hem rūzgārı hem demi

16a

RŪḤİ-İ BAĞDĀDİ

24

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Şanmañuz cevri felekden acıyup āh dirüz⁸⁸

Zevķ idüp çekdügümüz cevrden Allāh dirüz

2. Ṭālib-i Ka'be-i taḥķiķ olan āzādelere

Gösterüp rāh-ı ḥarābātı budur rāh dirüz

3. Her gedā kim ola gencine-i 'ışķa mālīk

Biz begüm 'ālemi ma' nīde aña şāh dirüz

⁸⁸ Coşkun Ak, **Bağdatlı Rūhî Dīvânı Karşılaştırmalı Metin**, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa 2001, G. 437, s. 594.

4. Ol iki āyine kim ‘ārız-ı dildārdadur
Birine mihr-i münevver birine mäh dirüz
5. Qānde bir vech-i ḥüsn kim görürüz ey Rūḫī
Ebrimüz var çeşmimizi aña nazar-gāh dirüz

15b

VELEHU

25

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1. Faqr ile gerçi ki biz sākin-i beytü’l-ḥazenüz⁸⁹
Yücedür mertebemüz mālîk-i mülk-i süḥanüz
2. Kimi çeker bizi ḥalkuñ kimi el üzre dutar
Dost yanında gülüz çeşm-i ‘adüya dikenüz
3. Geh ğam-ı firqate geh zevk-i vişāle irerüz
Gāh ğam-nāk olıruz anunçün gāh şenüz
4. Severüz la‘l-i leb ile raḥn ol serv-i kıddüñ
Māil-i ğonca-i bî-ḥār degül nesterenüz
5. Uğramaz yanımuza kimse perî-rûlardan
Meger ey Rūḫī şanurlar bizi kim Ehremenüz

⁸⁹ Ak, Bağdatlı Rūḫî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin, G. 433, s.592.

KEŞFİ BEG

26

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Feū' lün

1. Mihrāb-ı dü ebrūñ olalı kıble-i 'uşşāk
Ka'be-i harem muhteremūñ tūfāna müştāk
2. Hurşid-i cemālūñ girānı kılmasa rüşen
Mānend-i şeb-i tīre qalır dise āfāk
3. Āşufte-i zūlf-i siyehūñ sūnbül-i cennāt
Ālüfte-i tarz-ı nıgehūñ nergis-i ahdāk
4. Ser menzil-i 'uşşāk-ı zūlfikār idi kūyūñ
Halk eylemedin 'ālem-i kūyı dađı Hallāk
5. Vaşfiyum şānından edā olmaya qatre
Keşfi ne kadar eylese ol baırda iğrāk

16b

MERĖUM ĖAZİ ĖİRĖY ĖĖN FERMĖYED

27

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

1. Bī-çāre göñül Ėālūni dildāre disünler
Ėam tīđi ciger yarığını yāre disünler
2. Deşt-i Ėam er olalı gibi bağrumı yağup
Ėān ağladığum la' l-i şeker-yāre disünler

3.    şık kişinüñ âh-ı sihr kâımı yamandır
Neden varup ol şüh-ı sitemkâre disünler
4. Zülfi ğamundan hâlim eger şorsa o dildâr
Mâtemzededür giydi bugün kıara disünler
5. Hicrân düğünü dâmenümi aldı Ğazâyi
Raħm itmese de ol gül-i bî-çâre disünler

26b

Ey sipihr-i nübüvvete maşla[ ] 90

Nazma tenzîl-i da[ ] vete maşta[ ]

 b-ı havz-ı şefâ[ ] ate menba[ ]

Ğavl-i maşşerden ey Ğabîb-i Ğudâ

 sitin hidâyetüñde olan

Bize şerî[ ] -i şerîfûñ ile refîķ

Şerr-i   isyân ümmete yurķa[ ]

Ki ola râh-ı Ğaķķa enfâ[ ]

Sensin ol faħr-i enbiyâ vü rüsül

Dürr-i güherdür selâmete mecma[ ]

Câh-ı ğamdan ğalâşa şıdķımı

Eyle cümle hidâyete mesmu[ ]

27b

⁹⁰ Şâiri belli olmayan bir şiirdir.

ĠAZEL-İ RŪĦİ

28

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün⁹¹

1. Hū diyü alsam yeridür sîne çāk
Hāy meded u ğam beni kıldı helāk
2. Taht nedür baht-ı müsā' id nedür
Āhîr olur çün yerimüz zîr-i hāk
3. Ögmeyeyin yitmeyeyin neyleyim
Nice bir itsün beni derd-nāk
4. Pāk gelüp pāk gider gül gibi
Kime verilse ezeli ' ışk-ı pāk
5. Rūhî öldürmege kaçd eyledi
Ger ğarazun rūh ise Rūhî fedāk⁹²

34a

BĀĶİ

29

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün

1. Göñül şevk-i ruhuñla yana geldi⁹³

⁹¹ Ak, *Bağdatlı Rûhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin*, G. 687, s. 758.

3 Neyleyim: Neyleyin

5 Rūhî: Rūhîyi

Rūhî Divanında bu gazel yedi beyittir. Mecmûaya alınmayan iki beyit aşağıda verilmiştir.

Gizli degül kimde ki vardur bu ' aşk
Gül gibi elbetde olur sîne-çāk

Bāk ide şânmañ beni öldürmeden
Vāy sizi neyler o hūnide bāk

Cemālũñ Şem' ine pervāne geldi

2. Ğam-ı zũlfũñ ki devr eyler yañağũñ

İrem řāvusıdur cevlāne geldi

3. Gelüp kāfir Őaçuñ ruĞsāruñ ũzre

Yüzũñ nũriñ görüp imāne geldi

4. Dil-i pür-Ğũn baña bezm-i Ğamuñda

Leb-ā-leb bir şolu peymāne geldi

5. Zebũn olmaz ' acũz-ı zehre Bākĩ

Bu meydāne begũm merdāne geldi

LİMUĞARRİRİHİ

30

Mefā' ilũn Mefā' ilũn Fe' ũlũn

1. Cemālũñ Ğāřır-ı virāne geldi

Ğamuñ Ğalvet-serā-yı cāne geldi

2. Gõnũl pervāne-veş bezm-i Ğamuñda

Ezelden Şem' -i řevķe yāna geldi

3. Girüp sĩne senān-ı Ğamzeñe dil

MuĞabbet rezmĩne merdāne geldi

⁹³ Sabahattin Kũçük, **Bākĩ Dĩvānı Tenkitli Basım**, Tũrk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011, G. 498, s. 410.

4 bezm-i Ğamında: bezm-i ezelden

4. Bu gülşende gönül bir gül-i gamından
Hezārān derdile efgāne geldi

5. Azākī baş eger mi şāh-i dehre
Şu kim devrāne derd-i nişāne geldi

35a

31

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1. Saba-yı devlet-i dünyā degildür üstüvar ey dil⁹⁴

Sarāy-ı ' işreti her kim yapar evvel bozar āhır

2. Sa' ādet şehsüvarın cihānda pāyidar olmaz

Semend-i himmete her kim biner evvel iner āhır

3. Haṭuñ geldi vefā kılmak gerek şimden gerü cānā

Virür çün bāğ-ı ' ālemde şecer evvel şemer āhır

4. Qabūli unudulmaz söylenür vaḫtiyle āşāruñ

Cihānda añılur çünkim peder evvel püser āhır

35b

⁹⁴ Mustafa Erdoğan, **Kâbûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Dîvânı**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2008, G.118, s.590.

1 Sabā-yı devlet: Esās-ı devlet

2 Sa' ādet şehsüvarın: Sa' ādet şehsüvarān

3 Virür: İrür

4 Cihānda: Cihāndur, çünkim: bunda

Metinde üst kısım yıprandığından dolayı okunamamaktadır. Divanda altı beyit olan gazelin metinde yokunamayan iki beyiti aşağıda verilmiştir.

Fenā bezmin gelüp her kim yazar evvel bozar āhır
Ecel peymānesin her kim içer evvel göçer āhır

Yigitlük ' āleminüñ işi pitdi pîrlük yitdi
Şan ol berg-i giyāham kim biter evvel yiter āhır

32

2. Rind-i serpā-yı berehne ola gör⁹⁵

Ne belādur bu qadar bār-ı taḥammül birser

3. Aḥmaḳ oldur ki ola meşğalesi ‘ aḳliyyāt

Ḳil u ḳāl evveli vü āḫiri yoḳdan ne çıkar

4. Felsefiyyāt ile ger bu ‘ ilm-i vaḳt olasuñ

Rağbet itmez yine bir kimseye zerre qadar

36a

33

Mef’ ulü Fā’ ilātü Mefā’ ilün Fā’ ilün

1. Bir āfitāb-ı ḫüsne gönül mihri bestedür

Ḥakka ki baḫt u yāver ü ḫālī‘ ḫucestedür

2. Göz degdi mi ḫāl-i mārifime cümle ehl-i dil

Şimdi naḫar o Hindü-yı āteş-perestedür

3. Ursun gerekse seng-i cefā urmasun geşte

Mir’āt-ı ḳalb-i āşık miskīn-i şikestedür

4. Yā Rab ne ḫurfe bāğ-ı melāḫatdür ol gaddār

Sünbül-i demdür gül-i vābsete bestedür

5. Cān ey Maḳālī çākeridür ayağın ḫurur

Sulḫān-ı ‘ ışḳ taḫt-ı dil üzre bestedür⁹⁶

⁹⁵ Gazelin üst kısmı yıpranmadan dolayı okunamamaktadır.

⁹⁶ Bu gazel 9b varağındaki altı numaralı şiirle benzerlik gösterse de farklılıklar vardır.

34

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. ʦıtsa cām-ı bāde-i gülgünı vird-i ter gibi
Sa' d-ı sākī olur şaḡ-ı gül-i aḡmer gibi
2. Sākīyā ' aks-i ' izāruñdan fūrūḡ-ı cām-ı mey
Rüşen eyler bezmi ḡurşid-i zıyā-ger gibi
3. Mürḡ-i cānı şöyle ger zātımñ isterler şikār
Ol ḡara gözler süzöldi iki şāhinler gibi
4. Cuybār-ı eşkim içre çehre-i zerdim benim
Görinür āb-ı revān içünde yaşlu fer gibi
5. Şad hezāran nev baḡār olsa bu hāli bāḡda
Bir gül-i bī-ḡār açulmaz sākīyā ' anber gibi

36b

35

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün⁹⁷

1. ʦaşuñ hilālidür gözümüzde ḡayālümüz
Zülf ü ruḡuñ ḡamıyla geçer māh u sālümüz
2. Çıḡmaz beyāza defter-i āmālümüz daḡı
Bir sīm-ten ḡamıyla aḡardı şaḡālımız

⁹⁷ Mertol Tulum, M. Ali Tanyeri, **Nev'î Dîvânı**, İÜ. Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1977, G.172, s.248.

2 defter-i āmālümüz: deñer-i āmālümüz, bir: her

3. Kem pişemüz hayāl-i miyān u dehān-ı yār
Evşāf-ı zülf ü kāmēt-i dilber kemālimüz
4. Oldıķ egerçi za'c filā gāyetde bī-mecāl
Kūy-ı nigāre varmağa yok mecālīmüz
5. Şol deñlü aytdı Nev' i kaşuñ nizār
Gözlerde kaldı za'c filā ancaķ hayālümüz

36

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Göñlümüzden toğmaziseñ bu seher ey āfitāb⁹⁸
Top-ı āhum bu toķuz kat kubbeyi eyler harāb
2. Şubh gibi rūşen olup gün toğurdı başıma
Ben yaturken hicrime gelsün seher ey āfitāb
3. Pür hevādur başımı kes kubbeyi eflāke at
Ey perī hāmmāmdan tut ki uçurduñ bir habāb
4. Çarh gördi ayağuş altunda hāk olmuş zemīn
Döndi reşkinden didi *yā leyteni kuntu turāb*⁹⁹
5. Turma ey Zātī günün toğdı temāşā it yūri
Ol nigāruñ yine ref' olmuş cemālinden niķāb

3 dilber: diller

4 kūy-ı nigāre: kūy-ı cūvāna

5 Dīvānda bu beyitin ilk mısrasında kaşuñ ve nizar arasında gamı kelimesi var

⁹⁸ Ali Nihat Tarlan, **Zātī Dīvānı**, İÜ. Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1968, G.72, s.72.

2 şubh gibi: şubh-ves

⁹⁹Kur'ân-ı Kerim, 78/40: "Biz, yakın bir azap ile sizi uyardık. O gün kişi önceden yaptıklarına bakacak ve inkârcı kişi: "Keşke toprak olsaydım!"

37a

37

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Cevher-i 'ışkuñ dilimde var iken şimşir-veş¹⁰⁰
Ey kemān-ebrū neden yabāna atmak tır-veş
2. Halka halka oldu 'āşıklar şaçuñ bahşında dün
'Āķıbet biri birine girdiler zencir-veş
3. 'Arşa-i 'ışk içre tır-endāz-ı āhum oynadur
Parmagundan halka-i gerdünü bir zihgır-veş
4. Gīsū-yı miskinüñe alınmuş āhū gözlerüñ
Neylesün dām-ı belā bend eylemiş hançer-veş
5. 'Aql u fikr u dil belā ġārında şan Aşhāb-ı Kehf
Nefs-i Emrī anlaruñ ardıncadur Kıtımır-veş

38

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Olma sengin dil ki 'āşık āh u zār eyler şaķın
Yeter āhundān hāzer kıl taşā kār eyler şaķın
2. Dostım sūz-ı nihānı 'ışkı inkār eyleme
Dāğ-ı hūn ālūdını dil āşikār eyler şaķın

¹⁰⁰ M. A. Yekya Saraç, **Emrī Dīvām**, G.223, s.139.

1 Cevher: Gevher

2 bahşında: bahşinde

3 'arşa-i 'ışk içre: 'arşa-i 'ışkuñda

5 'Aql u fikr: 'aql u cān

3. Şimdilik gül gibi ra' nālanma kim bād-ı fenā
‘ Āķıbet evrāk-ı ğamuñ tār u mār eyler şaķın
4. Ķavline tırmaz deyü ta' n eyleme cānānuma
Gūş idüp aĝyār ile ķavl u ķarār eyler şaķın
5. Āvazı şalmışdurur erdükçe mürĝ-ı himmeti
Şāh-bāz-ı cān şikār ile şikār eyler şaķın

37b

39

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fe' ūlūn

1. Kim görse dil-i zārumı cansuz beden içre
Şanur ki ğarip ölüsü yatur kefen içre
2. Cān çıķmadan ey ruķ-ı revānum cesedümden
Pehlūya çekem gel ki seni yerün içre
3. Ķurtarımadum dāmenüñi dest-i ' adūdan
Ey ğonce dehen gül gibi ķalduñ diken içre
4. Şerķ eylemege başlasa dil ķışsa-i ' ışķuñ
Hengāme üşür başuma her encümen içre
5. Kūyiñda ğam-ı bahriyle ' ömrini geçürdi
Ĝurbet elemün çekdi belā ki vatan içre

40

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Esb nāzıyla cihāmı seyr ider bir anda
Şehsuvārim yalnız yügrek geçer meydānda
2. Diller olmuşdur derūnum āteşin şerḥ itmege
Mūylar kim görünür bu sīne-i sūzānda
3. Mışr-ı ḥüsnüñ şām-ı zülfüñ gören ey Yūsuf-cemāl
Görmedim didi nazīrūñ mülket-i 'Oşmānda
4. Āsitānuñda semend-i na' lüñ eşkümlə benüm
Şan şafaqla mäh-ı nevdür çarḥ-ı semer gerdānda
5. Kalbiñüñ āyinesin tutmuş yine jeng-i melāl
Ḥaṭṭ zuhūr itdi meger Raḥmī rūḥ-ı cānānda

38a

41

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1. Muṭī' iz her ne dirseñ emrüñe fermān-pezirüz biz
Qabul eyle қаpuñda boynı baḡlu pür esirüz biz
2. Bizi benzetmeñüz fenn-i belāda Qays u Ferhāda
Bize hemtā bulunmaz fennimüzde bī-nazīrüz biz
3. Cū iken uğradı mū-yı sır-ı sevdā-yı zülfüñle
Bu gülde қaddimüz bār-ı ḡamuñla şimdi perüz biz

4. Raķibā dest-i luşf-ı yār yanmış ęalamaz muķkem
Yıķılma seng-i ta' nuńdan binā-yı kār-geriz biz

5. Bizi ol māh-ı peyker itleriyle hem sıfāl itmez
Anuńęün ģalk ięinde Āzeri ģūr u ģaķiriz biz

42

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1. Yed-i beyzāñı seyrān eyleyenler nürdir dirler
Baķanlar sine āyine-i billürdir dirler
2. Görenler sine-i mecrūķım üzre sine-i yāri
şarılmış yāreye şan müressem kāfurız dirler
3. Ĥarābāt-ı muģāna geręi ęoķdan varmaduķ amma
İşitdük biz varanlardan ķatı ma' mürdir dirler
4. Ĥayrımız emse mest-i ' ışķ olanlar la' l-i cānānı
Kişi mestāne neylerse begim ma' zürdir dirler
5. Ĥarābatlıģıla şöyle şöhret bulmuşuz ' Āli
Ĥazayıla olursak ģařtede maķmürdir dirler

38b

43

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Ben şanurdım ķocaldıķda bu göñlüm yañıla
Yine gör seyri ki bir meh-veři nürü yañıla

2. Nice bir ʿışq-ı civānān eyle bu rüsvālīk
Sende bir pāre bile ey dil-i şeydā yañıla
3. Şaġa bāzūlar ki şunʿ ħudāya görelüm
Şaġlama sâʿ id sīmīniñi ki cānāniñ ile
4. Dilberā tizce o gelsün virsün yārelerüm
Müressem sīnemi sen kendü elünle yañıla
5. At baġışlar aña her kim ki nazīre dirise
Yine bir tāze ġazel söyledi Muġyī yañıla

44

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1. Sāġiyā sāġar-ı billura dök ol yāġūtı
Ki tek kuvvetidür rūġ-ı revānuñ kuvveti
2. Zeġanıñ çāhı ne sāġirdür amm zühre cebīn
Ki şuya iletür vü şusuz getürür Hārutı
3. Ĥüsn-i tenden dili ġurtar ne revādur ki ola
Murġ-ı lā-mevti esīr-i ġafes-i nāsutı
4. Şīve sende ġaġtıñuñ oldı muġaġġaġ bu kim
Şülüşī deñlü degül ġüsn-i ġaġt-ı yāġūtı
5. Ķaşlaruñ yāyı firāġıla Nizāmī ger ola
Ĥasret oġları yine şanduġa ola ġābutı

39a

45

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

1. Beter buldu dil-i divāneyi her çend pend itdüm¹⁰¹
Şaçuñla bend idüp āhir giriftār-ı kemend itdüm
2. Hādīs-i tār-ı zülfüñden faқиhe bir suāl itdüm
Cevāba kādır olmadı herīfi endbend itdüm
3. Fūrūğ-ı şu' le-i dāğum güneşden tāb-nāk oldı
Duḥān-ı āteş-i āhum felekden ser-bülend itdüm
4. Gice şem' -i ruḥuñ şevkınde birkaç beyti yandurdum
‘ Aceb hūb-ı dil-fürüz itdüm anı dil-pesend itdüm
5. Sözüm Bâkī kemāl buldı vaşf-ı nev-cevānumla
Özüm luḫf-u suḫanda hem-dem mīr-i Ḥocend itdüm

46

Fâ' ilātün Fâ' ilātün Fâ' ilātün Fâ' ilün

1. Nice yıldur deşt-i ğamdur cān-ı maḫzūnuñ yiri¹⁰²
Ey saçı Leylā virildi baña Mecnūnuñ yiri
2. Kāmetüñ ‘ aқsi düşerse tāñ mı eşk-i çeşmüme
Bāğda āb-ı revānuñdur serv-i dil-cünüñ yiri

¹⁰¹ Küçük, **Bâkī Dīvânı**, G.336, s.308.

4b ‘ Aceb hūb-ı dil-fürüz itdüm anı dil pesend itdüm; ‘ Aceb hūb-ı dil-efrüz eyledüm hoş dil-pesend itdüm

¹⁰² Küçük, **Bâkī Dīvânı**, G.548, s.439.

2 revānuñdur: revāndur

3. Bir huzurum vardur kũyuñda olmağdan şehā
‘Arz olunsa olmazam baña Feridunuñ yiri
4. Kũyuna varsa ‘aceb mi dil-berũñ gāhī raqīb
Cennet idi bir zaman İblis-i mel‘ ũnuñ yiri
5. Dirhem-i eşkũm dũkenmez nice demdũr Bākĩyā
Hāk-i cismũmdũr meger kim māl-ı Qārũnuñ yiri

39b

47

Fā‘ ilātũn Fā‘ ilātũn Fā‘ ilātũn Fā‘ ilũn

1. Tāze dilber sevse ‘āşık eski derdin tāzeler
Tāzeler keyfiyyetũn erbāb-ı ‘aşkıñ tāzeler
2. İllerũñ göñlũn durup düşũrmek için Allāha
Şīve-kārum bu zerd-i dil-bendini ki tāzeler
3. Bir qadeh meydũr şırāsı terk-i ser sermāyesi
Hāceler ‘ışkuñ metā‘ ın yoğ yere endāzeler
4. Qaçdı dil şahbāzı benden qondı nağl-i qaddũne
Nāle sanma aña qarşu eylerũn āvāzeler
5. Rũ-siyehler hāme-veş şimdi dil öz itse ne gam
Vaqt ola ‘Ālĩ sözüñ altun qalemle yāzalar

3 vardur: vardurur

48

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Tīr-i baħra neden olmuş nice biñ şeydāsı var

Ƙara giymiş kemān ebrūlarınıñ yāsı var

2. Āh kim āhvālimüz varduķça düşvār olmada

Derdimüzden derdi yoķ dildārıñ istiğnāsı [var]

3. Zerre gibi pāymāl olmaķdır evvel pāyesi

Her kimüñ dünyāda bir mihr-i cihān-ārāsı var

4. Şenlügi yoķ bir ħarāb-ābād imiş dünyā-yı dūn

Her nefes bir derdi ser-gūn bir ğam-ı ferdāsı [var]

5. Şı' r-i saħbā güher-i tīr-i zebān ħālidür

Sözlerüñ Ĥāletı da' vāsınuñ ma' nāsı [var]

40a

49

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1. Dirīğā seyl-i eşküm cūybār olmaķda gitdükçe

Benüm servüm ħüsn ü ħāre kenār olmaķda gitdükçe

2. Ƙarār itmez o meh ğam-ħāneme bir laħza geldükçe

Anuñçün ' aķl u şabrum bı-ķarār olmaķda gitdükçe

3. ' Aceb kimdür benüm māh-ı neve teşbıh anda cismüm

O pür olmaķda dāim ben nizār olmaķda gitdükçe

4. Müyesser olmadı gitdi vişālũñ şehrũne ermek
Ceres gibi işim feryād u zār olmağda gitdükçe
5. Öper eller ayağũñ manşıb-ı ‘alāya irmekde
Velī ‘Ulvī ayaklar reh-ğubār olmağda gitdükçe

50

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1. Cihānda gerçegim bī-mihr olur mehpāreler dirler
Senũñçün tiğ-i cevriye çekerler pāreler dirler
2. Yine cān ile dil ğamzeñ ucundan şan bıçāğ oldu
Meded şāhum anı şimşir-i tiriñ aralar dirler
3. Kime şorsam dilā ħāşiyet-i pehlevī cānānı
Şifādur sine-i mecrũħa anı şaralar dirler
4. Şafā kesb eyleyüp nūr-ı ħudāya sa‘ y iden diller
Tarīķ-i Ka‘be-i kũy-ı nigāra varalar dirler
5. Kenār-ı baħr-i vuşlatdan ümīdiñ varısa Derviş
Bu bir deryā durur hergiz gözümüz ķāreler dirler

40b

51

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1. Ne ħüsne mālīk olmış ol perī ādem nedür bilmez
Hele bāğ-ı cemālün görmeyen ‘ālem nedür bilmez

2. Derūnım derd-i baħr ile pür-ħūn oldı dīdem dem
Dem-i vaşluna dil yārūñ irünce dem nedür bilmez
3. Açar tīg-i ğamı sīnemde yāre üstüne yāre
Benüm bu cism-i mecrūħum daħı merhem nedür bilmez
4. Cefā eyler baña görüñce ƙat a hiç raħīm itmez
Beni öldürdi bu cevr u sitem u resm nedür bilmez
5. Şafā var şanma cām-ı cemde   Abdī derd-i ser çoƙdur
Şarāb-ı la  l-i yāri nūş idenler ğam nedür bilmez

52

Mefā  lün Mefā  lün Mefā  lün Mefā  lün¹⁰³

1. Benüm derd-i derūnum ol perī bilmem nedür bilmez
Meger Allahu a  lem ğam nedür ādem nedür bilmez
2. Şu deñlü ƙalmış ol şāh-ı ħüsni nāz u istiġnā
Müşevveş ehl-i  ışƙıñ ħāli hep mübhem nedür bilmez
3. Cihānda ey dil-i şeydā hele ben bildüğüm bu kim
Dem-i vaşluna yārūñ irmeyen  ālem nedür bilmez
4. Niţāf-ı  iffet içre tākātün tāk itmeyen  ārif
Demī vaşluna nā-maħrūm u muħarrem nedür bilmez

¹⁰³ 52 numaralı şiire naziredir.

5. Kābul u vird-i a' dādan merāmı olmuş āzāde

Düşelden vādī-i ' ışk içre medh u zemm nedir bilmez

41a

53

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

1. Biz sākin-i meyhāne-i peymāne-keşānuz
Biz semer-zede-i hāk-i reh-i pir-i muğānuz
2. Biz diñlemezüz gūlgūla-yı bülbül-i bāguñ
Biz murğ-ı hoş elhān-ı gülistānı cinānuz
3. Geh maħrūm-ı ' irfān u gehi hemdem-i sulṭānuz
Geh hāk-i kef pāy-ı gedeyān-ı cihānuz
4. Sehm-i ğam atılsa ne kadar kavv-i kazādan
Meydān-ı rızāda aña cānıla nişānuz
5. Öñ soñ irerüz menzil-i maqşūda Nihānī
Çün rāh-ı muḥabetde bugün rāh-ı revānuz

54

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

1. Rūşen ola tā işigine varmağa rahum¹⁰⁴
Yel mumların yaqdı gice meş' al-i āsım

54 Yunus Kaplan, **Nihānī (İbrahim Çelebi) ve Gazelleri**, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 5/4 Fall 2010, s.1288.

¹⁰⁴ Küçük, **Bâkî Dîvânı**, G.321, s.217.

1 meş' al-i āsım: şu' le-i āsım

2 devr-i siyāhum: dāğ-ı siyāhum

2. Hem reng-i peleng itdi beni küh-ı belāda
Cismümde ser-ā-pā görinen devr-i siyāhum
3. Luṭf eyle iñen ḳullarıña cevri çok itme
Āh eylesün kimseye cevr eyleme şāhum
4. Dilde saña ‘ arz itmege aḫvālimi güyā
Ḳabrimdeki ḫāk üzre biten tāze giyāhum
5. Bāḳī dilemez dehr-i denī şalṭanatın dil
Yār işigünüñ hizmetidür devlet ü cāhum

41b

55

Mefā‘ ilün Fā‘ ilātün Mefā‘ ilün Fā‘ ilün

1. Ne tende cān ile sensiz ümīd-i şıḫḫat olur¹⁰⁵
Ne cān bedende ğam-ı firḳatiñle raḫat olur
2. Ne çāre var ki firāḳıñla eglenem bir dem
Ne tāli‘ im meded eyler vişāle fırsat olur
3. Ne şeb ki kūyıña yüz sürmem o şeb ölürem
Ne gün ki ḳāmetüñi görmesem ḳıyāmet olur

4 dilde: dildür

¹⁰⁵ Metin Akkuş, **Nef‘i Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara 1993, G.32, s.296.
Bu gazel Nef‘i divanında altı beyittir, metne alınmayan bir beyit aşağıda verilmiştir.

Belā budur ki alışdı belālarıñla gönül
Ğamuñ da gelse dile bā‘ iş-i meserret olur

4. Dil ise gitdi kesülmez hevā-yı ʿ işkuñdan
Naşihat eyledügümce beter melāmet olur
5. Yine bu tālīʿ ile derdī Nefʿ ī-i zāruñ
Ne şuhı sevse mülāyim didikçe āfet olur

56

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

1. Dime cānāneye aǵyār ile şoşbet itme
Seni sevsün diriseñ aña naşihat itme
2. Her ne hālet ki zuhūr eyleye dilberdendür
Kimseye aniñçün buʿ z u ʿ adāvet itme
3. Ğayre mey eylemezsin deyü yemīn eyler ise
Mümteʿ nidür inanup aña hamākat itme
4. İhtiyār elde olaydı diridim saña gönül
Hūblar zümresine hiç muḥabbet itme
5. Çünki bunlarda ʿ Abīdī ğarezüñ var senüñ
Ehl-i ʿ arz olayidüm nedāmet itme

42a

57

Mefʿ ülü Fāʿ ilātü Mefāʿ ilü Fāʿ ilün

1. Berfüñ eritdi bād-ı şabā baǵrı yağını¹⁰⁶
Yaǵdı çemende lālenüñ altun çerāǵını

¹⁰⁶ Küçük, **Bâkî Dîvânı**, G.487, s.402.

1 Lālenün: nergisüñ

2. Gül-şende şanma ‘ arakrîz olur çemen
Bir âl-ı dest-mâl ile silmiş yañağını
3. Odlar yağırdı başına murğun çemende gül
Şeb-nem şuvarmayaydı seherden kulağını
4. Yıllar durur ki ruhuñ şevkine mehün
Hakkâk-i dehr çarha tutar şeb-çerâğını
5. Mestâne şoydı ol mehi Bâkî geçen gice
Nâzûklik ile çözdü muğaddem kuşağını

58

1. Gel ‘ ırâk u ‘ Arabda tutma mağâm
Oğuma andan şaşın karar u beğâ
2. Bu cihân bir harâbe menzildür
Kondı göçdi hezâr mîr-i livâ
3. Mâ-i cârîdeki habbâb gibi
Nice biñ çetri kaldı nâ-peydâ

2 Gülşende şanma ‘ arakrîz olur çemen: Gülşende lâle şanma araknâk olup çemen silmiş: sildi

Bâkî dîvânında bulunan beyitlerden üçü mecmûaya alınmamıştır. Bu beyitler aşağıda verilmiştir.

Bâğ-ı ruhuñda hattuñ irişse benefşenün
‘ Âlemde kimse almazdı mankıra bâğını

Hâlün haberleriyle mu‘ attar kılar nesim
Deşt-i Hutende nâfe-i miskün dimâğını

Rez duhterinün adı çekilse ‘ aceb degül
Hınnâlar oldu illere karşı ayağını

4. Hâk-i Bağdâd'da zeyn olan şeceri
Naḥl hırama şanavver gören amma

5. Tuğlar der ki kaldı menzilde
Çekilüp gitdi leşker-i hulefâ

42b

59

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

1. Yâr ebrusı ' irâq-rîz olsa hoş-ter gösterür¹⁰⁷
Zağalansa nitekim şemşîr cevher gösterür
2. ' Aks-i la' lüñ sâkıyâ sâğarda seyr itse n'ola
Bir ' aceb âyinedür ruḥ-ı muşavver gösterür
3. Ğâfil olma mâh-ı nevden gâh-ı lu' bet bâz-ı dehr
Halkı her nev' ile oynatmağa hançer gösterür
4. Bülbülün kanı tutup gülşende gül bî-mârdur
Hâr-ı feşşâd oldı kan almağa neşter gösterür
5. Raḥmîyi nâlân idüp ağıyarı şâd eyler felek
Tütî-i güyâ dururken zâğa şekker gösterür

¹⁰⁷ Fatih Tıǧlı, **Bursalı Rahmî Çelebî ve Dîvânı**, İÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006. İstanbul, G.59, s.160.

2 ' Aks-i la' lüñ: ' aks-i ḥâlün

3 gah: ki, dehr: çarḥ

nev' ile: vech ile

60

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1. Miyānuñ mūya teşbīh eylemekden kı̄l u kı̄āl itdüm
Hilāle beñzedüp ebrūlaruñ egri hayāl itdüm
2. Başunda devleti varmuş fenā deştünde Mecnūnun
Señ Leylāyı buldum güle senden bir sıfāl itdüm
3. Te' alallah ne hāletdür gelüpdür sūre-i Yūsuf
Ruḥuñ yāduyla her muşḥaf ki açdım anda fālı
4. Arıştı lāl olup icmārı ağzuñ ey Mesīḥā dem
Kitāb-ı 'ilm-i iḥyāda lebūñden bir suāl itdüm
5. Ma' ārif ehli giymezmüştü şabā-yı atlas-ı şāhı
Anıñçün Raḥmiyā ben de libāsum köhne-şāl itdüm

43a

61

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Ğarḳ-ı baḥr-ı ğama cām-ı mey gül-ğün olsa
Leb-i dilberde şafā-yı tırāb efzūn olsa
2. Ğalbimüz açsa unutdursa ğam-ı efsānesüni
Gül-i ḥandān gibi bir kāse gül efsūn olsa
3. Ğonce lebler ruḥ-ı gül-ğünü ' arz itdükçe
Dil-i āşuftenüñ aḥvāli diğere-ğün olsa

4. Sevmezin hāşılı ol ‘ākili kim faşl-ı bahar
Güller açulsa ol açulmasa maḥzūn olsa

5. Nice yüz biñ dil-i sevdā-zedem olsa ‘Ālī
Kaşki her biri bir āfete meftūn olsa

62

Mefā‘ ilūn Mefā‘ ilūn Mefā‘ ilūn Mefā‘ ilūn

1. Açılmaz tāli‘ im her kınde gitse ḥayret encāmum
Ezel bezmünde yā Rāb bilmezem kimlerle hem-cāmum
2. Kıza ğaddāresūn çekmiş felek cellādı çūn gördüm
Rızā kervānunu teslīm idelden ḥayli bī-kāmum
3. Ğubār-ı ḥāk-i pāyun çūn şabā kıldurdu baş üzre
Benüm başumda devlet yok anıçūn ḥāk-i iķdāmum
4. Vücūdım göz göz itdim ta‘ n-ı aġyār ile ğam çekmem
Döküp dürdāne-i eşküm hüma şayduna berdāmum
5. Büzüp cem‘ iyyetūñ ma‘ nāsın aldım ol elif kıddün
Baña aġyār lām elif diriben ḥod elif lāmum

43b

63

Mefā‘ ilūn Mefā‘ ilūn Mefā‘ ilūn Mefā‘ ilūn

1. Yine meclisde sākī cām-ı gerdān olduġun görsem
Şafālar baḥş idüp gün gibi raḥşān olduġun görsem

2. ‘İzāruñ gül gül olsa cām-ı mey ref’ -i hicāb itse
Açılsa gül gibi ol gonce ḥandān olduğun [görsem]
3. Şafāyile yine yüz gösterüp mir’āt-ı ruḥ-bārı
Cihānda ol perī bir gün nümāyān olduğun [görsem]
4. Ḥadeng-i ḡamzeñe cānlar virürdüm ey kemān-ebrū
Gelüp bir kez derūn-ı dilde mihmān olduğun [görsem]
5. Şolarmış ‘ıyd-ı aḏḥāda dem-i ‘uşşāk ile kūyın
Yetişsem aña Şun’ı ‘ıyd-ı ḡurbān olduğun görsem

64

Fe’ ilātün Fe’ ilātün Fe’ ilātün Fe’ ilün

1. Bağladum anuñ için dīde-i nābināyı
Görmeyim ḡayr ile tā kim o melek sīmānı
2. Dem degildür görinen belki dil-i ḥūninüm
Dīde ṭāḡine gelür görmege sen ra’ nāyı
3. Ayaḡıñ tozını ayırma gözümde cānā
Görsün ol baḡt-ı siyeh bir iki gün dünyāyı
4. Bulunır dīde görünmez şanma şeyḡ-i ḡubār
Ruḡıñ üzre göricek ol ḡaṭṭ-ı ‘anbersānı
5. İtme şekvā bu ḡadar nāzile istiḡnādan
Göresün ḡaṭṭı gelünce ḡüsn-i istiḡnāyı

44a

65

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

1. Perîşân-ı hâlk-ı ' âlem âh u efgân itdigümdendür¹⁰⁸

Perîşân olduğum hâlkı perîşân itdigümdendür

2. Ten-i zârında ' ışk-ı derd gün günden füzün olmağ

Yeten bî-derd ile tedbîr u dermân itdigümdendür

3. Kaçan rüsvâ olurdim kan yudup şabr idebilseydüm

Melâmet çekdiğüm bî-hüde efgân itdigümdendür

4. Haţâ senden degül cismim oğundan bî-naşib olsa

Habâb-i eşk-i gül-gün içre pinhân itdigümdendür

5. Fuzûlî ihtilât-ı merdüm-i ' âlemden ikrâhum

Perî-veşler hayâlin münis-i cân itdigümdendür¹⁰⁹

66

1. Belâsını saçınıñ pây-mâl olandan şor

Üzülmeğın gicenüñ hasta olandan şor

2. Ğamuñla lâle şıfat yutduğum ciger kanın

Derdini toptolu hasret u melâl olandan şor

¹⁰⁸ Akyüz vd., **Fuzûlî Dîvânı**, G.103, s.180.

2 ' ışk-ı derd: derd-i ' ışk

¹⁰⁹ Fuzûlî dîvânında bu gazel yedi beyittir ama mecmûada beş beyit yazılmıştır. Mecmûaya alınmayan beyitler aşağıda verilmiştir.

Gözüm kim bağrımın kanıñ döker perkâle perkâle
Dem-â-dem arzû-yı lâ' l-i cânân itdigümdendür

Degül bi-hüde ger yağsa felekden başıma taşlar
Binâsın tîşe-i âhımla virân itdigümdendür

3. Bilür mi zāğ u zağun kıadrüni Şeker lebiñüñ
Sen anı tũđı-i Őirın maķāl olandan sor
4. Ğayāt virdüğüni teşne-i la‘ liñüñ āh
Dem-ā-dem içdüğü āb-ı zülālden Şor
5. Firāk-ı lezzetün ancak bilür dil-i ‘Ulvı
ViŐāl zevķin esır-i viŐāl olandan Şor

44b

67

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Kendü miķdāruñdan ey dil herkesi a‘ lā gözet
Zerre-i mihr-i münevver ķatre-i deryā gözet
2. ‘Āķılısan kimseye itme Ğaķāretle nazār
Őırça-i güher bil ey dil serçe-i ‘anķā gözet
3. Merd iseñ merdāne baķ mūrı Süleymān añlayup
‘Ārif iseñ her gedā-yı bı-kesi vārā gözet
4. Meskenüñ sa‘ ī eyle kũ-yı meskenet ķıl göñül
Mertebeñ eflākden biñ mertebe a‘ lā gözet
5. ‘IŐķ içinde genc-i lā yefnā dilerseñ Fevriyā
Her neye olsa ķanā‘ at eyle istiğnā gözet

68

Mef' ulü Fā' ilātün Mef' ulü Fā' ilātün

1. 'Işkuñ odıyla bağrım yanmış kebāba beñzer
La' liñ ğamıyla yaşum rengin şarāba beñzer
2. Seng-i dilümle cānā iki gözüm yaşı şan
Akarşuya kurulmuş bir asyāba beñzer
3. Mir'āt-ı kalbe baq gel ey yār-ı pāk sīret
Ma' müresin cihānuñ gör kim ħarāba beñzer
4. Aldanma yariñ ey dil pür-çeşme-i lebüne
Āb-ı ħayāt şanma maḥzā serāba beñzer
5. Ehl-i ħaḳīḳat olğıl ey 'Ārifī göziñ aç
Bu 'ālem-i ħayālāt rü'yā-yı ħ'āba beñzer

45a

69

Mef' ulü Fā' ilātün Mef' ulü Fā' ilātün

1. Şi' rüm leḳāfetiyle güyā ki āba beñzer¹¹⁰
Alçaqlıgıla gönül līk türāba beñzer
2. Miḫnet ocağı içre bağrım kebāba döndi
Ḳanlu yaşum gözümde rengin şarāba beñzer
3. Her bir şanem ħayāli birle bu ħāne-i dil
Seyl-āb-ı eşküm üzre çarḫ-ı tolāba beñzer

¹¹⁰ 44b numaralı varaktaki Arīfī'nin gazeline naziredir.

4. Şüretleri görünür deyr-i ħarāba beñzer
Āb üstüne yapılmış bir asyāba beñzer
5. Bu  alemün şatı yoşdur Kerīmī bir dem
Cümle řafāsı bunuñ bir laşza ħāba beñzer

70

Mef  ul  Fā  ilāt n Mef  ul  Fā  ilāt n

1. T r-ı nesīm i re başrum kebāba benzer¹¹¹
Bezm-i ğamuñda eşk m reng n řarāba benzer
2. Derd ořlaruñla v r ne s nem ey y r
Yer yer s t nı şalmış sihr-i ħarāba beñzer
3. Meyd n-ı  ıřķ i  nde şanuna şuşayana
şemş r-i  bd ruñ bir i im  ba beñzer
4. Deşt-i bil da c n   sım b lb le bu  arĥ
B dıla devr idici bir asy ba beñzer
5. Devr-i şamerde ş n  ruĥs r-ı mihri ile   aksin
G n gibi yaşdı ĥalkı bir  fit ba beñzer

45b

71

Mef  ul  Mef  il n Mef  ul  Mef  il n

1. Ne  teş   b d u ne  b u g l idim c n 
Sen serv-i hev -baĥř ben m il id m c na

¹¹¹ 44b numaralı varaktaki Ar fi'nin gazeline naziredir.

2. Dağı güli Ferhāduñ olmamış idi taḥmīz
Ben vādī-i ḥayretde māder-i gül idüm cānā
3. ʿĀlemde henüz adı yād olmadın engürīñ
Ḥumḥāne-i ḥiddetde ben ḳan-ı zeli idüm cānā
4. Leylī henüz Mecnūna olmamuş idi meftūn
Ben vādī-i ḥayretde lā yeʿ ḳūl idüm cānā
5. ʿIşḳ eyledi āvāre ben Ḥayretī yoḳsa
Her ḥizmete cān ile müstaʿ cel idüm cānā

72

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1. ʿĀşık-ı şeydāñ giydüm melāmet bürdesün¹¹²
Kūyīñı terk eylemek yoḳdur meger öldüresün
2. Tāze tāze lāle-ḥadlerle gönül ḥandān iken
Neylerem ben gülşenüñ bir ḳaç gül-i pejmürdesün
3. Zāhidā inşāf ide maḥbūb u meydān el çeküp¹¹³
Neyle demsāz eylesün ʿāşık-ı dil āzürdesün
4. Pādişāh-ı ʿālem-i ḳalb olalı ol zālīmüñ
Nice biñ zulm-i dürüştin gördiñ açma ḥurdesün

¹¹² Yaşar Aydemir, **Behiştî (Hayatı, Şahsiyeti ve Divanının Tenkitli Metni)**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara 1999, G.413, s.410.

1ʿ āşık-ı şeydān: āşık-ı āvārenüñ

3 Zāhidā inşāf ide maḥbūb u meydān el çeküp: Ger nüvāzişler irişmezse şadā-yı çengden

¹¹³ Tıḡlı, **Bursalı Rahmî Çelebî ve Dîvânı**, G.197, s.257.

2 ḥaddiñ: ḳaddün

3 çeşmüm:cismüm

5. Nice yıllardur ki olmuşdur Behiştî cevri ile
Defter-i 'uşşâkuñ ey şeh yoqlamazsun mürdesün

46a

73

Mef'ülü Fā' ilātün Mef'ülü Fā' ilātün

1. Āhumdan āsumāna yer yer tarāka düşdi¹¹⁴

Nergis gibi her encüm göz açdı bağa düşdi

2. Haddiñ hayāliyle bāğ içre eşk-i çeşmüm

Serv ayaguna ey gül şu gibi ağa düşdi

3. Çeşmüm hayāl-i fānūsın cān anda şem' e beñzer

Mihnet şebinde āhum od gibi yağa düşdi

4. Çün kur' a şaldı şūfi hūrile geldi kevşer

Maħbūb u bāde ey dil ehl-i mezāke düşdi

5. Ol şem' -ruħ vişālün aġyāra yanduruldan

Hākis-ter oldı Raħmī nār-ı firāka düşdi

74

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Kaşlaruñdan gördi ruħum ġurre ġarālanmaġı

Saçlaruñdan öger nūr-ı sünbül muṭtarālanmaġı

2. Leyli zülfüñ beni zencire bir dem çekmese

Gösterürdüm şevk ile Mecnūna şeydālanmaġı

5 nice yıllardur: nice biñ yıldur

3. Hüb-1 mihmāndur ḥal-i yāre istiḳbāl ideñ
Tiz çıķuñ ey cān u dil ḳon aç oyalanmağı
4. Sen dilārālıķ yolun ʿālemde bünyāda tümsek
ʿĀlemüñ Mecnūnı bilmezdi dilārālanmađı
5. Vaşf-1 ḥüsnüñde Ḥabībī oķusuñ rengin ğazel
Bülbül güyā ḳonsun ʿālemde şeydālanmađı

46b

75

Mef ʿülü Fā ʿilātü Mefā ʿilü Fā ʿilün

1. Sūzum sirāyet etse Mecnūn-1 nā-murāda¹¹⁵
Ḳuşlar kebāb olaydı başumdaki yuvada
2. Naṭ ʿ-1 zeminde oldum ferzānesi cihānuñ
Ferzīn olur oyunda süre süre piyāde
3. Nıtdüğini cihānuñ fehm it ḥabāb-1 meyden
Yazmuş bu nükteyi Cem cām-1 cihān-nümāda
4. Zāhide künc-i mescid baña ḥarābat
Taḳdīr böyle ḳılmış nem var benüm orada
5. Bir yayını çeküpdür ʿişķuñ Ḥayālī ey meh
Kim aña nisbet oldı ḳavs-1 ḳuzaḥ kebāde¹¹⁶

¹¹⁵ Ali Nihat Tarlan, **Hayālī Dīvānı**, Akçağ Yayınları, 1992. Ankara, G.470, s.272.

¹¹⁶ 77 şiir numaralı Mesihî'nin gazeline nazîredir

76

Mef' ulü Fā' ilātün Mef' ulü Fā' ilātün

1. Sūz ile āh ideydüm ḥadden iken ziyāde¹¹⁷

Ꞑuřlar kebāb olaydı dōne dōne havāda

2. Ferzāne idüm evvel sen řāh öñünde rūḥum

Nerrād-ı dehri gör kim sürdi baña piyāde

3. İķbāl-i lā-beķadur ķalbüni řüretüñ gör

Mersümdurur bu ma' nī cām-ı cihān-nümāda

4. Çeke çeke ğamunı ķaddüm kemāna döndi

Āh ol ķaşı belālum itdi beni kebāde

5. Ta' līm-i 'ıřķ ideydüm Ferhāda ger Mesīḥī

Ꞑomazdı iki şaşı 'ālemde bir arada

47a

77

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Tā ki sen āfetle araya firķat düşdi¹¹⁸

Dil u cānā yine ey dost bir āfet düşdi

¹¹⁷ Mine Mengi, **Mesīḥī Dīvānı**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 2014, G.235, s.264.

1 iken: eger, olaydı: olurdu

2 gör kim sürdi: āḥir sürdi

3 ķalbüni: ' aksini

mersümdurur: mersümdur

¹¹⁸ Halil İbrahim Yakar, **Sun'î Dīvānı ve Tahlili**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2002. İstanbul, G.195, s.563.

2. Bir iki gün ğarazum ʿuzlet idi dünyādan
Künc-i ʿuzlet baña bu tūşe-i ħasret düşdi
3. Severdi ğam şāhı beni hecr u elem şehründen
Dostlar şimdi ʿadem mülkine rıĥlet [düşti]
4. Seni görür yine mirʾāt cemālünden anuñ
Şanma ey dost ki bir ğayre muĥabbet düşdi
5. Şunʿî bir ĥüb sever şehr-i Sitanbul içre
Gelibolıdan aña şimdi ferāğat düşdi

78

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

1. Gerçi Yūsuf güzelüm ĥüsn ile Sulţān oldu
Demler oldu bu cihān başına zindān oldu
2. Hoş yalıñ yüzli vefā ıssı degül mi kılcı
Ey gönül girdi benüm koynuma ʿüryān oldu
3. Kaĝı abdāl ki terk eyledi tācın şūfi
ʿĀlem içre baş açuĝ başına sulţān oldu
4. Cürʿa-veş sākı diler döke yere ħanumızı
Lebün ışıрмаĝ ile sanki hemān ħān oldu

2 Tūşe-i ħasret: köşe-i ħasret

4 görür: gördi

Sunʿî divânında bu gazel altı beyittir. Mecmûaya alınmayan bir beyit aşağıda verilmiştir.

Dār-ı ğamdan yine derd ile diyār-ı ʿādeme

Sefer itdüm vaţanumdan baña ğurbet düşdi

5. Şah Süleymāna irüşmez çü sözi Şun' inüñ

Ṭotalum nazm ile bu ' aşırda sultān oldı

47b

79

Mef' ulü Fe' ilätü Mefä' ilü Fe' ülün

1. Geh dāğ u gehi sāğar-ı cānān elimüzde

Eksik deñüle bir gül-i ḥāndān elimüzde

2. Girmezse ele dāmenüñ ey serv-i ser-efrāz

Gül gibi yine çāk-ı girībān elimüzde

3. İsterseñ eger buse-i cān bahşına kıymet

Nağd u dil u cān ey şeh-i ḥubān elimüzde

4. Geh ḳan dökerüz dīdeden u gāh der-nāb

Olsa ne ' aceb dürr ile mercān elimüzde

5. Ḥāk-i ḳadem yāre nişār itmege Vehbī

Var eşk gibi biñ dürr-i galṭān elimüzde

80

Fä' ilätün Fä' ilätün Fä' ilätün Fä' ilün

1. Dil giriftār-ı belā dil-ber hevāyī neylesün¹¹⁹

Dāme düşmez yirlere ḳonmaz hümāyı neylesün

2. Kā' inātuñ seyr iden naḳş-ı şafāsın cāmdan

Şafḥa-i āyine-i ' ālem-nümāyı neylesün

¹¹⁹ Küçük, **Bâkî Dîvânı** , G.370, s.328.

2 naḳş-ı şafāsın cāmdan: naḳşın şafā-yı camdan

3. Gönlüñ egler nāle-i zincīr ile mecnūn-ı ʿışk
Nağme-i ʿūdı şadā-yı çeng ü nāyı neylesün
4. Mübtelā-yı ʿışkıñuñ dermānda istiğnāsı var
Derdüñe muʿ tād olan diller devāyı neylesün
5. Halk-ı ʿālem Bākiyā kūyında yārūñ haste-ḥāl
Bir ṭabīb andan bu deñlü mübtelāyı neylesün

48a

81

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

1. Göñül dāğ-ı ğamuñla sīnede bir şemʿ uyandurmuş¹²⁰
Çerāğ-ı ʿışka bir ğarra kızıl altını yandurmuş
2. Göñüller nağdin almış yār girmiş halka-i zikre
Bir iki derd-mend āvāreyi varmuş dolandurmuş
3. Dimeñ Mecnūna gelmiş ʿākıbet Leylādan istiğnā
Belā-yı ʿışk o ser-gerdānı cānından uşandurmuş
4. Görüp şakka-yı hicrān teşne-dil şahrāda Mecnūnı
Ecel peymānesin şunmuş ḥayāt ābına kandurmuş
5. Bu gün Bākiye ol āfet vişālin vaʿ deler kılmış
Yalanlar söylemiş miskini gerçekte inandurmuş

5 kūyunda : ʿışkunda
¹²⁰ Küçük, **Bâkî Dîvânı**, G.219, s.234.
4 görüp: bulup

82

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Beni sen hecr-i miyānuñla nizār eylersin¹²¹
Gizleyüp qaşlarıñuñ nünını zār eylersin
2. Nāz idüp şol iki hālũñ birini gizleme kim
Nāzuñı sen beni yandurmağa nār eylersin
3. Gösterüp eyle şol çeşm ü qad ü rā qaşuñı
‘Āşıqa ‘arz-ı cemāl itmege ‘ār eylersin
4. Çeşm ü hālün idüp ey zülf-i ‘izārunda nihān
Dār-ı dünyayı bu miskīnüñe tar eylersin
5. Göricek hāl-i nigārı lebi altında revān
Emrīnũñ yaşını ey dāde pıñār eylersin

48b

83

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

1. Ruħuñ berg-i gül-i sīr-āba beñzer¹²²
Leb-i la' lüñ şarāb-ı nāba beñzer
2. Fūrüg-ı dāğ-ı 'ışkuñ sīnem üzre
Şu' ā' -i mihr-i 'ālem tāba beñzer

¹²¹ Saraç, **Emrî ve Dîvânı**, G.387, s.215.

2 karar: zār, şol: ol

3 gösterüp: gösterürsin, Şol: ol

¹²² Küçük, **Bâkî Dîvânı**, G.116, s.172.

3. İşigün Mescid-i Akşaya mənend
Yüzün kıble kaşun mihrāba beñzer
4. Ser-i zülf-i siyeh-kāruñ şeb-i tār
‘İzāruñ pertevi meh-tāba beñzer
5. Cihān efsānedür aldanma Bākī
Ġam u şādī hāyāl u h̄āba beñzer

84

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1. Şehā kūyında kim gönüm gedā-yı müstemend gider
Erenler haqqı baş u cāna qalmaz bir levend gider
2. Gülünden bülbülünden gülşenün ‘uzlet viren halka
Cemāl-i dil-pesend güle nihāl-i ser-bülend gider
3. Sevüp her bir sitem-kārı şikāyet itme t̄ālī‘ den
Seni rüsvā-yı ‘ālem iden ey dil kendü kend gider
4. Cefā taşun atup encüme yār etdikçe düşnāmı
Gerek dögsün gerek sögsün gönül hoş tut efend gider
5. Nazīr kııl ‘Ulvīye şāhā kapuında nice yıldur kim
Ġaribüñdür faķirüñdür kuluñdır derd-mend gider

49a

85

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Hıyf ola pır-i nātüvānı mürteşi cihān ola
Vaşf-ı şama' ıla her zamān mübtezel zamān ola
2. Añla sū-i hāl ile gidenle cem' -i māl ile
Muşlime dü vebālle ' āleme dāsitān ola
3. Hıağ götüre o zālimi kim ide çok mezālimi
Hütke ide ' arz-ı ' ālemi cāhil bed zamān ola
4. Gelse çok ötmese ' azāb itmese ' ālemi harāb
Korşım o baħçe-i ' afāt irişe yelkovān ola
5. ' Adlī adl-i perverüz dāver-i dād-ı gösterüz
Bu sözi añā söylerüz añlaya nüktedān ola

86

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

1. Murğān-ı murğzār ki merğüle senc ola¹²³
Şaħn-ı çemen mişāl-i serāy-ı sipenc ola
2. Sağ ola bir kişi de ele sāğar almaya
Her ne içerse içine renc-i firenc ola

¹²³ Mustafa Erdoğan, *Kâbûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Dîvânı*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2008, G.383, s.717.

3. Sultān-ı Mısr-ı melāḥat odur ki anuñ
Hürşid ile şu‘ā‘ -ı ruḥı pençe penc ola
4. ‘Ākıl ki degme kaydile dil-beste olmaya
Lā-büd esīr-i silsile-i pür-şikenc ola
5. Āḥir ḥarāb olur yıkılır ḥāne-i dili
Anuñ ki ey Ḳabūlī ruḥı yāri genc ola

49b

87

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

1. Bir şehürde kim ḥāl bilür ādemi yoḳdur¹²⁴
Ḥāl ehlinüñ eglennesünüñ ‘ālemi yoḳdur
2. Ben kimseye mi ḥāl-i dili şerḥ idebilmem
‘Ālemde yaḥud ḥāl bilür kimse mi yoḳdur
3. ‘Āşık ne kadar ‘ışık elemin çekse şafādur
Gönlünde hemān dehr-i dünyede ğamı yoḳdur
4. Ey ‘ışka düşen derdüñe dermān bulumazan
Şemşir-i belā yāresinüñ merhemi yoḳdur
5. Bir şüh Mesīḥā-dem eyle yār-i evla gör kim
Zayı‘ geçirür ‘ömrün o kim hem-demi yoḳdur

3 Sultān-ı Mısr-ı melāḥat: sultān-ı mülk-i ḥüsn ü melāḥāt

¹²⁴ Ak, **Bağdath Rūhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin**, G.412, s.578.

2 ben: bir

4 Ey ‘ışka düşen derdüñe dermān bulumazan: Bulmazsın ayā ‘ışka düşn derdün dermān

6. Bir sîne mi vardur ki anı yaqmaya ‘ ışkuñ
Bir dîde mi vardur ki ğamuñdan nemi yoğdur
7. Al cânımı bir buse-i ‘ aṭā it diyü gördüm
Hiç söylemez ol ğonca ki güyā femī yoğdur
8. Eksüklüğini bilmiş imiş Rūḫīye söyleñ
Yetmez mi bu eksüklüğü kim dirhemi yođdur¹²⁵

88

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Āh kim derd u elem cânuma kār eyledi kār

Yārdan ayrulalı ‘ aqlımız aldı inkār

Felek dil-i baḫr-i firāḫ engīne şalmışdur

Şāḫil-i vuşlata irsüñ yine görse kenār

50a

89

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1. İki ḫat oldı vücūdım ḫocadım ḫat ḫaldum
Mülkü’l-mevt selāmumı añladum aldum
2. Ma‘ rifet mīveleri ekdi vücūdum ṭalan
Rā gibi ḫayretle baḫr-i kemāle ṭaldum

6 ğamuñdan: a‘ mādān

7 ol ğonca: muĝbeçe

8 yetmez mi bu: bitmez mi ol

¹²⁵ Bu gazel Rūḫî dīvânında yedi beyittir ama müellif mecmūaya sekiz beyit yazmışdır.

3. Ağarup gün gibi müstağrağ-ı envār oldım
Sāye-veş yüz kıarasun rŭy-ı zemīne çaldım
4. Rŭzgār ile rev-tā oldı nihāl bedenüm
Āhir māh gibi gāyetle alçaldım
5. Cānum aşluna rucū‘ idegi ey Yaḥyā
Pīr olup girdin mi cānib-i ḥāke şaldım

90

Mef‘ ūlŭ Fā‘ ilātŭ Mefā‘ ilŭ Fā‘ ilŭn

1. ‘İbret göziyle ‘āleme şol kimse kim bağa¹²⁶
Bağduqça görine gözine ‘ālem-i beğa
2. Ser-menzil-i beğāya irişmez şu kimse kim
Rāh-ı talebde eylemeye cismi fenā
3. Bezm-i şafā kıuruldı şalā oldı ‘işrete
Ey tālībāb-ı cām-ı mey-i ‘ışk eş-şalā
4. İrmez degŭl cenāb-ı Ḥāqқа ādem irişŭr
Amma bi-şarḫ anuñ ola terk-i māsivā
5. Dergāh-ı Ḥāqda ola dilersen taķarubuñ
Ḥalk-ı cihānda ūlfeti kaḫ‘ eyle Rŭḥiyā

¹²⁶ Ak, age., G.53, s.339.

1 görine gözine: gözine görüne

2 cismi: cismini

4 anuñ ola: ān ki ide

50b

91

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Dilimüz añlayamaz şofi bezm-i āl ehli
Bī-zebān söyleşelüm var ise bir hāl ehli
2. Sałtanat-ı faķrile faķr itmek imiş 'ālemde
Ne bilür kadrün anuñ memleket ü māl ehli
3. Vazgıl 'aķılla sen yār olamazsun ey dil
Ehli var başķa anuñda behey abdāl ehli
4. Cānı cānān yoluna virmede ihmāl itme
İremez menzil-i maķşūdına ihmāl ehli
5. Her dem ālile Belīģi öper ol serv ayağun
Görmedüm hūn-ı sirişķüm gibi bir āl ehli

92

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Bezmimüz kūşe-i ğam hem-demimüz zerd u hilāl
Bāde-i miħnet ile sāğarımız māl-ā-māl
2. Öldürürdi bizi ğam kūşe-i miħnetde eger
Dil-i ğam dīde-i mey şād itmese ümmīd vişāl
3. Nice hāl dilümi 'arz ideyin ħizmetüñe
'Arz-ı hāle güzelüm olmayıcaķ bende mecāl

4. Dün-1 dīdeñ bezmüme hâzır niçün olmaz ‘uşşâk
Nedür ey şūh-1 cefâ hūnına bu emr-i muhâl

5. Rūhiyâ derd ü gam dehr-i zebün itdi bizi
Vây eger irmez ise luḡf-1 hūdâ-yı mutta‘âl

51a

93

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

1. Āh kim olsa gerek pūşış-i tābur-1 fenâ
Hil‘ at-i pādişeh u hırқа-i peşimin gedâ

2. Bir bahāya şatılur dest-i ecelden āhir
Zer-nişān-1 efser-i şāhān gülāh-1 fuḡarâ

3. Bir olur külbe-i derviş ile ḡaşr-1 şāhâ
Āteş endâz olıcaḡ şâ‘ iḡa-i ḡahr-1 Hūdâ

4. Serdi bād-1 hevâ cānımuza kār itdi
Saña ḡaldı işimüz ey kerem ıssı Mevlâ

5. Veysî ḡaste-i dile ḡudret-i nuḡḡ itme dirīḡ
Ol zamān ki ola demeste-i zebān beligâ

94

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

1. Gerḡi ḡāyet mestdür ol nergis-i hūn-rizler¹²⁷
ḡatı geḡkindür velî ol ḡamze-i ser-tizler

¹²⁷ Kūçük, , **Bâkî Dîvânı.**, G.86, s.153.

2. Sen yatarsın mesned-i hüsn üzre ḥ'āb-ı nāzda
Gerçi uyutmaz figān u nāle-i şeb-ḥizler
3. Yaḳdılar dil kişverin cevr ile tālān itdiler
Dil-berān-ı şūḥ-ı şehir āşub u şūr-engizler
4. Meclis-i 'ışkuñda çengi zühre deffāf āfitāb
Neylesün raḳs itmesün mi zerre-i nāçizler
5. Ğam degül Bākī iken açulmasa ol gül-'izār
Ser-girān olurlar ekşer gonce-i nev-ḥizler

51b

95

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Ḥalk içinde mu' teber bir nesne yoḳ devlet gibi¹²⁸
Olmaya devlet cihānda bir nefes şihḥat gibi
2. Ko bu 'ıyş u 'işreti çünkim fenādur 'āḳıbet
Yār-i bākī ister iseñ olmaya ṭā' at gibi
3. Olsa ḳumlar saḡışınca 'ömrüñe ḥadd ü 'aded
Gelmeye bu şışe-i çarḥ içre bir sā' at gibi
4. Saḷtanat didükleri ancak cihān ḡavgāsıdur
Olmaya baḥt u sa' ādet dünyada vaḥdet gibi

2 gerçi: ḥalkı

¹²⁸ Vahit Çabuk, **Muhibbî Divânı**, Tercüman Yayınları, İstanbul 1980, G.817, s.460.

3 bir: bu

4 saḷtanat: mefhāret

5 hüner: ḥuzur

5. Ger hüner itmek dilersen ey Muḥibbī fāriğ ol
Olmaya vaḥdet maḳāmı kūşe-i ‘uzlet gibi

96

Mef’ülü Mefā’ilü Mefā’ilü Fe’ülün

1. Ey gül ne ‘aceb silsile-i müşg-i terün var¹²⁹
Vey serv ne ḥoş cān alıcı ‘işvelerün var
2. Öldürdi beni acı sözüñ tünd nigāhuñ
Ey naḥl-i melāḥet ne belā telḥ berüñ var
3. Ol seng-dile nāle-i zārum eşer itmüş
Ey dil saña bu ḥavf yeter tā eşerün var
4. Çün ğamze ile baḳduğunuñ baĝrın üzersin
Her kime ki baḳmazsañ anuñla nazaruñ var
5. ‘Işḳ ehline ol māh Fuzūlī nazār eylemiş
Sen hem özüni göster eger bir hünerün var

52a

97

Mefā’ilün Mefā’ilün Mefā’ilün Mefā’ilün

1. Ne ḥünidür gözüñ sāḳi ki baĝrumdan kebāb ister¹³⁰

¹²⁹ Akyüz vd., **Fuzûlî Dîvânı**, G76, s.167.

2 öldürdi: acıtdı, ne belā: ne ‘aceb

3 ḥavf: zevḳ

4 çün ğamze ile baḳdığınıñ: çok baḳdığına ğamze ilen

Fuzûlî dîvânında da bulunan gazel yedi beyittir. Eserde verilmeyen iki beyit aşağıda verilmiştir.

Peykânları ile toludur çeşm-i pür-ābum
Ey baḥr saĝınma senüñ ancaḳ güherüñ var

‘Işḳ içre gönül deme ki men bî-ḥodem ancaḳ
Ey ğāfil özünden senüñ ancaḳ haberüñ var

5 nazār eylemiş: nazār etmiş

Döküp nā-ḥaḳ yire ḳānum gözüm yaşun şarāb ister

2. Seni ḥūblar arasından anuñçün iḥtiyār itdüm

Ḳul olmaz degme bir şāha gönül ‘ālī-cenāb ister

3. Güzellik āsumānında helāl ebrū güzeller çok

Aydın on dördine beñzer gönül bir āfitāb ister

4. Nice zülf ü nice taḳva gidersüñ bilmezem şüfi

Bahār eyyāmı gül devri benüm gönülüm şarāb ister

5. Şerāb-ı la‘l-i dilberden içüp ḳanmaḳ diler her dem

Nice divānedür Şem‘î görün āteşden āb ister

98

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1. Çıḳdı metā‘ -ı hüsn ü melāḥat bahalara

Hep nāz u şivedür şatılan mübtelālara

2. Giydüñ bu gice nāz u leḳāfet libāsını

Öpdür ḫoyınca dāmenüñi mübtelālara

¹³⁰ M. Ali Karavelioğlu, **Şem‘î Dîvânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2014. İstanbul, G.42, s.155.

2 ḥūblar: begler

3 helāl ebrū: melek-simā

4 gidersüñ: ne dirsüñ

Şem‘î dîvânında da bulunan gazel yedi beyittir. Esere alınmayan beyitler aşağıda verilmiştir.

Düşüp meyhāne-ı ‘ışḳa gönül rüsvā-yı ‘ām olsa
Baña ne sākī-i bezm-i ezel mest-i ḫarāb ister

Ḳamer gibi mücellā itmege cān naḳdinüñ ḳalbin
Gönül bir āfitābuñ ḫāk-i pāyinden türāb ister

3. ‘ Āşık odur ki istemeye bŭse kenārı
‘ Işık olsun eyle k̄āni‘ ola merhābalara
4. Maḥbŭb odur ki mālīk-i baḥr-i kemāl olup
Şi‘ r okıya sefine şuna āşinālara
5. Güftār-ı yār vaşfını Bākī gibi daḥi
Kader mi var zamānede ḥŭsn-i edālara

52b

99

Mefā‘ ilŭn Mefā‘ ilŭn Mefā‘ ilŭn Mefā‘ ilŭn

1. N’ola dergāhuna sŭrsem Ḥŭseynim māhtāb āsā
Kapun gördüm felekden yüz çevirdüm āftāb-āsā
2. Açılma nāme-veş her gördüğün nādāna yañlışdur
Yazulma herkese ey ḥaṭṭı reyḥānum kitāb-āsā
3. Felekden gūşimāl-i ğam görüp zār oldılar dāim
Şular kim el sözine uydılar çeng u ribā āsā
4. ‘ Abeş söz söyleme fikr-i raķīķ it onda bir söyle
Uñutma ḳalbüñe her ne gelürse āsiyāb āsā
5. Başum kŭh bed ḥişān diyār-ı ğamdur ey Veysi
Çıķar ḥŭnāb-ı eşkŭm pāre pāre la‘ l-i nāb āsā

100

Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

1. İtdi şikār göñlümi bir şuh-ı şeh-levend¹³¹
Müjgānı tır u қаşı kemān tırrası kemend
2. Telh-i şarāb-ı guşsa-i devrānı def' ider
Şirīn lebün dehānuma alsam nitteki қанд
3. Her dūna şāh-ı gül gibi meyl itme dostum
Düşmez giyāha hem-ser ola serve ser-bülend
4. Bu cism-i zerd ü zār u nizār ile nice bir
Yanam firākuñ āteşine nitelim sipend
5. A' dā yanuñda hurrem u handān u şād-mān
Bāķī gamuñda zār u il-efgār u derd-mend

53a

101

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

Ol gevher-i yektā ki bulunmaz aña hemtā¹³²
Gelmez şadef-i gūna bir öyle dürr-i yektā
Ol zāt-ı şerīfe yaraşur da' vi-yi himmet
Kim oldı ne dünyā aña maқşūd ne ' uқbā
Kim derk ider āhiriñe¹³³ ola zātına ma' lüm

¹³¹ Küçük, **Bâkî Dîvânı**, G.34, s.121.

Bâkî dîvânında da bulunan bu gazel divanda altı beyittir. Esere alınmayan bir beyit aşağıda verilmiştir.

Bāzārlarda başladı naḥli toplatmağa
Dil bağlayalı kāmēt-i zībāña naḥl-bend

¹³² Ak, **Bağdath Rûhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin**, Terkîb-i Bend, s.187-195.

Sırr-ı kütüb-i medrese-i ‘ālem-i bālā¹³⁴
Ol zāhidüñ ağlar yer ü gök ħālüne yarın
Kim içmeye destinden anuñ cām-ı muşaffā
Bir noqtadadır sırrı didi çār kitabuñ
K’ol çārdadır sırr-ı kütübĥāne-i eşyā
Ol noqta benem didi dönüp remzini seyr it
Ya‘nī ki benem cümle¹³⁵ esmāya müsem mā
Çün ĥişşe imiş kışşadan ehl-i dile maqşūd
Maqşūd nedür añla bil ey ‘ārif-i dānā
Hep mağlaıadur laqlaıa-i zāhir u bāıın
Bir noqta imiş aşl-ı suĥen evvel u āĥir
Ey şāĥib-i ĥudret ĥanı inşāf u mürevvet
Rindān-ı mey-āşāma niçün olmaya şefĥat¹³⁶

Ĥısmetleri dirsüñ Ezelī cevr u cefādur
Cevr ola niçün zevĥ u şafā olmaya ĥısmet

53b

Dirseñ ki bugün eylemeyen yārin ider zevk
Çok mı iki gün bendelerüñ eyleye ‘işret
Ĥācetlerimiz ĥādir iken ĥılmađa ĥāşıl
Şalmaĥ keremüñden bizi ferdāya ne ĥācet

¹³³ Aĥirüñe: anı k’ola

¹³⁴ Sırr: remz, ‘ālem-i bālā: ‘ilm ile bālā

¹³⁵ Cümle: cümleten, esmāya müsem mā: esmā-yı müsem mā

¹³⁶ Şefĥat: rağbet

Nāçar çeker halk bu miñnetleri yoksa
Âdem kara tağ olsa getürmez buña tākāt
Hālūñ kime açsuñ saña dir hikmeti vardur
Öldürdi bizi āh bilinmez mi bu hikmet

Beyhūde dönüp neyler ola başumuzda zerre
Halkıñ bu felek didügi dolāb-ı meşakķat
Beyhūde tīr döndi hemān tīriñi kılsa
Kim ‘ aksine devr eylemeden yigidi yoklasa

Çarhuñ ne sa‘ adinde ne baħsinde¹³⁷ beķā var

Dehrūñ ne hāşında ne ‘āmında vefā¹³⁸ var

Aldanma anuñ sa‘ dine naħsinden alınma

Naħsinde dime miñnet ü sa‘ adinde şafā var

Meyl itme bunuñ hāşına ‘āmından üşenme

‘Āmında dime hışset u hāşında ‘atā var

Cehd eyle hemān ğayr eline baķmaya gör kim

Bende ne saña fāide senden ne baña var

54a

Egninde görüp ğayrilerūñ atlas u dibā

Ĝam çekme ki egnümde benüm köhne ‘abā var

Geç cümle bu efkārdan u ‘ārif-i vaķt ol

Ser-geşte bil anı ki başunda bu hevā var

¹³⁷ Baħsinde: maħsinde

¹³⁸ Vefa: ‘atā

Ferdā elemin çekme mey iç baq ruḥ-ı ḥūba

‘ Āşıqlara ferdāda daḥi daḡda vefā var¹³⁹

El virse şafā fırşatı fevt eyleme bir dem

‘ Ālem aña degmez ki cefāsun çeke ādem

Giryen̄ kıpar ey ḥāce meger kim cigeriñden

Kim çıkdı ciger pāreleri çeşm-i terüñden

Biñ giryen̄ idersün̄ seni āḡır ayururlar

Ferzend ü zen ü tañtana-i sım u zerüñden

Bu mülk-i fenāya ki ‘ ademden sefer¹⁴⁰ itdün̄

Sūdın̄ nedür ancaḡ anı bilsün̄ seferüñden

Yoḡ çıkmaḡa gön̄lüñ der dünyā-yı den̄iden

Billāhi daḡi ḡoşnud mısın̄ yoḡsa yerüñden

Bu mezbeleden böyle güzār eyleyü gör kim

Bir zerre ḡubār irmeye tā reh-güzerüñden

Sımile zeri kendüñe ḡat ḡat siper itdün̄

Merg oḡını geçmez mi şanursın̄ siperüñden

54b

‘ Aḡl adın̄ añub kendüñi teklife bıraḡma¹⁴¹

Divāne olup ref‘ -i ḡalem ḡıl üzerüñden

Ey ḥāce eger kim sen iseñ ‘ āḡil ü dānā

¹³⁹ Daḡda vefā var: va‘ d-i liḡā var

¹⁴⁰ Sefer: güzer

¹⁴¹ Bıraḡma: düşürme

Şeydāluđı biñ ʿ aqla değişmez dil-i Őeydā

Vardum Őeřeri řāʿ at içün mescide nāgāh

Gördüm oturur ĥalkā olup nice gümrāh

Girmiş kemer-i vaĥdete¹⁴² almış ele tesbīĥ

Her birisinüñ vird-i zebānı řil u pencāh

Didüm ne şatarsız ne alursuz ne virürsüz

K'ařla diliñüzde ne beni var ne ĥod Allah

Didi biri kim řehrümüzüñ ĥākim-i vaşti

Ĥayr itmek içün ĥalkā gelür mescide her gāh

İřsānı ya pencāh ya şildür fuřarāya

şabr eyle ki demdür gele ol mīr u felek-cāh

Geldüklerini mescide bildüm ne içündür

Yüz döndirüp andan didüm ey řavm oluñ āgāh

Sizden kim irāğ oldu ise Ĥařķa yaşındur

Zīrā ki řelālet yolıdur gitdiğüñüz rāh

Taĥķiķ bu kim hep eşkimüz zerķ u riyādur

Taĥlīde siz řāʿ atinüz ĥamle-i hebādur

55a

Dünyāda denīlerden idersin şaleb-i kām¹⁴³

Ey ĥām-ı řamaʿ nice dek bu řamaʿ -ı ĥām

Bir nā-ĥalefi¹⁴⁴ cübbe vü destār ile görseñ

¹⁴² Kemer-i vaĥdete: kimisi vaĥdete

¹⁴³ şaleb-i kām: řamaʿ -ı ĥām

¹⁴⁴ Bir nā-ĥalefi: bir ādemi

Eylersün anuñ cübbe vü destârına ikrâm
Nağşın çıkarup eylemedin zâtını ma' lüm
Başlarsın aña eylemege fağruñı i' lām
Cerrâr diyü virmez olur Tañrı selâmın
Şerminden ider eylese bir ħabbece¹⁴⁵ in' ām
Vay ger olasın¹⁴⁶ ħırkada nāmuñ ola dervîş
Mülhid diyü yandurmağa eyler seni iğdām
Yazuk saña kim eyleyesin ħırş u tama' dan
Bir cübbe için kendüñi ' ālemlere bed-nām
Yoğ sende kanā' at gözün aç oldığı oldur
Rızkuñ irişür yoksa eger şubĥ u eger şām
Et loğması lazım mı toyurmaz mı seni nān
Zehr olsun o loğma ki ola pes-mānde-i dünān

Ebnā-i zamānuñ talebi nām u nişāndur
Her biri taşavvurda filan ibni filandur
Güftāre gelüp söylese ol cehl-i mürekkeb
Zu' minca velī her biri bir kuṭb-ı zamāndur

55b

Erbāb-ı ħired zerre kadar mü' teğid olmaz
Ol mürşide kim mü' teğid bī-ħiredāndur¹⁴⁷
Taklīd ile seccāde-nişin olmış oturmuş

¹⁴⁵ eylese bir ħābbece: itse saña ħābbece

¹⁴⁶ Vay ger olasın: sen er oloasın

¹⁴⁷ Bī-ħaredāndur: bī-ħaberāndur

Taḥkīkde amma ḥar-ı bigsiste-‘ ināndur
Dirmiş baña keşf oldı hep esrār-ı ḥaḳīkat
Vallahi yalandur sözi billah yalandur
Kendünden ırāğın düşüp ardına yorulma
K’ol bī-ḥaberün gitdügi yol zann u gümāndur
Ey ḫālib-i taḥkīk eger var ise derkiñ¹⁴⁸
Güş it bu sözi kim ḥaber-i bī-ḥaberāndur

Zinhār unut bildügiñi düşme ‘ ināda
Bir pīre yetiş kim iresün sırr-ı mi‘ āda
Şüretde n’ola zerre isek ma‘ nīde yūḥuz
Ruḥu’l- Ḳudsün Meryeme nefḥ itdügi rūḥuz
Peymāne-i ḥurşid ile her şubḥ¹⁴⁹ iderüz ‘ ıyş
‘ İsi ile peymāne-keş lā-yı şabūḥuz¹⁵⁰
İtdükse şarāb içmemege tevbe güzelsüz
Şābit-ḳademüz tevbemüz üstünde nuşūḥuz
Mār ise ‘ adū biz yed-i beyzā-yı kelimüz
Ṭūfān ise dünya ğamı biz geşti-i Nūḥuz
56a

Mollā oḳusun medresede şerḥ-i muṭālla^c ¹⁵¹
Metn-i ḳadeḫi şun bize biz ehl-i şürūḥuz
Şūfi bizi sen cism göziyle göremezsın

¹⁴⁸ Derkiñ: ‘ aḳluñ

¹⁴⁹ Her şubḥ: her dem

¹⁵⁰ lā-yı şabūḥuz: cām-ı şabūḥuz

¹⁵¹ Şerḥ-i muṭālla: şerḥ-i me‘ ānī

Aç cān gözini gör ki bizi biz nice rūḥuz¹⁵²

Bed-gūlara leb-beste görünmekdeyüz ammā

Rindān-ı Mesīḥā-dem u miftāḥ fütūḥuz

İsa laḳab u Rūḥī dem u Hızır u ḥayātuz

Deryā-yı şifāt içre nihān-ı güher zātuz¹⁵³

Dünyā talebiyle kimisi ḥalkıñ emekde

Kimi oturup zevḳile dünyāyı yemekde

Yok derdüñe bir çāre ider mīr u gedādan

Sen çekdügüñ alāmı gerek¹⁵⁴ şaḳla gerek de

A‘ yān-ı cihāndan kerem ummaa anı şanma

Āşār-ı ‘ aṭā ola ya pāşāda ya begde

Muḫbaḫlarına yine aç varan ādem degenek yer

Derbānları var göz ḳapuda el degenekde

Bir devrde geldük bu fenā ‘ āleme biz kim

Āşār-ı kerem yok ne beşerde ne melekde

Ağyār vefādan dem urur yār cefādan

Ādemde vefā olmaya vü ola köpekde

56b

Evc-i felege başdı ḳadem cāhile cāhil

Erbāb-ı kemālüñ yeri yok zīr-i felekde

Yā Rab bize bir er bulunup himmet ider mi

¹⁵² gör ki bizi biz nice rūḥuz: eyle nazar gör ki ne rūḥuz

¹⁵³ nihān-ı güher zātuz: nihān gör ki ne zātuz

¹⁵⁴ Gerek: eger

Yoksa günümüz böyle felâketle giçer mi

Āyā nice bir devr ide bu çār ‘ anāşır
Kim aña ne evvel ola ma‘ lüm ne āħir
Gāh eyleyeler ‘ ālem-i tefrīdde seyrān
Gāhī olalar ‘ ālem-i terkībde sāyir
Tefrīdde çār ola vü nāçār ola devrī

Terkībe gelince se-mevālīd ola zāhir
Bu cümle mezāhirden ola mu‘ teber insān
İnsānuñ ola cümle tufeyli bir mezāhir
Nefsini bülbüller getüre Hālīka ĩmān
Bilmezlere ĩmān getürenler diye kāfir
Kāfir ki yerin duzeħ ider cehlden eyler
Çün cehl haķīkatde ola küfür-i ‘ aceb-sır
Dünyā vire cāhillere el kāmīl olanlar
Ayakda alup olmayalar ĥabbeye ādir
Çün cehldedür zev cemālī¹⁵⁵ nidelüm biz
āl ehli şafā eyleye ĥālī nidelüm biz

57a

Şūfī ki riyā ile ide kendüni mevşūf
Evāt-ı şerīfī ola taqlīd ile maşrūf
Minberde ĥaīb ola vü maħfelde mu‘ arrif

¹⁵⁵ Cemālī: kemālī

‘ Ār eylemeye olduđına cehlile ma‘ rūf

Āyine-i albini kedūret ide tīre

Rūşenger-i feyz¹⁵⁶ Ha ile olmaya mekşūf

Cān u dilinūñ mihr ü mehi¹⁵⁷ olmaya pūr-nūr

Dāyim biri maħsūf ola anuñ biri meksūf

Cem‘ -i kūtüb itmekle ne mūmkin ola vāıf

Esrār-ı hūdā ki ola ol mūrşide mevūf

Zātında ki āşār-ı kemāl olmaya haberdar¹⁵⁸

Yā şāl-ı siyeh egnine almış ya yaşıl şof

‘ Ālemdeki āmil eke ğam zev ide cāhil

Yerden göge dek yūf baña ger dimezsem yūf

ūn Ha diyeni eylediler zūlmile ber-dār

Bāıl söze ‘ āğāz idelūm biz dađı nāār

Yuf hārına dehrūñ gül-i gūlzārına hem yuf

Ağyārına yuf yār-ı cefā-kārına hem yuf

Bir ‘ ıyř ki mevūf ola keyfiyyet-i hāmra

‘ Ayyāşına yuf hāmırına hāmārına hem yuf

57b

Zī kıymet olunca nidelūm cāh u celāli

Yuf anı şatan dūn u harīdārına hem yuf

¹⁵⁶ Rūşenger-i feyz: rūşenleri feyz

¹⁵⁷ Mihr u mehi: revzenesi

¹⁵⁸ Haberdar: hādur

Çün ehl-i vücūduñ yeri şahrā-yı ʿademdür
Yuf kâfile vü kâfile-salārına hem yuf
ʿĀlemdeki bengiler ola vâkıf-ı esrār
Hayrânına yuf anlaruñ esrārına hem yuf
ʿĀrif ki ola müdbir u nādān ola muḳbil
İḳbālüne yuf ʿālemüñ idbārına hem yuf
Çarḫ-ı felegüñ saʿdına vü naḫsine laʿnet
Kevkeblerinüñ şābit u seyyārına hem yuf
Çün ola ḫarām ehl-i Ḥaḫḫa dünye vü ʿuḳbā
Cehd eyle ne ʿuḳbā ola ḫātırda ne dünyā
Virdük dil u cānile rıza berk-i ḫazāya¹⁵⁹
Ġam çekmezüz uğrarsaḫ eger derd ü belāya
Devr eylemedük yer ḫomadıḫ bir nice yılda¹⁶⁰
Uyduḫ dil-i dīvāneye dil uydı hevāya
Olduḫ ne yere varduḫise ʿaşḫa giriftār
Alındı gönül bir şanem-i māh-liḫāya
Baḫdāda yoluñ düşse ger ey bād-ı seḫer-ḫiz
Ādābile var ḫizmet-i yārān-ı şafāya

58a

Rūḫiyi eger şorar ister bulunursa
Dirlerse buluşduñ mı o bī-berk u nevāya

Bu maḫlaʿ-ı ḡarrāy¹⁶¹ oḫı ebsem ol andan

¹⁵⁹ Berk-i ḫazāya: ḫükm-i ḫazāya

¹⁶⁰ Nice yılda: nice yıldur

¹⁶¹ maḫlaʿ-ı ḡarrāy: maḫḫa-ı ḡarrāy

Ma' lüm olur aḥvālimüz erbāb-ı vefāya

Hālā ki biz üftāde-i ḥübān u Dımışkuz

Ser-ḥalkā-i rindān-ı melāmet-keş-i ' ışkuz¹⁶²

102

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Dil ki āh idüp yatur zencir-i zülfi yārda
Murğa beñzer kim fiğān eyler dehān-ı mārda
2. Şām-ı fūrkatde şaçuñ endişesiyle āh kim
Kaldı şūrīde gönül devr-i dirāz efkārda
3. Bağ-ı ḥüsn içre nihāl-i rast kāmēt dili çok
Bī-nihāyet istikāmet var kadd-i dildārda
4. Tūtī gibi ḥayretüm artar zebānum lāl olur
Şuretim gördükçe ol āyine-i ruḥsārda
5. Ol ki cān-perver dem-i ' İ sāya virmiş gizlemiş
Şerbet-i ya yuḥyi'l- ' izām ol la' l-i şeker-bārda
6. Dürr-i eşk-i çeşmüm aḳsa pāyınā al dostum
Reng-i dāl olmaz bilürsün ' āşık-ı didārda
7. Bezm-i aḡyār içre gördüm yāri dün gitmiş yeşil
Nitekim bir ḡonce-i ḥamrā meyān-ı ḥārda

¹⁶² Terkīb-i bendin tamamı için bk. Ak, **Bağdatlı Rūhî Dīvânı Karşılaştırmalı Metin**, s.187-195.

58b

103

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1. Seni bu an hüsniyle Hudā bir reşk-i cevri itmiş
Cemalün pertevünden āfitābı ğarķ-ı nūr itmiş
2. Şu deñlü var leţāfet sende ey rūh-ı muşavver kim
Şanasun rūh-ı Kıuddüsü şekl-i Yūsufda zuhūr [itmiş]
3. Femün açılmadun nārıNla gülden gösterir lü'lü
Kaza şarrāfı la' lün Hakkasın güyā bilür itmiş
4. Ser-ā-ser nürsün gün gibi yokdur zerece 'aybın
Leţāfetde seni cān gibi iz u bī-kuşūr itmiş
5. Yüzine cān göziyle kılmağa nezzāre Mūsa-var
Ser-i kūyını ol meh 'āşık-ı dīdāra Tūr itmiş

104

Müfred

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Haţtuñ içre göreyim āyine-i rüyñ didüm

Didi ol meh-rū bakılmaz gicede āyineye

105

Manzum

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Kūt idinmüşdür bizi mūr-ı raħl-i erzen gibi

Kim taşır zīr-i zemāne dāne-i hırmen gibi

Kūh-kendür bu cihān aña felek-i hırmen gibi

Şan yığılmışdur yaşur halk-ı cihān erzen gibi

Gerçi kim miqdārda kendüm hemān erzen gibi

Dağlar var yürümekde her biri hırmen gibi

Ṭotalum yığıdñ cihān mālı bugün erzen gibi

Ṭağıdur bād-ı ecel bir gün anı hırmen gibi

59a

106

Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fe' ūlūn

1. Baķasun bahār irdi niķāb-ı gŭl aķıldı
Hŭn-beste iken gonce gibi gŏnŭl aķıldı
2. Hoş-bŭ nefes-i bād-ı şabā geldi dimāğa
Var ise yine ol girih-i kākŭl aķıldı
3. Gŭlşende ğam-ı zŭlf-niĝār ile yaturken
Ĝisŭlar yine çŏzdi hevā sŭnbŭl [aķıldı]
4. Mey cāmını nŭş eyledi ol yār-i gŭl-endām
Ateş gibi āl oldu yŭzi gŭl gŭl [aķıldı]
5. Nezzāre-i yār ile dilā rāz-ı nihānuñ
Aĝyara gerek aĝlamaz kerkese gŭl aķıldı

107

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Haṭ beyaza çıqđı etraf-ı ruḡ-ı gül-fāmdan
Kāfir aldı şanki Rumiñ ḡatasın İslamdan
2. ' Ārziñda ol ḡaṭ şehündür didim didi
Rūma gelmiş nāme virmişdi sevād-ı Şām'dan
3. Vechden ḡāric deyü ḡaṭṭıñ neylesün ḡaṭṭını
Añla muşḡaf nidügün ol ' anber'in erḡāmdan
4. Şüret-i dildāra baḡ ma' na yüzünden gör ḡaṭın
Her ḡara cāhil ki itmez şubḡı farḡ aḡşāmdan
5. Rūḡıdır la' lüñ kenārunda ḡaṭṭıñ rūḡ āyeti
Cān alur ḡasretle amma ' āşıḡ-ı nā-kāmdan

59b

108

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1. Görüp ben zerreyi ḡodı hilālin mihr-i raḡşāna¹⁶³
Gümüşden ḡavlı barmaḡ çekdi etraf-ı gülistāna
2. Sirişküme naḡdinüñ bilmez ḡesābın gerḡi kim gerdün
Yaḡup şem' -i mehi her gice encümden döker dāne

¹⁶³ Saraḡ, **Emrî ve Dîvânı** G.471, s.253.

1 mihr-i raḡşāna: mäh-ı tābāna , Çekdi: tutdı

3. Ğam-ı la‘ lüñle kabrümde şu deñlü ağlayam kanlar
Döne seng-i mezārum baħr içinde şāħ-ı mercāna
4. Tıutup yüzine ğavvāşuñ koyup tuzlu şular deryā
Dişüñ koyup eger gevher arayu görse ‘ummāna
5. Turāb olsam ğubārum za‘ ferān-veş sürħ ola Emrī
Sirişkümden ten-i zerdım şu deñlü boyarum kıana

109

Mef‘ ülü Mefā‘ ilü Mefā‘ ilü Fe‘ ülü

Ĥalkıñ ne ‘aceb ĥikmet olur ‘ağd ile ĥali

Her ĥāle münāsib görünür cümle meħalli

Eyler kimisi fikr-i teraķķi u te‘alli

Gelmiş kimüne ‘ālem-i süflide tecelli

Ĥallāķ-ı cihān ‘āleme kıldıķda tecelli

Her şeyi birer ĥalle kılmış müteselli

Olmış kimisi cümle cihān mülkine sultān

Başında ğam u tañtana-i şevket-i divān

Amma kiminüñ kıdreti yok müflis-i devrān

Her birisi ĥālünce yine ĥurrem u ĥandān

60a

Ĥallāķ-ı cihān ‘āleme kıldıķda tecelli

Her şeyi birer ĥalle kılmış müteselli

3 kan kim: kanlar

5 Turāb olsam ğubārum: ğubār olsam türābum

Olmış kimisi mîr u kimi şahne vü қаза

Ġavġası olur derd ü belâ mütқаза

Ĥâlün şorar olsañ yine müstaқbel mâzî

Her birisi ĥâlünden olur şâkir u râzî

Ĥallâķ-ı cihân ‘ âleme kıldıķda tecelli

Her şeyi bir riħalle kılmış müteselli

Giymiş kimisi câme-i zerafet zer-endüz

Peşimîne gir kimi görüb faķrile merdüz

Ĥamr-ı mâniyle der kimi kimi vâşıl-ı maқşûd

Hikmet bu ki her biri yine ĥâlüne ĥoşnûd

Ĥallâķ-ı cihân ‘ âleme kıldıķda tecelli

Her şeyi birer ĥalle kılmış müteselli

Erbâb-ı ġinâ devlet-i iķbâlle maġrûr

Aşĥâb-ı hüner fazl u kemâlâtıyla mesrûr

Zühhâda cinânı ĥarm-ı cennetle ĥûr

‘ Uşşâķa şadâ-yı ney ü âvâze-i tanbûr

Ĥallâķ-ı cihân ‘ âleme kıldıķda tecelli

Her şeyi bir riħalle kılmış müteselli

60b

110

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Tıtdı ol deñlü sefer hâırası dilde qarār
Ki gelür hâıra her lahza hemân terk-i diyār
2. Var Şu fem o qadar bādına peymālīg ise kim
Gül-i ter gibi gelür pāyıma o dīde ki hār
3. Meyl ile kuhl gelür dīde-i hūn-efşāna
Rāh-ı ğurbetde hevā ile qopan hār u ğubār
4. Her giz āsā niqe bir bilmeyen dāire mi
Niye tolaşmayan dehri mişāl-i pür-kār
5. Būm-veş nice dek sākin-i virāne olam
Bāğ-ı dehri niye seyr itmeyen bülbül var
6. Şāhbāz-ı bezm ma' rifetimdür iki bāl
Āşiyāndan ne için itmeyen 'azm-i Őikār
7. Çünkü sābit qadem olmağda sitārem yoğdur
İmtihāna olayın bir niqe müddet seyyār
8. Ya idüp cehd olam mağşad ile hem-hāne
Ya bu haşretle gidenlerle bulam qurb-ı civār
9. Yügrek at kendü yimeyen artura gelmiş çünkim
Tūsen himmetim itse n'ola her semte ğüzār

10. Vaṭanumda nice bir ola metā^ʿ im kāsīd
Görine ḥalkā der ma^ʿ rifetüm bī-miḳdār

61a

11. Bulunır nice nehr gerçi her engüştümde
Yine bezm-i ğama nāl ile benim mūsīḳār

12. Neyle neşv ü nümā buldı nihāl ḳalemüm
Ki virür saçına sitem-i zarar mīve u bār

13. Mār-ı sūrāḥ görünür gözüme şekl-i devāt
Vireli güliñe bedī^ʿ im baña ḥāşiyet-i mār

14. Fi'l-ḥaḳīḳa tūracaḳ yer midür ol kişver kim
Geçmeye anda ḥazef narḥına nazm-i şehvār

15. Ne belādur ki saña yā bend ola zer keşşin
Sırr ki ḳayd-ı ^ʿ azm ola bahā-yı destar

16. Ḳanı ^ʿ izzet ki eger bī-ser u pā setr itseñ
Ne ider ṭa^ʿ ne saña kimse ne söyler bī-^ʿ ār

17. Ne olur gözle görür ^ʿ aybıñı bir kimse senüñ
Ne gelür yanına ḥālüñden ider istifsār

18. Cūy-veş ḳıl ḥareket tā olasın rüş-ı dil
Gül-i maḳşūd saña göstere her dem dīdār

19. Etme bir yerde iķāmet ki nihāl-i gülşen
Sākin olmaķla çeker bād-ı ħazāndan āzār

20. Ne şafādur ki ‘alāyıkdan olup āzāde
Mütevekkil olasın tevsen tevfiķe sūvār

61b

21. Ben iderdüm anı olmasa ayağum bağı
Rište-i ‘ātıfet-i ħākim-i ‘ālī miķdār

22. Şāhib-i aşl u neseb faħr u ħaseb Me’mūn Beg
İftihār imrāz-ı bede-i a‘yān-ı kibār

23. Ol bülend aħter u ‘ālī neseb-i rūşen-i zāy
Ol felek rütbe-i ħümāyūn ferr-i ħurşid-āşār

24. ‘İzzet u ķadr-i zamānında bülend-i āvāze
Zāt-ı pür ħaşmeti devrinde ger anmaya vaķār

25. Ne anuñ rütbe-i ħālātına imkān-ı vuşul
Ne anuñ fażl u kemālātına imkān-ı şimāl

26. Gül rengini kilid der-i gencine-i fehm
Gerçi kim dide-i a‘dāya görünür mismār

27. Şāħdan berk-i şüküfe gibi kim ħāke düşer
Dest-i zer-baħşı ider sım-i sūĥāyı işār

28. Giy ki çıkmazsa anuñ dāire-i hükünden
Redd-i āsibe aña olmaz anuñ gibi hişār

29. Kimi gör dimeşe ider medh-i şifātun ezber
Kimi buldumsa kıllur nām-ı şerīfin tekrār

30. Sebze-i zār-ı dil aḥbābı ider tāze vü ter
Ebr-i luḫfi idecek üstine bir kerre güzār

62a

31. Yağmağa ḥurremin ‘ömrini ‘adūnıñ bedr
Nār-ı ḳahrundan eger zerre ḳadar ḳopsa şerār

32. Ser firāzā saña ‘arz eyleyüben aḥvālüm
Gelmesün āyine-i ḥāṭıra amma ki ḡubār

33. Niçe yıldur ki derd u lebiñüñ çākeriyim
Dönmedi maḳşadum üzere felek genc-i reftār

34. Şimdi bir ḥālete vardum ki bir ebr görünür
Gözime rāḫat-ı iḳbālle renc-i edbār

35. Baña şimdengerü teşrīfi gerekmez dehrüñ
Sīm u zer virmegi lāzım degül itmek izhār

36. Pembe-i zaḫm-ı ten zārıma bed ricāma
Bī-‘ addür daḡlarum elde yeterdür dinār

37. Hevesim almadı taşılüne ch u adrüñ
İsterem kim baña tekmil-i ma' arif ola kr

38. B-şebt olduğımı devlet-i dny bildüm
Şimdi virdüm aleb ma' rifetullaha arr

39. Var ümidüm saña ruşat deyü isnuñda
İdesin hme-i güher raamuñ ' anber-br

40. ' İlmi mağmurda her yerde du'  kyüñdir
Yine ol bende-i muhliş yine ol hıdmetkr

62b

41. Muaşşar t gh ulü' eyleye vü gh gürüb
Müte ' aıb bula t leyl ü nehr istimrr

42. Neyyir-i ztuñ ola kevkebe baş-ı abbuñ
Sye-i ' afetüñde olalar şükr-i güzr

AŞİDE-İ Bİ EFENDİ

111

Fe' iltün Fe' iltün Fe' iltün Fe' ilün

1. İtdi şehri şeref mağdem-i Suln-ı cihn¹⁶⁴

Reşk-i bğ-ı irem ü gayret-i gül-zr-ı cinn

¹⁶⁴ Kçük, , Bk Dvnı, K.2, s.7.

2. Şād-mān oldu devr-i kühen-sāl yine
Vuşlāt-ı Yūsuf ile niteki pir-i Ken‘ān
3. Rūşen oldu açılıp dīde-i Ya‘qub-ı emel
Demidür menzil-i ‘işret ola Beytū’l-aḥzān
4. Ol zamān irdi ki biñ şevḳ ile ṭāvus-ı neşāt
İde şaḥn-ı ḥarem-i bāğ-ı cihānda cevḻān
5. Mehçe-i rāyet-i manşūr-i cihān-efrūzı
Maṭla‘-ı şubḥ-ı zaferden yine oldu tābān
6. Umaruz kim bulına Ka‘be-i maḳşūda vüşūl
Geçdi çün devletle yerlü yirine erkān
7. Devlet iḳbāl ḳılıp eyledi ṭālī‘ yārī
Ḥāşılı üstümüze döndi sipihr-i gerdān

63a

8. Nice dem derd ile dem-beste ḳalup ḡonce-şıfāt
Bağrımız delmiş idi miḥnet-i ḥār-ı hicrān
9. Ḥamdu lillāh ki vişāl-i Şeh-i ferḥunde-ḥışāl
Ḳalbümüz açdı yine niteki verd-i ḥandān
10. Güher-i kām-ı kerem naḳd-i ḥayāt-ı ‘ālem
Rūḥdur cismi cihān milketine ḥükmi revān

11. Hâfız-ı dîn-i kavî hâmi-i şer' -i Nebevî
Tâyi' -i emr-i Hudâ tâbi' -i naşş-ı Kur'ân
12. Hüsrev-i Cem- ' azzamet dâver-i Hâkân-satvet
Belki eñ kem kulı Cem ' abd-i haķiri Hâkân
13. Dâver-i devr-i zamân Şah Süleymân zamân
Yüz sürer pây-ı semendine mülük-i devrân
14. Şâh-ı Cemşid-ħaşem Hüsrev-i ħurşid- ' alem
Ser-i serdâr-ı ser-efrâz-ı selâtin-i zamân
15. Tâc-dârân-ı cihân sâye-nişin-i ' alemi
Ser-firâzân-ı memâlik yolına ser-bâzân
16. Güher-i tâc ziyâsıyla memâlik rüşen
Ĥançer-i ' adli cilâsıyla cihân pür-lem'ân
17. Ĥarem-i ħadrine bir günbed-i zerkâr felek
Aña bir tāk-ı muraşşa' kemer-i kâh-keşân
- 63b**
18. Ateş-i şu' le-i şemşir-i cihân-tâbından
Küfr ü ilhâd-ı kütüb hânesi oldu sūzan
19. Tâc-dârâ başına teng ola tâc-ı Dârâ
Ĥizmet-i ħâk-i derüñ bilmez ise rif' at u şân

13 zamân: ol kim

18 oldı: itdi

20. Felek-i salṭanatuñ seb‘ a-i seyyāresidür
Kām-kāra o yedi ser-‘ alem-i nūr-efṣān
21. Eyledi leṣker-i manṣūruñ o bayraqlar ile
Vādī-i nuṣret u deṣt-i zaferi lāle-sitān
22. Ğāziler pāy-ı semendin yine ḥinnāladılar
Ḥūn-ı a‘ dāyı o dem ki eylediler seyl-i revān
23. Ṭob idüp kellelerin ‘ arṣada tīḡuñ dāim
Düşmen-i dīni bu üslūba kıllur ser-gerdān
24. Luṭf-ı Ḥaḳḳ ile bu gün oldı eyā kān-ı kerem
Bir nice faẓl senüñ ṣān-i ṣerīfūñde ‘ ayān
25. ‘ Adl ü dād-ı ‘ Ömer şıdḳ u şafā-yı Şıddıḳ
‘ İlm u ‘ irfān-ı ‘ Alī ḥilm ü ḥayā-yı ‘ Oṣmān
26. Saña Kisrāyı ‘ adaletde mu‘ ādil dutsam
Faẓladur sende olan devlet ü dīn u imān
27. Ser-i a‘ dāyı boyar ḳanı dem-ā-dem kıllıcuñ
Anlara ḥalḳ anıñçün didiler sürḥ-serān
- 64a**
28. Ravza-i dīn-ü çemenzār-ı şeri‘ at olalı
Mazhar-ı lüṭfun milket-i rūḥ-ı abādān

29. Menzil-i zendaka vü mecma^c -i ilhād olalı
Şarşar-ı qahruñ ile hıttı-i Īrān vīrān
30. Maḥv olupdur ser-i şemşir-i cihān-gīruñ ile
Levh-i ^c ālemde olan naqş-ı dālāl u tuḡyān
31. Halk rahatda sehāb-ı keremūñ feyzinden
Belī uyḡu getürür tab^c a hevā-yı bārān
32. Bāreka ’llāh zehī Pādişeh-i ^c ādil kim
Şarqdan ġarba deġin buldı cihān emn ü emān
33. Levḡaşa ’lillah zehī salṭanat-ı qahire kim
Qāfdan Qāfa cihān cümle muṭī^c -i fermān
34. ^c Arşa-i medḡ ü şenānuñ bulımaz pāyānın
Peyk-i endīşe eger biñ yıl olursa pūyān
35. Oldı medḡ-ü suḡan-ārāñ ile şı^c ri Bāķī
Rıf at-i pāyede hem-sāye-i maẓm-ı Selmān
36. İrdi Selmāna sözi şı^c r-i kemālin buldı
Lutfuña qaldı eyā ḡüsrev ü şāḡib-divān
37. Baḡr-i nazm içre bu ġün dürr-i girān-māye iken
Hāk-i zilletde qalupdur nitekim gevher-i kān

35 medḡ-ü suḡa: vaşf-ı sūḡān

64b

38. Hâkden aldur eyâ dâver-i dîn-perver kim
Nüşhadur cümle ser-â-pâ-yı Hâdiş u ur'ân
39. Her seher tâ ki nücüm üzre niyâm-ı şebden
Çıara tîğ-i cihân-gîrini mihr-i raşşân
40. ılıcuñ üstün ola niteki tîğ-i hurşîd
Sâye-i şalanatuñda ola âsüde cihân¹⁶⁵

VELEHU

112

Mef' ulü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

1. Hengâm-ı şeb ki küngüre-i aşr-ı âsmân¹⁶⁶
Zeyn olmuş idi şu' lelenüp şem' -i aterân
2. Hayli kevâkib içre binüp meş' al-i amer
Şan-ı semâda rüşen idi râh-ı keh-keşân
3. Dest urmuş idi kilik-i şihâba debîr-i çar
Tuğra-nüvîs hükmi-i Hüdâvend-i ins u cân
4. Bezm-i felekde urmuşıdı Zühre sâza çeng
' Ays u şafâda hurrem ü handân u şad-mân
5. Bu çar-ı çenberîde tutup devr üşülini
Deffâf-ı mihr ılmış idi çehresin nihân

¹⁶⁵ Bu kaside Bâkî dîvânında altmış beyittir, müellif esere kırk beyit almıştır. Kasidenin tamamı için bk. Küçük, , **Bâkî Dîvânı**, s.7-11.

¹⁶⁶ Küçük, , **Bâkî Dîvânı**, K.1, s.3.

6. Bir tîg-i zer-nişân ile girmişdi ‘ arşaya
Şemşîr-i bâz-ı ma‘ reke-i şaḥn-ı âsmân
7. Tedbîr-i mu‘ zamât-ı umûr-ı cihân için
Yağmışdı şem‘ -i fikreti bir Bircîs-i nükte-dân

65a

8. Bâlâ-yı çarḥ-ı heftüme Keyvân-ı kühne-sâl
Oturmuş idi niteki Hindû-yı pîl-bân
9. Âyâ bu zîb u ziynet-i ‘ âlem nedür diyü
‘ İbret göziyle nâzır iken nâgehân
10. Eṭrafa şaldı şa‘ şa‘ asın gūşe gūşe mihr
Oldı ufuḫda mihr-i Süleymân gibi ‘ ayân
11. Kıldı bu ḥâli dîde-i ‘ ibret müşâhade
Ṭuydı bu sırrı ‘ âḳıbetü’l-emr gūş-ı cân
12. Kim bu niḫâmı virmedi ‘ âlem sarâyına
İlla ki yümn-i devlet-i şâh-ı cihân-sitân
13. Bâlâ-nişîn-i mesned-i şâhân-ı tâc-dâr
Vâlâ-nişân mu‘ reke-i ‘ arşa-i Keyân
14. Cemşîd-i ‘ ayş u ‘ işret dârâ-yı dâr-ı gîr
Kisrî-i ‘ adl-i re’fet u İskender-i zamân

15. Sultān-ı şarḡ u ġarb şehensāh-ı baḡ u ber

Dārā-yı dehr Şāh Süleymān kām-rān

16. Ol şehsüvār-ı memleket-i ‘adl u dād o kim

Ātī öñince olsa revā hüsrevān revān

17. Ser-keşlik itdi emrine beñzer peleng-i çarḡ

Zincir ile getürdi yine kehkeşān keşān

65b

18. Şāhib-i vücūd-ı memleket luṭf u cūd o kim

Mebzül h̄‘ān-ı luṭfına maḡşül-i baḡr u kān

19. Müştāk būy-ı ḡulḡına ‘aṭṭar-ı nev-bahār

Muḡtāc dest-i himmetine h̄‘āce-i ḡazān

20. Devründe kimse cevır u sitemgerden ağlamaz

Bī-şer‘ ider iderse çeng ü ney fiġān

21. ‘Adlüñ ḡatında cevır ü sitem dād-ı Keyḡubād

Lütfüñ yanında ḡışm u kerem ḡahr-ı ḡahramān

22. Tiġüñ ‘adem diyārına rüşen ṭarīḡdür

A‘dā-yı dīni ṭırma ḡılıcdan geçür hemān

23. Deryā mişāli ‘askerüñ içre ‘ālemlerüñ

Fetḡ ü zafer sefīnesüne açdı bād-bāb

20 ağlamaz: inlemez

21 luṭfun yanında: ḡışmın yanında

24. Minkārına dilerse alur çarhı dāne-vār
‘Ankā-yı Kāf-ı kadrüñe bir tu‘ medür cihān
25. Çevgān urupdur aña ezel dest-i himmetüñ
Ol gün bu gün durur ki döner gūy-ı āsmān
26. Bāğ-ı şenā vü gülşen-i medhūñde murğ-ı dil
Bu nazm-ı rūh-bağşı oğur şu gibi revān
27. Cān olmayadı ol dehen ey şūh-ı dil-sitān
Niçün olurdu cān gibi ya dīdeden nihān
66a
28. Ruhsāruñ üzre turralar olmuş girih girih
Güyā Hicāza bağladılar Şāmiyān miyān
29. Görsün nihāl-i serv-i şanavber hırāmuñı
Ayruğ çemende beslemesün bāğ-bān bān
30. La‘ lüñ hayāli hoğka-i hātırdā var iken
Yāğut-ı nāba olmamış idi mekān kān
31. Kıldı sücūd-ı haddüñe karşı gül ü semen
İtdi kıyām kāmētüñe serv-i büstān
32. Tıtdı cihānı pertev-i hüsnüñ güneş gibi
Tıtdı şadā-yı ‘ışkuñ ile kağ-ı Kün fe-kān

25 ol gün bu gün durur: ol dem bu dem durur

33. Āfāka çıkdı velvele-i ' arşa-i zemîn
İtdi zemîne gulğüle-i āsmāniyān
34. Bâki şıfat ne bülbül rengin edā gele
Ne ola ʔal' atun gibi ferhunde gül-sitān
35. Hüsnuñ güliyle bāg-ı cihān gülşen-i İrem
Her sū hezār bülbül ü şad gūn dāstān
36. Dergāh-ı Hāḡḡa yüz tūtalum ber-mezīd ola
Cāh u celāl u salḡanat baḡt-ı cāvidān
37. Şem' -i beḡānı bād-ı fenādan nikāh ide
Dāmān-ı ' avn-ı ' işmet dārende-i cihān

66b

38. Bezmünde baḡt-ı sākī vü iḡbāl hem-nişin
Cām-ı sipihr sāḡar-ı pülād-ı zer-nişān¹⁶⁷

VELEHU

113

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Perde-i şām olıcaḡ mihre niḡāb-ı ruḡsār¹⁶⁸
Zāhir oldı gözüme hey'et-i ebrū-yı nigār

33 āfāka: eflāke

¹⁶⁷ Bâkî dîvânında da bulunan bu kaside toplam kırk iki beyittir, esere alınmayan beyitler için bk. Küçük, , **Bâkî Dîvânı**, s.3-5.

¹⁶⁸ Küçük, , **Bâkî Dîvânı**, K.25, s.66.

2. Āfitāb üzre meger hāme-i dest-i kudret
Çekdi bir med nitekim hācib-i rü-yı dildār
 3. Kāmerüñ alnına yā şufha-i eflāk üzre
Rā yazubdur qalem şun' -ı Celil u Cebbār
 4. Bir güneş yüzlü firāqında mülk-i hasret ile
Var ise hançere düşdi nitekim 'āşık-ı vār
 5. Mevsim-i 'ayş u tarabdur şeb-i 'ıyd irdi deyü
Muṭrıb-ı çarḥ eline aldı yine mūsikār
 6. Güyyā hāzır olur irte şalavat 'ıydda
Dāl tācın başına giydi sipihr-i ğaddār
 7. Keh-rübā sübḥasın aldı ele çarḥ sālūs
Halka cevr eylemeden ya'ni ider istiġfār
 8. Dehr bir şāḥ sipend urdı felek micmerine
Meh-i nev şanma şafaqda görünen zār u nizār
 9. Kāra yaklaşdı şeb irdi diyü keşt-i hilāl
Bād-bān açmış ider sür'at ile 'azm-i kenār
- 67a**
10. Çizmege dāire-i şemse māhı felege
Aldı üstād-ı zamān destine zerrin pergār

4 mülk-i haste ile: felek hasret ile, 'āşık-ı vār: 'āşık-ı zār
8 zār u nizār: zerd ü nizār

11. Māhı şayd itmek için baħra şalup ullābın

Meh-i nev tutdı yine sāhil-i deryāda arār

12. Māh-ı nev dām urup degdı kevākib erzen

Umaruz ola yine ‘ayş u şafā murgı şikār

13. odı bir pāre yaħı taş-ı zer-endūda felek

Şıvara tā Ramazān teşnelerin saa-vār

14. Eşeridür görinen urdı mihekk-i şāma

Şunıca sayrafı-i dehre felek bir dınār

15. Bamdan düşdi dilā taş-ı meh-i nev bu gice

Güft ü güy ile pür olsa n’ola şehir ü bāzār

16. Urdı çevgān-ı zeri güy-ı zümürüd-gūna

Meh-i ‘ıyd oldı yine tavsən-i gerdūna süvār

17. amerı yaalu bir hūb ser-ā-ser giydi

Ola tā bezm-i hūdāvende felek hıdmetkār

18. Vāriş-i ‘ilm Nebı Hāzret-i āđı-zāde

Efzal-ı ehl-i zamān eşref-i işraf-ı kibār

19. Füşehā vü bülegā bezmine mır-i meclis

‘Ulemā vü füzala zümresine şāh-süvār

14 şunıca: şaticaq

67b

20. Bu ‘ Alî hikmet-i Hâtem-kef ü Nu‘ mân-mezheb

Muştafa-hulq u Mesîhâ-dem u Yusûf-dîdâr

21. Mâh-ı nev-mîl-i zer almış ele keḥḥâl-şifat

İşgiñden çeke tâ dîde-i gerdûna ğubâr

22. Eline girmek için fazla-i ḥ‘ân-ı keremî

Meh-i nev destin açar niteki şaḥş-ı cerrâr

23. Sîne-i âyine-sîmâsına beñzerdi eger

Şafḥa-i mah-ı şeb efrûzda olmasa ğubâr

24. Ne ‘ aceb fazlına nâ-dân eger inkâr itse

İtdin mi Aḥmed-i Muḥtâra Ebu Cehl ikrâr

25. Güneşüñ zerre kadar kadrüne noḳşân gelmez

Eylese nûr-ı cihân-tâbına ḥuffâş inkâr

26. Ne şeref câhl ile ger olsa zamân-ı sâbıḳ

Gül-i ter şoñra gelür gülşene evvel ḥas u ḥâr

27. Bir olur mıydı bugün kıymet-i ehl ü nâ-ehl

Naḳıd-ı çarḥ eger eylese teşḥîs-i ‘ ayâr

28. Şadr-ı ‘ âliye geçürse n’olur nâdâı felek

Dâima nâḳışı a‘ lâya çıkarır mi‘ yâr

29. Ezeli böyledür āyin-i sipihr-i ğaddār

Ki gülüñ ħ̣āb-gehi ħ̣ār ola ħ̣āruñ güzār¹⁶⁹

68a

114

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Sāhil-i baħr-i ' Adendür meger eṭrāf-ı çemen¹⁷⁰

Dest-i mihr anuñ içün oldu bu gün gevher-çin

2. Ğonce-veş bāġ-ı belāda nice bir ħ̣āşıl ola

Girih-i ħ̣āṭır-ı teşvīş dil-i çin-i cebin

3. Bāġa ' azm eyle yūri ṭurma ki şahn-ı gülşen

Cān-fezādur nitekim meclis-i maħdūm-ı güzīn

4. Menba' -ı mekremet-i luṭf-ı Meħemmed Çelebi

Vāhib-i faẓl u ' aṭā şāhib-i ' izz u temkīn

5. Baġ-ı ḳadrüne anuñ şahn-ı sipihr ü encüm

Bir çemendür ki şaçılmış aña berg-i nesrīn

6. Kef-i kān ħ̣aşıyetinden görüp iħsān nice olur

Yirlere geçdi ħ̣ayādan utanup genc-i defīn

7. Def' -ı Ye' cüc-i ġama işigidür sedd-i sedīd

Men' -ı ceyš-i eleme dergehidür ħ̣ışn-ı ħ̣aşīn

¹⁶⁹ Bu kaside divanda kırk bir beyittir, müellifin esere almadığı beyitler için bkz. Küçük, age, S69.

¹⁷⁰ Küçük, , **Bâkî Dîvânı**, K.26, s.70.

5 şaçılmış: dökülmüş

8. Nisbet olunsa eger fazlına zannum bu kim
Menzil-i vehmedür mu' teqad-ı ehl-i yakîn

9. Defter-i devletine mihver-ı eflāk kılam
Hâtem-i kadrine bu günbed-i firûze nigîn

10. Kabza-i kudretine kavş kemân-ı Rüstem
Nâvek-i râyına per şeh-per-i Cibrîl-i Emîn

68b

11. Meclis-i 'işretüne bâde şafağ bâdiye çarh
Nuql encüm meh ü hurşîd iki cām-ı zerrîn

12. Gonce-veş tab' pes-i perde-i 'uzletde seher
Sâkin olmuşdı ser-efgende vü dil teng-i gamîn

13. Mülhim-i gayb gönül âyinesin karşı tutup
Eyledi tûfî-i cāna bu kelāmı telkîn

14. Ruḥuña beñzer idi âyine olsa rengîn
Öykünürdi lebüne la' l olaydı şîrîn

15. Secde kıldı göricek mäh kaşuñ mihrâbın
Bilmeyen şöyle hayâl eyledi kim ola cebîn

16. Kime kîn itdi yine çini var ebrûlaruñuñ
Olmış ol çeşm-i gazalânelerüñ ahû-yı Çîn

17. Dil-i āşufte-şifat cev̄ ile pā-māl itme
Hindū-yı halka be-gūşuñdur o zūlf-i müşgīn
18. Hūn-i dil şanma görünenleri müjgānumda
Dīde gül-zār-ı ‘ izāruñdan olupdur gül-çīn
19. Ebr-i nīsān gibi bu gülūñ güher-bārına
Eyledi gūş-ı cihāmı şadef-i dürr-i şemīn
20. Gerden-i dehre yine silk-i cevāhir tağdum
Riştēdür ma‘ nī-i bārīk-i güher lafz-ı güzīn
69a
21. Ser-verā şī‘ r degül nuṭq-ı Mesīhādur bu
Ṭotalum ğayriler eş‘ ārı ola sihr-i mübīn
22. Ne ‘ aceb ger ola bu nazm-ı revān rūḥ-efzā
Ki senūñ midḥat-i cān-perverūñ oldu ḡarīn
23. Hāşıl ey kān-ı kerem irdi bu gün ol dem kim
Eşer-i ‘ āṭıfet ü luṭf-ı zuhūr ide hemīn
24. Lāyık-ı devlet ü şāyeste-i iḡbāl oldur
Ḳalmaya Bāḡī-i bī-çāre melūl-ı ğamgīn
25. Söz tamam oldu niyāz eyleyelüm dergāha
İşidüp diye feleklerde melekler āmīn

17 zūlf-i müşdīn: zūlf-i miskīn

26. Nitekim mâşıta-i dehr ʿ arūs-ı çemenüñ

Çehresin eyleye ārāyış-i zīb-i tezyīn

27. Luṭf-ı ṭabʿ ehline ola nitekim ḥālet-baḥş

Çehre-i dilber ü şîʿ r-i ter ü āvaz-ı ḥazīn

28. Ḥūr-sīmālar ile şöyle pür olsun ḥaremüñ

Görüp imāna gele anı şanem-ḥāne-i Çin

29. Şöyle eşʿ ār-ı güher-bān oḡına anda revān

Cān u dilden ide Ḥassān aña yüz biñ taḥşin

30. ʿ Andelibān-ı hoş-elḥān-ı gülistān-ı şenā

İdeler medḥüñ ile hoş naḡamāt-ı rengin¹⁷¹

69b

VELEHU BERĀ-YI ḤATEM

115

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

1. Zer ü gevherle kı lup zīver-i efsar ḥātem¹⁷²

Zīb u zīnetde geçer hem-ser-i Ḳayser-i ḥātem

2. Nāmla ṭutdı cihān mülkin olursa ṭañ mı

Mālik-i cām-ı Cem u tāc-ı Sikender ḥātem

29 anda:aduña

¹⁷¹ Bu kaside Bâkî dîvânında toplam otuz yedi beyittir, müellifin esere almadığı beyitler için bk. Küçük, , **Bâkî Dîvânı**, s.70

¹⁷² Küçük, , **Bâkî Dîvânı**, K.19, s.44.

3. Meş' al-i mähdur ol gevher-i şeb-tâb meger
Geçinür çenber-i gerdün ile hem-ser hâtem
4. Faşş-ı firûze ne hoş yaraşur anda seyr it
Oldı bir tūtiye güyâ kafes-i zer hâtem
5. İdüp elmâsdan âyine vü zerden şâne
Gösterür halka yine şive-i duhter hâtem
6. Tâ ki bennâd-ı kader yapıdı sa' âdet kaşrın
Oldı ol tāk-ı felek rif' ate manzar hâtem
7. Halkadur devr-i kadeh la' l-i şarâb rengin
Rind-i mey-h' âreye hoşdur tolu sāgar hâtem
8. Reşk-i la' l-i leb-i dildâr kurutmış kanın
N'ola ger böyle za' if olsa vü lāgar hâtem
9. Cismine na' l kesüp farkına bir dağ urmuş
Var ise sevdi meger yâr-i sitemker-i hâtem
10. Vâdi-i ' ışka düşüp taze civân sevdi meger
Bükdi kıddin nitekim pîr-i mu' ammer hâtem

4 faşş-ı firûze: faşşı pirûze
7 şarâb-ı rengin: şarâb-ı gül-gün
8 za' if: nâhif

70a

11. H̄asret-i la‘l-i leb-i yār ile taḥṣīl itmiṣ
Ten-i lāġar ḳad-i ḳenber ruḥ-ı aṣfer ḥātem
12. Nuṣṣa yazdursa ‘aceb olmaya bādām üzre
Teb-i hicrāna ‘ilāc eylemek ister ḥātem
13. Tavḳ-ı zerrīn taḳınup yine ḳazıtmıṣ ḳaṣın
İḥtiyār eylemiş üslūb-ı Ḳalender ḥātem
14. Bu gülistānda yiter ‘ārife bir gül çünkim
Taḳınur farḳına bir dāne gül-i ter ḥātem
15. Beyza-i tā‘ir-i devletdür o dürr-i ṣeh-vār
Āṣiyān ṣeklini baġlarsa n’ola ger ḥātem
16. Göz ḳulaġ oldu ser-ā-ser gözedür āfāḳı
Bulalı ḳurb-ı vezīr-i ṣeh-i ḳıṣver ḥātem
17. Gözüñ üstünde ḳaṣuñ var dimedi kimse daḫi
İdeli ḥıdmet-i Paṣa-yı dil-āver ḥātem
18. Kerem-i keff-i güher-pāṣ-ı ‘Alī Paṣadan
Buldı zerrīn kemer ü tāc-ı mücevher ḥātem
19. Eli iḥsān u ‘aṯā mevcin urur deryādur
Ne ‘aceb ger ola ġarḳ-ı zer u gevher ḥātem

19 ġarḳ-ı zer u gevher: ġarḳ-ı zer u zīver

20 gevher başı: gevher baḫşı

20. Baħr-ı eltāf-ı keremdür keff-i gevher bāşı
N'ola girdāb-şıfat olsa müdevver hātem

21. Nice deryā diyemem keff-i güher rızine kim
Anda ğavvāş-şıfat buldı güherler hātem

70b

22. Burc-ı devletde iki eylese peydā ne 'aceb
Hey'et-i mäh-ı nev ü şüret-i aħter hātem

23. Dür-i sır-āb ile gör gül-bün-i engüşinde
Jāle düşmiş gül-i seyrāna ne beñzer hātem

24. Ser-verā mūmlayup ism-i şerīfün şaqlar
Kāinātı ne 'aceb kılsa musahħar hātem

25. Tavķ-ı fermāne çeküp gerden-i teslimlerin
Nice āvāreleri eyledi çāker hātem

26. Felek engüşterī-i ķadrüñe pirüze nigīn
Ķapladı nāmuñ ile 'ālemi yek-ser hātem

27. Görinür naķş-i nigīninde sevād-ı mührün
Devletün barmāğına mäh-ı münevver hātem

22 burc-ı devletde iki: burc-ı devletdür eli

23 gül-i seyrāna: gül-i nesrīne

25 āvāreleri: āzādeleri

28. Yazdı hoş āyet-i Nun ve'l-Ḳalem engüştünde

Ne midād istedi ne ḥāme ne mıstar ḥātem

29. Şeref-i nām-ı şerīfūñden olursa ḥālī

Bulınmaz raġbet-i ḥalḥāl-i kebüter ḥātem

30. Nāmun āfāka virür nufḥa-i 'ūd u 'anber

Meclis-i devletüñe olalı micmer ḥātem

31. Zār u ser-geşte-i taş-ı ġam idüp düşmenüñüñ

Pençe-i baḥtın ider beste-i şeş-der ḥātem

71a

32. Dest-i ḳahruñdan eger sille toḳunsa gözine

Dīde-i düşmenüñe ḥalka-i ejder ḥātem

33. Görür elṭāfuñla maşlahat-ı tīġ u ḳalem

Bitirür ḳahruñ ile ḥizmet-i ḥançer ḥātem

34. Var ise irdi der-i luṭfuña şey' lillahe

K'eylemiş kāsesini pür zer ü zīver ḥātem

35. Fetḥ-i bāb-ı keremi her ki ḳapuñdan bilmez

İḥtiyācı eline ḥalka-i her der ḥātem

36. Şol ḳadar irdi hedāya şeref-i medḥūñle

Ki benān-ı ḳalemüm oldı ser-ā-ser ḥātem

30 virür: şalar

31 gözine: görünür

34 zer ü zīver: zer ü gevher

37. Tuḥfe-i bezmüñ için bu ğazel-i rengīnim
Levh-i zerrīne yazup eylesün ezber ḥātem
38. Eylesün ‘ayş-ı ḥayāl-i leb-i dil-ber ḥātem
Cām-ı zerrīnle çeksün mey-i aḥmer ḥātem
39. Şekl-i ḥāl-i dehenüñ ḥātem firūze nigīn
Cām-ı zerrīn ile çeksün mey-i aḥmer ḥātem
40. Gerçi nāzüklükle ağzın arar engüştüñ
Dimez amma dehenüñ sırrını gizler ḥātem
41. Ten-i şad-pāre ki şek-i kafes-i zer-gerdür
Dāğlar dilde olupdur aña yir yir ḥātem
- 71b**
42. Ḥasret-i la‘l-i lebüñ bağrını pür-ḥūn itmiş
Dāğ yakmağa ḳomış gögsine aḥger ḥātem
43. Dehen-i teng-i dil-āvizüne beñzer bulsa
Ḥāl-i müşgīn ile ger ḥaṭṭ-ı mu‘anber ḥātem
44. Düşse āyinesine pertev-i nūr-ı ḥaddüñ
Vire ḥurşīd-i cihān-tāb gibi fer ḥātem
45. Sīnemüñ dāğıyla cism ü dü-tāyı zerdüm
Ḳıldı engüşt-i belāya beni bir zer ḥātem

39 firūze: pīruze

46. Şararup miḥnet ile beñzi ḳurımış çeşmi
Var ise baḥş-i siyeh-kārına ağlar ḥātem
47. La^ç l-i dildār gibi ola mı ḥandān yāḳut
Dehen-i yār gibi ḳanı suḥan-ver ḥātem
48. Bî-^ç aded ḥātem ile ḳapuña geldi Bāḳī
Ki nice Rum ḥaracına deger her ḥātem
49. Ḳoma ayaḳda bu maşnū^ç muraşşa^ç nazmı
Elde ḥoş yaraşur ey Aşaf-ı şaf-der ḥātem
50. Bulımaz dāiresin bu güher-i nā-yābuñ
İtmesün bir daḫi bir devirde zer-ger ḥātem
51. Ḥātem-i nazma bu gün kimse bu ḥükmi viremez
Nice müfsidler ider gerçi müzevver ḥātem

72a

52. Bedel olmaz buña zīrā eger senüñ nāmuñadur
Ṭutamaz mühr-i Süleymān yerin āḫer ḥātem
53. Tā bu eyvān-ı muraşşa^ç kemer-i ^çālīde
Ṭaḳa engüşt-i hilāle meh-i enver ḥātem
54. Mesned-i şadr-ı vezāretde ser-efrāz olasın
Ḳıla teslīm şehensāh-ı mużaffer ḥātem

(115) Bu kaside divanda toplam elli yedi beyittir, esere alınmayan beyitler aşağıda verilmiştir.

116

Mefʿ ūlū Fāʿ ilātū Mefāʿ ilū Fāʿ ilūn

1. Ḥurşid öñinde şuʿ lelenür mäh-ı nev müdām¹⁷³
Güya ki şemʿ e karşı görünür kenār-ı cām
2. Cām-ı hilāli hep bilece gördiler bu şeb
Ḥalk-ı cihāna kıldı Ḥudā rüzeyi ḥarām
3. Kibrītinı degürdi şafaq nārına hilāl
Tā kim çerāğ-ı mähı yaqup refʿ ola zalām
4. Mūy-ı sefid ḥalkasını çarḥ-ı pire-zen
İster ki dāḥi eyleye ḥalk-ı cihāna dām
5. Çarḥ-ı ʿ acūze bağlanup altunlı çenberin
Bir nev-ʿ arūs gibi ider nāz ile ḥurām
6. Yā nāḥunı görindi felek bir pelengdür
Ki olmışdur aña kulleʿ -i kūh-ı cefā günām

Var ise necm-i hidāyetdür o faşş-ı rüşen
Kolur onuñla nie sālīke reh-ber ḥātem

Felek engüşterī-i kaḍrüne pīrūze niğın
Kıpladı nāmuñ ile ʿ ālemi yekser ḥātem

Mümdür mülk-i cihān saña duʿ ām ol ki hemān
ʿ An qarīb eyleye Allah müyesser ḥātem

¹⁷³ Küçük, , **Bâkî Dîvânı**, K.23, s.59.

6 kalʿ a-i kūh-ı cefā günām: kulle-i kūh-ı cefā maḳām

72b

7. Ya defter-i sipihrede rāy-ı resīddür
Deyn-i şıyamı halk edā itdiler tamām
8. Zerrīn devāt māh-ı nev altun kalem şihāb
Erķāmdur nücüm felek defter-i şıyām
9. Behrām elüne hañcer alup kaşd ider yā hod
A^ç dā-yı dīn-i düşmen-i İslāma intiķām
10. Cürm-i kamer hilālle ^ç ayn-ı ^ç Alī yazar
^ç İyd-ı şerīfe irmek için kağr ü iķtirām
11. Nārencdür şarardı güneşden yanı disem
Olurđı bu mulāhaza hem bir hayāl-i hām
12. İllā ki māh-ı ^ç ıyda bu sözler ba^ç iddür
Erbāb-ı aķl öñinde haķıķat budur kelām
13. Peyk-i zamāne zer teberin dūşına alup
İrgürdi H^ç ace hizmetine ^ç ıyddan peyām
14. Ol fāzıl-ı zamāne lebīb-i habīb-i halk
Ol ^ç arif-i yegāne edīb-i bülend-nām
15. Baba Efendi Hāzreti kim hāk-i pāyına
Gökden hilāl iki bükilüp virür selām

15 Baba Efendi Hāzreti kim hāk-i pāyına: mihr-i sipihr-i mekremet ol kim cenābına

16. Devrān içinde aña bu gün mäh-ı nev gibi
Kimdür ki addın itmeye vaqt-i selām lām

73a

17. Münād emr ü nehyine aşāb-ı i tibār
Ednā  iretine zevi'l-itirām rām

18. Bāzū-yı sa i gerden-i maūda almadın
emīr-i  azmi olmadı hem-ābe-i niyām

19. emīr-i itimāmına nisbet kelīl ü kūd
Ger ti-i ahramān ola yā od ūsām-ı Sām

20. Envār-ı mihri birle mūnevver cebīn-i ub
Enfās-ı ulı birle mu atar meām-ı ām

21. Fazlı fezāsı ire bu eflāk-i bī-arār
Evc-i hevāda yidi mu alla dōner amām

22. Bircīs iii ākine olurdı ihre-sāy
Olmasa ger cibāh-ı efāzılda izdiam

23. Deryā-yı  ilme dūr gibi avvā olanlara
Virdi zamāne izmeti silkinde intizām

24. Keff-i yem-i yemīni nem-i cūdın itse fey
Bārān yirine dūr ü gūher yadurur amam

25. Gün gibi başı göklere irdi şu kimsenüñ
Kim zerre deñlü eyledi şânında ihtimām

26. Āyinedür ki şüret-i iqbāli gösterür
Şaħn-ı sarāy-ı devleti ferşinde her ruħām

73b

27. Dehre devām-ı devletidür ġāyetü'l-münā
Çarħa beķā-yı ızzetidür münthe'l-merām

28. Ey H̄āce-i yegāne senüñ āsitanuña
Bāķi kimesne bende geçer kemterin ġulām

29. H̄āk-i derüñ sücüdın ider bir fütādedür
Luţf eyle dest-ġiri ol itsün biraz kıyām

30. Ser-rişte-i murādı n'ola elde bulsa ol
H̄able'l-met̄in-i ı aħdüne kılmışdur i' tişām

31. Gerdün-ı dūna eylemez ol ı arz-ı ihtiyāc
Ŧapuñ tururken eyleye mi mennet-i liyām

32. Luţfuñ zülālin eyle ı aŦa teşne-dillere
Ey menba' -ı meķārim ü ser-çeşme-i kirām

33. H̄atm oldı söz du' ā-yı cemilün maħallidür
Ki ola raħik-i cām-ı senā ı anberin h̄ıtām

28 kimesne: kemine ,

34 Sāk-ı mesāk-ı ı adlüne: Sāk-ı mesāk-ı midħata

34. Dürr-i du‘āyı zeyn idelüm tã ki yaraşa

Sãķ-ı mesãķ-ı ‘adlüne ħalĥal-ı iĥtiřãm

35. Hem-vãre tã ki edĥem-i zerrîn-sitãm-ı çarĥ

Na‘l-i zer ile eyleye bu ‘arşada ĥırãm

36. Devrãn-ı muti‘ u gerdiş-i gerdün be-kãm-ı dil

Ecrãm rãm devlet-i iķbãl müstedãm¹⁷⁴

74a

FUZÛLİ

117

Fã‘ ilâtün Fã‘ ilâtün Fã‘ ilâtün Fã‘ ilün

1. Yoluñda cãn virem kimi derünümde ‘alãmet var¹⁷⁵

Şehid-i tīg-i ‘ıřķ olmaĥa göñlümde şehãdet var

2. Döküldi gözlerüm yaşı naşar kılmaduñ ey meh-rũ

Düşübdür yıldızum beñz-i sitãremde nuĥüset var

3. Beni gel öldürüp kırtar belãdan çünki ey ĥünĩ

Ne sende merĥamet řefķat ne bende şabr u řãķat var

4. Efendim pãd-řãhımsun kime varup idem řekvã

Baña çok cevr ü zulum itdũñ saña senden řikãyet var

¹⁷⁴ Bãkî dıvãnında bu kaside toplam otuz yedi beyittir. Esere alınmayan beyit ařaĥıda verilmiştir;

Ĥãtem bu devr içinde geleydi cihãna ger

İtmek dilerdi süfre-i cũduñdan iĥtinãm

¹⁷⁵ Akyüz, vd., **Fuzûlî Dıvãnı**, G.66, s.162.

2 bekr-i sitãremde: düşkün sitãremde

5. Gedāyı ʿāleme sulṭān u sulṭānı gedā eyler
Şarāb-ı ʿışk-ı dil-berde Fuzūlî özge ḥālet var

118

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

1. Zihî zātūñ nihān u ol nihāndan mā-sivā peydā¹⁷⁶
Biḥār-i şunʿ uña emvāc peydā ḳaʿ r nā-peydā
2. Bülend ü pest-i ʿālem şāhid-i feyz-i vücūdındur
Degül beyhūde olmaḳ yoḡ iken arz u semā peydā
3. Kemāl-i ḥikmetūñ izḥār-ı ḳudret ḳılmaḡa itmüş
Ġubār-ı tīreden āyine-i gītî nümā-peydā
4. Dem-ā-dem ʿaks olur mirʿāt-ı ʿālem ḳahr u luṭfuñdan
Anuñçün geh küdüret ṭāmir eyler geh şafā-peydā
5. Gehi ṭopraḡa eyler ḥikmetūñ biñ meh-liḳā pinhān
Gehi şunʿ uñ ḳılır ṭopraḡdan biñ meh-liḳā peydā

74b

6. Cihān ehlüne tā esrār-ı ʿilmūñ ḳalmaya maḥfi
Ḳılıpdur ḥikmetūñ küffār içinde enbiyā peydā
7. Nişān-ı şefḳatündür kim olur izḥār-ı ḥamdüñçün
Fuzūlî tīre ṭabʿ indan kelām-ı cān-fezā peydā

¹⁷⁶ Akyüz, vd. **Fuzûlî Dîvânı**, G.4, s.132.

VÜCÜDİ

119

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

1. Oķısuñ gülşen-i ma' nide bülbül gibi ger vâ' iz
Virürdüñ şevķ ile ' ışķuñ kitābundan ĥaber vâ' iz
2. Dil-i virānede künc-i muĥabbet bulmağ istersüñ
Derüniñda gerekdür olmaya bu' z u keder vâ' iz
3. Bize ĥıld u saķar efsānesün meclisde ' arz itme
Ki vaşl-ı hecr-i cānāndur bize ĥıld u saķar vâ' iz
4. Dirsen kim zamāne ĥalkuna itmez sözüme te'sir
Eger ' ilmüñle ' āmil olsañ eylerdi eşer vâ' iz
5. Hüner ehlünde ĥam eksük degildür bezm-i ' ālemde
Olaydı ger ĥamuñ olurdu sende bir hüner vâ' iz
6. Nice şabr eylesün seng-i cefā-yı ta' n-ı ağyāra
Ma' ārif sebze-zārunda nihāl-i pür şemer vâ' iz
7. Lā'li suĥanla küyiyā deryā-yı ' irfānum
Hevā-yı ' ışķıla her bir sözümdür bir güher vâ' iz

75a

8. Ya cām-ı dil-keşāndur elde ya bir ĥonce-i ra' nā
Hele vaşfiñda oldu gül gibi bu şir-i ter vâ' iz

9. Dem-ā-dem rüy-ı zerdiyle sirişkün ʿ arz ider yāre
Şanursın gösterür ğayra Vücūdī sīm u zer vāʿ iz

VELEHU

120

Mefʿ ülü Mefāʿ ilü Mefāʿ ilü Feʿ ülün

1. Biz bülbül-i bāğ-u ruḥ-ı ḥubān-ı cihānuz
Biz nāzır-ı envār-ı gül-i gülşen-i cānuz
2. Biz ki girerüz ḥalvete vü mescide gāhī
Biz meykedede curʿ a-keş-i pir-i muğānuz
3. Feth itmedeyiz ʿ uḫde-i eşkāl-i cihānı
Miftāḥ-ı der-i genc-i meʿ ānī vü beyānuz
4. Geh mūr-şifat ḥūr u ḥaḫīrüz göze amma
Geh taḫt-ı maʿ ārifde Süleymān-ı zamānuz
5. Biz küşe-i ḥum-ḥāne-i vaḫdetde Vücūdī
Rindān-ı mey-i āşām ile peymāne-keşānuz

NEFʿ İ

121

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

1. Bahār olsun yine seyr-i gülistān olduğın görsem¹⁷⁷
Güzel seyr eylemek ʿ uşşāka āsān olduğın görsem

¹⁷⁷ Metin Akkuş, **Nefʿî Dîvânı**, Akçağ Yayınları, Ankara 1993, G.80, s.319.

75b¹⁷⁸

2. Leṭāfetden görünse āsmānuñ ‘ aksi her yerde
Çemende başka bir ‘ ālem nümāyān olduğın görsem
3. Kızarsa gül gül olsa tāb-ı mülden rüy-ı cānānuñ
Ruḥ-ı cānānı hem gül hem gülistān olduğın [görsem]
4. Bağıp geh sīne-i cānāna geh cām-ı mey-i nābe
Dil-i divāne berr ü baḥre sulṭān olduğın [görsem]
5. Safādan birbirinüñ sinesün çāk itse dilberler
Güzeller mest olup dest-i giribān olduğın [görsem]
6. Yine rez duḥterin peydā idüp ‘ azm-ı kenār itsem
Ğamıñ ḥāṭırd anā-peyda vü pinhān olduğın [görsem]
7. Muḥaşşal böyle bir gün görmeden ölürsem ey Nef ‘ i
Felek ben olmadın ḥāk ile yeksān olduğın [görsem]

122

Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün

1. Sāḳiyā cām-ı mey ne ḥoş gül olur¹⁷⁹
Eline kim alursa bülbül olur

¹⁷⁸ Derkenarda olan beyit;
Sözde şarrāf ol senden sorulmadın süküt eyle
Kulak iki vü dil birdür iki işit bir söyle
3 mülden:meiden
¹⁷⁹ Küçük, **Bâkî Dîvânı**, G.156, s.145.
2 sinemde: başumda

2. Dir gören t ze dağı s nemde
Ne g zel kırmızı  aranf l olur
3.  am-1 z lf nle d d-1  h-1 keb d
L c verdi la if s nb l olur
4. Rişte-i z lf-i dil-bere  olaŐan
Beste-i bend-i z lf-i k k l olur
5. B k y   b-1 vaŐlu n irmez ise
 teŐ-i hecr ile yanar k l olur

76a

123

Fe' il t n Fe' il t n Fe' il n

1. RuŐına be zed giy n g l-i  l¹⁸⁰
Eli  st nde  tar anı nih l
2. Lebleri vaşfını istedi meger
Kend ziden Őovud   b-1 z l l
3. Ağlayu ağlayu yaşum  ıkarup
 ond  g z h nesine Ő h-1 h y l
4. Boynın egmezdi gel p  arŐu nda
  AŞık olmasa ger ebr na hil l

¹⁸⁰ Sara , **Emr  ve D v n **, G.308, s.178.

5. Öykünürmiş lebüne ey Emrî

Bulıcağ cām-ı şarābı ele al

124

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Pirehen bār-ı girāndur aña duymaz nidamuñ

Berg-i gülden meger ey gonce ola pirehenüñ

2. Lebi yādıyla haṭṭ-ı sebzine yāriñ nazār it

Haṭṭı var bāde-i güllerüñle seyr-i çemenüñ

3. Yār meydāna girüp zülfünü çevgān itmüş

Kevnidür ey dil-i sevdā-zede ser-dil geçenüñ

4. Cevheri olmayana virme ayağıñ tozını

Bî-başiret ne bilür kıymet-i ḥak-i ḳademüñ

5. Rūḫiyā genci yeter bekledüñ inşāf oldu

Çıḳalum seyrine şimdengerü şahn-ı bağıñ

76b

VELEHU EYẒAN

125

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Cān u dil çengine neyler atılup peykānuñ

Dostum ḥükmi nedür bir iki ḳatre-i ḳanuñ

2. Dilini kesmeye bed-gūlarıñ inşāfi mıdır

Hañçerüñ ey büt-i dil-cūlarına bekler yanuñ

3. Ben kimim kim çekmesün çatlime tîğ u hançer
Ğarezüñ bağrımı delmekse tîr-i müjgānuñ
4. Tālib-i la^ç l-i leb-i yārsın ey dil göresin
Dürr ü yāķüt ile bir gün pür ola dāmānuñ
5. Kūşe-i ğamda revā mı oturulmaķ Rūhî
Tab^ç odır añla ma^ç lüm iken dūnyānuñ

VELEHU

126

Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilün

1. Sāķiyā faşl-ı ħazān itdi cihānı devletüñ
İderüz meykedeye çāre budır kim āhuñ
2. ^ç Āķıbet dönse gerek berg-i ħazāna yüzümüz
Bir iki gün içelüm bāri şarāb-ı gül-rengün
3. Yoķ baķa kimseye baķar aţada olsuñ irişür¹⁸¹
^ç Ömr-i ķārdur sîne dest-i ķazādan siyeh senüñ
4. Dāĥil-i silsile-i ehl-i maķāmat olmaz
İtmeyen ķadd-i ser-efrāzunı ħam niteki çîñ
5. ^ç Işķ ile hem-dem olan kimsede olmaz nā-musun
Bādeden vir ħaber ey şofi ne nāmus u ne senüñ

¹⁸¹ Bu mısra vezne uymuyor.

77a

6. Vādī-i ʿ iṣṣā giren kimse gerek tīr-endāz
Yoksa her köşede vardur nice biñ şīr u peleng
7. Zerd olur çehresi ʿ āşık olanıñ dirse nigār
Şaķın ey Rūhī murādı saña urmaķdur rengüñ

ĠAZEL-İ BĀĶİ TAĤMĪS-İ VAĤDETİ

127

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

1. Ĥamdulillah ki dilā mazĥar-ı mühimm rāyem
Evc-ı rifʿ atde semā gibi sīmāyem
Ķāf-ı vaĥdetde dem-i sākīn bī-pervāyem
Nʿola dehr iĉre nişānım yoĝ ise ʿ Anķāyem
Ne ʿ aceb seyl gibi çağlamasam deryāyem
2. Menem ol āyine-i ģudret-i zāt-ı yektā
Menem ol vāķıf-ı esrār-ı rümüz-ı asmā
Menem ol maṭlaʿ -ı envār āla-i aʿ lā
Göze göstermez ise ṭañ mı her ednā
Geh nazār fark ıdecek mertebeden aʿ lāyem
3. Mū-be-mū zātımı tebdīl ideli Ķurʿāna
İrmiş mertebe-i besmele-i Raĥmāna
Revber u nazārım envār-ı ruĥ-ı cānāna
İltifāt eylemezem zerre ķadr-i nādāna

Āsmān-ı hünere mihr-i cihān-ārāyem

77b

4. Gösterelden yüzini baña cemāl-i ma‘ nā
Kılıca gelmez gözime kıl maḳāl-i sefiḥā
Bürinüp şimāl u ‘ abāya idüben terk ḳabā
Şüretā gerçi gedā şeklin öründüm ammā
Mesned-i memleket-i ma‘ rifete Dārāyem
5. Vaḥdetī şüret-i şekl-i beşer egerimde
Gelmişim aḥsen-i taḳvīme dem-ā-demde
İbn-i Merīm geçinüp vāsıṭa-i ḥātemde
Bāḳiyā dīn-i Muḥammed ḥaḳḳ için ‘ ālemde
Dem-i cān baḥş ile nazm içre bu gün ‘ İsåyem

128

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1. Güller açıldı geliñ zevḳin ideñ dir bāḡuñ¹⁸²
Subḥ-dem itdügi feryād budur ırmaḡuñ
2. Faşl-ı gülde mey-i maḥbüb ile ‘ ayş itmeyicek
Zevḳin itdüm dimesün bir kişi bāḡın rāḡıñ
3. Bunca merhem urur jāle ḳarası ḳopmaz
‘ Aceb ey lāle kimüñ odına neylemiş dāḡın

¹⁸² Ak, **Baḡdath Rūhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin**, G.606, s.707.

2 itdüm: itsem, dimesün: demek, bāḡuñ rāḡuñ: bāḡ u rāḡuñ

3 neylemiş: yanmış

4. İster o servüñ ayağı tozına yüz süre āb
Pāye-i rıf at umar fikrini gör alçāguñ

5. Rūhiyā genci yeter bekledüñ inşāf oldu
Çıkalım seyrine şimdengerü şahn-ı bāguñ

78a

129

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Ğoncadur la' lüñ dimişsin yāre berk-i gül yüzüñ¹⁸³
Āferin ey dil hemişe böyle rengindür sözüñ
2. Çāre ne tozup tozup geldi ğubār-ı haṭṭ-ı yār
Ağlamak vaḳtı degül ey çeşm-i giryān aç gözüñ
3. Sen ne cāy-ı pāksin ey Ka' be-i kūy-ı ḥabīb
Kim ulü'l-ebşāra kuḥl-ı nūr-ı baḥş olmuş yüzüñ
4. Vaşf-ı la' l-i yār ile şı' rüm şekerden ṭatlıdur
Söyle ey tūṭı-i şirīn-kār var ise sözüñ
5. Göz yaşın dökdükçe arturdu cefā vü cevr-i yār
Rūhiyā almışdı gitdi o mehle yıldızuñ

5 çıkalım: çıkdılar

¹⁸³ Ak, **Bağdath Rūhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin** G.660, s.742.

VELEHU

130

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Yılda bir kerre ider seyr-i gülistān gül-i surḥ¹⁸⁴
İntizār ile ider bülbül-i nālān gül-i surḥ
2. Şuḥb-ı dem def' -i ḥumār itmek için gülşende
Bülbül-i zāra şunar cām-ı hezārān gül-i surḥ
3. Giceler var ise gülşende yatupdur seḥeri
Taḫunur başına ol ḡonce-i ḥandān gül-i surḥ
4. Bādeden gül gül açıldıḫça ruḥ-ı rengini
Bezm-i meyden alınup oldı perīşān gül-i surḥ
5. Bülbül olduḫsa n'ola her güle māil degilüz
Yeter ey Rūḫi saña ' arız-ı cānān gül-i surḥ

78b

VELEHU

131

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Çeşm-i pür ḥūnum gibi meclisde ḫan ağlar ḫadeḥ¹⁸⁵
Kūyiyā olmuş giriftār-ı leb-i dil-ber ḫadeḥ
2. Arturur zevḫin şafāsın artuḡ eyler ādemūñ
Ey gül-i ter görmedüm la' lūñ gibi bir ter ḫadeḥ

¹⁸⁴ Ak, *Bağdath Rūhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin*, G.110, s.374.

4 açıldıḫça: açıldıḫda, bezm-i meyden: bezm-i meyde

¹⁸⁵ Ak, *Bağdath Rūhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin*, G.107, s.373.

2 artuḡ: ḡālib

3. Başum üzre yeri var gül gibi bezm-i bādede
Gelse ol sākī gül-i ruhsār elinde ger kadeḥ
4. Mihr-i ʿālem-tāba ğarrālukda sākī taʿyin ider
Neşʿe –i mey olsa bāşında elinde zer kadeḥ
5. Lebleri devründe yāriñ şanma ʿaḳluñ cemʿ olur
Rūḫiyā gitdükce eyler ādemi ebter kadeḥ

VELEHU

132

Mefʿülü Mefāʿilü Mefāʿilü Fāʿilün

1. Bir ʿaşıka ki ḫün-ı cigerdür ğidā-yı rūḥ¹⁸⁶
Yıllarla içse ʿaynına gelmez mey-i şabūḥ
2. Dem-beste koyma göñlimizi bezm-i ʿışkda
Şun sākīyā piyāleyi şāyid bula fütūḥ
3. Dürc-i murād-ı dürri ele girmege gerek
Ġavvāş-ı baḫr-i ʿışkıña ʿālemde ʿömr-u Nūḥ
4. Hüşyār olunca şu yerine bāde mey içer
Mest olsa şūfi biñ [kez] ider tevbe-i naşūḥ
5. Şanma şarāba meyl ide Rūḫī-i ḫaste-ḫāl
Olmuş durur ğuşşa-i laʿlün ğidā-yı rūḥ

3 gül-i ruhsār: gül-çehre

4 taʿyin: taʿn

¹⁸⁶ Ak, **Bağdath Rūhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin**, G.101, s.369.

5 ḫasta-ḫāl: ḫasta-dil

olmuş durur: olmuşdur ana

79a

VELEHU

133

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ülün

1. Ey dāğ miḥnetüñ serāb-ı iḥtiyāc
Olmaz esir-i derd ü ğamuñ ṭālib-i ' ilāc
2. Bāzār-ı ' ışk mihr-i cemālüñden oldı kerem
Sensin metā' -ı ḥüsne viren gül gibi revāc
3. Mihr-i ruḥuñdan eyleme ḥālī derünımı
Lāyık degül ki Ka' be-i ' ışk ola bī-sirāc
4. Zāhid ümīd-i luṭf ider amma revā degül
Mihmān-ḥān-ı şefkatüñ ola o gözi aç
5. ' Ālem-i kemāl luṭfiña muḥtācdır ne ğam
Rūḥī iderse dergehiñe ' arz-ı iḥtiyāc

VELEHU

134

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

1. Bir tāze dağ yaqdı bu gün yār sīneye¹⁸⁷
Mühr urdı şāh kendü eliyle ḥazīneye
2. Dāğım қarası üzre degül қаtre қаtre қan
Mercāndur ki zīb virür ' anberīneye

¹⁸⁷ Ak, **Bağdath Rūhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin**, G954, s.935.
3 be ' ayn dir: bi ' aynihî

3. Çeşmümde kanlu yaşımı gören be-‘ ayn dir

Engür-ı mey kınıldı şanur āb-gīneye

4. Dilde vişāl-i fikrini buldı sevindi cān

Müflis kibi geh şataşa nāgeh defīneye

5. Çeşm-i dile hadengini gönderse Rūhiyā

Beñzer o kāfire ki ok atar Medīneye

79b

VELEHU

135

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1. Eylesem kaddümi hāk-i kademüñ itmege ham¹⁸⁸

Benden evvel düşer üstine hasedden sāyem

2. Felegüñ saķfını bir āhile yandurmayıcaķ

Sūziş-i ‘ ışķdan ey dil dem urur mı ādem

3. Yüzine gelse gülüñ n’ola çemende şebnem¹⁸⁹

Beslemişdür anı bir gonce iken tıfl-i mişāl

¹⁸⁸ Ak, **Bağdath Rūhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin**, G.819, s.847.

1 itmege: almağa

¹⁸⁹ Rūhî dîvânında bu beyitle mısranın yerleri bakımından farklılık vardır.

4 ādeme evvel: şāh-ı bahāra

Bu gazel divanda toplam sekiz beyittir, esere alınmayan beyitler aşağıda verilmiştir;

Varaķ-ı nazmı alup ben de ‘ aceb mi elüme
Varup ol ehl-i dilüñ pâyına yüzler sürsem

Gül-i gülzār-ı suhan Hāzret-i ‘ Alî Beg kim
Gülşen-i midhātınıñ bülbüi olmuş ‘ ālem

Tab‘ -ı pākına selāsetde iderler taḥsîn
Fuşaḥa-yı ‘ Arab u nükte-güzerān-ı ‘ Acem

4. Bir yeşil yaprağıle ādeme evvel buluşur
Başıcak ğonce-i ter şahn-ı gülistāna kadem
5. Çarğ döndükçe o mihr-i keremüñ ey Rūhî
Zıll-ı luţfı başımızdan umarız olmaya kem

VELEHU

136

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Gelinüz şubhā-i şad-dāneyi elden şalalum¹⁹⁰
Varalum pîr-i ħarābātđan irşād alalum
2. Elimüz almamağ inşāf degüldür niçe bir
Pāymāl-ı ğam-ı hier olup ayakda қalalum
3. Terk-i nāmüsdadur çünkü şafā-yı vaĥdet
Şişe-i nengimüzi saқf-ı sipihre çalalum
4. 'Işğ baĥrine talan buldı dür-i maқşūdı
Ne durursuz gelüñüz biz de o baĥre t'alalum
5. Dehenüñmiş tatalum қātil-i cān Rūhî
Göze görünmeyicek қanını kimden alalum

80a

¹⁹⁰ Ak, *Bağdatlı Rūhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin* G.794, s.830.

VELEHU

137

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1. Döner gülzār-ı ğamda dem-be-dem dolāb-veş başum¹⁹¹
Ayağına aķar ol serv ü ķaddüñ şu gibi yaşum
2. İşigi taşı ' ayb itmeñ yanumdan eksük olmazsa
Ĝarībem dostlar oldur reh-i ' ışķ içre yoldaşum
3. İki satr eylemiş bahtum ķara olduğunuñ şerhin
Yazan levh-i cebinümde görinen şanmañuz ķaşum
4. Ayağun [toprağın] ķūyuñda hūn-ālūd idüp her dem
Çeker kuħlu'l-cevāhir yerine çeşm-i güher-pāşum
5. Ƙılıçlar yağdurursa başıma ağyār ey Rūhī
Ƙarīķ-i ' ışķdan çıķmam eger bilsem gider başum

VELEHU

138

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Ğabbezā ey ābrūy-ı meclis-i şāh u gedā¹⁹²
Merħabā ey cān-ı ' ālem yoluña cānlar fedā

¹⁹¹ Ak, *Bağdath Rūhī Dīvānı Karşılaştırmalı Metin* G.783, s.823.

¹⁹² Ak, *Bağdath Rūhī Dīvānı Karşılaştırmalı Metin*, G.19, s.315.

2 alsa idi: alsalardı

4 dillerüñ: yerüñ, h'ār itmiş: h'ār itsün

5 Rūhī: Rūhīyā

2. Alsa idi lezzet-i keyfiyyet-i cān-bahşuñı
Ayağũn toprağını eylerdi zühd ehli ğidā
3. Zevķimüz var māilüz keyfiyyet-i cān-bahşuña
İsterüz kim başımızdan olsun bir dem cüdā
4. Başdadur dāim dillerũn gül gibi amma zāhidũn
Görmeyüp lāyık seni çeşmine ħ`ār itmiş Ĥudā
5. Geldũn iħyā eyledün bezm-i şafāda Rũhī
Merħabā ey rũh-ı şānī yoluña cānlar fedā

80b

VELEHU

139

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Gerçi evvel leb-i la' linden irür cāna şafā¹⁹³
Şoñra amma ħaṭṭ-ı sevdāsına düşmek ne belā
2. Öldürüp kanımuza şunma bulaşdurmış elin
Bizi öldürdüğine destine yakmış ħinnā
3. Nedür ol zülf-i girihgīr o müselsel kākül
Kılca noķşānları yoķ bir birinden a' lā
4. Dirler ölmüş ğam-ı hicrũnle yoluñda aġyār
Var ümīd ki yalan ise daħi gerçek ola

¹⁹³ Ak, **Bağdath Rũhī Dīvāmı Karşılaştırmalı Metin**, G.50, s.337.

3 zülf-i girihgīr: zülf-i müselsel, o müselsel: o mu' anbe

5. Gelse hatti bizi kurtarsa beladan dir idik
Rūhiyā geldi hatti oldu belā üzre belā

140

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1. Senün fülful beñün varsa benüm dāğ-ı siyāhum var¹⁹⁴
Senün sünbül saçun varsa benüm de dūd-ı āhum var
2. Senün farkında mişkin sāyebān var ise kākülden
Benüm de dūd-ı dilden āsumānī bār-gāhum var
3. Senün başuñda ey meh gün tēc-ı zerrin varsa
Benüm de şu‘ le-i nār-ı muhabbetden külāhum var
4. Senün müjgān-ı çeşmüñde var ise leşkerün şaf şaf
Benüm de yir yüzün tutar sirişkünden sipāhum var
5. Senün kandan sirişkün var ise ey dīde-i Emrī¹⁹⁵
Benüm de sūz ile dilden gelür çok āh u vāhum var

81a

5 Gelse hatti bizi kurtarsa beladan dir idik: ‘Iş idüp fırsatı fevt itmeyegör ey Rūhī
Rūhiyā geldi hatti oldu belā üzre belā: Bir karar üzre bilürsin ki degüldür dünyā

¹⁹⁴ Saraç, **Emrī ve Dīvānı** G.171.
2 farkında: başunda,

¹⁹⁵ Emrī dīvânında bulunun bu gazel toplam altı beyittir, esere alınmayan bir beyit aşağıda verilmiştir;

Senün mānend-i mir‘ āt-ı mücellā ‘ārızun varsa
Benümde kūşe-i çeşm ile irākdan nigāhum var

141

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. N'ola dirlerse saña dil-ber-i ra' nādur bu¹⁹⁶
Hele dirler baña da ' aşıq-ı şeydādur bu
2. Her deninün sözine uyma beni itme helāk
Olma mağrūr begün hüsnuñe dünyādur bu
3. Kimi ağlar kimi inler kimi feryād eyler
Bilmem kūy-ı vücūdında ne ğavğadur bu
4. Baqamaz kimse gūş-ı yüzine gözler kamaşur
Görenün ' aklı gider özge temāşādur bu
5. Vaşf-ı hüsnuñde gören şî' r-i Revānî dir kim
Bāğ-ı cennetde açılmış gül-i zibādur bu

142

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Sünbülün yanunca her nev çeşm-i dil-cūlar mıdır
Yā kemend ile tütulmuş vaḥşî āhūlar mıdır
2. Yāylardur kim kurulmuş aşılı her köşede
Yağızlar şaldığıñ pūsīter ebrūlar mıdır

¹⁹⁶ Ziya Avşar, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78396/revani-divani.html> [01.02.2017].

4 kūy-ı vücūdında: kūy-ı ḥabībümde

5 vaşf-ı hüsnuñde: vaşf-ı ḥaddünle

3. Gözlerüñdür kaşlaruñ gencinde yetmiş her taraf
Yā bir eyvān içre düşmüş iki cādūlar mıdır
4. Baş çıkarmış her taraf güller midir faşl-ı bahār
Yā fenā kūyında hāk olmuş perī-rūlar mıdır
5. Bilmezem Şāhī senüñ yāruñdur ancak tünd hū
Yok ser-i hūblar cümlesi böyle bed-hūlar mıdır

81b

143

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Sünbülün yanınca ey dü çeşm dil-cūlar mıdır¹⁹⁷
Ya gönül sihr itmek için iki cādūlar mıdır
2. Zülfüdür ya hatt-ı reyhān 'āzaşın devrinde ki
Yoksa *ve'l-leyl*¹⁹⁸ āyetün şerhin kılan bular mıdır
3. Çāker gider gerü ruhsār girih miskin eyleyen
Ya kenār-ı Ka'bede bir niçe Hindūlar mıdır
4. Māh-ı nevi ya muğavves kâşlaruñ mihrābıdır
Ya gönüller kıblesi ya tāq-ı ebrūlar mıdır
5. Ey Hālīfe şī' ridür ya nazm-ı ya sihr-i helāl
Ya cevāhirden düzelmiş 'aqd-i lü'lüler midir

¹⁹⁷ 81a numaralı varaktaki Şāhī'nin gazeline naziredir.

¹⁹⁸ Kur'ân-ı Kerim, 92/1

144

1. ‘Uşşāka dil ney gibi bir sâz bulunmaz
Ney gibi daği ‘ışk ile dem-sâz bulunmaz
2. Dünyāda perīlikā güzel çok amma
Bu hüsni ile bir dil-ber-i mümtâz bulunmaz
3. ‘İşk-bâzlığa çün heves itdük o bilmez
Ey dil saña bir buncaleyin bâz bulunmaz
4. Cân rüştesini bend idici biline muhkem
Bu böyle gönül alıcı fezâz bulunmaz
5. ‘Amrî kayd-ı servine göre bâğ irmede
Dir isem n’ola bir nahl-i ser-efrâz bulunmaz

82a

145

Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilâtün Fâ‘ ilün

1. Sîneme ‘ışk oğın uran kaşlarını yâ mıdur
‘İşve zamân deger şeme yoksa istignâ mıdur
2. ‘Ārızuñ mı ya celâliñden kızarmış ruhlarıñ
Bâğ-ı hüsniñde açılmış ya gül-i ra‘nâ mıdur
3. Göziniñ hüsniñde zülfin gerekir kimi yâ
Ābda yetmiş ya iki sünbül ‘arâ mıdur

4. Serv-i kıaddüñ mi çalan sāye cihāna ey perī

Yoķsa bāğ-ı cennet-i a' lādaki Tubā mıdır

5. ' Amrīyi meftūn idüp dil mülkini tārāc iden

Nergis-i cādū mıdur yā ğamze-i elyā mıdur

ĠAZEL-İ YAĦYĀ TAĦMİS-İ ' AMRİ

146

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

1. Gözüm her ŧeb ğamuñla ŧubħa dek seyr-i nücüm eyler

Yüzüm üzre ŧerm-i ħün-āb ile derdüm ruķüm eyler

Göñül küncesinde her ŧeb seħer-i cem' hümüm eyler

Gelür miħmān-ı ğam cāna ŧeb-i miħnet hücüm eyler

Göñül ne nūr-veŧ añlar ne bāl eyler ne müm eyler

2. Enīs it kendüñe ey dil hemān bir derd-i ra' nāmı

Dem-ā-dem ibn-i vaķt ol kıl ferāğat fikr-i dünyāmı

Ķanā' at köŧesinde piŧe idüp ŧab' -ı ' anķāmı

Cihānda rind odur uğratmayup alām-ı dünyāmı

82b

Muvaffıķ yār ile bir ğüşede def' -i ğumüm eyler

3. Göñül murğın baħŧa bend itmeyem zülfüne ol yāruñ

Meŧāmın dem-be-dem eyler mu' aţtar bu dil-i zāruñ

Çün olmaz kıymeti zülfi yanında müŧk-i tābānuñ

Nice cān virmeyem büy-ı dil-āvizine dildāruñ

Müşerref eyledükçe bezm-i tebşir-i kudüm eyler

4. Ser-i zülfüñ dutan üftāde diller nā-ümīd olmaz
Şehā zülf-i siyekāruñ gibi ‘ömrimde yer olmaz
Egerçi muşhaf-ı hüsnüñ gibi fāl-ı sa‘id olmaz
Haṭṭ-ı ruhsārīñuñ sevdāsın ise dil ba‘id olmaz
Biraz da Çini görsün çok zamāndur seyr-i Rüm eyler

5. Şarāb-ı ‘ışk-ı yār-ı meh-liḳadan ey dil-i rüsvā
Ki kim şundı bir cām eyledi pīr-i muḡān-ı iḫyā
N’ola mest-i müdām-ı ‘ışk olursa ‘Amrī şeydā
Ta‘ ayyünden ḫalāş olmaz bu bezmin hem-demi Yaḫyā
Ḥabāb-ı saḡar-ı şahbā gibi maḫv-ı rüsüm eyler

Ne sipāhi ne beg ol şehri-teh inkār eyle

Yüri divāne gönül ḡaflīne timār eyle

83a

147

Mef‘ülü Fā‘ilātün Mefā‘ilün Fā‘ilün

1. Dutdı cihānı ni‘ara vü fermā dimez bizüm
Āfāḳa çıḳdı vü lü’lü dādımız bizüm
2. Bu hüsnimüz rüz-ı irtizārı ḫayāl idüp
Bir kez getürmediñ dilüñe yādımız bizüm
3. Dil teşne olmaḡ ile şehā midḫat-ı lebüñ
Şu gibi oḡurız odur evrādımız bizüm

4. Sīnemde şanma şerhalar mıdır ʿayān olan
Bir ehl-i ʿışkuz oldurur insādımız bizüm
5. İlhām-ı feyz Hāzret-i ʿĀli cenābıdur
ʿ Amrī ʿarīk-i şīʿirde üstādımız bizüm

148

Mefʿ ülün Mefāʿ ilü Mefāʿ ilü Feʿ ülün

1. Göñüllere çıkdı nāle vü feryādımız bizüm
İşitmedi felekde o meh yādımız bizüm
2. Mihr-i muḥabbet ile şenāsı o mehveşüñ
Olsa n'ola zamīme-i ādem adımız bizüm
3. Kayd itmiş idi defter-i ʿuşşāka nāmımız
Bī-diller içre bilmez idi adımız bizüm
4. Bağ-ı cihānda itdük efendi hüner erzār
Bir dem açılmadı dil-i nāşādımız bizüm
5. Oldı Vücūdī tā ezeli genc-i ğamda çün
ʿ İşk āteşine yanmağa muʿ tādımız bizüm

83b

VÜCŪDİ

149

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün

1. Ola tār-ı ğamla beste yine bu dil-i şikeste¹⁹⁹
Yata künc-i firqatüñde niçe bir şikeste beste

¹⁹⁹ Bir sonraki ʿ Amrī'nin gazeline naziredir.

2. N'ola mest-i cām-ı ʿışkım gül ü sünbülün ğamıyla
Gör bu resm itdigünde bu çāk-ı şikeste

3. Görinür açılsa yārin n'ola ger bahār-ı hūsni
Yine sünbül ü benefşe tabķ içre deste deste

4. İste ger nesīm-i luṭfi aça ğonce ümīdini
Eşer ide feyz-i ma' nī dil ü tab' a cüste cüste

5. N'ola eylese Vücūdī bizi bāde-i muḥabbet
Seni neş'esiyle beste beni devr-i dāyle ḥaste

ʿAMRĪ

150

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün

1. Bu ne zülf hem ne cemdür bu ne kākül-i şikeste
Dil ü cānı fer-i feşkle ol ider şikeste beste

2. Lebiñ ile baĝrımız ḥūn söziñ itdi cānı meftūn
Beni ğamzeñ maĝbūn gözüñ itdi tab' ı ḥaste

3. Yüziñi muşavver itmek olur idi levḥ-i dilde
Bu dile ğubār-ı ḥüsnuñ eger olmasa mişeste

4. Bu gün ol meh-i tamāmuñ yüzini felekde gördüm
N'ola ger sitārem ögseñ ola ṭālī' im ḥüceste

5. N'ola vaşf-ı hūsniñ ile ğazel-i ḥayāl-i ʿ Amrī
Ṭaĝılup cihāna yer yer oқunırsa cüste cüste

84a

151

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Sırr-ı nüvişti 'āşığı tahrire hācet kalmadı
Dörd şüret-i ta' allübde şüre hācet kalmadı
2. Āh-ı 'āşıkdan meded nişesteğir olmaz müfid
Kevni yaqdı minnet-i te'sir hācet kalmadı
3. Nev civānum 'ışkuñ irşād eyledi 'āşıklar
Oldılar maqşūda vāşıl bize hācet kalmadı
4. Yār elünden tolı peymāne çekdüm cāna
Qaldı bāki neşvesi ta' bire hācet kalmadı
5. 'Āşıka ne cennetüñden Mūcibā ol mehlikā
Añladı hāl-i dilüñ takrīre hācet kalmadı

'AMRİ

152

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Oldı 'ışkıñla ten-i ikşire hācet kalmadı
Şöyle sābit oldı kim nedire hācet kalmadı
2. Qaşd-ı cāna gerçi şalduñ bir çeşm ey fāşiyā
Gelmedin cān sabka idi bize hācet kalmadı

3. Ḥamdulillah cezb̄e-i ʿ iṣṣ̄um seni ḥiz̄b eyledi
Ey perī ḳasīd-i ḡam tesh̄ire ḥācet ḳalmadı
4. Ḥāṭır-ı virānesinūñ ṭisʿ a-i dildārdan
Öyle maʿ mūr oldı kim taʿ mīre ḥācet ḳalmadı
5. olan ʿ Amrī menbaʿ itme kim
..... ʿ arz eyledi taʿ dīre ḥācet ḳalmadı²⁰⁰

84b

VÜCÜDİ

153

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün

1. Bu ne ḳaş ne göz ḡamze ne fenā yaḳıṣdurur bu
Bu ne şivedür ne ʿ işve ne ʿ aceb rüşendurur bu
2. Yine şafḥa-i ruḥunda gören ol ḥaṭṭ ile cānı
Didi dest-i ḳadr ile çekilen naḳıṣdurur bu
3. Bege naḳd-i cānı vir kim vireyüm meşāʿ -ı vaşlı
Diyüben taʿ lil ile ne alış verişdurur bu
4. Dil-i nātüvānı yaḳdı sīne dāḡ nār-ı maḥbere
Bu ne dāḡdur ne āteş bu nice yaḳdurur bu
5. Göricek o serv-i ḳaddi şu gibi gönül Vücūdī
Aḳar ayaḡuna ṭurmaz ne belā aḳıṣdurur bu

²⁰⁰ Mürekkep dağıldığından dolayı bu beyitin baş kısımları okunamamaktadır.

‘AMRĪ

154

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün

1. Bu ne zülf-i ħam ne cemdür bu ne ħākül-i ŧikeste²⁰¹
Dil ü cānı firħatüñle ol ider ŧikeste beste
2. Lebüñ ile bağrımız ħün söziñ itdi cānı meftün
Beni ħamzen ile mağbüñ gözüñ itdi ħab‘ ı ħaste
3. Yüzüñi muşavver itmek olur idi levħ-i dilde
Dilime ħubār-ı ħaħtuñ olmasa nişeste
4. Bu gün ol mehi tamāmuñ yüzini felekde gördüm
N’ola ger sitārem olsañ ola ħālī‘ im ħücette
5. N’ola vaşf-ı ħüsnüñ ile ħazel-i ħayāl-i ‘ Amrī
Ĥağıur cihāna bir bir oğunursa cüste cüste

85a

155

Mef‘ ülü Fā‘ ilātü Mefā‘ ilü Fāilün

1. Ey māh nice bir anda ħamzeñ cefā baña
Temiz mi derd-i ‘ işkuñ efendi belā baña
2. Naħl-i nihāl Ĥu‘ ba vü bāğ-ı behişt hep
Ey ħ‘āce saña ki ħadd ruħu’l-bā baña

²⁰¹ 83b varındaki Amrī’nin gazeli tekerrür etmiştir.

3. Şöyle bu dīde kuḥl-ı şafā hani ey pūr siyeh
Bedr-i ḡubār-ı ḥāk-i rehūn tutiyā baña
4. Meydān-ı ʿışka pāyını merdāne baż ḡōñül
Aḥir zemende dimeşe ol bī-vefā baña
5. ʿAmrī yār olmadı ol levḥ-i dilde ger
Olur mıydı derd ü belā āşinā baña

ʿAMRİ

156

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1. Didiler em ḥüşyāl ile laʿl-i ṭabʿ-ı ḥasteye
İtmeye nihān ger virüp şerbet-i laʿlün isteye
2. Zülfün ucından ey perī bunca şalındı ḥāṭırum
Degmedi ʿāşıkın olan yanında iki desteye
3. Yendi ḡamuñla nice seyl büster-i ḡamda dil urup
Söylemedün nedür diyü ḥāl-i dilün o ḥasteye
4. Ḡonca laʿlün görüp kākülün ile ḳayd olup
Gelmedi bir ḡüşādelik bu dildār-ı besteye
5. ʿAmrī ḥumār-ı ʿışk ile geçmezdi eger varup
Bāde-i laʿl nābın şunañ odır şikesteşe

85b

157

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

1. Dutdı cihānı bağr u feryādımız bizim
Āfāka çıkdı velvele-i dādımız bizim
2. Bu cism-i zerddür ār u nizārı hayāl idüp
Her giz getürmedi dilüne yādımız bizim
3. Dil teşne olmağ ile şehā midhat-ı lebüñ
Şu gibi okurız budur evrādımız bizim
4. Sīnemde şatma şerhalar mıdır şayān olan
Biz ehl-i ' işkuz oldurur üstādımız bizim
5. İlhām-ı feyz hazret-i ' Āli habnā mıdır
' Amrī tarīk-i şî' irde üstādımız bizim

158

Mef' ulün Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün

1. Göñüllere çıkdı nāle vü feryādımız bizim²⁰²
İşitmedi felekde o meh firāķımız bizim
2. Mihr-i muhabbet ile şenāsı o mehveşüñ
Olsa n'ola şanmaya evrādımız bizim
3. Kayd itmedi defter-i ' uşşāka namımız
Bî-diller içre bilmez idi adımız bizim

²⁰² Üsteki Amrī'nin gazeline naziredir

4. Bāğ-ı cihānda itdik efendi hüner ezhār
Bir dem açılmadı dil-i nāşādımız bizim
5. Oldı Vücūdī tā ezeli künc-i ğamda çün
‘Işğ āteşine yanmağa mu‘ tādımız bizim

86a

159

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Miḥnet şebinde āteş-i dil dūd-ı āh ile²⁰³
Kūy-ı nigāra seyre çıkar şeb-külāh ile
2. Gıtmez hevā-yı zülfi daḡi geldi ḡaṭṭ-ı yār
İrdim bu kıara günlere baḡt-ı siyah ile
3. Yārūñ sitāresi nice ğāyet bülend olur
Kulluḡ ider işigine ḡurşid māh ile
4. Dildārsuz ‘aceb mi gönül itmeye karar
Olur kararını memleketün padişāh ile
5. Nev‘i vişālin ister iseñ uyma nefsine
Kim ādem oġlı cennete girmez günāh ile

160

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1. Gelür mihmān-ı ğam cāna şeb-i miḥnet hücüm eyler²⁰⁴

²⁰³ Nev’i Dīvānı, G.453, s.366

5 nefsine: zülfine

²⁰⁴ Hasan Kavruk, Şeyhülislam Yahyâ, G. 89, s.114.

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3604> [01.02.2017].

2 ḡaṭṭ-ı sūz-ı eşk-i ruḡsārın: ḡaṭṭ-ı ruḡsārınun sevdāsın

Bir arada Çini bir itsün çoġ oldı: biraz da Çini görsün çoġ zamādur

Gönül zenbür-veş inler ne bāl eyler ne mum eyler

2. Haṭṭ-ı sūz-ı eşk-i ruḥsārın itse dil ba' id olmaz

Bir arada Çini bir itsün çoğ oldu seyr-i Rūm eyler

3. Cihānda rind odur uğratmayup ālām u dünyāyı

Muvāfiq yār ile bir gūşede def' -i ğumum eyler

4. Nice cān virmeyem būy-ı dil-āvizine dildāruñ

Müşerref eyledükçe bezmi tebşir-i kudūm eyler

5. Ta' ayyünden ḥalāş eyler bu bezmüñ hem-demi Yaḥyā

Ḥabāb-ı şāğar-ı şahbā gibi maḥv-ı rūsūm eyler

86b

161

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Ağlaruz şubḥa degin derd ile bīmār mıyuz

Dökerüz gözyaşını derde giriftār mıyuz

2. Rūyña āyinedür yaşımızuñ katreleri

Niçe yüzde saña bir ' aşık-ı didār mıyuz

3. Dehenüñ varlığımız yokluğına tebdil idi

Ḥatıruñda ' acabā nokṭa kadar var mıyuz

4. Lām olup ḳaddi raḳībün bizi yār ile görüp

Bilmezüz ol ḥar-ı lā-yefheme biz bār mıyuz

5. Düşmenüñ ğamzelerün seyr iderüz Şun‘î ile
Devletüñde güzelüm nâzır u niżārımız

6. Şif rümi safhalarun ansa kâfur itdüñ
Ġalibâ söyleye biz ‘ömr-i ‘atţārımız

162

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün

1. İçmenüz bezm-i muḥabbetde tolu peymāne şeb

Anuñ için küy-ı yāre gelmeyüz sitāre şeb

2. Dökülen eşk-i ğam enduhesiyle dīdeden

Beñzedürler ey perī peyker dür-i ‘ummāna şeb

3. Almadı büy-ı muḥabbet bu gül-i gül-zārdan

İtdügi feryādı oldı bülbülün nāyına şeb

4. Şol kadar kan ağladum ‘ışkuñ sāyesine kim

Döndi şahrālar ser-ā-ser lāle-i nu‘ māna şeb

5. Bilinürdi riştesi sūzda Vücūdī herkesün

Ġābil olsa var mı seyr-i mekteb-i ‘irfāna şeb

87a

163

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

1. Meskenüm ḳāf-ı ḳanā‘ at olalı ‘anḳā gibi

Kimseye baş egmedüm mihr-i cihān ārā gibi

2. N'ola sen meyl eylemezsen ey şeker-leb ' aşıkā
Acı tatlu ğuşşānı bir ehl-i derd helvā gibi
3. Yüz urursa ben kara bārūlular baht-ı siyāh
Kavl-i şālim bu nesneye yāriñ zūlf-i ' anbersānı
4. Serv-veş āzāde olsa kāmēt-i şemtā vü yār
Mīvesine her tarafından el şunar her mah gibi
5. Bir ayakda iki ' ālem mülkini seyrān ider
Ey Cibālī var mı hem-dem bāde-i hamrā gibi

164

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. N'ola dirlerse saña dil-ber-i ra' nādur bu
Hele dirler baña da ' aşık-ı şeydādur bu
2. Her denīnūñ sözine uyma beni itme helāk
Olma mağrūr begüm hūsnīñe dünyādur bu
3. Kimi ağlar kimi iñler kimi feryād eyler
Bilmezem kūy-ı habībümde ne ğavgādur bu
4. Baqamaz kimse güneş yüzine gözler kamaşur
Görenūñ ' aklı gider özge temāşādur bu
5. Vaşf-ı hūsnīñde gören şi' ri Revānī dir kim
Bāğ-ı hūsnünde açılmış gül-i zībādur bu

87b

165

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

1. Sünbülün yanında her bu çeşm-i dil-cūlar mıdur²⁰⁵
Ya kemend ile ol iki çeşm-i āhūlar mıdur
2. Yāylardur kim kurulmuş aşılı her köşede
Ya ğazala çekdiğün bu sitem ebrūlar mıdur
3. Gözleriñdür kaşlaruñ küncinde yetmiş her taraf
Ya bir eyvān içre düşmiş iki cādūlar mıdur
4. Baş çıkarmuş her taraf güller midir ebr-i bahār
Ya fenā kūyında hāk olmuş perī-rūlar mıdır
5. Bilmezem Şāhī senün yāriñdür ancak tende-ḥū
Yoksa hūblar cümlesi ya böyle bed hūlar mıdır

‘AMRİ

166

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

1. Şanmañ ğubār-ı ḥatt-ı ḥüsni nevrese²⁰⁶
Āb-ı ḥayāt la' l-i besdi çekip de
2. Eyler mi meyl teşne gönül āb-ı kevşere
Cānā nebāt-ı la' l-i lebünnden meşidedür

²⁰⁵ Avşar, **Revânî Divanı**, G.316, s.443.

4 görenün: kişinün

5 vaşf-ı ḥüsniñde: vaşf-ı ḥaddünle

Dir kim: didi

²⁰⁶ Bu beyitin son kelimeleri yıpranmadan dolayı okunamamaktadır.

3. Billahi seriñde kākül müşkîñ ey perī
Bir sebzedür hevā-yı serüñle demīdedür
4. Dil şol kadar ğamuñla edinmiş muħabbeti
Ger öldürürsen ey gül-i ter er meyledür
5. Şanma añladım ermeĝa naqđ-i ‘ Amrī ben
Yoħ bār-ı ‘ ışq-ı yār ile qadem ħamīdedür

88a

KAŞİDE-İ ‘ AMRİ

167

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1. ‘ Arz-ı ħüsn eyledi çün ‘ āleme şāh u ħār
Şaçdum def‘ -i zülāmum eyledi çarĝ-ı iħtar
2. Çār-ı taq felegi yine ser-ā-pā düşeh anı
Cümleten serv-veş iştirak u gül-gün-ı seyr
3. Şu‘ le-i meş‘ ale-i çarĝ zümürüt fāmı
‘ Aks-i nūr ile nihān eyledi şem‘ -i ħāver
4. Cünd-i meşāyı gice ılgār idüben bozdı siħr
Geçüben şāh-ı cünbiş tahtına oldı dāver
5. Geçdi çün devletle taht-ı serir felege
Eyledi bezl-i cihān ħalkına zerr-i Ca‘ fer

6. Kılmış iken felek ol meřāl içre murakka[]
Aña biz ta[] at-ı yek renk ile verdi ziver
7. Ceng-i hırşa ü sũvâr oldı gezũp etrâfi
Bir otâġıñ õñine uġrayıben kıldı gũzar
8. Gõrdi bir bâr ki []âlî mişâl-i eflâk
Heft olursa ol oġâġa felek olmaz hem-ser
9. Yũzi ũzre girũp ol bâr-ı gũher gõrdi dilâ
Mesned-i şadr-ı vezâretde oturmış bir er
10. Ne vezir-i evvelkidũr devlet-i iķbâlinde
Hiřmetũn itmede Aşaf gibi yũz biñ çâker
- 88b**
11. Bu ķadar rũtbe-i a[] lâda iken mihr-i mũnir
Der ki devletũne oldı ġulâm-ı kemter
12. şanma kim şu[] le-i ġũr Ĥazret-i Ĥũsrev Paşa
şem[] -i []adl ile ziyâ şaldı cihâna sũrũr
13. Duttđ dũnyâyı dilâ şayt u şadâ-yı []adlî
Medġũni bũlbũl şab[] ım n'ola itdiyse ezber
14. Devr-i []adlũnde Sũleymân-zamân eylemeyũz
Mũr-ı bi-ârelere çeşm-i ġaķâretle naşar

15. Cenge girse görünür rûz u vegâ kudretle
Dîde-i düşmen-i bed-bahta mişâl-i Hâyder
16. Şaf-der-i ehl-i du‘â âşaf-ı ‘âlî miqdâr
Şâhib-i tîğ u kalem Sâm-ı Nerîmân-püser
17. Her mihen olsa süvâr-ı esb-i şabâ refîre
Alsa destine dilâ nîzesini çün ejder
18. Ufğ-ı çarğda şanma ki şafağ ol serdârını
Korhısından göricek hînk-i felek-ğan derler
19. Çünkü evvel seferüñ fethiyle meşhûr oldu ki
Hüsrev-i fâtiğ olursañ n’ola şâyestever
20. Ey şeh zîre-i sînedâr-ı mülk-i devrân
Vey emîrüne râ ‘âkıll u dâniş perver

89a

21. Devletüñ şem‘i firûzân olup eylesün dâim
Mihr-hâver gibi âfâkı ser-â-ser enver
22. Şadr-ı dîvân-ı hükümetde ser-efrâz olasun
Eylesün devr-i murâd nice bu çarğa aqtar

VELEHU

168

Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilâtün Fe‘ ilün

1. Ey gönül çün yersün yok yere dünyâ gamını
Bâri çek bir gül-i ter dil-ber-i ra‘ nâ gamını

2. Buyüdükçe ğamımı arturur ol tıfl meded
Ya niçe bir çekeyüm ol kıadd-i bālā ğamını
3. Dili bir tu‘ me ile eyledi bu cismi amān²⁰⁷
Çekmesün kāfir olan ol gözi şehlä ğamını
4. Elemin çekmek olur her ne ise ğamze oşın
Çekemem doğrusı ol zülf-i siyeh ğamını
5. İstimā‘ eylemezem yendügi çün ey nāşih
Niçe bir artırasın bu dil-i şeydā ğamını
6. Şu kıadar nār-ı firākıñla yandurur ‘ Amrī
Ey perī görse seni o nevde ferdā ğamını

89b

VÜCÜDİ

169

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

1. Kimi dünyā ğamunı yer kimi ‘ uqbā ğamunı²⁰⁸
Ben iki ‘ āleme virmem hele ülyā ğamunı
2. Dün ü gūn āh ile zār ile geđer evkātı
Kimse bilmez ki nedür bu dil-i şeydā ğamunı
3. Bülbül-i āsāndur ey dil-i sine bu nālişler
Var ise çekmedesün bir gül-i ra‘ nā ğamunı

²⁰⁷ Mürekkep dağıldığından dolayı okunamamaktadır..

²⁰⁸ 89a numaralı varaktaki Amrī'nin gazeline naziredir.

4. Şanma ey şūḥ-ı cihān mūcīdidür mey dürişi
Ḥāl-i dil ile saña bir dir o deryā gamını
5. Ğam-ı ğubār ile gönül olsa ne ğam-ālūde
Ey Vücūdī giderür neş'e-i şahbā gamını

VELEHU

170

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

1. Şehr-i suḥende olsa n'ola üstüḥ'ānımız
Vaşf-ı ' izār-ı yār iledür iftiḥārimuz
2. Bāğ-ı cihānda ṭoḥm-ı dıraḥt-ı me' āniyüz
Nesr ile nazm oldı bezm-i berg-i yārimüz
3. Nā-dān yanunda zerrece yoğ ise ḳadrimüz
' Ārif ḳatında gün gibidür i' tibārimuz
4. Her ḥüb-ı Rūmı görse sever iḥtiyārimuz
Dirlerse ey dil elde degül iḥtiyārimuz
5. Mest-i mey şabūḥ olalı dil-i Vücūdiyā
Ḥalkı uyıtmaz oldı seḥer āh-ı zārimuz

90a

171

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

1. Dut yüziñ ḳibleye Bağdāda teveccüh eyle
Yüri öñiñce seng-i luḥf-ı Ḥudādır reh-ber

2. Sen vezîr olalı ey Āşaf ‘ālî-himmet
Buldı ihyâ yeñiden taht-ı Süleymân meger
 3. Devlet ü haşmetüñe karşı berâber senden
Pāye-i mertebede Dāver ü Dārâ kemter
 4. Seni seyr itmek için hayl-i mülk-i sulţânım
Feth-i bâb eyledüler çarh-ı felekde şeşder
 5. Sen sen ol Dāver-dār ey cihân-ārâ kim
Nim-cevriñle şitâ fazlı cihân tâze vü ter
 6. El ucıyla ele bezl itdigün en‘âm u suhâ
Hâtmiñ şehr-i ‘âm olan ol batn eyler
 7. Ol ser-efrâz-i şeh-i mün‘im ‘Alî Beg
H‘ân-ı in‘âmuna bu taş-ı felek bir lenger
 8. Şanma gör şa‘şâ-i mihr sahâ vü keremün
Zer kalemlerle debîr felek eyler defter
- 90b**
9. Gerçi şâyeste degildi bu perişânlığ ile
Medh-i pâküñ bu kıadr-i muhaqqar itmek dil-i ter
 10. Benim ol tûfî-i güyâ-yı cihân-perver kim
Düşsem âyine-i ruhsâruña bir kez mazhar

11. Neğme-i medhüñe āgāz idicek ṭab‘ım ola
Nefesüm hecr-i ‘ayā kelimātım kevşer
12. Çıkarup medhiñ için faḥrine ṭab‘ımdan
Düzeyim rişte-i elfāzıma dürr ü gevher
13. Serverā ger nazār-ı lüṭfuñ eşer derse baña
Ḥāk-i cismüm ola ikşir-i ābda manzürımı zer
14. Süz-ı dirāz oldu yeter aç eliñi ey ‘Amrī
İt du‘ā devletüne cümle durur oldur bahar
15. Ne kadar kim dolaşup gerdiş-i çarḥ-ı devvār
Meh ü encümle vire kendüne zīb ü ziver
16. Tā ki her rüz bu kāḥ-ı felek eyvānunda
Yağa kāf felegüñ ‘anber belüni āteş-i ḥür

91a

KAŞİDE-İ ‘AMRİ

172

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1. Bir dem ki mihr kılmuşdı çehresin nihān
Şeb burqa‘ını rüyına çekmişdi āsmān
2. Şaḥn-ı semānı dutmuşdı cünd-i mağribi
Şeb-intizār-ı maḥdem-i sulṭān-ı aḥterān

3. Nā-gāh çıkdı şa' şa' asın şaldı 'āleme
Firūze tahta geçdi sa' ādetle kāmran
4. Emr itdi 'ayş-ı 'işret için meclis-i taraf
Kim 'işret ile eyleye def' -i ğam-ı cihān
5. Yerlü yerinde hūsn ile şābitü'l-ķadem
Her biri hīzmeti itdi ādemiyān²⁰⁹
6. Dağıtdı zūhre ğisū-yı 'anber meşāmını
Aldı elüne sāğarı ol dem içüp revān
7. Dest urdı sāz u 'işrete çün kışşa başladı
Kıldı derūn-ı 'āşık nāşādı şādmān
8. Necm-i sa' ādet içre bakup 'ūd-ı 'anberin
Kāf-ı felek nişārına şeh-i nağm-ı āsmān

91b

9. Ser-mest oldı cisimde zūlf-i benefşesin
Meclisde itdi sūnbüle sūnbül gibi 'ayān
10. Cevzā kuşanmış idi miyānına zer kemer
Urmış idi başına bir tāc-ı hūsrevān
11. Geldi şecā' atıyle emīrāne meclise
Kıldı leṭāfetiyle o bezmi cinān şān

²⁰⁹ Nemden dolayı mürekkep dağıldığı için okunamamaktadır.

12. Āyine-i çehre bakup gördi ‘ aksini
Geldi ğurūra ğükmüni meh şanuptur cāvidān
13. Emr itdi qarşu qoymağa mihre siyāhına
Lāf-ı şecā‘ at eyler iken anda bā-giryān
14. Meydāne döñdi rü ‘yet-i nuşret-penāhını
Destünde tiğ sāhiqa-i serdār-ı rü-meyān
15. Tākat getürmedi dem-i sa‘ bān tiğine
Bir demde Şām ‘ askerine virmedün emān
16. Bozdi şanup haşyete ğaṭṭ itdi mülkine
Meydān-ı rezmi itdi kılıçla ğarq-ı kan
- 92a**
17. Endişesin kılmış iken dil bu ğikmetüñ
Nāgeh bu sırrı kıldı ‘ ayān hātıf-ı zamān
18. Kim budır ehl-i şayf-i qalem menba‘ -ı süğā
Ğayter-penāh-ı salṭanat şāh-ı kāmran
19. Kim bu vezir-i Āşaf ‘ Āli cināndur
Ğāmī-i dīn ğāfız mihr-i merd ü ğān
20. Bildin dilā cevr itse sen ol ‘ āli himmetüñ
Vaşf-ı şecā‘ atünde qalup ğarf-i naqd-i cān

21. Medh it hişāl-i pākini bir hoş edā ile
Ey bülbül-i belāgāt gülzār-ı dāsītān
22. Lāyık hezār cān ile medh eyleseñ eger
Kim olmaz müķābil aña Rüstem-i zamān
23. Görse şecā' ati eger ķahr u haşmetle
Şānī olurdı vaķt-i du' ā eger ķahr-i tān
24. Şaf-ı hücade gördi meger ķarb-ı tīgini
Rām oldu hükmine nice cebbār u serkeşān
- 92b**
25. Ma' rūf-ı ma' rifetde şecā' atde ser-firāz
Zātīñ gibi cihānda yoğ o Āşaf-ı zamān
26. Olurđı hoş-çeng ayā nāzım suhen
Ger görse şı' r u dil-keşīñi hayl-i şā' irān
27. Sensin cihānda ķadve-i erbāb-ı ma' rifet
Sensin bu ķārgāhda bir hūsn-i nūktedān
28. Hikmetde hālinüz Felātun cevāhir
Destiñde kilik hikmet ider hükümüni revān
29. Gördi sühā-yı kefi gehi başıñı meger
Ka' r-ı zemīne yetdi hacil oldu baķr-ı kān

30. Cevriñ yanında Hâtem-i ʿTai gösterin gedā

‘Adlūñ ʿatunda Nūşirevān oldı bī-nişān

31. Viridi cihāna ma‘ deletūñ şöyle intizām

Olmadı mālīke’l-mülke bāniyān

32. ʿQoyma ayakda nazmum muraşşa‘ niżāmumı

Baş üzre yer ʿılur gel güzeller bu sitāmın

93a

173

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

1. O dil-ber-i ehl-i ‘ışqa hançerin bir tāb göstermiş

Açılmış sīnelerde yaralar hūn-āb göstermiş

2. Mu‘ allim bāb-ı ‘ışqdan bir varağ göstermiş yāre

Egerçi gülistāndan aña hayli bāb göstermiş

3. Degil haṭṭ görinen ruhsārım üzre kātib-i ʿudret

Kitāb-ı hūsni hūb olsun diyü i‘ rāb göstermiş

4. Hezārīñ āteşine şu selpmiş nālesi degmiş

Meger gülşende dīdārın gül-i seyr-āb göstermiş

5. Bugün ‘āşıkларуñ başuna gün doğdı yine ‘Adlī

Seherden revīn ol hūrşīd ʿa‘ āt [göstermiş]²¹⁰

²¹⁰ Bu gazelden sonraki gazelin mürekkebi dağıldığı için okunamamaktadır.

GAZEL-İ FUZÜLİ TAHMİS-İ CEVRİ

174

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

1

Maḥabbet âteşinden kimse sūzān olmasun Yā Rab²¹¹

Gözinden kimsenüñ her dem aḳan ḳan olmasun Yā Rab

Kimesne mübtelā-yı ' ışḳ-ı cānān olmasun Yā Rab

Benüm tek hiç kimin zār u perīşān olmasun Yā Rab

Esīr-i derd-i ' ışḳ u dāḡ-ı hicrān olmasun Yā Rab

2

N'ola her dem ciger ḳanın dökersem dīde-terden

Vefā bulmam giriftār olduḡum şūḡ u sitem-gerden

Ḳıyās itmek keremdür gördüḡüm her çeşm-i kāfirden

Dem-ā-dem cevrlere çekdüḡüm bī-rahm bütlerden

Bu kāfirler esīri bir müselmān olmasun Yā Rab

3

' Aceb mi ' ālemi efsürde ḳılsa nāle-i süerdüm

Nazar itmez yolında ḡāke sürsem çehre-i zerdüm

Beni öldürmek ister bilürem ol nāz perverdüm

Görüp endīşe-i ḳatlümde ol māhı budur derdüm

Ki bu endīşeden ol meh peşimān olmasun Yā Rab

4

Çekersem her ne deñlü cevri bī-pāyānın ol servüñ

Elümde tā ḳıyāmet şalmazın dāmānın ol servüñ

Görüp cismümde zaḡm-ı nāvek-i müjgānın ol servüñ

²¹¹ Hüseyin Ayan, *Cevrî (Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni)*, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum 1981, T.3, s.358-59.

Çıkarmak itseler tenden çeküp peykânın ol servüñ
Çıkan olsun dil-i mecrûh peykân olmasun Yâ Rab²¹²

94a

175

Mef' ulü Fâ' ilätü Mefâ' ilü Fâ' ilün

1. Nazmum kevnini görse eger bÿy-ı luşf ile
Reşkünden açmaz idi gören rÿ-be-rÿ cenân

2. Döymez egerçi tÿtÿ-i dil medhÿn itmeden
'Ömri şenâ-yı medhÿni şerh eyle bir zamân

3. Bîdâr olunca tâ giceler dîde-i felek
Rÿřenâ niçe meş' ale râh-ı keħkeřân

4. Olsun hemîşe devlet ü iķbâli pâyidâr
Dönsün murâdı üzre bu ne řaķa istimân²¹³

176

Fe' ilätün Mefâ' ilün Fe' ilün

1. Ruħlaruñla dil fÿsuñla alınur
İki şâhidle bir ħiřâr alınur

2. Sâķiyâ şoluşar ne ki anuñ ile
Bÿse-i yâr-i gül' izâr alınur

3. Naķd-i cân ile müşterî olsam
Tuyup ol řÿh-ı şîvegâr alınur

²¹² Şiirin devamı 95a numaralı varakta yazılmıştır.

²¹³ Nâ-tamâm gazel

4. ʿArşa-i ğamda niceler şatılır
Gâh olur kim nice şikâr alınur
5. Ey ʿAţâyî gelürse naķş-i murâd
Şeş der-i ʿâlem içre yâr alınur

94b

ʿAMRÎ

177

Mefʿülü Fâʿilâtü Mefâʿilü Fâʿilün

1. Cân teşne-i zülâl-i leb-i laʿl-i yârdur
Dil mübtelâ-yı turre-i zülf-i nigârdur
2. Cânâ bu çarha şanma ki beyhûde devr ider
Ol gird-i yâd âhıyla bî-ķarârdur
3. Ğayrân iden ğubâr-ı ğaţţıñdur bizi şehâ
Yoĝsa ruĝuñda ğâl-i ğaddüñ âşikârdur
4. Çekti şiyâm-ı firķati şâm-ı ğamda dil
Rûza şal ʿıydıñ çün intizârdur
5. ʿUşşâķ esâmesiyle şehâ doldı defterüñ
ʿAmrî o defter içre meger der kenârdur

178

1.²¹⁴

²¹⁴ Bu gazelin ilk beyiti harflerin nemden dolayı silinmesi nedeniyle okunamamaktadır.

2. Görüben nergisiñi an ile doldı dıdem
Dāima merdüm-i hūn-h̄`arıñ işi an iledür
3. Şahn-ı gül-zāra ıup eyler münevver bağı
Ya‘ni bāğ ermek şöhret-i ılmān iledür
4. N’ola atuñla eger bulsa cemālūñ revna
Diye²¹⁵ a güzelüm āyet-i ur’ān iledür
5. Suhra eyler yüzine arşu helālün yāriñ
Küfr ider ‘ Amrī velī küfr ide imān iledür

95a

5

N’ola rāh-ı cefāda hāk idersem cism-i pā-mālüm
O yolda zāhir olursa şāhid-i maşūda avālüm
Vefā vü mihrüne t̄alib degildür alb-i meyyālüm
Cefā vü cevr ile mu‘ tādum anlarsuz n’olur hālüm
Cefāsına had ü cevrine pāyān olmasun Yā Rab

6

Dökerdüm hūn-ı eşki şaydı yāruñ āl ile olsa
Virürdüm nad-i cānı zev-i vışlat māl ile olsa
Cefāsı kāşki her dem dil-i meyyāl ile olsa
Dimem ki ‘ adli yo ya zülmi o her hāl ile olsa
Göñül mülkine iden ayri sulān olmasun Yā Rab

²¹⁵ Bu kelime yıpranmadan dolayı okunamamaktadır.

İdenler meskenin Cevrî şıfat meyhâne küncinde
 Olup maqşûda vâşıl ‘ âkıbet meyhâne küncinde
 Olur Cemşid-i ‘ âlî-menzilet meyhâne küncinde
 Fuzûlî buldı genc-i ‘ âfiyet meyhâne küncinde
 Mübârek mülkdür ol mülk vîrân olmasun Yâ Rab
 96a

TÂRİH

179

Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün Mefâ‘ ilün

1. Hüseyn ism ü hüsni-sîret o şâhib-i hizmetle
 Ki beytü’l-mâla sa‘y itmektedir hâlâ kitâbetle
2. Kapusun bu maqâmun kendü malıyla idüp tecrîr
 Küşâde itdi bâb-ı cenneti dest-i şehâvetle
3. Didi bu mışra‘ ı ta‘ mirüne târîh için te’lif
 Cedîd oldu bu dergâh-ı mu‘ allâmîn himmetle²¹⁶

Sene 1040.

²¹⁶ Derkenarda bir açıklama var.

SONUÇ

Çalışmamızın giriş kısmında mecmûanın tanımı, mecmûaların önemini ve tasnifini vermeye çalıştık. Ardından üzerinde çalıştığımız Tahran İslam Kütüphanesi 15881 numaralı, Azâkî'ye ait mecmûanın genel muhtevası hakkında bilgi verilerek mecmûanın şâirlerini, nazım şekillerini ve beyit sayılarını gösteren tabloyu çalışmaya ekledik.

Çalışmamızda ele aldığımız mecmûa genel itibariyle klasik edebiyatın zirve dönemlerinden olan 16, 17 ve 18. yüzyıllarda yaşamış olan şâirlerin şiirlerini ele almaktadır.

İncelediğimiz mecmûada: Nef'î, Bâkî, Fuzûlî, Rûhî gibi çok bilinen şâirlerin yanısıra Azâkî, Âzerî, Cibâlî, Halîfe gibi neredeyse hakkında hiç bilgi bulunmayan şâirlere ait şiirler de yer almaktadır. Mecmûada mahlası belli olan toplamda elli bir şâire ait yüz seksen şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerin çevirisini yaparak, mecmûadaki sıralamalarına göre çalışmaya ekledik.

Bu mecmûada yer alan şiirlerin bazıları tetkik edilen dîvânlarda ve akademik çalışmalarda yer almamıştır. Bazıları ise dîvândakinden hem beyit sayısı hem beyitlerin sıralanışı hem de kelime düzeyinde farklılıklar içermesi göze çarpmaktadır. Bu farklılıklar da mecmûaların önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Tespit edilen farklılıklar dipnotta şiirlerin beyit numaraları verilerek belirtilmiştir.

Çalıştığımız mecmûada, karşılaştırabildiğimiz dîvânlarda bulunmayan toplam on dört şiir vardır. Bu şiirlerden Rûhî, Bâkî, Şeyhülislam Yahyâ gibi Türk

edebiyatının önde gelen şâirlerinin şiirleri sahaya sunulmuştur.

Tetkik ettiğimiz dîvânlardan yola çıkarsak; Rûhî'ye ait beş, Sûn'î'ye ait üç, Rahmî'ye ait iki ve Figânî, Bâkî, Şeyhülislam Yahyâ, Gelibolulu Âlî ve Haletî'ye air birer şiir şâirlerin tetkik edilen dîvânlarında bulunamamıştır. Bu sebeple bu gibi çalışmaların nasıl sonuçlar ortaya çıkaracağı bir kez daha önem kazanmıştır.

KAYNAKÇA

<http://www.kuranmealı.org>

AK, Coşkun, **Bağdatlı Rûhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin**, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa 2001.

AK, Coşkun, “Bağdatlı Rûhî”, **TDVİA**, C.35, TDV Yayınları, Ankara 2008.

AKKUŞ, Metin, **Nef’î Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara 1993.

AKSOYAK, İ. Hakkı, “**Gelibolulu Mustafa Âlî ve Divanı’nın Tenkitli Metni**”, Yayımlanmış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1991.

AKSOYAK, İbrahim Hakkı,

<http://www.turkedebiyatısımlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6191>, (17.01.2017) 2014.

AKYÜZ, Kenan, Süheyl EKEN, Sedit YÜKSEL, Müjgan CUMBUR, **Fuzûlî Dîvânı**, Akçağ Yayınları, Ankara 1997.

ALTUN, Kudret, **Gelibolulu Mustafa Âlî ve Dîvânı**, Özlem Kitapevi, Niğde 1999.

ARSLAN, Mustafa Uğurlu, Soysal, Fikri, “1774 Tarihli Hâfız Abdülbakî’ye Ait Güfte Mecûmasının İncelenmesi”, **Uluslararası Rast Müzikoloji Dergisi**, 2014, C.2, s.68-88.

AVŞAR, Ziya, **Revânî Divanı**, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78396/revani-divani.html> [01. 02. 2017]. 2007.

AYAN, Hüseyin, **Cevrî (Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni)**, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum 1981.

AYAN, Hüseyin, “Cevrî”, **TDVİA**, C.7, TDV Yayınları, Ankara 1993.

AYDEMİR, Yaşar, “**Behiştî (Hayatı, Şahsiyeti ve Divanının Tenkitli Metni)**”, Yayımlanmış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1999.

- AYDEMİR, Yaşar, **Vücûdî Hayâl U Yâr**, Birleşik Kitapevi, Ankara 2007.
- AYDEMİR, Yaşar- KURNAZ, Cemal, “**Mecmûalara Sorulması Gereken Sorular**”, Turkish Studies, 2013,Güz, Cilt:8, s. 51-64.
- AYDEMİR, Yaşar, **Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler**, Ankara Üniversitesi Türkoloji Dergisi, 2007, C.2, s.123.
- AYDEMİR, Yaşar, **Vücûdî**,
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=960>
2013, [01.02.2017].
- BAYRAM, Yavuz, **Amasya’ya Vâli Osmanlı’ya Pâdişâh bir Şâir Adlî (Hayatı, Şahsiyeti, Şairliği, Dîvânının Tenkitli Metni)**, Yayın No 26, Amasya Valiliği, Amasya 2008.
- BİLGİN, A. Azmi, “Karamanlı Nizâmî”, **TDVİA**, C.24, TDV Yayınları, Ankara 2001.
- CANIM, Rıdvan, **Latîfî Tezkiretü’ş-Şu’ara ve Tabsıratü’n-Nüzema**, AKM Yayınları, Ankara 2000.
- ÇETİNKAYA, Ülkü, Âzerî, **İbrahim Çelebî**,
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1937>
[16.01.2017].
- CANLI, Melek, “**Hafız Ulvî ve Dîvânı**”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2009.
- COŞKUN, Vildan S., “Zâtî”, **TDVİA**, C.44, TDV Yayınları, Ankara 2013.
- ÇABUK, Vahit, **Muhibbî Divanı**, Tercüman, İstanbul 1980.
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmet, **Amrî Dîvânı**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul 1979.
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmet, “Bâkî” **TDVİA**, C.4, TDV Yayınları, Ankara 1991.
- ÇETİN, İsmail, “**Derzi-zâde Ulvî Hayatı, Şahsiyeti ve Dîvânının Tenkidli Metni**”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 1993.
- DEVELİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Aydın Kitabevi, İstanbul 2010.
- DİLÇİN, Cem, **Fuzûlî’nin Şiiri Üzerine İncelemeler**, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2010.
- DOĞAN, Ahmet, **Açıklamalı ve Örnekli Aruz Bilgisi**, Akçağ Yayınları, Ankara 2005.

DOĞAN, Muhammet Nur, **Fuzûlî'nin Poetikası**, Yelkenli Kitapevi Yayınları, İstanbul 2009.

EKMEKÇİ, Güneş, “**XVI. Yüzyıl Diyarbakır Şairleri**”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır 2008.

ERDOĞAN, Mustafa, **Kâbûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Dîvânı**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2008.

ERGUN, Saadettin Nüzhet, **Bâkî Hayatı ve Şiirleri**, Suhulet Kitapevi, İstanbul 1935.

ERÜNSAL, İsmail E., “Revânî”, **TDVİA**, C.35, TDV Yayınları, Ankara 2008.

GIYNAŞ, Kamil Ali (2011). “Şiir Mecmûaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliografyası”, **Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, 2011, S.25, s.245-60.

GÜRBÜZ, Mehmet, “Mecmûaların Kaynakları Üzerine”, **Turkish Studies**, 2013, Güz, Cilt:8, s.315-322.

İPEKTEN, Haluk, **Nefî Hayatı Eserleri Sanatı Bazı Şiirlerinin Açıklamaları**, Akçağ Yayınları, 7.baskı, Ankara 2012.

İPEKTEN, Haluk, **Fuzûlî'nin Hayatı, Sanatı, Eserleri**, Akçağ Yayınları, Ankara 1996.

İPEKTEN Haluk, **Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2011.

İPEKTEN, Haluk, “Atâî, Nevî-zâde” **TDVİA**, C.4, TDV Yayınları, Ankara 1991.

İPEKTEN, Haluk, “Azmişâde Mustafa Hâletî, **TDVİA**, C.4, TDV Yayınları, Ankara 1991.

İSEN, Mustafa, **Sehî Bey Tezkiresi Heşt Behişt**, Akçağ Yayınları, Ankara 1998.

İSEN, Mustafa, AKSOYAK, İbrahim Hakkı, **Âli/Çeşmî Gelibolulu Mustafa**, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=943> 2013, [15.01.2017].

KALPAKLI, Mehmet, “Fevrî”, **TDVİA**, C.12, TDV Yayınları, Ankara 1995.

KANAR, Mehmet, **Farsça-Türkçe Sözlük**, Say Yayınları, İstanbul 2015.

KAPLAN, Mahmut, **Şiirin Sultanı Bâkî**, Nesil Yayınları, İstanbul 2013.

KAPLAN, Yunus, **Halîl, Halil-i Zerd**,

<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2146>
2014, [erişim tarihi: 17.01.2017].

KARAVELİOĞLU, Murat Ali, **Şem’î Dîvânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2014.

KARAKÖSE, Saadet, **Nev’izâde Atâyî Divanı**,
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78393/nevizade-atayi-divani.html> 1994,
[15.01.2017].

KARAHAN, Abdulkadir, “Figânî”, **TDVİA**, C.13, TDV Yayınları, Ankara 1996.

KARAHAN, Abdulkadir, **Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figânî ve Divançesi**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1966.

KARAHAN, Abdulkadir, “Fuzûlî”, **TDVİA**, C.13, TDV Yayınları, Ankara 1996.

KAVRUK, Hasan, **Şehüislam Yahyâ**,
<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3604>
2014, [erişim tarihi: 01.02.2017].

KAYA, Bayram Ali, “**Azmî-zâde Hâletî Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Dîvânının Tenkitli Metni**”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne 1996.

KAYA, Bayram Ali, “Veysî”, **TDVİA**, C.43, TDV Yayınları, Ankara 2013.

KAYA, Bilge, “Nazîre Mecmûaları ve Hisâlî’nin Metâlîü’n-Nezâiri”, **Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2005, Yıl:6, Sayı:8, Bursa.

KAYAALP, İsa, “Kabûlî”. **TDVİA**, C.24, TDV Yayınları, Ankara 2001.

KILIÇ, Filiz, **Meşâirü’ş-Şu’ara**, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, İstanbul 2010.

KILIÇ, Atabey, Mecnûa Tasnifine Dair”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecnûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, Haz.: Hatice Aynur, vd. Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012.

KOYUNCU, Fatih, “Alaşehirli Makâlî Mustafa Bey ve Mecnûalardaki Bazı Şiirleri”, **CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, 2011, C.9, S.2, s.303-24.

KÖKSAL, M. Fatih, “Şiir Mecnûalarının Önemi ve Mecnûaların Sistematik Tasnif Projesi (MESTAP)”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecnûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, Haz.: Hatice Aynur, vd., Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012.

KURNAZ, Cemal, ÇELTİK, Halil, “Şâirlerin Gözüyle Mecnûa”, **Turkish Studies**, 2013, Güz, Cilt:8, s.21-49.

- KURNAZ, Cemal, “Hayâlî Bey”, **TDVİA**, C.17, TDV Yayınları, Ankara 1998.
- KURNAZ, Cemal, TATÇI, Mustafa, **Mehmet Nail Tuman Tuhfe-i Naili Dîvân Şâirlerinin Muhtasar Biyografileri**, Bizim Büro Yayınları, Ankara 2001.
- KURU, Selim S., “Mecmûaların İçine Edebiyatın Dışına Doğru, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, Haz.: Hatice Aynur, vd.Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012.
- KÜÇÜK, Sabahattin, **Bâkî Dîvânı**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2015.
- KÜLEKÇİ, Numan, **Ganî-Zâde Nâdirî Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri, Dîvânı ve Şeh-Nâmesi'nin Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, , Erzurum 1985.
- KÜTÜKOĞLU, Bekir, “Âlî Mustafa Efendi” **TDVİA**, C.2, TDV Yayınları, Ankara 1989.
- LEVEND, Agâh Sırrı, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2014.
- LEVEND, Agâh Sırrı, “Bilinmeyen Eski Eserlerimizden: Halife'nin Leylâ ve Mecnûn'u”, **Türk Dili Dergisi**, TDK Yayınları, 1952, C.1, S.8, s.447-51.
- MENGİ, Mine, **Mesîhî Divanı**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 2014.
- MERMER, Ahmet, **Mezâkî: Hayatı, Edebi Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 1991.
- OZAN, Gülşen, **Figânî Dîvânçesi ve Tahlîli**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2003.
- PEKTAŞ, Mehmet, **Belîğî**,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=421>
2013, [15.01.2017].
- SAMİ, Şemsettin, **Kamus-i Türki**, Çağrı Yayınları, İstanbul 2013.
- SARAÇ, M.A. Yekta, **Emrî ve Dîvânı**, Eren Yayıncılık, İstanbul 2004.
- SARAÇ, M.A. Yekta, “Emrî”, **TDVİA**, C.11, TDV Yayınları, Ankara 1995.
- SAVAŞ, Hamdi (2000). “İshak Çelebî Kılıçzâde”, **TDVİA**, C.22, TDV Yayınları , Ankara 2000.
- SEFERCİOĞLU, M. Nejat, **Nev'î Dîvânının Tahlîli**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990.
- SEFERCİOĞLU, M. Nejat, “Nev'î”, **TDVİA**, C.33, TDV Yayınları, Ankara 2007.

- ŞENTÜRK, Ahmet Atilla, KARTAL, Ahmet, **Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2011.
- SOLMAZ, Süleyman, “Ahdî Gülşen-i Şuarâ”,
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10731,agmpdf.pdf?0>, 2009, [29.01.2017].
- TATÇI, Mustafa, “Hayretî”, **TDVİA**, C.17, TDV Yayınları, Ankara 1998.
- TANYILDIZ, Ahmet, “Şiir Mecmûalarının Neşri Hakkında”, **Uluslar Arası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 2012, Bahar, Cilt:5, Sayı:21, s. 224-239.
- TANYILDIZ, Ahmet, “Tahran’da Bulunan Bir Şiir Mecmûası ve Neşredilmemiş Bazı Şiirler”, **Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi (Journal of Academic Literature)**, Yıl 1, Kış 2015, S: 2, s. 39-87.
- TARLAN, Ali Nihat, **Zâti Dîvânı**, C. I II III, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1968.
- TARLAN, Ali Nihat, **Hayâlî Dîvânı**, Akçağ Yayınları, Ankara 1992.
- TARLAN, Ali Nihat, **Fuzûlî Dîvânı Şerhi**, Akçağ Yayınları, Ankara 2003.
- TARLAN, Ali Nihat, **Fuzûlî’nin Farsça Dîvânı**, MEB Yayınları, İstanbul 1950.
- TIĞLI, Fatih, “**Bursalı Rahmî Çelebî ve Dîvânı**”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006.
- TULUM, Mertol, TANYERİ, M. Ali, **Nev’î Dîvânı**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1977.
- TUĞLUK, İbrahim Halil, **Abdî**,
<http://www.turkedebiyatisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1355>
2014, (erişim tarihi: 15.01.2017).
- ÜNVER, İsmail, “Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, **Turkish Studies**, 2008, Güz, Cilt:3
- YAKAR, Halil İbrahim, **Sun’î Dîvânı ve Tahlili**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul 2002.
- YAVUZ, Orhan, **Muhibbî Dîvânı**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2014.
- YAVUZ, Fikri, ÖZEN, İsmail, **Bursalı Mehmed Tâhir, Osmanlı Müellifleri**, C. I II III, Meral Yayınevi, İstanbul 1972.
- YENİKALE, Ahmet, **Sünbülzade Vehbî ve Dîvânı**, Ukde Yayınları, Kahramanmaraş 2012.

YENİTERZİ, Emine, **Behiştî'nin Heşt Behişt Mesnevîsi**, Kitapevi Yayınları, İstanbul 2001.

YILMAZ, Mehmet, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük)**, Enderun Kitapevi, İstanbul 1992.

TIPKIBASIM

www

کتابخانه
سپهر شورای
اسلامی
۱۵۸

۲
۱
۲
۳
۴
۵
۶
۷
۸
۹
۱۰
۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲

کتابخانه مجلس شور

جمهوری اسلامی ایران

شماره ثبت کتاب

کتاب محمد سمر

مؤلف

مترجم

۲۰۷۰۴۲

شماره قفسه ۱۵۸۸۱

www.iccl.ir

کتابخانه مجلس شورای اسلامی

جمهوری اسلامی ایران

شماره ثبت کتاب

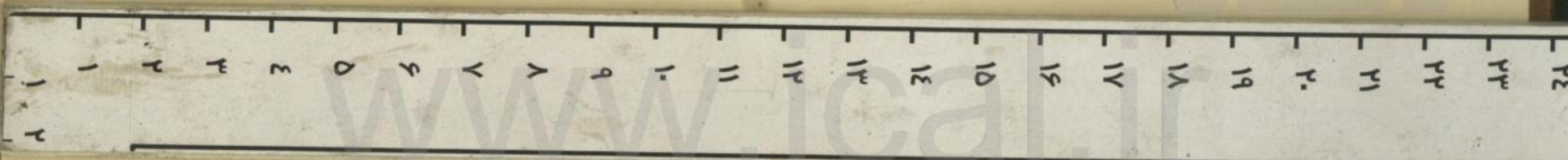
۲۰۷۰۴۲

کتاب محمد رسول

مؤلف

مترجم

شماره قفسه ۱۵۸۸۱

2a

۱۵۸۱

۱۷۱۴

<p>جان بخش کلاک فرسج و اکلک اولک کمر اول اکتیمه و اریصا طغش دیوان فکک فریه محمود کاودی قلم غل بسند مارب بام فلکک سالیور فریه سالیور اویزه لری کولای فریه سالیور شیرین ایلیم مکرری؟ شیرین حوریه بوده لخط مقارن بخشندیه شیرین حوریه اولیم دم جان شیرین حوریه لاید اوله هر دره دو امین شیرین حوریه</p>	<p>شاهانیم اول مجزه کردان بلغت تقیه سدرن طلو اطراف اریصا شکین شیرین حوریه بن کسور نظم اکتیمه سالیور عطار دوله دوله دوله بکر اولمغله ظاهر اولمغله پوشیده کلامن حوریه پرنی عریانه کز کز کز کز ایند بوش شیرین حوریه بن مرشد اریصا کلاک اولمغله اولد شیرین حوریه</p>
---	--

ical.ir

<p>بماند سپهری که درون عبادت کند که عطا شود او که سلسله از است به خدایه از نادره دراز معجز او قلوبی که بی شک اشعار روان بخشید این است که بی شک اسکن در میان دل حیات این است از شکری که در دور کلام پیلا دایه ده خاطر که ایلین دایه نشان معانی موت و بره منجمله زنگار مصائب مرآت دلی فلکادر</p>	<p>مالکم با نور نشید صفت شعلی پاک هر لب اول تا بنین فلکدره کواکب رنهار که اید صحرای دوزخی ضیاور تیغ امکت اولی که بی شک بر بزم فلک ساره قرین که فلکدره هر که کار هر زهر اولی که قضین عالی اقدرب بجز ز قدر می بیرون قدر اید بجز عیبی بجز ایلین هر لب بجز عیبی بجز صد باره قیل بجز این طبعی که بی شک بجز اینک با زخم کلدی</p>
--	---

<p>بجز خاطر منک ابد صفت در اول هر عضو عارض که بی شک آتش و غم و شکیلاک دیده خونبار و جگر سوخته که خشت اید و بی شک او قی بلای بی شک بنصرت جانده ال که در دو جسمی زرد اید و کی می بینیدیم اولدی پویش و دلدی بخار هم ایدر غیبی دل افزوده عدم غالب بود پاد او چون سیاه پیله بود</p>	<p>دیده قارور منقذیل دیدن شام و دل حرازین بدن از زده درام دایمی اولسه که رانی صانودم جا استخوان صلیور ضعف کمالین زرد و لاغری صاندر کورن مادر یاد کله بی بچلین غصه کنش عوا حضرت آدم هم لوقدر در دو بلای کج و عنادین بنماد که بچم غم لاله انواع</p>
---	---

ای فلک سب بودی شدت گشتن کرد
 اوله دو که معاضی دان سبها
 در او برین سب کمال دیده
 غنایان کلستان بدین شعر
 برین سب اول فوده
 بجز غنایان بدین سب مختار
 فواجیه در سب انفعاری
 فوری انصافی سب کورن
 اشک شبنم ایدرس بلخاک بر
 سب با بایه
 بر این سب اول سب سب
 سب سب که کینه کیم

محمد که بملق فود سب لارم
 نام عالی کما نوبغ ریح اول
 سوز لر که هر دین کج بر با نیا
 یک کجاک که سب کج همان نیا
 سب سبوه نخل فلام کل
 سب طبع آینه دایه اولن
 سبک طبع آینه دایه اولن
 بنده محرم و ملاح رسول اللام
 نظم با کله بو نور یک کله
 در و سب کونته بو سب
 غم غم در دیکم غصه سب

ز این بلوغت سبش من می دیند
 ز بندریل بالا بر او لو بدر زیا
 نخص سب طبع او لورخت کج
 مردوش سب طبع او لورخت کج
 راست دل لاف دیگی با مال جهان
 لام الابی کج کورده در
 یک نورون او سب و دل آرا نند
 نخل جوار اوله کر سب برج بور
 دخت آباد قاطر احتی بر
 سبک کاجر نادان دیون چون چو
 بو تار با قال ایدر سبیدن نین
 خالدن اولدی عالی نفس قالو بلا
 فلام کج عدور غنم در کوی کیم
 غرض کج کج کل ویریم کم
 کلشن هر دهر برده کورده او دیا
 نغمه بلبل کویا لیر کجاس
 دیده جاننده رخی سب کجاس
 اشک چشمه خط کجاس
 کلشن وصل صفا سب در فصل بهار
 نار جبران سب سب سب

<p>شکر غنیمی تا او ایکن خطی کوزم آیدر آب حیاتی اجم غنق برادیه بایله در ابی سر کنگ ظا دود در بولدی بویاوه سر کنگ ظا بورد و خالی کجایرین زهر اواعن یاغدر و رطبر اغدیم آیدر بهارنده طروت بهارین طب نمانده حلاوت نزل کننده صفا بنخاوانی لطیف یکستالی برین از بورد و حصر نضا و کشتن</p>	<p>بمفر ایله یی نمرده بار کرس بدی زده خاندو اکت پیر کجا بنی بر دود نیندر دی طومر کشر بنی بر حاله طوس ابتدای ایامی ده ایله برین ایله برین بیاتم بیکل کسور نشسته افکارم و قطع ابدین الفت فیادن اودم ایله برین جمله برین از سکه سنگ جام بر دنیا سوردم ذوق و صفا کی بره کای</p>
--	--

<p>دیعالی کی بیج کایله مالک کسن که اکادون و دیکر کی ایله کسن خالق فاضل احتیاط ایتمه پی معقدن یا حاجب ایتمه پی معقدن که کف فی فضل و کمال اوزر ایکت اون دور دی بقصایله مانده کوشه وینانی تقصایله مانده اولدی درد اهلک قانون شاهی تازه جان بولدی سوزندن ضام کرفقار ایده سن بوبیر علی صدرده کرفقار ایده سن غایت بولدی دردی بر درده دو</p>	<p>خاک زلته اکت کی بیج کایله بویپهوده لصف بویکشتن فاجا بیج کایله الی سئل کیدی فاجا بیج کایله کتف کمن کمد ایدو نشا نظم باصدی فاعالنه مانده کمن کمد ایدو نشا نظم انیدی اجیالی اب جویله دور ایله دولاب فلک از اولور بولدی ایکی دود بولدی بر شیت کانی لک سیهات قدم کمن کمد ایدو بولدی کوشه کمن ایله انواع</p>
---	---

از آن قدری دعا کپی بوی جانشین برود
 ایده ام صبح و مساجد خلاقه دعا
 کمالک قدری بکنید که نقصان کم
 علمنی از توره دو دو لکر باز خدا
 اوله کفایت بود اول جمله بیگلوب
 تو باید دانم الدرن محبت محبوب
 بوی بقلب ابریه زره زره اجل
 خیال عشقه جدا اوله ای طاعت
 جسده بیوج زیاده کلام اوله زبان
 حدیث عقیده الایم کورن کورن

بو اعتقاد می ترک اینمیرین حدیثی
 اولور سحر جان رسن زلیلیه
 هزاراوی کلستان عشق کین کولم
 عدم و قدری قیلت در کلری محبوب
 بسیاریمه مینده زان ایندیر
 نردن اوز که بو نوردی ضیاعن جارد
 شکسته ایی اسکل آنها
 نرفته اندر دخی و اولن کجی کجی
 براوز که عالمه بر شد در هم قدری
 دلده کشف حجاب نینده بیگلوب

کوزیم بایستی کجی کل ایدی غلام باطن
 بیختر صوبی کلر بود ایدیزن دونوب
 چون کون رو ایندم چاره باکر کل
 متاع قلبی شهل الیدم معیوب
 کارگاه سیرت کارگاه سیرت
 کوردی هر زردیم نوز زرب
 الیاه کریم ایدم کجی کجی
 فاش هر خطایدم و کجی کجی
 نرا بود که بود کویوبی
 کاس عشق تا نیدل اولم کجی

یولم بود جمله مال الیسم کرم خانم
 عباره ایا ایدیه لر جارد باد
 هوای عقیده در اتم کجی محبوب
 قلم بو قلقت و ارقم کجی محبوب
 ششم زینده اسم کجی محبوب
 کوی کوی کوی کجی محبوب
 جایی قالیه کجی محبوب
 کیم کیم کیم کجی محبوب
 برالد کجی کجی کجی محبوب
 دلده کجی کجی کجی محبوب

تعلقات ابدون خلاص اول اس
 کلج اولم الیہ سیرت
 وماندن عمر جانان درین
 سرتوان صویر عشق برکون
 سعادتی ازلی آشته بولیدر
 که جلوه عشق اوله تیغ و خور
 همیشه عشق نفس نینایت
 کس ساری بود که اول کس
 فصل درین عالم سیرت
 عالی اندر نیام سیرت
 که اولد سیرت اسرار

فلک محو المینی الی تغیری
 رینیک ظل خودی کلجین
 زریاب مری بودم در نیم
 کلک شاد رویانی بر باغ
 کل مهر کلان الی عالم
 عجب اولد سیرت خانی
 طاعت باد صومر من آقا
 سواکب صانیه خانی
 بانو مژگن کلخدر روز اولد
 اشرافه مشهورین آشنایان

تعلقات ابدون خلاص اول اس
 کلج اولم الیہ سیرت
 وماندن عمر جانان درین
 سرتوان صویر عشق برکون
 سعادتی ازلی آشته بولیدر
 که جلوه عشق اوله تیغ و خور
 همیشه عشق نفس نینایت
 کس ساری بود که اول کس
 فصل درین عالم سیرت
 عالی اندر نیام سیرت
 که اولد سیرت اسرار

ظلمت یاصبی بیضا
 سیمو سحر لندر
 نه خالدر بوکم اولد
 فخر خاریخدر
 موج دن طوقدر لالا
 ریکردون انجین
 طاعتدن زلفین
 خاوردن سیرت
 نقابتندی عروس اولد
 ولی هر خلعه طاهر اولد
 انا و صحران اولد
 سیرت سیرت سیرت
 سیرت سیرت سیرت
 فراق سیرت سیرت

تغذی و طاهر و اولوب سیم معان
 صاف قصبی بی در
 بغلی طاق قصبی دور اولوب معان
 صاف قصبی بی در

تغذی و طاهر و اولوب سیم معان
 صاف قصبی بی در
 تغذی و طاهر و اولوب سیم معان
 صاف قصبی بی در

تغذی و طاهر و اولوب سیم معان
 صاف قصبی بی در
 تغذی و طاهر و اولوب سیم معان
 صاف قصبی بی در

تغذی و طاهر و اولوب سیم معان
 صاف قصبی بی در
 تغذی و طاهر و اولوب سیم معان
 صاف قصبی بی در

تغذی و طاهر و اولوب سیم معان
 صاف قصبی بی در
 تغذی و طاهر و اولوب سیم معان
 صاف قصبی بی در

تغذی و طاهر و اولوب سیم معان
 صاف قصبی بی در
 تغذی و طاهر و اولوب سیم معان
 صاف قصبی بی در

تغذی و طاهر و اولوب سیم معان
 صاف قصبی بی در
 تغذی و طاهر و اولوب سیم معان
 صاف قصبی بی در

تغذی و طاهر و اولوب سیم معان
 صاف قصبی بی در
 تغذی و طاهر و اولوب سیم معان
 صاف قصبی بی در

تغای
 بر آفتاب حسنه کو کل عمر بسته در
 حکم که نخت یا در و طالع جسته در
 کوزد کوی حال عارضه جمله اول
 شادی نظر او هندوی اشج بسته در
 اورسون کرکیت یک جفا اوسون کر
 برات قلب عاشق بدیل شکسته در
 یارب زطره باغ لقا قدر اول غدار
 پسبل در دند و کل بسته در
 جان ای متالی جا کر بر آغین طور
 سلطان عشق نخت دل از زده بسته در

لحظه
 سوارده محبت اولدم
 با مال بلا و محبت اولدم
 ایل حصه الور کور بی عالم
 بر خسته عین عبرت اولدم
 پیکانه شعار بار السنه
 در مانده کز الفت اولدم
 سن غیر یک حکم سر غمت
 بن سر عیش جام حشرت اولدم
 رشک از شنید یانوف افقی
 سواد شمع عبرت اولدم

دل
 دل دیدم ملامی عشقه پهن اولدی
 یک صحت ایلیوب در دیکم
 دست عشقه دو کله منو یمنه اولدی
 ارزو ایلی کو کل منو یمنه اولدی
 یک بلور اسوه اولقدن صفای اولدی
 بیخ بحر ایله دل کیندیر کت اولدی
 فضل خدان بکشور عالمده اولدی
 رشته جان تار زلف یار بود اولدی
 یک بلور عارف اوقی داور دور بود اولدی
 نند خاک درم خود من اولدی

دل
 جان فدای جلوه نخل ملاحظت یار یار
 دل خراب ز کجا ز غمه تو کار یار
 شوید سر مست از تیغ عشق یار
 فایده در نیم محبت فایده در آمار یار
 صاندم شیار اولور اکل غدا دوزخی
 زند سر مست صفای شاد دیدار یار
 بو فالی دقتن کجا اولور
 استوار اولور اگر عشقم پر یار
 ایشای اولدم افشای کیم آزار یار
 جانده کار ایلیشکن خنجر

<p>اوله از در یادم ایاری سخت خواب لودی شکر گم گوردم حال شاد مقصودی دینی کفره کندم بربت برسا ایون بر بلوب بار از عشق در بیان سودی داشت گم جوهر بر جامه فلشم کله با پای باره انار انکه موجودی بجایه بربت شایه بر معبودی کافریم بی بسم از اونی رویت دیدارون اسمم بر کانی نا بود ایاری سودی باس اودی گزیدوب ایاری سودی</p>	<p>اوله از در یادم ایاری سخت خواب لودی شکر گم گوردم حال شاد مقصودی دینی کفره کندم بربت برسا ایون بر بلوب بار از عشق در بیان سودی داشت گم جوهر بر جامه فلشم کله با پای باره انار انکه موجودی بجایه بربت شایه بر معبودی کافریم بی بسم از اونی رویت دیدارون اسمم بر کانی نا بود ایاری سودی باس اودی گزیدوب ایاری سودی</p>
--	--

<p>اوله از در یادم ایاری سخت خواب لودی شکر گم گوردم حال شاد مقصودی دینی کفره کندم بربت برسا ایون بر بلوب بار از عشق در بیان سودی داشت گم جوهر بر جامه فلشم کله با پای باره انار انکه موجودی بجایه بربت شایه بر معبودی کافریم بی بسم از اونی رویت دیدارون اسمم بر کانی نا بود ایاری سودی باس اودی گزیدوب ایاری سودی</p>	<p>اوله از در یادم ایاری سخت خواب لودی شکر گم گوردم حال شاد مقصودی دینی کفره کندم بربت برسا ایون بر بلوب بار از عشق در بیان سودی داشت گم جوهر بر جامه فلشم کله با پای باره انار انکه موجودی بجایه بربت شایه بر معبودی کافریم بی بسم از اونی رویت دیدارون اسمم بر کانی نا بود ایاری سودی باس اودی گزیدوب ایاری سودی</p>
--	--

دل غم خط لبکدن سخن الایسرد	دل غم خط لبکدن سخن الایسرد
کوز جانک بر بوندن مطلع الایسرد	کوز جانک بر بوندن مطلع الایسرد
نندن قطره چوبان دل الایسرد	نندن قطره چوبان دل الایسرد
لعل ناکت پیر و جایبجه الایسرد	لعل ناکت پیر و جایبجه الایسرد
ساکت سگ و کبک الایسرد	ساکت سگ و کبک الایسرد
باکن و صفا ایدرم کل الایسرد	باکن و صفا ایدرم کل الایسرد
ای کوکل دلمان پین الایسرد	ای کوکل دلمان پین الایسرد
هر روزم ایاب عشق الایسرد	هر روزم ایاب عشق الایسرد
انبار ایتدوم الایسرد	انبار ایتدوم الایسرد
قطه لخط باد دیدم کوزم الایسرد	قطه لخط باد دیدم کوزم الایسرد
قطره قطره کوزم الایسرد	قطره قطره کوزم الایسرد
نمود سوزم اذاتی یاره تا ایتدوم الایسرد	نمود سوزم اذاتی یاره تا ایتدوم الایسرد
هر بری درد اهلنت الایسرد	هر بری درد اهلنت الایسرد

کشت نیای تو فیکه صبح سینه داری
کلره خوش تو ایله غم ایدم هر روزی
سینه نیت ایدم نیت غم غم غم غم
دیدم عبت ابع دارم غم غم غم غم
فصل بهاره قیل نظر قدرت کرد کاری
قشاه بهار ایلیوب عرصه غم غم غم
اولدیر شکوه کرسه اول سپهر اولدیر
قاپوقوی کیمی غم غم غم غم غم
تیاغ خروس صانم غم غم غم غم
باش خردی خاکدن کسیری تا جباری کور

صبر سینه کله قلمدی کله زینج	صبر سینه کله قلمدی کله زینج
چشم خیزیر صالد نظر سحر	چشم خیزیر صالد نظر سحر
قالب غم روغن ویردی هر سحر	قالب غم روغن ویردی هر سحر
مرده باغی کوزم زنده ایدرم سحر	مرده باغی کوزم زنده ایدرم سحر
قدرت همه ناظر اولم بحر تو بیاری کور	قدرت همه ناظر اولم بحر تو بیاری کور
اولدی تیه صبر با خلجه سی بوستان	اولدی تیه صبر با خلجه سی بوستان
روح بقدر ادمه سحر صفای بوستان	روح بقدر ادمه سحر صفای بوستان
رنگ دم سحر لوی بوستان	رنگ دم سحر لوی بوستان
یاغ بهشته طعن ایدرم سحر	یاغ بهشته طعن ایدرم سحر
قره زهده و طاعتی باده خوش کوار کور	قره زهده و طاعتی باده خوش کوار کور

سوزده اذات کون کون دین
طرز کلامه قیل نظر طبع سخنگاری کور
دل غم غم جان شکاره بوستان
جان کیسوی شکاره بوستان
نمانده دل و حاتم اذاتی حمله
نم واریه ذوالفقاره بوستان

<p>عشق اعلیٰ زنده شاه بلاک سیاه مخون کبی دوازدهک پادشاه سیاه اطراف الورس نوله کجا سیاه عم بادشاهت کوزه لم با کجا سیاه شغفه لور غنچه دودی جهانی مهر و مایه سیاه در دو بلا فکرت مهر و مایه سیاه مخون کبی ایام با کجا سیاه دیوانک ولایتیک پادشاه سیاه سینه باندی بار بلادن حرم عشق رنگ فقا بکون کجا سیاه</p>	<p>عشق اعلیٰ زنده شاه بلاک سیاه مخون کبی دوازدهک پادشاه سیاه اطراف الورس نوله کجا سیاه عم بادشاهت کوزه لم با کجا سیاه شغفه لور غنچه دودی جهانی مهر و مایه سیاه در دو بلا فکرت مهر و مایه سیاه مخون کبی ایام با کجا سیاه دیوانک ولایتیک پادشاه سیاه سینه باندی بار بلادن حرم عشق رنگ فقا بکون کجا سیاه</p>
---	---

<p>عشق اعلیٰ زنده شاه بلاک سیاه مخون کبی دوازدهک پادشاه سیاه اطراف الورس نوله کجا سیاه عم بادشاهت کوزه لم با کجا سیاه شغفه لور غنچه دودی جهانی مهر و مایه سیاه در دو بلا فکرت مهر و مایه سیاه مخون کبی ایام با کجا سیاه دیوانک ولایتیک پادشاه سیاه سینه باندی بار بلادن حرم عشق رنگ فقا بکون کجا سیاه</p>	<p>عشق اعلیٰ زنده شاه بلاک سیاه مخون کبی دوازدهک پادشاه سیاه اطراف الورس نوله کجا سیاه عم بادشاهت کوزه لم با کجا سیاه شغفه لور غنچه دودی جهانی مهر و مایه سیاه در دو بلا فکرت مهر و مایه سیاه مخون کبی ایام با کجا سیاه دیوانک ولایتیک پادشاه سیاه سینه باندی بار بلادن حرم عشق رنگ فقا بکون کجا سیاه</p>
---	---

هفتاد و پنج
 با چندی کوز اشکن کلمه کی اولاره
 کم بود کوه و نوسان اولاره بیچاره
 آنگونه کرسند دوازده کی بیلم
 با محیط اولین کوزدن کند دواره
 دوق تیغدن عجب لوق اوله کور کمال
 کم مرد المین با قور زین دواره
 دهلمن سویدل مخرج اولاره
 احتیاط المین ایچره کورده بیچاره
 سویدریون باغبان کلار کورده بیچاره
 بر کل چلوزین کورده بیچاره

اوختن بلغم غریب نسیه بحر خطکه
 خارتک با بقدن این کوز زین چاره
 عارضه کوز اوله کور کمال
 ضایع اولم کل تناسیله ویر کورده
 عم کوزی انسدل نازدن تیغک دین
 خیر در ویرک و انغو کورده بیچاره
 بن لبک شتایم کورده بیچاره
 نینه کورده بیچاره
 استیجان کورده بیچاره
 سو سوزم کورده بیچاره

روضه کونیت مردم در یوب ایلم کورده
 عاشق اولمش خالک اول سر خوش
 صوبون اول کورده بیچاره
 یون زین کورده بیچاره
 دست بوسی زور سندن کورده بیچاره
 کوزده ایلم طبع غم صون کورده بیچاره
 کورده بیچاره
 دامن دوتای غم کورده بیچاره
 ایلم کورده بیچاره
 کل بود اغنیک کورده بیچاره

طینت کورده بیچاره
 افتد اقلش طریق احمد غنایاره
 سید نوع کورده بیچاره
 کم سپویدر معجزاتی از کورده
 قلع ایچون تاز کورده بیچاره
 معجزدن المین اطرار کورده بیچاره
 معجزی بر کورده بیچاره
 نیندن کورده بیچاره
 جیر کورده بیچاره
 بر معجزدن کورده بیچاره

دستی که ز بهر بار ای او لور بجای
 صحتی که در بهر زهر ماره
 ای پیش هر قطره درون یک حبه
 ال صوب او بچ و او چون کل چاره
 حاکم باین تیم در هر صوب
 بهشی طمانند طمانند اوروب
 دره دره خاک در کاهین سر صالح بود
 دوم اول در کام ن کر اول باره پاره
 در کفین در دین درمان بلور اهل خطا
 ای که دفع خار چون این بخواره صو

باجب انبیا خیر است
 ای که در امت است
 کسان اول بحر است
 ششم فضیلت نور است
 چشمه خورشید در هر لاله
 حاجت او در قندک کند باین معاره صو
 هم دروخ ناز صالمت دل سوزانده صو
 وار امیدم این است
 بین نغدن که اولش صوبی سوزانده صو
 از نیاندن دوشنک اوله سوزانده صو

توان غلظت ان اوس بار اولن در شتر
 اشک خندان دیننده دین سله صو
 او در عو اوله در محرم دین صو
 چشمه وصلک در بهشت دیدار صو
 قطعه مدینه در جهان دون و دو
 دایمانت اوز راه اهل
 حال عالم مشال در بار
 کو هر یک بر رید حقیق زیر
 هر کج که یوق جهان بر وفق بود
 او هم ضایع بود روز کار می

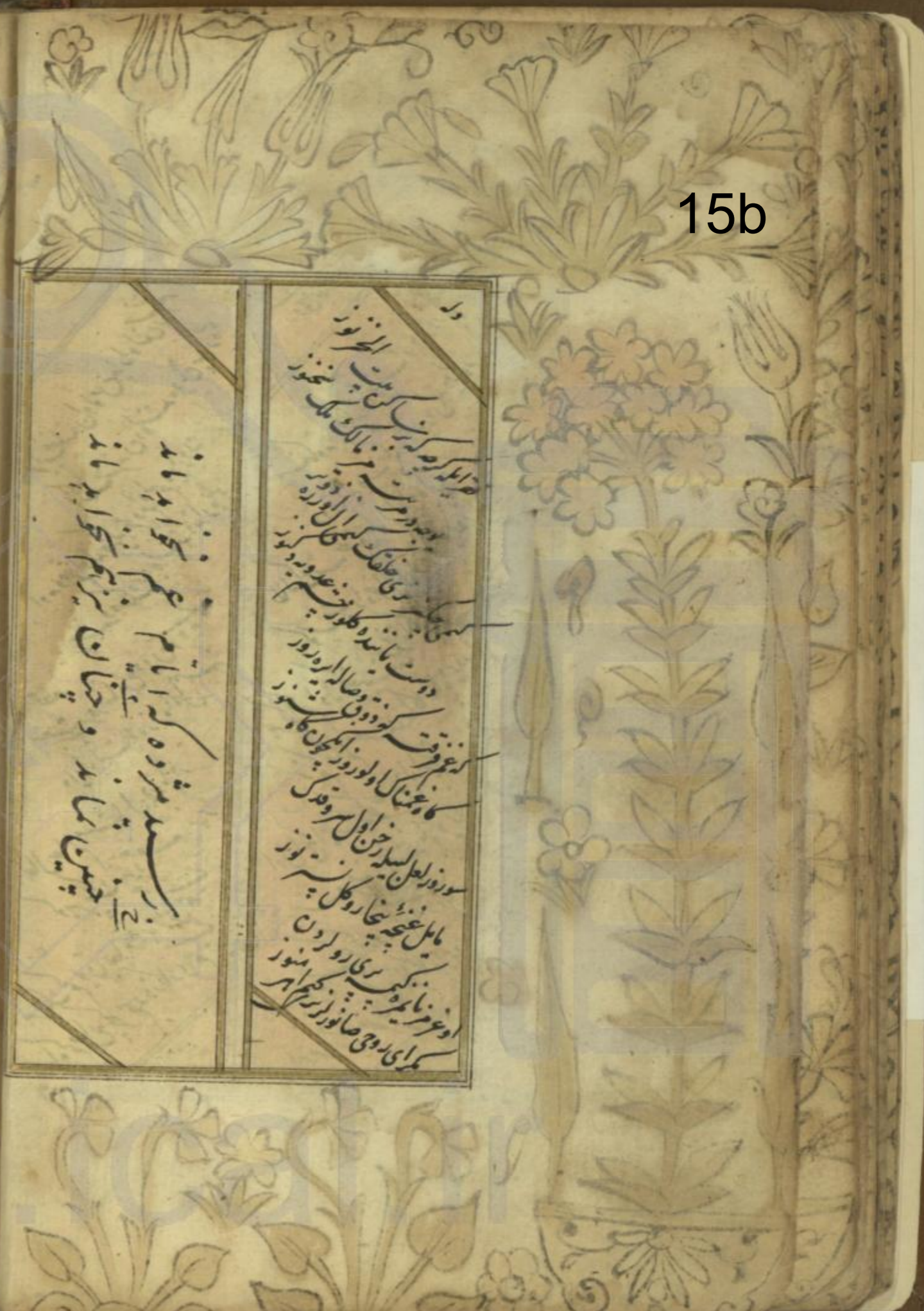
منمکو و ز فلک ان چوب آه دیروز
 ذوق ایدوب مکتوبم کور دین دیروز
 طالع کعبه تحقیق اول از آوده لره
 کو سپرد راه امانتی بود راه دیروز
 هر که که اوله کعبه با کعبه تاک
 بزیم عالم معنیده اکاشه دیروز
 اول ای ای اینست که عارض دلداره
 اینست هم نورین ماه دیروز
 فایده بر وجه حسن کو و در ای رو
 او روز چشمه ای اکامطر کاه دیروز

دل
 خدایا که در کتب کتب
 بود در سر کتب کتب
 که در خلق کتب کتب
 دوست مانند کتب کتب
 که در وقت کتب کتب
 که در کتب کتب کتب
 سوز در لعل کتب کتب
 مایل غنچه کتب کتب
 او غنچه کتب کتب
 که ای روی صانور کتب کتب

زین سینه شکرده که ایام محراب ماند
 چنین نماید و چنان بزم خجابه ماند

عزیزت
 خراب و وارون اولی قلوب
 که در محراب کتب کتب
 که در کتب کتب کتب
 اندیشه کتب کتب
 انقدر کتب کتب
 الفظه کتب کتب
 منزه عشاق کتب کتب
 خلق بلبلین کتب کتب
 وصف کتب کتب
 کتب کتب کتب

جهان در چه دراز
 که در کتب کتب
 که در کتب کتب
 که در کتب کتب
 که در کتب کتب
 که در کتب کتب
 که در کتب کتب
 که در کتب کتب

<p>تا نام حال بار بر دیم زنگ از رخ لاله زار بر دیم ز انبیه دل بسیل کیه عالم عالم غیب ار بر دیم باک نشسته غمزه تو کردیم صد شمع مهر زار بر دیم بر دیم غمت خلوت خاک آرایش روزگار بر دیم ازاده روی که گشت عری صد دوش بزیر بار بر دیم</p>	<p>صد مهری بنم کفت کوی دل تا که در غم شکوه بخیزد روی دل داسن بسیل نیالاید آنکه او در چشمه سار در بکند نشوی باشد غم شناست دل مست از دیدار ز غم غم امان تو کبر دیوی دل تا چند در غم و اندیشه بگذرد دل برداشتیم بی غم از زیر روی دل عری سیک در غم چون چو دی نمود هر که بخورده بود سر از بسوی دل</p>
---	---

<p>کار و حال درین چاره کوکل حالی دل را در دیو تیمی حکم بار دو عی بار دیو دشت غم از الاکبی غمی بار دیو فان اعلم و غم لعل عاشق شنک ایه حکمی بار دیو نیدن وار و اول حج رانی عمیدن عالم اسیر بار دیو جران و کنی انبی الدر عیب رحم ایتمه ده اول کل بخار دیو</p>	<p>فان اعلم و غم لعل عاشق شنک ایه حکمی بار دیو نیدن وار و اول حج رانی عمیدن عالم اسیر بار دیو جران و کنی انبی الدر عیب رحم ایتمه ده اول کل بخار دیو</p>
---	--

چون آن ساعت که میری طاقت رسید ز رخ
 تفاعل از روی ما برید و حشرت بیدار
 بخش آن درت که سر بر او من بود اما
 نصیب ما نیاید با کجای می نشیند زین
 بخش آن غرت که می آید و بیدار این
 مدینه شکوه امیدی بگویش بیدار
 زدون کشتن که من خون می میدام
 که منونند و ای قامت صد بیدار
 دلالت کجا بودی که محرم بودم و
 چو از او دست بر ما جانش بکشد این

اینک رسید و عدل کنی و تقاب کو
 فرستم یاد که صبح آفتاب کو
 جامی کشید مخت و قندی کو
 که نماز با آداب احتیاب کو
 غم حلال بودی داود بر کو
 که گویدم شهید که شوی جواب
 کیفیت شبابیم ازین کجاست
 اینک شباب نشا عهد شباب
 عزتی که پستی و راه عدم در کو
 اینک شدیم سوار خان و کباب

میزد شراب بیدارم زان قه طوطی سازده
 روی بروی غشوه کن دست بیدارده
 نوشناز کرده برین ای حال عاقبت زین
 موی بوی خوشش آفروده تر کجازده
 که دو عوسل ایهیم شاکرت بود
 یاد مردی برین باب غلام آزارده
 یارب از آن که میم آشنایان
 سینه بیک داده ماخن با میجان
 دم زده عرفی از وفا تا رویش با میجان
 دست ز سر داده زان مژه درازده

چندم ای ناله سحر کینه
 هر دم زان شن در کربندی
 در این دو که دلالت برستی
 از آه ای از برستی
 چندم که گفتم چشم
 ای که پروا اینک گفتم چشم
 کاشم ایصال برستی
 نایم سنگ را بگرد بیداری
 ای فلک معجرا
 شتی از غمزه اهل عالم
 بعد ازین غمزه اگر بیداری
 تا یکیم چون چراغ شام گزشت
 که زنده سازی و در سحر گزشت
 چون کسی اهل دید و سوز را
 چشم دارم که بیشتر بکشت

این کتابت است
 نیاست در بیجا
 خوب تفت و عیب
 صد راز که علم
 بر آورده
 اکتش التماس
 در تعلیم
 بیایح رب
 نهادی چهارم
 عجب

بار خیزی که گشت پر دارم
 دین نغمه باهنگ سازم
 دیباده علم خویش پر دارم
 که در لوقتش گشتا پر دارم
 همه زنگار و خنک میسازد
 همه ز گل و زلف میسازد
 اسوده جامعی که رود در جهان
 برافه از تو گشت میسازد

عفی دل کشتی که کون کینند
 دیو زه چو از درون پر کون
 سامان گشت اگر درین کوچی
 امید از دریا پر کون
 عفی دل من که بهر از خان
 از عالم گشت من جهان
 که با مال سود در ره کفر
 ز هر جگر کوه ایمان پند

عفی ابد از مرده گشت آدم کرد
 وز بندگی عاقبت از آدم کرد
 هر بوی مرا بیک جهان کرد
 چندان که خراب بودم آباد کرد
 که لوی عشق بردو
 انکس که او گشت
 بپستی ایدم
 که رسد و سر بسجایند
 این گشته نیست بپوشاید

عفی تو کجا عشق نماند سوز
 که دل بر سببی است و دیوانه سوز
 پروانه می شود یکس یکس
 تا بهستی پیوه پروانه سوز
 عفی بدرای و دم پریش
 در پورده کن و مهره زردی پریش
 خود را از خویش و بگردی پریش
 ترا سر خویش را بردی پریش

عزتی در معرفت کشودن با کسی
 خود گفتن هم عودت کشودن با کسی
 پسر اردلان ز ادل شهباز در آید
 تود ز زنده غنودن با کسی
 ای شوقی چون جنت دیدار در از
 وی با طلبی کوه در افتاد از
 وین تیغ تنگ مایه پیکار در از
 زنت کم عمر کوه کار در از

از وصل زینان ما که غار زینت
 انجام کسی بدید و آغاز زینت
 در دوستی شدم محو کدی که مرا
 هم دوست طلب کرد و نشان با زینت
 رای بنا که رسنا مردی نیست
 صد راه هیچ رهگذر کردی نیست
 بادد نو هیچ نسیم نیست
 جانستی درد تو کم دردی نیست

عزتی که مکن جای کجاست
 یونین زینت هر تنگ وصلی نیست
 هر چه که هست یونین روی نیست
 صاحب نظری یکت بهر فاکه نیست
 آنم که بی عمارت مویشی کنم
 که هر دو جهان با دیده شود کنم
 که با این منظر
 کو جام محبتی بی نشی کنم
 اندازه مویشی فرا می کنم

برو از کینت زیارت نور از دور
 زان شمع بودی بین غایت طور
 عشق من و پروانه ای هم تیز نور
 من شعله زینت دردم و ایام نیست
 عزتی شب عباده عین افرو نیست
 می نوش و طرب کن که بینم دوم در نیست
 شکست و از ما نیست
 این نویسی که تو به من نیست
 می نوشی که تو به من نیست

بدل بسید سحرگاه در مقام حضور
 ندای آیت استغفر از رب غفور
 مجاوری زوایای عالم ملکوت
 که بود چون خود از زمین دانگستور
 خطاب کرد که ای گدای عالم کن
 مکن ای سبک آقامتین سبکی
 رو بود که بکلی صریح آنست معبود
 بود خراب و خرابات آن کل

مواوی عور و قصور از قصور نیست
 بیخ نیست که پستی تو در مقام حضور
 را در دل تو نزدیک بلکه در دل نیست
 ولی چه سود که پستی بغایت از دل دور
 کت ز اینست که کار زینست بر سر
 بر این نظر لطف را نسوی منظور
 که خرافه اندل را بجزر است
 شوی خراب این سر از غیب آنجور

حاکم عقل است با بارگاه دل
 روانه اگر که در کار کل بود فرود
 اگر از غوغای غیبی شود دور
 جهان صبح منوری بود
 بصورتی که تو در عوالم غیبی آدم
 عجب که در توقیامت آن کند دم
 بخیر خیال فرود می بینی که بر
 شد از مواوی مخالف فرج آن دل بگور

عصیر و ربون از پوست نکبت
 بجای عصیر با با مال چون انگور
 زرقم آنکه زد یوان دولت از دست
 نوشته اند بویج لم نزل منثور
 بسط روی بین در تصرف کبیر
 پس از طرف آن ساز عقل آدین
 که جمع منطوقه صبح است مدکور
 چو دست در ورق روزنامه

حضرت ملک آن بانی صاحب را
 مکنون عرض کنی در حاکمانه نشور
 سعادت ازلی و شقاوت ابدی
 دوایت اندر اوراق آسمان مسطور
 تو خود نیکی اندیش کن ای صانع
 ز کرم غیب کی آورد بصدر ظهور
 که گشت بجناب خوب و خوب صاحب
 غان غم شمال ز نام سیر دیور

که بافت این قصبه کبریا قیامت
 که در وقت این عیبی جالب بر قدر دیور
 که آفرید که پرورد در شکر
 ز آب یکن وجودی چو لؤلؤ منشور
 بین صدیق که آن بر دو از زمین است
 که کرده است روان صدور از چشم منشور
 زهرهای سفید و سیاه لیسلی
 که نظم از عقود سنین و یک سهور

چو عاقل که در ملک او نشین او
 بفضل جایی زوین بدل بیار صدور
 که داده است قرار و نظام
 بین سایه شاه منظم و منصوب
 که بر کردی این بادشاه عالم را
 ز کانیات برای مصالح جمهور
 سلطنت در
 که باد دور فلک بر مدار او

صفات عصمت ذاتش که عین ادب است
 سواد کرده ملک بر بیاض دیده شور
 ساعدید بیضانش در سناج دین
 تا بر پیوست در معالج طور
 ز شام پرچم او دور و خصم اسوا
 ز عدل شامل او در ملک
 ز بی نقود کلام ز اعیان کبر
 ز بی غبار سمنه تراغص در دور

یکت انارت رری تو هم کرده
هرضا بطدر حل شکلات
ز یک طلیعه خرم آن جانان
از کوب در دفع جانان
درون پرده امی نور در
دو حاد مندی بر در کار

بمان سبب که در انیمه اسم از دکور
بعد عدل تو او چه اندن کرد
ز تو قضیت صدی تو بشود ظاهر
علامت بر فان در عیون
ز خاک رقص کمان چه باور
اگر رو رخ ف
راحتال بیان تو عاجزند حور
ز امند و صفات تو قاصرند

عاقبت تو اود کان عصیان
باب تو بر تو بستن کرد
یکت تو هر دو از انجمنان بر
دل ز باغ جهان شاخ فروع
که در زمان تو اینک می کن
ز کوی مصطفی سازه طنبور
چشم تیران سینه روی
ازان سبب کیمیت در جهان
سپرده جلالت
نشست عدل تو عاجزند حور
شعری که ز باغ بهشت شد مجور

طیور زده سیرت ندیده چون
سیدم که نشدم محرم سرای
مرا رسیده ز دست تو ایام کفن
نشدم آیت تو ای انقدر لب
تندیم کمال
بخط طبع من آن بحر کمال
کز دیدن بند از دست طالع
کس در بیند از دست
کس در خان
همیشه تا حسن است بر سر
بودر سبب سیرت
باید در بیان
جمال جابه تو چون لاله با در بیان
دل خود تو چون غنچه با در بیان

افتر
 اگر زینخت در سوختن پرواز بقصد
 زدوق سوختنهای آن تا بقصد
 مگواز باد موج افتاد بروی موج بقصد
 شراب از ذوق لبای تو در سپاس بقصد
 زخیل تشنه یون که آب است بقصد
 که بال پرشادی بن برود بقصد
 لب ساع و خورشید عکس افکنند بقصد
 که جای در جان در روزن جان بقصد
 ریش افتر است محبت بعد در دم
 عمارت از زمین بخبر و ستایش بقصد

بطرف
 زدوق یکتنگه آتش بد دل و با بقصد
 بازن نشانی این با زده سوختن بقصد
 برقص از ذوق و صلت غیر و جز بقصد
 بنیت استنسا بسوزد و کجا بقصد
 خیال طلعی آتش که در کمال بقصد
 که جان بر و ایسان بر در این بقصد
 که می نهند سر آتش درین بقصد
 که از کیفیت لعل لبت بقصد
 شراب عشق تو با نیش در کوه بقصد
 که خود درین مایه ایست بقصد

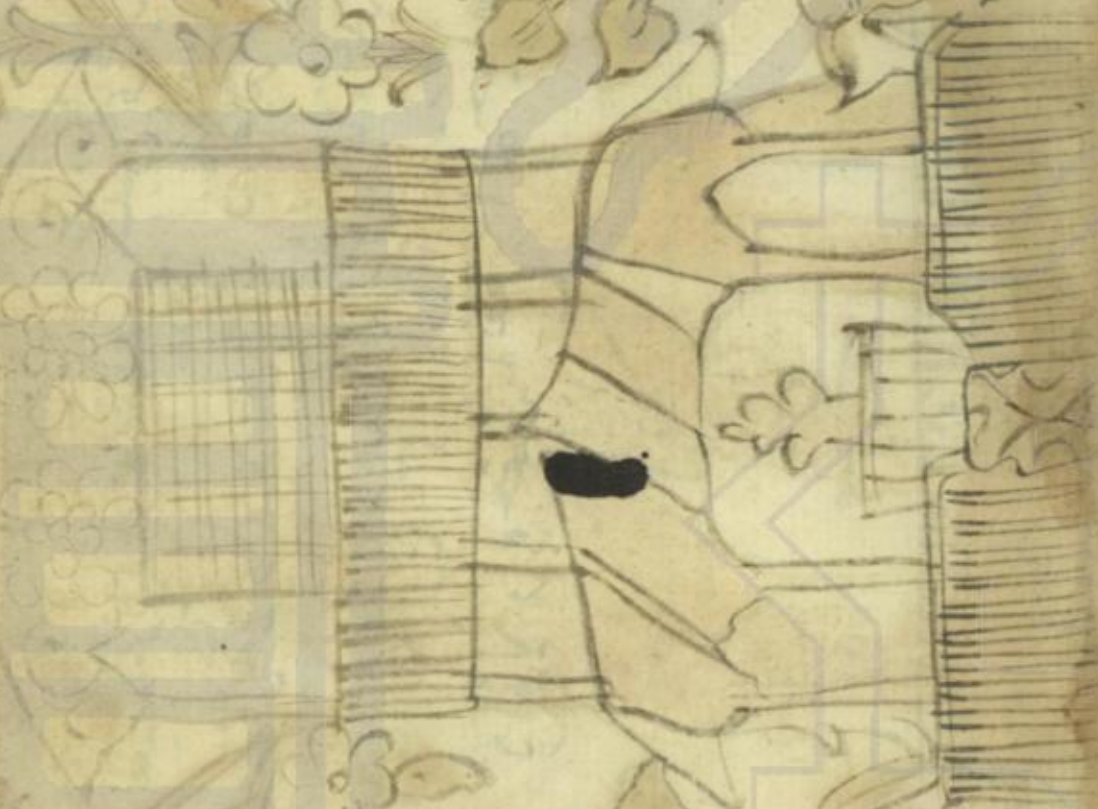
<p>بدر لب است زبون ساع و یونیم که بوقت عادی کفایت میبیم بیلب لب بر ناله در دم نلاله ام ز جدل داغ و دیده میبیم بزم نوشی بزم الم و نیشیم لب فراق خروشد ز بهر پیبیم چه در مهلاک دلم ناوک نهان داری ز یک گاه فروختیم چه پیبیم صبا کوشین دلار میبیم بیز در فتنش و اعجاب میبیم</p>	<p>بفرخ نتریم که دل از شوق دلارام میبیم که نکتند حاصل نیگام میبیم قاصد مسان فرود بدل زود میبیم که وصل از لذت نیگام میبیم که وصل از لذت نیگام میبیم ای وای جان مرغ که قمار کرد روز میبیم صبا شود غافل در دام میبیم امروز در کسپ من کن میبیم کین خسته اگر صبح میبیم قربان شدن کرد خشم تو میبیم بیست که از کردش ایام میبیم</p>
--	--

<p>بماندی عهد کهن دست قدیم کبسته ز خود دست پند قدیم در گوشه دل از قول ازل حلقه سندی داریم و ادب یافتند قدیم ز ندانی بچرم سنجیده تلخش را بسید کردند قدیم پیمان کنی فاعده بگردد قدیم باور سخنان بر نهیم اکنون نیندیده گفتم قدیم دریت خرن گم فرزند قدیم</p>	<p>ولایت طبرستان از برقی ستم خسته وادی عشقیم در باغ با گل برودند قدیم در برین عطایا است بر معانیم خاوندتند قدیم پرورده انعام خاوندتند قدیم طرز طمع خام و فاد دل تنیم نشنودنناز بر نشنودند قدیم دل برین و بند و صفایت کام بریم داد از طرب حیات ابد بود بریم از تو هم و تو هم خجالت سببیم صدر و رعید عین خدایم بریم</p>
---	--

<p>بارب کجای چو در دل حلقه سندی لیک است تعبیر در ضمن یاریم نقشه حکو درت هر چه بدم غم نشون بود ز بند بریم سر کرده برین روان مجربیم در دست ز ادرا هم وقت بریم طاعت محبت کرد با وبال جان استاد اجتهادم و پند بریم چون روی رهبر نشود بریم نور سید در بود از نور بریم</p>	<p>میرادیب عشقم و عمو از دست مخون و کوهن سبب از طفلیم غم از رضای دست در مطبیم طراز من عشقم و آب مطبیم ای از زلال ناز خرم با غنوه بیاب نیست از جو بیار شاخ کریمت را بر بسوه نخل کلک را ز باو بار غنوه خدایم نه رسد حال او لب از شراب بی بر خار غنوه</p>
---	---

با خند طفل لطفت مانند بجز کاری
 که نمیشود که در رخسار عشوه
 بعهده بیانت نیست ایند عشوه
 بقطره دمانت بهمار عشوه
 جلاد هندویت اینج صاحب
 صیاد جادویت اعالم کاعشوه
 صفیاسکاف از جابهار بدین عشوه
 تازد سمنده چون کشمیر عشوه
 خون خورده از دلیران بنوع عشوه
 آهوس نمک عاشق عشوه
 ندوخت آنکه بهر نوب جان عشوه
 خط و قالیس کرد عذر عشوه

طریقی دل سنگین از آنی است
 تا داران سنگماد حصار عشوه
 اگر چه حرف جریغان محبت این است
 غمخیز سب که دزدان زدیو است
 میج اگر تبه طاقان پیش ام
 سر ظرف صبر هر جام کوه بریز است
 شکسته از زار یا خدر است
 که در شب خاطر جاکان باختر است
 قونشگر و کایت جان حالت عشوه
 در اجنت و باد و پیش و است
 غمخیزت یمانستان طریقی
 سنون که باد بر اطراف عشوه

غزل بود
 بودی و او لبم برید زین چاک
 مای مدغم بنی فلدی ای که
 بنفت ز درخت ساعد نذر
 افر او لو چون بریم ز خاک
 او کسین بنی سیم
 پنجم بر انسون بی غم در دناک
 یک کلوب پاک کید کلن بی
 سب و بارب از عشق

<p> غزل بود بودی و او لبم برید زین چاک مای مدغم بنی فلدی ای که بنفت ز درخت ساعد نذر افر او لو چون بریم ز خاک او کسین بنی سیم پنجم بر انسون بی غم در دناک یک کلوب پاک کید کلن بی سب و بارب از عشق </p>	<p> غزل بود بودی و او لبم برید زین چاک مای مدغم بنی فلدی ای که بنفت ز درخت ساعد نذر افر او لو چون بریم ز خاک او کسین بنی سیم پنجم بر انسون بی غم در دناک یک کلوب پاک کید کلن بی سب و بارب از عشق </p>
---	---

29a

Large stylized calligraphic letters, possibly 'س' and 'و', with decorative flourishes and small diamond shapes scattered around.

28b

Decorative floral border surrounding the central text block.

<p>خاتم شریف در دریا در چشم بیدارم عظم که بر آسوده دلان چشم که ز غمین حکم آن چشم که ز غمین حکم آن در خانه مجنون که ز غم در جلوه کسب که ز غم با باطنه کلر زیم با باطنه کلر با واژه نابالغ و با واژه نابالغ در دل فویم که با باطنه کلر در دین فویم که با باطنه کلر</p>	<p>از گلک و نیان لوح در تیغ زبان خاندان در کدی تنه زبان قابل در پرده اندیشه فر دوس در اوج سخن بر فونی برداشتم آن نغمه که طبعم غضب گفت با طبعم در دام است و فضا کرد در دامن طبع زانفت عیان که بود سر درم ازین که بود</p>
--	---

29b

عتقك الله من ذنوبك
 والله اعلم
 بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين
 والصلاة والسلام على
 سيدنا محمد وآله
 وبعد
 انما اتيناك بهذا الكتاب
 ليكون لك اية
 فمن اتى من بعدك
 فليقلعوه ان كان
 منكم جاهل او سفيه
 او مريضا او غافلا
 فليقلعوه
 ان كان منكم عاقل
 او بالغ فليتركه
 ان كان منكم عاقل
 او بالغ فليتركه
 ان كان منكم عاقل
 او بالغ فليتركه

30a

عتقك الله من ذنوبك
 والله اعلم
 بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين
 والصلاة والسلام على
 سيدنا محمد وآله
 وبعد
 انما اتيناك بهذا الكتاب
 ليكون لك اية
 فمن اتى من بعدك
 فليقلعوه ان كان
 منكم جاهل او سفيه
 او مريضا او غافلا
 فليقلعوه
 ان كان منكم عاقل
 او بالغ فليتركه
 ان كان منكم عاقل
 او بالغ فليتركه
 ان كان منكم عاقل
 او بالغ فليتركه

31a

Handwritten text in a highly decorative, cursive script, likely a form of Arabic calligraphy. The text is arranged in several lines, with elaborate flourishes and decorative elements. A small red mark is visible in the upper left corner of the page.

30b

Handwritten text in a highly decorative, cursive script, likely a form of Arabic calligraphy. The text is arranged in several lines, with elaborate flourishes and decorative elements. A small red mark is visible in the middle of the page.

32a

31b

دین خود را در میان مردم
 مالک او گشتی و او را بر این
 ای نیتیم که صد مرتبه در روز
 شریف ای مالک دوزخ در سحر
 جنت آید و جنتک مولا
 نور علیی که روزش پریش
 آید برات یاقی سکا عطا

<p> بارک ارباب قانیک کلام دفعه اصحاب صفای حصار در اب و هوای چین خلد پروم دست و خا در درویش مریم دست بکنند قوت دستم رویش و صورتش خنجریم تحقق و معنی طلبش خنجریم میگویم و اندیش دارم در خنجریم منده هر راجب کنعان بجز سر زرده مایه کیم مغشوق تا ناش طلب آید کیم </p>	<p> در بار که سلطنتم چون گذشت بر نامه غش بین نفس مریم دست کلام خنجریم حکام کرب خنجریم منده کلمه در پیش مریم خنجریم در کرب شکر دی ان خنجریم در کرب خنجریم جبریل در ای کرب عرفی بجا پروم در خنجریم نشان و جان زین خنجریم کونین بر نشین کیم انوب سر کیم کیم ناز طبع نوبه سر اتک کیم </p>
---	--

با گلستان نامی بر فو کمالک
زبان دلین زری خاموشی

لطری حال کنی بر این
بجزی کن تو لب که بر لب این

<p>کو کل بیوف ز چکله بانه کله جماک شمع بر وانه کله هم زلفک که دور از بوی کله ارم طاق و سبدر بولانه کله کلو کاف و صحن رخسار کله یوزک نورین کور و بانه کله دل چون بکانه هم نمکن لباب بر طلوع بانه کله ربون او طر عجز در هر بانه نومیدانه هم درانه کله</p>	<p>کو کل بیوف ز چکله بانه کله جماک شمع بر وانه کله هم زلفک که دور از بوی کله ارم طاق و سبدر بولانه کله کلو کاف و صحن رخسار کله یوزک نورین کور و بانه کله دل چون بکانه هم نمکن لباب بر طلوع بانه کله ربون او طر عجز در هر بانه نومیدانه هم درانه کله</p>
---	---

۸۸۳

<p>تشیخ منع رو و هوا و ... منع بوق مجالی ... رزق غنی جانب برین نظر کما جانو لواربی ... کما لبید طلع که منع هر لب لولمغ المله که ... نون غلیبه ... زوبله که ...</p>	<p>مهر و کل ز غیری دوزخ لایک غلبه و شمس مینو ... کروه و دونه زین صفت ... نفع لایح مونس و ... لرحمت جلیع زین ... بز بود زین ...</p>
--	---

هر چه که اول دارد بنظر آورد

<p>بای اولت زینا و کلید ... مای شرفی ... عادت شهوارین ... مذهبتمه ...</p>	<p>خطک کلیدی ... و بر در جوی ... قبولی او ... بهانه اکل و ...</p>
--	--

36a

<p>طوط حایاده گلگون در دگرگی ساعتی اولو لوتخ گل او کوی سایه کلس عذر که در فرغ جانی روشن ایلمیزی تور مشنگار مغ جانی شو کیکر ایلمی شایلی اول قره کوز سوز لیدر شکم ایچر چهره زینتم جو بیارام ایچدی کورنی کویند آرب روان پودنی صد هزارن نوجا اولوب بر کل بی خار چمن ایلمیزی</p>	<p>باز اوقاب کوی اول فریقا تقارینت باور وظایف کوی کوز و که خیال باغ بیجا شادی نظر او بند و کمر کوی اورسون کر سیک جفا اورسون مرات قلب عاشق کین بارب نظر فایع ملاک شبن دید دیدن کوی خان ای مقالی جا کورسون سلطان عشق ایلمی دل اوزن</p>
---	---

35b

<p>زند ساری هنده اوله کوی نه بار در بو قدر بار مختل بریند ایچولدر که اوله مشغله عقیقات قیل و قال اولی و ایخری بو قدر فلسفات الیو کس بوعلی وقت اولسک رغبت ایلمن بیریجه سکاره قدر</p>	
--	--

37a

<p>صفتین اوله سکین دل کاشی او ز لیر پیر آسندن خدیزین طاشیه کای لیر سوز نهالی عشقی کاریمه دو سوز آن لودی دل آسکا لیر داغ خون لودی دل آسکا لیر</p>	<p>تو غنک دلمن وار کین کوشش ای کمان بر و زدن بیادته تیر حلقه طلق اولد عاقل صحر کوشش عاقبت بری بیکه کویز لیر عرصه عشق اکر تیر کوشش بر مغنن حلقه کراون بر لیر کیوی مسکینک التمس کوشش پلسون دام طابند الیش کوشش عقل و فکر دل بلا عازین ص کوشش نفس می اندرک اردو کدر لیر</p>
---	---

36b

<p>فانک حلا لیدر کوزم ده چای رلف و رلف غنید کرمه مای چمن بیاضه افست زامله رچی چمن غنید اغدی صفالنه کیشم فر خیال مسان و دیار اوصاف زلف و قامت دلبر کمال اولدق اگر چه ضغله غنید کمال کوی کنگاره وار مغنه یوق کمال شول دکا لیدر نوقی قاشکغی کوز لیده فالده ضغله کمال</p>	<p>کوهلردن طوغیر سکت کوشش کلوب آسوم طوقور قنده ایچ طوغور دایر صبح کوی روشل کوشش بن یوزکن چرمه کوشش قفا کرات بره او بارش کوشش ای بری کمان طوقور کوشش چوخ کوردی آتیک کوشش اونده کار کوشش طوغور می ذاتی کوشش اول کنگارک بیق اوبس کوشش</p>
--	---

کلمه کورس اول زاری خانی
کلمه کورس اول زاری خانی

کل

وین

کلمه کورس اول زاری خانی

کلمه کورس اول زاری خانی
صانور که خوب اولوی باور کفن چو
جان چو دل زاری خانی
چو خوب چو کل کلمه کورس اول زاری خانی
تو زار بدم دست عدود
ای غنچه دهن کل بی فالک در کفن
شرح ابله پاشه دل قفسه
هنکامه او شربانکه سر برانچه
خشم چو جمله عمری کورس
غزب الدن چو کلمه کورس اول زاری خانی

است با زبانه چالی
شهو اولم با کورس اول زاری خانی
دلتراوش در او غم اشک چو
موبد کلمه کورس اول زاری خانی
محم حاکم شام کورس اول زاری خانی
کوردم دیدی نظیر کلمه کورس اول زاری خانی
است تا کلمه کورس اول زاری خانی
من شفق ماه نو در چرخ سر کرده
آینه طوشتن تو رنگ مال
خط ظهور آینه کورس اول زاری خانی

عطف فرزند بزرگ او که فرزند پسر
قبول ایله قبول کن بونی غلبه بر
بزی بگر بگورن جمله قفسه
بزه مینا بونتر نفوزده بی نظیر
جو ایکن اغرای موی سرودی
بو کله دی قدم بار غمگانه شدی
قیامت لطفی با ایمن
یقلر سک طعنه نهای کار کوز
بزی اولاه بگره بیدار
انگول خلق اچیدن حور و حور

ببینی کلمه کورس اول زاری خانی
تقلیر نیکه ایله بلور در بر
کوز بکنده چو اوزره در بر
صالحش یاره بصال و هم
جرات مندان کلمه کورس اول زاری خانی
ایشته کلمه کورس اول زاری خانی
قیوم مسیت عشق اولنگر
کشی تانیکر کلمه کورس اول زاری خانی
ترا با بغلیه شویله شجرت
فضایله اولور کلمه کورس اول زاری خانی

بن صانور دم قوچلدن نوکولیکه
 بن کوریرای که بر موشی سوری کیکه
 چید بر عشق جوانان ایلد بور سراق
 سندن بر پان ایل ای دل شیدار کیکه
 صد بار اولر کی وضع خدای کوره لم
 صقلی ساعد سینیکی جابایک ایلد
 دل بر تیرجه او کلسون دیریک باره لرم
 مسم سینیکی کند او کلک کیکه
 ات بقدر اکا سیر کیکه نظیره دیرسه
 ینه بر تازده غول سولدی بیجی کیکه

ساقیا ساعر ملوره دوک اول یاقوتی
 کونک قوتیدر روح روک کونک قوتی
 اتمک چای سلیم در انا زهره حسن
 که صویه ایلد تور و صوسر کتور یارو
 جس تندن دلی قور تیز زور اولد
 مرغ لاسوتی ایلر قفسن با سوتی
 ینوه سندن خطک اولدی محقق بویکم
 تلمشی دکلو دکل جس خط یاقوتی
 قشکرک یایی قریله نظامی کر اولد
 حسرت او قلا پنه صدقه اولد یاقوتی

بیر بولدم دل دویزه خند ایتدیم
 صحرک بنایدو آجر کفر قار کندیم
 حیرت تاز لکلدن قیهر رسول ایتدم
 جوابه قادر اولادی حریفی ایتدم
 فریغ شعله اغم کشتن تاناک اولدی
 دغان آتش ایتم کلدن بیر ایتدم
 کچشمع رنگ شوقند بریح قوتی ایتدم
 عجب خوب دلفر ایتدیم ای دبی ایتدم
 سوزم باقی کمالن بولدی وصف اولدیم
 اوزم لطف سنجقن عدم میر خند ایتدم

نچ بیلدر شنت غدر جان مودن کیری
 ای صبحی لیلی در لیدی که قوتی کیری
 فامک عکسی او شتر کیکه کیری
 باغدن آب رو اکلدر سیر و دویک کیری
 بر حضورم وارد کویکدن اولقدن
 عرض اولسه المرم با که فرید و کیری
 کونیه داره بیجیمی دیرک کاهی قیب
 خفت ایدی بر زان ای ایلر کویک کیری
 شکم دو نیرجه دعد بای قیب
 ادرسم اتم کیم مال کار و کیری
 خاک جهمدر کیم مال کار و کیری

تازه دلبوسه عاقبت اسکی درین کار
 تازه که کیفیت این بخت تازه را
 ابتکار کوکلن دوزخ و دوزخ چون
 شیوه کارم که بوزر او بکنند تازه را
 بر قدح صدر شریکی که سر سبز سیاهی
 خوابه از عشق متاعن یوق بره اندازه را
 قاعدی دل شکاری بنیدن فوندی خنجر که
 ناراضه اکافر شو ایدین آواره را
 در سهلر حاتم و شش شادی دل فزانه غم
 دشت و آسوزک التون فکریانه را

تیز بخت اندن و شش بخت شیدایی
 قاده که کیش گمان بود از یک مایه ای دار
 آه که بگویم تو وار و رفته شوار و کلن
 در دوزخ آن دردی یوق الازک استغاثی
 از به کی بی مال و لقا اول ماری سی
 هر یک دنیا ده بر مهر جهان از سی
 شکلی یوق بر خرابی و بس زبانی
 بر نفس بود دردی سر کون بر غم فراد
 شمع کوی بیخ نوان عالیقدر
 سوز زینک حالتی دعا سنگ معصای

از بی خیال آنم تو بسیار اولم کن
 غم سر و دم خشن خاره کنار اولم کن
 فزاینده او مدغمی نمیر بر لوطه کله که
 ایچون عقل و جسم و تقم از اولم کن
 عجب که بد بزم ماه نوه تشنه این جسم
 او بر اولم کن دایمین سر از اولم کن
 منته اولدی کندی و صاکک چشم از یک
 جرس بی ایتم فریاد دور از اولم کن
 او بر اولم کن منصب کله
 ولی علوی بقدره غبار اولم کن

جهانده که چایلی مهر دور مهباره لری
 سپکون تیغ جو ریله جگر لری باره لری
 بیخانی دل عمرک و جودن قان بیخ
 مدد شایتم آنی سیمیر که آره لری باره
 کیمه صورم الا حاجت مهلوی جانانی
 شفا در سینه جگر و آنی خاره لری باره
 صفا که ایلیوب نوزخه سیمی ایدین لری
 طریق کعبه کوی کاره واره لری باره
 کجاز کم وصلندن امیدک و لری باره
 بو بر دیبا در بر کوزر خاره لری باره

<p>بختیاری اولش اول بری دم نذر بد باغ جان کور میں عالم نذر دروغم در دهر کور بر حون اولی صلیبه ال یارک ایچدم نذر دم و صلیبه ال یارک ایچدم نذر آچون غنی سینج یاره و کشتیاره نیم جو جسم مجروح منی دم نذر خا ایلیر کا کور کور کور قطعاً هیچ جسم بنی اولدر ای بو جرم درسم نذر صفا و ارضه جام حن عبیدی در دهر شرب لعل یاری اولش ایچدم نذر</p>	<p>بنم در دروغم اول بری علم نذر کور الله علم نذر آدم نذر شو و کور اول شایسته نذر مشوش این عشق عالی سبیم جهانن ی اول شایسته نذر دم و صلیبه یارک ایچدم نذر لطف عفت کوره طاقن طاقن دمی و صلیبه نامحرم و محرم نذر قبول و در اعدا دن مرا می نذر دو شکل وادی عشق کوره مدح</p>
---	--

<p>بوسا کنی منی نسیجانک ش بز سر زده خاک ره پیر منی بز دگر غلغلی بسک با عکب بز مع خوش الحان کستان که محرم رفان و کچی محرم که خاک کف پای کرایان جهان همه غم غم نذر قوس ک میدان رضاده اگا جایت اول صوک ایره ز زمرل مقصود اهما چون راه مجیدن بو کون راه روز</p>	<p>روشن اولدنا ای شکنه و امیر اهرم یل مومدرن تقدی کور مشعل تم هرک نیک اتیدی بنی کور بلا ده جسمین سیر کورین دور اسپانم لطف ایلر کین قولدر کور چوق اهل یسول کسیر چوریه هم دلک کور عرض ایچک کور کویا قبرین کی خاک اوزره بن تازه کیم باقی دلم دهر دنی سلطنت اول یار ای شکک خدی نذر اولت بو</p>
--	---

بیا به فطری روی ما هیچ صبریه قندی باری و صبریه

<p>بشنیدن جاندار سزای امید صحت او دور بجان بدین غم و فتنه رات او دور</p>	<p>ایکد جا ناپایداری صحت او دور سی سوسون در یک در صحت او دور</p>
<p>بچاره دار که فرنگه اکلم سرد نه طالع در ایله وصاله فتنه او دور</p>	<p>مزن حالت که طهوییه المیه و ایله سرد همه یکچون بعض و عدوت او دور</p>
<p>بشک که گوید بوزور او شب او دور بگویند فاسکی کورم قیامت او دور</p>	<p>غیره میل ایله برین بویین ایله گشتند زینا و اکاجان او دور</p>
<p>دل به کنده کسکه سوی عشق کون نصیحت ایله و بجه بر طاعت او دور</p>	<p>اختیار الفت اولیدی در بیدم خوب زنده سینه بیچ محبت او دور</p>
<p>بیه بو طالع دردی نغمی زارک بی سوخی سوسه ملایم ایله او دور</p>	<p>چونکه بونلده عبیدی غصه دار اهل عرض اولیدم ندمت او دور</p>

<p>برک ارتدی با و صبا لغوی باغی یا قدری چندن لالک التون چو اغی</p>	<p>کل عراق عرب طونه مقام اوله اندن صفین قار و بقی</p>
<p>کاشندن صندوق بریز اولور چمن برآل و سماله سکن کاشی</p>	<p>بو جها با بر خوا به منزل در فوندی کوچدی بریز لولا</p>
<p>او در یقردی باشنه موعک چندن شبنم صومر سیدی سحران و افغان</p>	<p>ما به جاربین کی جاب کی بیچ بیچ چتری قلدی با پان</p>
<p>ملک در در که ریح شوقه مهک حاکک اهر و نه طور بیچ اغنی</p>	<p>حاک بغداده زین اولان شری قتل فرنا صنور کورن انا</p>
<p>مستاز صوبیدی اول می باقی کیمی ناز گلکیده چوری مقدم قوشاغی</p>	<p>نوغلر در که قالدی منزلدن چکلوب کنده لشکر خلفا</p>

<p>ما بر روی عرق زرد اوله خوشتر کوه از فلسه نیتیم شمشیر جوهر ستر عکس ساقیا ساغره سیر ستر بر عیب آید در روح مصور کوه ستر</p>	<p>میانک مویشی یکدن قاتل اندم بماله بکزد او بر او اگر بی قاتل اندم باشند دو تا و او من فنادشند سک لیلیای بولدیم کوه ستر بر ستر</p>
<p>عاقل اوله ماه نودن کاه لعلت بازدم خلفی سر نوید او تا غم چتر کوه ستر بلبلک قالی طوب کشند کل ستر خار و فضا اولدی قان المنزله ستر</p>	<p>تعالی اندر حالت کوه ستر بر ستر رخت یا دیله سر مصحف کوه ستر ارسطو لال او ایچاردی اعلی ستر کتاب علم حیاده بکدن بر اول اندم</p>
<p>رحمی مالان ایسوا اخباری ایدر ک کوهی کویا در کن زاغ شکر کوه ستر</p>	<p>مخار ایلی کیم من قیاسی اطلس شی ایچون رجبانبین لباسم کوه ستر</p>

<p>عرق بحر غم جام می گلگون کوه لب البره صفای بر افروز اوله</p>	<p>عقل عالم قنقن کیم حیرت انجام از لب برنده یارب بلیم کوردم</p>
<p>قلیم چه او تدرسه علم اوله کل حدان کبی بر کاسه کل افسون اوله</p>	<p>قضا عذر دین کیم کلب جلی ستر رضاکر و ای شایم ایدلن جلی ستر</p>
<p>غنی لیدرخ گلکوی عوض ایدر ک دل استغنیک احوالی دگر کول اوله</p>	<p>غبار کایین قول صبا فالدر کول نیم باشن اولت یوق ایچون کال اوله</p>
<p>سومرین صلی دل عاقلی نیم ستر کلر اچله اول اچله محزون اوله</p>	<p>وجودم کوز کوزدم طعن اخبار غم کیم دو کوب در دانه ایم هم صید بر الم</p>
<p>پنجه یوزیک دل سو واردم اوله کاشکی مری بر ایته مقنون اوله</p>	<p>بوزوب جمعیک معناس الدم اول الف بکا اخبار لایم برین خود الف لامم</p>

<p>صفحه نخستین بود کون بی حشاش اولدو کورتم عازک کل کله اولدو لسه جامی فرج حجاب اچلسه کل بی اول بجه خندان اولدو غن صفایلی نی یوز کوشه بخت مارت زنجاری جهنده اول پر ی بر کون نمایان اولدو خذک غمز که جانلر و بر دم ای جان پرو کلوب بر کز درون الدن همان اولدو غن صور مش عید صیاده دم عشق قلده یین بلسم که صهی عید تم بر اولدو غن کورتم</p>	<p>عظم انک ایچون دینن باسیا کوریم غم یه تا که او ملک ییجالی دم اکلر کورینن بکلر اول خونیم دینن طاقت کور کور کور کور کور کور ایملک یوز بی ایوه مده کور کور کور کورسون اول بخت سیه یوز بی کور کور بونور دین کور غم صفا سحر غبار رنگ اوزره کور یک اول خط کور کور اتم شکو او قدر نازله استغناون کورده سن خطی کلجه حسن</p>
--	--

<p>پریشان خلق عالم آه افغان ایدو کند پریشان اولدو غم خلقی پریشان ایدو کند تن زار من عشق در کون کور کور کور یین بی دردیله تدبیر و دریا ایدو کند غم من سوزی اولور دم قان یوز صبر ایدو علامت چکد و کم سهوده افغان ایدو کند خطا سندن دکل جسم اوکلر یالی جباب اشک گلگون اچره پنهان ایدو کند فضولی اخلاط بر دم عالم دن کورتم برجا و کربان کوس جان ایدو کند</p>	<p>صککک نامال اولندن صور اوز بلغن کچیک کچیک خسته حال اولندن صور عمکل لا اصقت یوتدو غم کلر قان درولی طبطلو حست و طلال اولندن بلور می ناع و زغن قدری کور کور سن از طوطی سیر مقال اولندن حیات و بر روی کور کور کور کور دما دم اچدو کلی اب زلال اولندن فراق لذت ایچق بلور اول علوی وصال اوقن سیر وصال اولندن صور</p>
---	---

کند و مقدار کردن ای دل سبکی اعلاوت
 از راه منور قطره دریا کوزت
 عاقبت یک کس به ایتمه حجازی نظر
 صریح کوی پیر ای دل سبکی حقاوت
 مژدایک موزیق موری سلیمان
 عازبیک سر کدی ای دل کوزت
 سنگ سبکی کوی مسکنت قلی کوهل
 سبک فلا کدن سبک مژ اعلاوت
 عشق ایچند نخ لایقنی دلیر کوز
 بر نیا اوله قناع پیدا استغنا

عشق اوله دلدیر بریم کوز
 لعاب عملی ششم رکین شریکوز
 سنگ دلدیر ای کوی کوز مری حسان
 افر صوبه قورش بر ای سبک کوز
 مات قلبه یوق کل ای بارک سبک
 مینون سن جهانک کوزیم کوز
 اندر بارک ای دل سبک کوز
 آب حیات صمدی حضا سبک کوز
 اهل حقیقت و فعلی عاری کوز آج
 بو عالم خیالات روای خواب کوز

شمع نظر فیلد کویا که سبکوز
 ایچنی لعل کوهی شریکوز
 اوجا ایچره نغمه کبایه دوزکی
 محبت کوز من رکین شریکوز
 قتلویا ششم کوز من شریکوز
 هر صبر خیالی بر لبه بوخا نزل
 سبک ای ششم اوزن طویلا چو کوز
 صورتی کوز نور دیر کوز
 آب و سینه پایش بر ای سبک کوز
 بو عالم شانی بو قدر کرمی بوم
 جز صفا سبک بوک بر خط خواب کوز

بزم غلک انکم رکین شریکوز
 ایچره نغمه کبایه کوز
 در دا او فکله ویر ان سبک
 یزیر ستونی قالمش سهر ای کوز
 میدل عشق پویم کجند فایده صویانه
 سبک ای بارک بر ایچم کوز
 دشت بلا ده جانا ایم سبک
 بادید دور ایچدی بر ای سبک کوز
 دور مده شانی رخسار مری کوز
 کون کی تقدیر خلقی بر افاب کوز

<p>عاشق شد که کیدم طاعت برده کویکی ترک ایک بود که اولاد در تازده تازده لاله خدر که کوهل خندان نیکوم بن کاشنک بر ج کل پروده زاید انصاف دیده محبوب میدان نیکه و ساز ایسون عاشق دل از راه با شاه عالم قلب بر او لالی اول طاک پیچیک ظلم درین کوردن کیم خونه</p>	<p>عاشق شد که کیدم طاعت برده کویکی ترک ایک بود که اولاد در تازده تازده لاله خدر که کوهل خندان نیکوم بن کاشنک بر ج کل پروده زاید انصاف دیده محبوب میدان نیکه و ساز ایسون عاشق دل از راه با شاه عالم قلب بر او لالی اول طاک پیچیک ظلم درین کوردن کیم خونه</p>
--	--

عاشق شد که کیدم طاعت برده
 کویکی ترک ایک بود که اولاد در
 تازده تازده لاله خدر که کوهل خندان
 نیکوم بن کاشنک بر ج کل پروده
 زاید انصاف دیده محبوب میدان
 نیکه و ساز ایسون عاشق دل از راه
 با شاه عالم قلب بر او لالی اول طاک
 پیچیک ظلم درین کوردن کیم خونه

<p>آهنگن اسما بر هر طاقه دو شدی ز کس کجی بر کیم کوز چدری با تو شدی خاک خیال باغ اچره آهنگن شدی سر و اینی ای کل صوبی تو او شدی چشم خیال غایب نسیس جان اندک شدی محنت کاشنک هم او کجی با تو شدی چون فر و صالده صوفی تور کلک کجی محبوب و باده ای دل اهل مذود و اول شرح وصالن اعمار و باده شدی خاک اولده ای رحمتی نام او او شدی</p>	<p>آهنگن اسما بر هر طاقه دو شدی ز کس کجی بر کیم کوز چدری با تو شدی خاک خیال باغ اچره آهنگن شدی سر و اینی ای کل صوبی تو او شدی چشم خیال غایب نسیس جان اندک شدی محنت کاشنک هم او کجی با تو شدی چون فر و صالده صوفی تور کلک کجی محبوب و باده ای دل اهل مذود و اول شرح وصالن اعمار و باده شدی خاک اولده ای رحمتی نام او او شدی</p>
---	---

آهنگن اسما بر هر طاقه دو شدی
 ز کس کجی بر کیم کوز چدری با تو شدی
 خاک خیال باغ اچره آهنگن شدی
 سر و اینی ای کل صوبی تو او شدی
 چشم خیال غایب نسیس جان اندک شدی
 محنت کاشنک هم او کجی با تو شدی
 چون فر و صالده صوفی تور کلک کجی
 محبوب و باده ای دل اهل مذود و
 اول شرح وصالن اعمار و باده شدی
 خاک اولده ای رحمتی نام او او شدی

سوزم است انچه خون ما دارد
 قوش که ب اولیدی باشده کی بوده
 طبع منیده و لدم فرزند چیک
 فرزند اول اوینده سوره سور بوده
 نذوی چیک مهمت جاب میدان
 یارمش بوکتیم جاب جهان خارده
 زاید به کج مسجسک کجا ابان
 تقدیر بوید قلش نم و اینم خارده
 زبانی چو بد عشق چیا سوله
 کم اگر نسبت اولدی قوش فرج بود

سوزیده آیدیدیم حد آن کج بود
 قوش که ب اولیدی دوزخ بود
 فرزند ایدم اول سن او کنن زوم
 زاده بی کو کیم سوری کجا پیاده
 اقبال لایقا در فطری صورت کور
 مسودر بو قی جام جهان خارده
 چیک چو غنی قدم کمانه دوندی
 آه اول قش بلالم ابتدای کجاده
 تقدیر آیدیم فر ما ده کوهی
 قوم زی یکی طاسی عالمک بر اراده

مال منی غلام آره قوش اولدی
 دل و جان نیزی دوست برت اولدی
 بیایکی کون غنیمت ایددی
 کج غلت بجا بو دوست دوست
 سوری غم شاهی بی جوردم شندن
 دو شکر شدی عدم مکنه زحمت
 سنای کوریه آت جانلیدن
 صنای دوست که بر غیره حجب
 صنای بر خوب سوره کسرتست سوال کرده
 کلیبولیدن اکامندی قوش دوستی

دیلر اولدی بو جهان با بنه زندان اولدی
 خوش بایگ نور او دغای دکلمی
 ای کوهل کردی بم قونی عیان اولدی
 قش ایذا که ترک ایلدی باجن صوفی
 عالم اچره بشل حق بنه سلطان اولدی
 بن اسحق قی دیلر دوه کیره قانغری
 بن امر مناصیکه جهان قان اولدی
 صنایا ایشتم جو سوزی صنایک
 طوتم نظمه بو عمر ده سلطان اولدی

که داغ و کجی ساجان المزه
 الیک دکله بر کل خندان المزه
 که بر فوساله دامنگ ای سر و سر افراز
 کل کجی بیچارک کریبان المزه
 استرک که بر سوجان شکرت
 نقد دل و جان ای شیخ خوبان المزه
 که فان دو کر ز دین دن و گاه در میان
 اوله نزع در له م جان المزه
 خاک قدم باره بنار کله و جیبی
 داراشکبیک در غلطان المزه

دل گرفتار بیا دلبر روی انجمن
 راه دو کمر ز لیره تو کمر تاجی سون
 کانیاتک سیریدن نفس صفا س جاسان
 صفه آینه عالم نامای نیسون
 کوکک افرانه ز خیمه محول عشق
 نفوذ عودی صدی چنگ و کاسه سون
 مستلای عشق در ماندن ان
 اردر معتاد اولن دلدردی ایسون
 خلق عالم با قیاس کونین یسون
 بر طیب ندن بود کلو مسلای

که کل مع غمکله سینه ده بر سوجان
 چراغ عشق بر غرافول التونی باند
 که کلر نقدن المش بار کرس حلقه و کرس
 بر ایکی دراز منداواره و ارس دولاند
 دیک مجوس عاشق عابد و ایسون
 بلای عشق و سرگردانی جانندن
 که روب سقای سحر اول قشند اول
 اجل پانص صونش جتا ابیه فاند
 کون قیامه اولت وصالن و عن
 یلانک سونیس بیسی بر کچدن ایساندن

بنام سحر میا کله نوار ایلیک سون
 که لیوب قشکرک نونی زار ایلیک سون
 نارید و سول کلمی خاکک بر سون
 نازکی سن بنی باند ز مغز ناریک سون
 چشم و آینه سول چشم قد و ارس
 که سبر و آینه سول چشم قد و ارس
 عاشقه عرض جمال ایچک عارید سون
 چشم و خالین بیدو ای لاف عذارین
 وار دنیا بوی مکنیکه طار ایلیک سون
 کورجک خال نکاری ای کرس
 او نیک پاشی ای دیدن بکار ایلیک سون

عولانی

رعد بر کل سیر بیکرز
لب لعک شرب ناب بیکرز

فروع داغ عشق سیم اوزره
شعاع محرم عالم تاب بیکرز

ایسک مسیح اقصی پیمانند
یوزن تبتقک محراب بیکرز

سوز زلف سیم کارکش تار
عدارک پر توی هتاب بیکرز

جهان افانه دردمه باقی
نیم و شادی خیال و خواب بیکرز

شکار یکین کم کوکلمدی
از نگر حقی باشن و جا بقا بر نوند کرد

کلندن بلبلندن کلشنک عولت دیون
جمال دلینسنگه خیال سربلند کرد

سویب بر ستمکاری شکایت
سختی زوای عالم بدین ای دل کدور

خفاکاشن توینمباریدیم
کرک در کسون کرک سوسون کول خوش

نظر قبل علوی پیا فیکدن پیلدر کم
غیبکدر فقیر کدر قو کدر در در کدر

جیف اوله پیر نوان مری جهان
وصف طبعه پیر زمان مستدل زمان

اکبر سوخا لک کد بل جمع مالک
مظلمه و وبالله عالمه دا

حق کو توره او طامی آکرمین چون
هنگ ایده عرض عالمی جاهل بدین

کلمه چون او نمسه عراب
قورقم اوچه عفا ایشیل قول

عدلی عدل پرور زداورد
بوسوزی که سویلر اکلیمه دان

مرغان مزار که م غول
صحن چمن مثال سیری بیخ

صناع اوله برسی ده
هر نه اچر سا اچنه زنج فرج

سلطان مصطحات او در که
هر شید اید شعاع رحی بیخ

عاقق کد کمدیدله دلنسه
لابد اسپر سیدله پر کیم

اخو خراب اولور قلوب خاشاک
انک که ای قبولی رحی بیخ

<p>عزت کوزید عالمی سول کیم بق بقدر کوزید کوزید عالم بق سمنزل تقایر شکر کیم راه طبعه ایلیه جانی</p>	<p>ملک الموت سلامینی اکلدم طالب معرفت میوه لری اکی وجودم راهی تیریلد کمال طالبدم انوار اولدم اغروب کون کیم مسروق منینجام سایه و تن یوزقره سن روی زینجام روز کاربلد رونما اولدی نهالدم اخضر ماهی غایتله اچلدم جانم صلیبه رجوع ایدیه بی کیمی پیر اولوب کردیمی جانب خاک صیادم</p>	<p>ای طالبان جام می عشق الصلا ایروم دکل جناب خود آدم ابریشور انا بشر طریقه اولد ترک ماسوا درگاه حقه اولد ایلر سیک تقرب خا بچاندن فی حق ایدر حیا</p>
---	--	---

<p>بر سینه می وار در کمالی عشق بر دیده می وار در کمالی عشق ال جانی بر بوم عطایب دیو کوردم هیچ سو بلم اولد عجب کویا می کنگلی نیش روچی سویک یتم می بو کنگلی کوردم آه کیم در دولم جانم کار ایلدی یار ان ایلدی عقلم ایلدی افکار ملک دل خرق کینه صبا ساحل وصله ایلر سیک کوردم</p>	<p>بر سینه می وار در کمالی عشق بر دیده می وار در کمالی عشق ال جانی بر بوم عطایب دیو کوردم هیچ سو بلم اولد عجب کویا می کنگلی نیش روچی سویک یتم می بو کنگلی کوردم آه کیم در دولم جانم کار ایلدی یار ان ایلدی عقلم ایلدی افکار ملک دل خرق کینه صبا ساحل وصله ایلر سیک کوردم</p>	<p>حال اهلک کنگلیست عالمی بو قدر بن کسبیه اولد شرح این علم عالمی یخود جانی او کیم می عاشق ز قدر عشق الین کیم قدر کوننده همان اهر ایلدن غمی ای عشق دوشن در در که ایلدن شمشیر پلایاره سنگ می قدر بر شوق سبیا ایلر اولدی کوردم ضایع کچور کوردم او کیم می قدر</p>
---	---	---

دل از کبیر خونی برم آل اهل
لی زبان سوسنیم و ایسه بر حال اهل
سلطنت فخریه فخریه امین عالمده
نیلیور قدرن ملک ملک و مال اهل

و از کل عهده سن یار و نیرت ای دل
اهلی و ربانیه کنن بهی بدل اهل

جانان جانان یون و برنده حال نیر
ایره هم منزل مقصود در اهل اهل

بر دم بلبله یی او پر اول سر و این
کوردم خون سر کوی بر آل اهل

باز کوشه غم بندم در درویدال
بازده محنت ایله ساغوم مال مال
دل غم کوشه محنته
اول در روی بری اگر امید وصال
دل غمیده می شادامکسه یی

بیچ حال دلی عرض دیده بن خدنگ
عوض حال کوزدم و بیجی بنده
عشان

دون دیدک زلمه حاضر چون اول
نذرای شوخ جفا خونیه بوم حال

روحیاد در دو غم دهر زبون استدی
وای اگر یزید نه لطف خدی

آه کیم اولسه که کوشش باوت
خلوت پاوت و خفته پشمین کدا

بر مهابیه صاملور است جلدن
زرتشان اوشته بان و کلامه فخر

بر او اور کله درویش ایله فخر
اش نازار و بیجی صاعقه فخر

سردی باد و جافه کاشیدی
سکا فالدی ایتمی ای کرم سی مولا

ویسی خسته دل قدر طوق نیر
اول زانکه اوله و بسته زبان

کرت عایت مستدر اول کسی خویبر
قانی چکندر ولی اول غم سر سیراز

سین سوسن مستدر حسن
کرت او یتم فغان و ماله بیخیر

یقدیر اول کیم شورن جوید مالان
دلبران شوخ هم شوب شورانگیر

عشکدن چکی زهره دفاق
چلس ایتمی سوسی ذره باچیراز

نیکسون رقص ایتمی سوسی ذره باچیراز
نغمه کلان می ایکن اطمین اول کلندار
شمر کران اولور که غم جویدیر

کلان بخت و مقرب زین بخت اولی
 اولیه اولت جهانده بر نفس بی
 قوی عشق تو کیم قیامت
 یار باقی استریک او کیم قیامت
 اوله قوی ساقی عمر که حد و عدد
 کیم به پیش چوچ ایچ بر ساق
 سلطنت دید و طری ایچ جهان غوغا
 اولدی بخت و سعادت دینه او حد
 کیم بخت ایچ ساقی قیامت اول
 اولیه وحدت مقامی کونه غوغا

ای کلان بخت و مقرب زین بخت اولی
 وی سر و زین بخت اولی
 اولدر ای بختی سوزک کند کیم
 ای نخل ملاحه زین بخت اولی
 اول سگ و زین بخت اولی
 ای دل سکا بو خوف میر تا اثر وار
 چون غم بیل تقد و عکس لغز اولی
 هر کیم که بخت اولی نظر وار
 عشق ایلنه اوله فضولی بخت اولی
 س هم اوزکی کونه بر بخت اولی

بخت اولی کونه بخت اولی
 دو کوبه بخت اولی کونه بخت اولی
 سخی بخت اولی کونه بخت اولی
 قول دلمر کیم بخت اولی
 کوزکک سما ننده علال ابرو کور بخت اولی
 ایگادان در دینه بخت اولی
 بخت اولی کونه بخت اولی
 بهار ایامی کل دور بخت اولی
 سرت اولی کونه بخت اولی
 نیجه دیوانه بخت اولی کونه بخت اولی

بخت اولی کونه بخت اولی
 کیم بخت اولی کونه بخت اولی
 او بخت اولی کونه بخت اولی
 عاشق او در کیم بخت اولی
 عشق اولسون ایله قانع اولم جا باده
 محبوب او در کیم کمال اولی
 سهر او بخت اولی کونه بخت اولی
 کفار یار و صفی باقی کیم بخت اولی
 قارمی وار زمانه ده حسن اولی

نوله در کمال سوختم جسم ما بتا آسا
 چنگ کوردم فلکون بوز چوردم افکاس
 آجله نام روشن هر کور دک نام ادا نکند
 باره هر کس ای خطی ری کام کتاب
 فلکون کوشمال علم کور بزار اوله بکر دایم
 شو کیم ال سوزیا اوید بکر چنگ در باب
 عیث سوز سوز بکر دقیمی ابع و نده بر بیل
 او کیم فکله هر نه کور اسپا
 با هم کور بدشان دیار بکر ای وی
 بقر تو با آنگیم پاره پاره لعل آب

ایندی شکار کور کلیمی بر سوختم شملوند
 افکاسی تیر و فای کمال طره ای کند
 کلمه غصه دورانی دفع ایدر
 بکین لب دایم لکنم کور کند
 بر دوز شاخ کل می بیل اندرو
 دوشتر کجاوه همسه اوله سره بر بند
 بوجسم زرد دوار و نر ایله پند
 با نهم هر اکل آت شنه نیندیم
 اعدایا بکنت خرم و خندان شادمان
 باقی فلکون زار و افکار و درد

اول کور بکیم بو بکر ایله
 کلمه صدف کور بکر اوله در کیت
 اول ذات شریفه پراشور دعوی
 کیم اولدی زردی اوله مقصودا عقیب
 کیم در کیم ایدر خ که اوله دانسته معلوم
 کیم کتیب مدرسه عالم باا
 اول زایل کل غلبر و کور کمالی نارس
 کیم ایچمه استندن ایک جام مصفا
 بر نقطه ده دستری دیدی چار کجا بک
 کاول چاره در سر کتیب خازا ایله

نقطه نیم دیدی ذوب زردی برین
 کجا بکر ایله اسپا
 چون حصه غصه دن ایل اوله مقصود
 مقصود ندر کلام ای عارف دانا
 بی نقطه در لفظه ظاهر و باطن
 بر نقطه ایش اصل سخن اوله آخر
 ای صاحب قدر قوی اوصاف و در
 برندان می آتیم همچون اوله شفقت
 حصار
 تمیزی دیرک ازلی جو بوشنت
 جور اوله چون ذوق و صفا اوله

<p>بهر سوخته پیر و نندی همان تری فله کم عکسسه دور ایلمدن یکدی عکسسه</p>	<p>بهر سوخته پیر و نندی همان تری فله کم عکسسه دور ایلمدن یکدی عکسسه</p>
<p>چونک زبندن زبندن بقاوار دیرک زخاصندن زعامندن و قاور</p>	<p>چونک زبندن زبندن بقاوار دیرک زخاصندن زعامندن و قاور</p>
<p>الذکر ایک سعده بخسندن النمه خسنده دیکه خست و سعندن صفاور</p>	<p>الذکر ایک سعده بخسندن النمه خسنده دیکه خست و سعندن صفاور</p>
<p>سپیل آتیه بوک خاصنه عامندن عامندن دیکه خست و خاصندن عطاوار</p>	<p>سپیل آتیه بوک خاصنه عامندن عامندن دیکه خست و خاصندن عطاوار</p>
<p>تجدید همان غیر الیه بقیمه کویریم بندن زسکا فاین شدن زبکاوار</p>	<p>تجدید همان غیر الیه بقیمه کویریم بندن زسکا فاین شدن زبکاوار</p>

<p>الذکر کویریم غیر الیه بقیمه کویریم بندن زسکا فاین شدن زبکاوار</p>	<p>الذکر کویریم غیر الیه بقیمه کویریم بندن زسکا فاین شدن زبکاوار</p>
<p>بهر سوخته پیر و نندی همان تری فله کم عکسسه دور ایلمدن یکدی عکسسه</p>	<p>بهر سوخته پیر و نندی همان تری فله کم عکسسه دور ایلمدن یکدی عکسسه</p>
<p>چونک زبندن زبندن بقاوار دیرک زخاصندن زعامندن و قاور</p>	<p>چونک زبندن زبندن بقاوار دیرک زخاصندن زعامندن و قاور</p>
<p>الذکر ایک سعده بخسندن النمه خسنده دیکه خست و سعندن صفاور</p>	<p>الذکر ایک سعده بخسندن النمه خسنده دیکه خست و سعندن صفاور</p>
<p>سپیل آتیه بوک خاصنه عامندن عامندن دیکه خست و خاصندن عطاوار</p>	<p>سپیل آتیه بوک خاصنه عامندن عامندن دیکه خست و خاصندن عطاوار</p>
<p>تجدید همان غیر الیه بقیمه کویریم بندن زسکا فاین شدن زبکاوار</p>	<p>تجدید همان غیر الیه بقیمه کویریم بندن زسکا فاین شدن زبکاوار</p>

دیندن

عقل وین کوب کند ولی تکلیف برانند
دیوانه اولوب رفع ظلمت اوز کردن

ای خواه اگر کیم اسک عاقل و دان
شید لعی یک عقل دشمن دران

نماگاه مسجده
واردم سحری طاعت بچون

کوردم اولور طلعه او بویر بکراه

یوز او ندر رواندن دیدم ای قوم
کله کلرلی مسجده بلدم نه اچوندر

بهر سیک و در زیالی چل و بجا

ایدم نصیر الوردی ویر ویر
که صلا و کوزده بی واره تو الله

خیر ای بیچاره کیم خرم و خاکم وقت
خیر ای بیچاره کیم خرم و خاکم وقت

احسان بیچاره بیچاره فقرایه
صبر ایله که دمدر کول اولور

یوز او ندر رواندن دیدم ای قوم
کله کلرلی مسجده بلدم نه اچوندر

سزده کیم ایزغ اولدی
زیر که ضلالت یولیدر کله کلر زاه

تحقیق بو کیم بپ اسک زرق ویر
تعلیقه ده سز طاعت کله جمعه

ای خام طمع وین بویج خام
دیاده ایدرین ایدرین طلب کام

دیروز کیم ایدرین ایدرین
بز ناخلفی چه ویر سز ایدرین

تقین جعفر و ابدین زانی معلوم
باشکین اگاینگه فقری

سز ایدرین ایدرین ایدرین
سز ایدرین ایدرین ایدرین

وی اولدین خنده ناک اولدرو
نمخه و یولیدر ایدرین ایدرین

بازن سکا کیم بیدرین عالمده بدنام
بویجه اچون کندوی عالمده بدنام

ات لقمه سی لازمی طووزم و بی نام
زهر اولسون اولقمه لاقه اولسون

بهر سز نامک طلعی نام و ش ندر
بهر سز تصورده فلان این فلان

کفاح کلوب سولیس اول جعل و کرب
زعبی ولی بهر سز قطب زماندر

ارباب خرد زره قدر عقیدت اول
 اول روشن کیم عقیدتی خرد اندر
 تقلید ایلم برده اندیش اول
 تحقیقه اما هر کس که عقیده
 در پیش بگشاید و لدی اسرار حقیقه
 و الله یلما ندر سوزی بالله یلما ندر
 کند نذر ارعک و و سوز و سوز
 کاویل بجز کس که کی یول ظن و کا ندر
 ای طالب تحقیق اگر و رسد ز کف
 کوشانت بوزی کم خیر بر اندر

ز نهار و نوبت بلده و گلی و دیگر عساده
 بزیره یکسکم ابره سن بر عساده
 صورتی نوره زده ایسکست معنیست
 روح القدس مریخ است و گلی رود
 چنانچه شود بلده صبح دیده بر عین
 عیسی بلده چاییش لای صبح بوز
 اینک سرب ایسکه نوید کوزل سوز
 ثابت قدم بوز و او سوز
 مار سپه عدو بر بیضای کاسیم
 طوفان اسپه دیای می بر سوز

مطالع
 صوفی نری من جسم کوزید کوره من
 آج جان کوزی کوره کوزی بوی روح
 بر کوره لب بسته کور یکدن بوزانا
 زندان میجا دم و مفتاح قو
 عیسی لقب دروچی دم و خم چنانوز
 در یای صفا پکره نهان کوه داتر
 دنیا طلبیکه بی خلق اسکده
 کیمی او بود و اوله دنیا می کند

یوق در کیم جار دید میر و کلدون
 سز چکد و کک آلامی کیم صطله کک و ده
 اعیان جهان من کرم او کله انی صفت
 آبار عطا اوله پایا ده یا یکده
 مطبخای روح داران دم کنگ بر
 در با طبری وار کوز قوده ال دنگده
 زرد راه کله بوفنا عالمه بر کیم
 انار کرم یوق بپشوده ز کسکس
 اغیار و فادن دم و در بار جفادن
 اامن و فاولیه و اوله کوی کسکس

<p>دانش که آثار کمال اولیه خسرو باشال سه اکتشافات صوف</p> <p>عالمده که کامل کلمه ذوق ایدیه حاصل یران که که کوفت کجای دیگر</p> <p>چون حق دینی ایدیه طلبی بر دار باطل سوزده آغاز ایدیه لم بر آخی</p> <p>یوسف خارنه اهر که کل کلزارنه ایثارنه یوسف یار جفا کارنه نیم یوسف</p> <p>بر عیسی که موقوف او کیفیت خمره عباس یوسف خمره چهارنه نیم یوسف</p>	<p>صوفی که ریایله ایدیه کند و بی موقوف اوقات شریفی اوله نظید ایدیه موقوف</p> <p>منبرده خطیب اوله و محظده معرفت عاریله اوله و غنیه جلیله معرفت</p> <p>کینه فلسفی که دورت ایدیه تیره روشنگری فیض حقیله اوله کیستوف</p> <p>جان و دلک مهر و موی اوله سیر نور دایم بری خوش اوله لک بری کوشوف</p> <p>کتب ایملکه نه حکم اوله واقف جمع اگر اوله اوله مرشد موقوف</p>
---	---

<p>ابواب کمالک بری یوسف زیر فلکده ابوح فلکصدی قدم جا ایدیه حاصل</p> <p>بار بر باره بر باره نوبت ایدیه یوسفه کونیم یوسفه فلاکت کجای</p> <p>ایچیم بر دور ایدیه بوچاره کیم کاند اوله معلوم ز اهر</p> <p>کاه ایدیه بر عالم تقریرده کاهی اوله لرت کیم ترکیب سابر</p> <p>تقریرده چار اوله و ناچار اوله دوری شکر کجاست موالید اوله ظاهر</p>	<p>ان کمال اوله حمد مطهر دن اوله مستان تفسیری کیم کونیم خافیه ایمان</p> <p>بلمرزه ایمان کونیم کونیم کافر کافر کیم برین ذوق ایدیه جلدن ایدیه</p> <p>چون اصل حقیقت اوله تقریب زینا و یریه جا بلوره اوله کامل اوله نذر</p> <p>ایقن قلوب اولیه ارجیه قار چون جملدن در ذوق حالی نین ایدیه قال ایل صفا ایدیه حالی نین ایدیه</p>
--	---

دنی قیامت و بجزید به جا به جلالی
 یوسف ایضاً درون و خردیز به نام
 چون اهل و جورک بر یک صحرای
 یوسف قافل و قافل الاز به نام
 عالمده که بیک اوله واقف اسرار
 چنانچه یوسف ایلیکن اسرار به نام
 عارف که اوله صد بر و نادان اوله
 اقباله یوسف عالمک و بار به نام
 چون ملک سوز و کج و کج
 کو بیک نیک ثابت و سباز به نام

چون اوله حرام ال حق و دینه
 جهیدله نه عقبا اوله خاطر ده
 و بر دک دل و جام نیا کر قضا به
 غم حکم ز او غرق اگر در دو بلایه
 دو ریل یک بر قومدق بر یک بلده
 او بدق دل دیوانه دل ویدی
 اولدق نبره به دار غیبه
 اندی کو کل بر صیغه ماه قایه
 بغداده یوک رو شسته کزی با هم
 اوله وار حلت یاران صفایه

روحی اگر صورتی استر بولوتوز
 بیو لر سه بولوتوزی اولی بر و لوی
 بو مطلع غزالی او قیاسم اول ندن
 معلوم اولور او المار باب و فایه
 حالاکه بزافنده خوبان مشتقوز
 سر حلقه ز ندن ملامت کس عشقوز
 دل که آه اید و تیز ز بجز زلف یاره
 م غم بکوز کم نقان ایله دمان ماره
 شام فرزند چچک اندیشه سیمه کم
 قالدی توبین کوکل دور دراز افکارده
 باغ حسن بچه نهال راست قامت چون
 بی نهایت استقامت وار قد دلداره
 طوطی کی خیر تر از زبانه لال اولور
 صورت کم که در بجه اول آینه رخساره
 اول که جان بود در عیب و دوس کزانش
 شربت کج العظام اول العن سکر بارده
 در شک خنقم با کمال اوله
 زنگه دال اوله بیکور غنچه دینار
 بنیم انجالی که کور دم باری دون بوشل
 بنیم بر بجه هم امسبان خارده

خطیاضی حقدی لطیف رخ کفان کافر الدی صانکه روک خطی عاریضه اول خطی شوندر دیدم دیدی روم کاش نامه در شندی سواش اولین	ایضا بهار بر دی نقاب کل چندی نون بسته ایکن غیبی کوکل اجلدی نفس با صبا کلدی دماغ وای سپینه اول کره کا کل اجلدی کاشند غم زلف کایلیه نور کن کبیسو لیه چوری سواش سبیل
و جعدن حاجت او خطی اکله مصحف بند و کل اول غمیز از قاف صورت دلاره بق معنی یوز بندن کور خطی هر قرچا کل کایم بر بی خشن رو حد لعلک کایزین خطک روح بی جان الور حسرتک انا عاقی تا کامد	امی جانمی نوش ایلدی اول مار کل اندام آتش کبی آل اولدی بوری کل کل نظاره یایلیه دلار از نهانک ایچاره کرک اعلمه کر کسه کل اجلدی

خطک بچه کورم ایکنه رو یک دیدم ایدی اول مهر و نظم کجی ده اییب توت ایتمش بزی مو بر اجل ارز کبی کم طاشریز زینیه وانه خور کبی کوه کندر بو جهان اگر کلک خور کبی صان یغندر یوز خاقی جهان ارز کبی	خطی اول مهر و نظم کجی ده اییب توت ایتمش بزی مو بر اجل ارز کبی کم طاشریز زینیه وانه خور کبی کوه کندر بو جهان اگر کلک خور کبی صان یغندر یوز خاقی جهان ارز کبی کریچکم معذره اندم همان ارز کبی داغلو وایور کله مهر بری خور کبی طولم یغندک جهان مانن بو لور کبی طاعدر باد اجل بر کون انی خور کبی
خطی اول مهر و نظم کجی ده اییب توت ایتمش بزی مو بر اجل ارز کبی کم طاشریز زینیه وانه خور کبی کوه کندر بو جهان اگر کلک خور کبی صان یغندر یوز خاقی جهان ارز کبی کریچکم معذره اندم همان ارز کبی داغلو وایور کله مهر بری خور کبی طولم یغندک جهان مانن بو لور کبی طاعدر باد اجل بر کون انی خور کبی	خطی اول مهر و نظم کجی ده اییب توت ایتمش بزی مو بر اجل ارز کبی کم طاشریز زینیه وانه خور کبی کوه کندر بو جهان اگر کلک خور کبی صان یغندر یوز خاقی جهان ارز کبی کریچکم معذره اندم همان ارز کبی داغلو وایور کله مهر بری خور کبی طولم یغندک جهان مانن بو لور کبی طاعدر باد اجل بر کون انی خور کبی

مقصود کسی در کیمی و اصل هر نیاید در کیمی و اصل کلیت بود که هر بر سر جای مقصود	خلق جهان عالمه قلند قدح هر شی بر رحاله فلس مشتی اولش کسی میرد کیمی غوغای اولور در دو بلا مقاضی عالم صورت اولک نیست تقین هر بر سر سی حالندن اولوش کرد رخ	خلق جهان عالمه قلند قدح هر شی بر رحاله فلس مشتی عاشق صدای لی و او را کیمین کسی جا من ز رفت ز راندوز پیشین کیمی کزوب تقریر مردود
---	--	---

تعلق بعب جگت اولور عطار هر حال مناسب کوزیو جگت ایک کیمی فکر ترقی و نفسی کلیت کند عالم سفلیت خلق جهان عالمه قلند قدح هر شی بر رحاله فلس مشتی اولش کسی جا من جهان ملک سلطان باشند غم و طنطه نشوت دیوان انامک قدرتی یوق نفس دوران هر بر سر سی حالنجیز حوم و خندان	کوزیون ذره توری حلال مهر نشاند کوشندن تویا برقی چکر اس کلیت تقدیر یک بلج سبب کز کرم کردن سیرت مع ای بر بجه اجندن دور و اند علم لعلکله قریب شو و کلو ای علم فایبر دوینسک و ارم کیم اجندن حور جا توت بوز غوصک قوی طور لو صور دیبا دینک قویو کوزیو ارا یوز سه عاز تبار و رسم عبارم زعفران و نشین سرج شکلندن ز روم شو و کلو بوزیم قاز
---	--

طوبی اول دگر ستم خاطر ای دلن قرار
 که کلو خاطر هر لحظه همان ترک دیار
 و از تو نم او قدر باد به باغ کیم
 کل تیری کلو پایید و ادین کی خار
 میل یک کحل کلو ر دیده خون اشانه
 راه بر تنن هوایله و بان خار و غبار
 هر از آسیا چه بر لبین دایره می
 نه طو لشبین دهری شال پر کار
 بوم و شش چیده ک ساکن و بر اولم
 باغ دهری نیس ایستین میل دار

شاه با ز سرم مومند ایکی بال
 اشیا نندن نه چون ایتمین علم
 چونکه ثابت قدم و بقدر ستم پاد
 احتیانا اوله بین بر چه عدت ستم پاد
 یا ایله و جلد اولم مفصله ایکی
 یا بو حسرت که نکره بولم قرب پاد
 یو کرات کند و بین ار توره کلشن
 و سن تمام ایتمه نوله بر ستم گذار
 وطنه چه بر اولم ستم علم کار
 کورینه خلقه در مومتم بمقتل کار

بونیور خدایم که چه هر انکشتن
 نه بزم عمه نایله نیم مویقار
 نیل نشود و با بولدی حال سلم
 که و پر رضا جنبه تم خر موه دبار
 مار سوراخ کونور کوزمه شکل دوات
 دیره لی کلک بیلم کاخا جنبه بار
 فی الحقیقه طوره قی بر مید اول کشوریم
 کیمین خفت نرته نظم سخوار
 نیلا در کیم ساکن اوله ز ر کفشن
 سر ک قید عظیم اوله بهای د شمار

قنی غرت که اگر بی سر و پای ستم
 یا بد طغنه سگانه نسو بیلدی عمار
 که ستم
 نه اور کوزله کور عیسی ستم سفار
 نه کور یا کیم جا کدن آیدر
 جوی و شش قتل حرکت تا اوله سن روتن ذال
 کل مقصود سکا کوشتره بر دم دیدر
 اتمه بر بر ده قامت که نهال کلشن
 ساکن اوله لطفه کور باد خواندن آزار
 نه صفا در که علا بقدر اولوب آرا ده
 متوکل اوله کسن تومن توفیق سوار

<p>پدید آمدن خردمندان زار بود بر جامه بعد از آنکه در دین پیر در دینار بودم فالمدی تحصیل خانه و قدر استرم کم بکا تکمیل معارف اول کار</p>	<p>با توفیق من عمری عدو ملک بدر کار مهرندن اگر دوزخ قدر فواید سر فرار اسکا عرض المیه با حواله کلمه سول بینه خاطره انکار غبار</p>
<p>الحائثات اولدوغی دولت دنیا بیدم تمدی ویر دم طلب معرود الله قرار دار امیدم سکا خست دیوار ایده سن خانه کوه رنگ غنیمت بار</p>	<p>نیچه بیدر که در دو انگلیک جا کریم دو تمدی مقصدم اوزن کلکج کریم تمدی بر حالتی وار دم که بر کویور کوزمه راحت اقباله رنج ادبار</p>
<p>علی معزده بهر سرده دعا گو بکدر ین اول بنده مخلص ین اول خدا کار</p>	<p>بکشد نگر و تشبیهی کر کمز در اظهار هم وزر ویر مکی لازم دکل</p>

<p>بن بیدر دم تی اولک ایام باغی رشته عاطفت حاکم عالیقت دار صاحب اصل و نسب فخر و جلال اقتدار و از بیع اعیان کبار</p>	<p>کل رنگی بکشد در خنجر که چکم دین اعدایه کویور سمار شناختن کس شکو کوی انبار دست زبختی ایدر سیم نیجایی</p>
<p>اول بلندتر و عالی نسب رویش اول فلک رتبه تایون فروری عزت و قدر زینج بلند آوازه ذات پر جستی دوزن کرانمایه وقار</p>	<p>کلمه چشمه آنک دایره حکمندان ردا سیمیه اکا اولم آنک بی حصار کیمی کور دسه ایدر مدح صفات ازیر کیمی بولدسه فلور نام شریفین</p>
<p>یا آنک رتبه حالاته امکان وصول ین اول فضل و کماله امکان شمار</p>	<p>سنه زار دل جنابلی ایدر نازده و ابو لطفی ایدر یک اوسته بر کوه</p>

مهر با گاه طلوع ایلدیه و گاه غروب
مستجاب بوله تایلین و نهارا
بیز ذابک اوله کوکیم خورشید احبابک
سایه قاطعتک اوله لوتش کوندار

تصبین باقی اندر
ایندی شخری شرف مقدم سلطان جهان
بشک باغ ارم و دیزت کوزار جهان
شادمان اولدی بکون دور کورستان
وصلت یوسفینه که بر کعبه ن

روشن اولدی چلو دین لعلی اصل
دمیدر منزل عشرت اوله بیت الاحرار
اول زمان ایردی یک شوق طلاس
ایده سخن حرم باغ جھانده جوان

مهر بایت منصور جهان انوروزی
مطلع صبح نظر دن نیه اولدی تابان
ادور کیم بولنه کینه مفضوده وصول
کچدی چون دولتله یویرینه ارکان
دولت اقبال نیلوب ایلدی طالع یاری
عاضلی دستمه دوندر کچر کران

بجز دم در راه فرستد فالو صفت
بجز ذلتشیدی وقت خار بچران
حمد تقد که وصال شوق خنده خصال
قلیم لعدی نیبند که ورده خندان

کچر کان کرم نقد جیات عالم
روعد جسمی جهان مکنسه کی روان
حافظ دین قوی حاجی شمع نبوی
طایع ام خدا تابع نص قران
خبر و جم عظمت داور خاقان نطوت
بلکه آن کم قوی جم عبد جعفری خاقان

داور دوز زمان شاه سلیمان نان
یوز نسور ریای تمذیب ملوک اوران
شاه جیشیدم چشم خورشید علم
سیر سردار سر او فرز اساطین زمان
تا حد از ان جهان سایه نشین علی
سیر فرزان مالک یولنه سیر باران
کهر تاج صیقله مالک روشن
خبر عدلی جا سید جهان پر لوان
حرم قدره کند ز کار فلک
اک بر طاق وضع کمر گاه نشان

<p>شاه شمس شمس شاه تاج کفر و الحاکم خاندانی اولادش تاجدار باشک اولاد تاج دارا خدمت خاک درک بجز ایسه رفت و آن ملک سلطنتک سبب و بسیاره سیدر کامکار اویدی علم نور افشان ایلی شکر منصور ک اویر اقله ایله وادی نصرت و ایت ظفر لاله غاز بیری سینه نینه حنا لیدر خون اعدای و دم که لیدر بیل روان</p>	<p>طوباید و طه لیرین عرصه ده ایم زمین دینی بولسوی فلور سردان لطف حقیقه بولون اولد بولکین بیچو فضل سنگ نشان بولکلن عدل و داد عمر و صدق و صفای صدیق علم و عرفان علی حلم و حیای عثمان سکا کسری عدالت معادل دویم فضل در سنن اولان دولت و دین اعدای بویر فاند دادم قاجک المده خلق ایچون دیدلیر سرح</p>
--	--

<p>روضه دین چین از سر لبت اولدی مظهر لطفک ایله ملک روح آبادان منزل زندو و مجمع الحی و اولدی مرمهرک ایله خطه ابرن ویران جو اولدیر شمشیر چاکیرک ایله لوح عالمک اولن نقش ضلال و طغیان خلق راحده سکا کبرک فیضندن بلی اوچون کتور طبعه بوی باران بارک القدری بادشاه اولدی سرقدن بولدین بولدر چهارمین و ایمان روضه دین از سر لبت اولدی مظهر لطفک ایله ملک روح آبادان منزل زندو و مجمع الحی و اولدی مرمهرک ایله خطه ابرن ویران جو اولدیر شمشیر چاکیرک ایله لوح عالمک اولن نقش ضلال و طغیان خلق راحده سکا کبرک فیضندن بلی اوچون کتور طبعه بوی باران بارک القدری بادشاه اولدی سرقدن بولدین بولدر چهارمین و ایمان</p>	<p>روحش اندزی سلطنت قاهره کیم قافدن قافو جهان جمله مطیع و فرمان عرصه روح و شاک بولنیر یابان بیک اندیشه کبریک بولور سیه یوبان اولدی مدح سخن اراکله شاعر باقی رفعت پای و صبیه نظم سلمان ایردی سلانه سوزی شکر کمان بولدی لطفک فالدی ایچتر و صاحب دیوان خاکن نظم ایچره بکون در کرامت ایکن خاک دلتده قلوبدیرتیم کوهستان</p>
---	---

<p>حاکم آن قالد را با داور این بر و کیم نسخه در جمله سربا یا حدیث و قرآن هر سحر با که خودم او زره پیام بن چو بفریخ جها کبیرنی مهر خشان فلک استن او زیند که رخ خورشید سایه سلطنتکده اوله آسوده جهان به کامت که کبکده قصر آسمان زین اولشیدی شعله نوبت جمع حرم خیمی کوک که چو بوسه مشعل قر صحن سجاده رو نشاند که کله کلان</p>	<p>دست او رشیدی گلک شهابه در چرخ طغر انوین حکم خداوندش و جان بزم فلکده او رشیدی زیمه چیک عیش و صفاده حرم و خندل و دمان بو چرخ خیزده طو نور دور صولنی دقاف مهر قلنسوی چهره سن نهان برین زرت ال ایله که رشیدی عصبیه نیشیر باز معرکه صحن آسمان بند برین عظمت امور جهان چون باشند یاسم فکرنی بر عیس نیکه دان</p>
---	---

<p>بالای صبح به شکون آن کمال او نور رشیدی نیکه بندوی پیمان ایا بوزیب و زینت عالم نذر دیو بهرت کوزید ناظر اکین بهره نا کمان اطراف و صالدهی شغوشن کوشه کوشه مهر اولدی افقده بهره جهان ای عیان قلدی بو حالی دیده عبرت مشابهن طویدی بو سری عاقبت الا کو نوبت جهان کم بو نظامی و برمدی عالم سیرت الاکه بین دولت شاه جهان ستمکن</p>	<p>بالا نشین منند شایان تا بچار والا نشان معرکه نوحه کبیران جبهه عیش و عشرت دار ای دایر کسری عدل ازت واکند ز زبان سلطان شرق و غرب شغوشه کوه دار ای دهر شاه سلیمان کاموان اول شهسور مملکت عدل و داد او کیم آئی او بجا اولسه رو اختر اول روان کشمک اندی و نیکه نیکه چرخ ز چرخ ایله کوزدی نیکه کلان</p>
--	---

65b

صاحب وجود ملک لطف بود او کیم بندول توان لطف مخصوص هر کمان	در باستانی عسکر کج بود فتح و ظفر سینه اجدی بادیان
مشاق بوی خفته عطار نوبهار محتاج دست هفته خواجه خزان	منفاز نه در سر الورج خانی دانه وار غضای قاف فدر که بر طوطی در جهان
دور کند که جور و سحر زان غلج بی شرح ابد بر بد رسد اگر چه حکم دنی	چو کمان او بر بد را کار دل دست همک اول کون بگویند سر که دور کوی آسمان
علاک تشنه جور و ستم را کعباد لطفک باینده خشم و کرم مهربان	باغ نیا و گلشن مند حکمت مرغ دل بو نظم روح بخش او نور صوبی روان
بیک عدم دیار نه روشن طر بقدر اعلی ای طور نه فلجیدن پور همان	جان اولیایدی اول دهنی شیخ در بنچون اولوردی جان کجی بادیان

66a

کویا چاره بغلاید شاهیان میان کوسون نهال سر و صنوبر خرامکی	آفاق صدی ولوله صد زمین اندی زیند غلغله آسمان
ابرق چنین بلسوز باغیان بان کوسون نهال سر و صنوبر خرامکی	باقی صفت نیل رنگین ادا کله نه اول طلعت کجی فر خنده پستان
لقاب خیالی حقه خاطر ده وار یک یا قوت نابد اولما شبیدی مکان کان	حسنک کلید باغ جهان گلشن هم سو بر اریل و صد گونه دان
قلدی سحر اعدا که فر شوکل و سمن اندی قیام فاسک سر و بوستان	در گاه حقه بر ز طوطی بر فرید اول جاده و جلال و سلطنت بخت جاودان
طوندی جهانی بر تو صیقل کان طوندی صدی عشق بیک کج	شیخ نقاشی بار خندان نگاه ایده دایان کون عصمت دارند پستان

<p>ز کعبه بخت ساقی او قبال بختین جام پشم ساغر پورا دوزخین برده شام او بختی مضره نقاب رخسار ظاهر اولدی کوز مهنت بروی نگار آفتاب اوزره مکر خاند دست قدرت چکدی بر مدینه کم حاجب روی دلدار کمال الله باصفی افلاک اوزن رایا زبدر قلم صبح جلیس و جبار بر کشتن یوز لو فتن ملک حشر دار پسته خجره اوشندی ستم عاشق و</p>	<p>موسم عیش و طرب در شرب و عیش مطرب چرخ الله الندی نیه سرفار کویا حاضر اولور اریه صلوة عبیده دال ناجین باشه کیدی پشم غدار کهر با سجه من الدی الی جیح ساوس خلقه جور بیلد لایخی بیدار شفقار دهر بر شیاخ کوزن زار و دوزار مدنوصمه شفقده کوزن زار و دوزار قاره بقلشدی شب ایردی دیو کشتی بلال بادبان ایشن بیدر سر عله عم</p>
--	---

<p>بامدن اوشندی دلا طربت مینو کفت کوی ایلده پراولسه نوله شکر و بار اوردی توکان زری کوی زم کونه سید اولدی نیه توشن کور و دیوار</p>	<p>بر کله و ابره شکر مایه کلک کلک الدی اوشتا دوزان دسته زین کلک ماه صید ایلمچون کجوه صانوقلابن میزو طوتدی نیه ساحل دریا ده قمار ماه نو دام قورب دکدی کوی کرب ارزن اومر ز اوله نیه عیش و صفام علی بیکار قوددی بر باره نیچی طاس زاریندوده صواره تار مضان کتد برین سفار ایریدر کورین اوردی کلک شامه صوبتی صیرقی دهره کلک بودر</p>
---	--

قمری با فیه لوبو پوتوب سیر کسری
اوله تا بنم خداوند کلک خدایکار
وارث علمنی حضرت قاضی زاده
افضل اهل زمان شرف ایشرف کبار
فضحا و بلجا بوننه میر مجلس
علما و فضلا زده سینه شاه سوار

<p>بوغلی عت جانم کف و عقال و عیب مصطفی خلق و بیجا دم و بویوسف و دینار</p>	<p>ما و نو عیب ز رشتن ال کمال صفت ایشکله با چو ما دیدن کرد و غیب</p>
<p>کشتک ذره قدر ندره نقصان ایلمسه نوب جهان با بنه خفاش انکار</p>	<p>انکه کریمک چون فصله چون کر می مردستان او پند که تخص و ار</p>
<p>نه شرف جا بله کر اولسه زبان سابق کل تر صکره کلور کشت اول حسن و چار</p>	<p>بیا آید سینه بکر روی اگر صوفی ماه شب افروزه اولسه عیار</p>
<p>بر او لور رسیدی کیون قیمت اهل و نا اهل تا قد چرخ اگر ایلمسه تشخیص عیار</p>	<p>بویوب فصله ما و اولم اگر انکار اندی ایتمه خاره ابو جصل</p>
<p>صدر عالی بیچو نو لورا والی توکل دایما قضی اعلا بیچاره معیار</p>	
<p>از لای بویه آیدین سپهر غبار که کلک تو ایله بی خار اوله خار</p>	

<p>ساجل که غنچه در کمر طرف حسن رست نضر پیر چون اولدی کیون پیر حسن</p>	<p>کشف کان خالصین کور کور احسان دور بکره کیدی حیا دان او توبیح زین</p>
<p>غنچه و شمع با با دو بیچ بر حال اوله که خاطر تشویش دل چسب چسب</p>	<p>رفع با چوچ عمده اشکید رسد سیدی منع حیش الی در حیدر حسن حصین</p>
<p>ایلمه پوری طو و مکر کجی کلشن جان مزار نشه کم مجلس خدمت زین</p>	<p>سبت اولسه اگر فصله طو بو کیم بترن و تمده ر معتقد اهل یقین</p>
<p>بنیخ بکومت و لطف محمد عالی دایب فضل و عطا صاحب غوثین</p>	<p>ز قمر و روشنه محو افلاک قلم خاتم قدر زین بو کیم فیروزه کیم</p>
<p>بایع قدر نه ایلمه صحنه و خشم بر چنین در که صاحب کلشن بر سرین</p>	<p>مقصود قدر تو کیم کمان تا وک رایه پیر کیم حیرت کیم</p>

69a

<p>کینه کین نامدی بی چینی ار بر دگر اولشن اول چشم از اناندرک استوی چین</p>	<p>سر و شکر اول نطنی مسجادر طونیم غم بر استغاری اولدکم مبین</p>
<p>دل شفته صفت جور الیه با مال انچه بندوی حلقه کوشکدر اولدک کین</p>	<p>بویجب کر اولد بو طعم بر اولد کین کوسنگ مدت جان پرورد اولد کین</p>
<p>تون دل صنم کور و نذر می م کانه دیده کوزر غدار کدن اولد بر چین</p>	<p>حاصل ای کان کرم ای کون اولدکم اثر عاطقت و لطف طوبرین چین</p>
<p>ایر نیسان کی بو گلک کیم بارین ایلدی کوشن جھانی صدف درین</p>	<p>لا یق رولت دشایه سیمه اقبال اولد عایه باقی بنجاره ملول و عکین</p>
<p>کیردن دهر نیه سیک جو هر کین رسته در معنی باریک کم لفظ کین</p>	<p>سوز تمام اولدی نیار الیم در کاه ایشدوب ای فکله ده مکلر چین</p>

68b

<p>عالمس عشق باور شوق باور نقل انیم سو دوز شید ایکی جام زین</p>	<p>کینه کین نامدی بی چینی ار بر دگر اولشن اول چشم از اناندرک استوی چین</p>
<p>نخچه شمش طبع بیس پرده غزلت کیم سکن اولشدی سر افکندن و تشکین</p>	<p>دل شفته صفت جور الیه با مال انچه بندوی حلقه کوشکدر اولدک کین</p>
<p>مغم کوهل آینه سن تر و طوب ایلدی طوحی جان بو کلامی نقین</p>	<p>بویجب کر اولد بو طعم بر اولد کین کوسنگ مدت جان پرورد اولد کین</p>
<p>رحد کبریدی آینه اولسه رکن اویکنوزدی لیکه لعل اولیدی چین</p>	<p>حاصل ای کان کرم ای کون اولدکم اثر عاطقت و لطف طوبرین چین</p>
<p>سجده قلدی کورکل ماه قسک بلین سو بله خیال ایلدیکم او چین</p>	<p>لا یق رولت دشایه سیمه اقبال اولد عایه باقی بنجاره ملول و عکین</p>

اولاد خانم	زاد و کوه پهلوان فلوب ز پور اوشم خانم زیب و زینتده کچر همسر قیصر خانم
اولاد خانم	نامله طوندی جهان مکن اولور کللی مالک جام جم و تاج کدر خانم
اولاد خانم	شعله در اول کوه شیب باب کبر کیمو خنجر دوندی سیرت
اولاد خانم	فرض فیروزه خوشی بار بوزین سیرت اولاد بر طوطی کویا قفس ز خانم
اولاد خانم	ایدوب الماسدن ایندور دن کوشتر حلقه شیشه دهر خانم
اولاد خانم	ماکه بنای قدر بایدی سجاد قهر اولادی اول طاق فلک ز قیصر خانم
اولاد خانم	حلقه در دورق لعل شیب کین رند میخواره بو خوشدر طوب اغو خانم
اولاد خانم	ریشک لعل لب دلدار قور قور قور نور کبر بو یله ضعیف اولسه ولاغ خانم
اولاد خانم	جیمه لعل کسوب قهر بر داغ اویر دار یسه سودی کویا کویا خانم
اولاد خانم	وادی عشق او شوب تازه جوان سودی بولدی قدین ندمم پر نهم خانم

اولاد خانم	صفت لعل لب باریک تحصیل تن لاغر قد خنجر رخ اصغر خانم
اولاد خانم	نخچه یاز دسه عجب اولسه بادام اوزن نیب بحر انده علاج ایلمک استر خانم
اولاد خانم	طوق زین طاقوب نیب قاز قاز اختیار ایلمش کلفت در خانم
اولاد خانم	بو کله سنانن میر غار زور کل چو کیم طاق سوز قهر بر دانه کل ز خانم
اولاد خانم	ایضه طایر دوندرا و در شهور اشکیان زین کلنجی نغمه نوالا خانم
اولاد خانم	کوز قولاغ اولدی اسیر کوز در بوللی قریب وزیر شکر کوزی
اولاد خانم	کوزک و شنتن قشک وار دیدی ایتن لی خدمت پاشای دلا در خانم
اولاد خانم	کرم کف کهر شیش علی پاشا بولدی زین کمر و تاج مجوم خانم
اولاد خانم	الحاحان و عطا موحن او در در یادور نیب کبر اولدوغون زرد کومر خانم
اولاد خانم	حرف الطاف کرم کف کوه پاشای نوله کرداب صفت اولسه مدد خانم
اولاد خانم	نیب در یادیم کف کهر شیش انده خواص صفت بولدی هم خانم

<p>بهر در مویب اسم شریف صفا کانیانی ز عجب قلعه خرم خانم طوق فرمانه چو کوب کردن پیچیده آواره لرزای بیدگی جانم قلک انک شتر قدر که پرور زمین قابلهی ناکمیله عالی کبیر خانم</p>	<p>دو سینه زلفش کشیده سوار مویب او لنگ بر مویب ماه تابان باز در حاشیای آفتاب و القلم کشیده نمودار استندای زخام و بر طر خانم شریف نام شریفان اولور سر خالی بو نیز رعیت خلق کیو تر خانم بانگ آقا و پیر زلفش مجلس اولک اولی بیگم خانم کشته گایب غم بدو در ننگ خانم بیخون بدو بر سر کشیده خانم</p>
--	---

<p>دیده دستک حلقه از زار خانم کور را طاقه مصلحت تیغ و تیغ بوز رفیق کله خدمت خیم خانم وار نیس بر دی در لطفک سی خانم کالینش کاسه سی بی زور و پور خانم فتح باب کرمی هر که شکدن نیم احتیاجی انی حلقه بر در خانم شوق قدر بر دی پدید آید شرف حکم که بنان قلم اولدی اسر خانم</p>	<p>تخت نیک چون بوعول بکنیم لوح زرینه یازوب ایلیسون بزر خانم عشق خیال لب و لیم خانم جام زرین چکسول می احمد خانم شکل خال دهنک خاتم فرزند زمین جام زرین چکسول می احمد خانم چو باز کلک انور من از انک شکر دیم زانا دهنک ستر کی زر خانم تن صیداره که شکل نفس زر خانم داغ و دلن اولیدر اکایر خانم</p>
---	--

<p>دراغ بقا تو خوش گویا درین کتاب دلا و نور خال مشکیند که خط معین و در شمس آینه و بره تورید جهان تاب سینهک را عینک قلدی اکشت بلای ضرر و بخت کبری داریم خشن سید</p>	<p>حسن لعل اوله این یار بی قالی سخن بی عدو خاتم ایله کیم چه روم خواجه آینه یون و وضع قومه یون یار سوری الده خوش یار سوری بو نیر و ابره سن انسون بر ارج بر او خاتم نظم کون که بچو مفصله لری</p>	<p>دین اوله نو کا طوره و فخر تا بو یون وضع طقه اکشت مالله سینه صدر و زرین نیکه شکست ای خواجه شاه سینه اولین کویا که</p>
--	--	---

<p>خام عمالی خان جهان قلدی کیم شتی او موی سفید خلد استر که داغ چرخ عوزه بر نوره و سن کویا که</p>	<p>دین اوله نو کا طوره و فخر تا بو یون وضع طقه اکشت مالله سینه صدر و زرین نیکه شکست ای خواجه شاه سینه اولین کویا که</p>	<p>شب خان جهان قلدی کیم شتی او موی سفید خلد استر که داغ چرخ عوزه بر نوره و سن کویا که</p>
---	---	--

<p>با افر سحر و راهی رسید این صیانتی خلق را اندید تمام زین دوات ماه نوالتون تمام از قاصد نجوم ملک از تصب تمام</p>	<p>اول ماه عجله بود سحر و سحر از باب عقل و کند تحقیق بود تمام یک زمانه ز زمین دو سحر از کوزری خود تو غده عید تمام</p>
<p>مهرم العبد محمد الوهب فضلید تمام اعدای دین دشمن اسلامه انتقام جرم قتل الله عین علی تمام عید شریفه ابریک چون قدره تمام</p>	<p>اول فصل زمانه لبیب حبیب خلق اول عارف یکا از ارباب کبیر تمام با با انندی حضرتی کم خاک پای تمام گویدن بلال ایجا بویلوب و پر تمام</p>
<p>تا بخدر صردی کشدن یالی تمام اووردی بو ما حطه هم بر خیان تمام</p>	<p>دوران انجده اکابون ماه بودی کبیر که قدین یکید وقت سلام تمام</p>

<p>منقاد افر و میره اصحاب اعتبار انی اشارت زوی الاحرام رام</p>	<p>سای اوله که جبهه افاضه از احام در پای علی در کبی غواص اوله سکره در کار نامه خدای سلکدن انتظام</p>
<p>کف بیستی هم خوردن انسه فضل باران برین از و کهر با عذر تمام کون کبی با شاکو کوه ابروی کون کم زره دکو ایلدی شاندن تمام</p>	<p>نمیشیر و زوی کدی خود ای تمام عیشیه اشما نه نسبت کلل و کند کربخ قطران اوله با خود تمام انوار مهربی بر منور چشم صبح انفاس خلقی بر معطر مش تمام</p>
<p>ایینه در صورت اقبال کونین صحن سحری اوئی شندن بر تمام</p>	<p>فضلی فضای اکره بو افلاک معرار اوج هواده بدی معلق دور تمام</p>

<p>دوره دوم دولتی در عالمی جزو بقای عزیزند و منتهی المرام ای خواجه بکار بسند است تا مکمل باقی کسب بنده کبریا غلام</p>	<p>دوره اولی سوز دعاها جملک مجتهد ختم اولدی سوز دعاها جملک مجتهد که اول رجبی جام شایعین ختم بر در عالی زین بنده تمام ختم</p>
<p>حاکم درک خود ان پدید در لطف ایله استکبر عالی انستون سر ششم مرادها نور اله بلبله اول جن المبین عقد که قالد ارغصام</p>	<p>ساق مساق قدانه خصال انستون انستون انستون انستون</p>
<p>که درون دونه ایله اول عرض طایب طور کن ایله منیب</p>	<p>انستون انستون انستون انستون</p>

<p>دوره اولی و کله جان پیرم کیمی دروین وار تجویز عشق و لاله کوکون شهادت دار دو کله کوز لوم باقی نظر خاواک می دو سبدر پلدرم کبریا من خونی</p>	<p>دوره دوم بجای از آنکه نهان اول نمازین بجای رضعه اموج سید فقر با سید بکنند و نیست عالم شایع فیض و جو کرد دکلین سهوده اولوق یوکلین ارض و بیاید</p>
<p>انستون انستون انستون انستون</p>	<p>انستون انستون انستون انستون</p>
<p>انستون انستون انستون انستون</p>	<p>انستون انستون انستون انستون</p>

جهان بینه تا اسرار ملک فالیه حق
 فکد و ملک کفار بچند اینیاب
 نشان شوق کیم او لور اظهار چه چون
 قصوری نیز طبعند کلام جانم چه
 وجودی سر کوه عطا
 کلش منین بیل کی عطا
 او سک تو فله شک کتابندن خبر
 پیر دل که عجب بولع اسیر
 دل و پیر نه ده که عجب بولع اسیر
 در و کلن که کرد او بیه بعض و کرد او

بزه خلد خور اف ایس مجلسین عرض
 که وصل بجز جاناندر نیز خلد و عطا
 در سگ ز ما نطقه انم سوزیم شایر
 اگر عکله عامل و سک ایله ای انور
 منم ایندن هم اسک و کله زیم عالم
 او بیدی که عک او کوردی سندن بریم
 بیج صبر المسون سک جفا طعن غیاب
 معارف سینه زار زین خصال پر عطا
 تالی بخله کوپیا در یای عطا
 بوی عطر مبر سوز مدبر بر عطا

بیجام اکتب در سگ با بر عطا
 بله و صفت اولدی کل کی بوز عطا
 دما دم روی زردیله سگ عرض
 صورت سن کوسنر ریوه وجودی هم
 دل
 بز بیل باغ رخ خوبان جهان
 بز ناظر انوار کل کلش جانم
 بز کبر ز خلود و مسجد کای
 بز مبلده ده جو کس بر

فتح ایندن ز عفت اسکال
 مفتاح اربح معانی و سب
 که مور صفت حور و حقیق ز کوزه اما
 که تخت معارفن سکیمان زمانم
 بز کوشه خجانه و حکمتن وجودی
 زندان خاشاکم ایله جانم
 نقی
 بکار اولسه سیر کلش ان اولدوغ
 کوزل سیر ایکنش و اسان اولدوغ

سوزش و آتش و کینه و کینه
فوق آنچه بود در این کینه
سوزش و آتش و کینه
سوزش و آتش و کینه
سوزش و آتش و کینه
سوزش و آتش و کینه
سوزش و آتش و کینه
سوزش و آتش و کینه
سوزش و آتش و کینه
سوزش و آتش و کینه

<p>مخلص بود بر کون کوریدین اولاد فلک بن اولدین خاک کجیا اولدین ساقیا جام مخانه خوش کل او نور النه کیم الوب بلسل او نور ویر کورن تازو راعی سیمین نه کوزل قمری قمر فضل او نور غم ز لعلک و واده کبور لا جور ری لطیف سنبلی او نور سینه بند زلف و کاکل او نور با قوسه اب و صک این فریبه اشش چر بله یا نزه کل او نور</p>	<p>لطف قدن کورنه ساجک عکس برده چمنده باشق بر عالم مایان اولدو قمر سه کل کل اولسه تاب ملدن روی جانک رخ جانانی تم کل تم کلستان اولدو با قوسه کسینه جانانه کجام مخانه دل بو انیز بو کوره سنکله خان اولدو صفا دن بر بریک سیمین چاک ازل بر کوز لوست او بو دست و کریان اولدو نیز ز دختربن پیدا بدو غم کارشم عقل خاطر ده ناپیدا پنهان اولدو</p>
--	--

<p>روحی برک کلدن مکر ای غنچه اولم پیرینک لجی یا دیله خط سبزه نیک خطی وار باراده کلر کل سیر چمنک یار مبدانه کیروب زلفی چو گل کونیدر ای دل سو دازده سر پان جوهری اولینه ویر میر ایای کل نوزنی جا بصیرت بیلو قیمت خاک قدیمک یو چیا کجی بیکلک انصاف اولدی چقلم سیرمه تکم کوز با کل</p>	<p>ای رنگه کیم کجی کل کل آل الحی او شش کل کل آل بیلری وصفی اشندی کل کند زین صا و دی ب زلال اغلیو اغلیو یا شیم خاروب قوندی کوز خایسته آتقا چال نوشین المردی کوب قمر کلن عاشق اولما کور بر و کله بلال اولموشن لینه ای امری بویچنی جام شمر ای آل</p>
--	---

ولواصا

جان و دل چکیده نیکو ایوب سیکاک
 دو ستم کلجی نذر بر ایکی قطره هاتک
 دنجی کس پید کورک انصافیدر
 خجک کجاست دینو بی بکلر باک
 بن کیم حکیم کس خلقین و خج
 مصلک بغری ای کس بی مزه کاک
 طالب لعل بپارس ای دل کوره
 از رویا تو نیک بر کون پر اوله داناک
 نوشته تخت روانی او نورین روحی
 طبع اراکله معلومکن دنیا یک

سایجا فضل و ان نیدی سخته کتک
 ایدو بر نمیکن بی چاره و دریم ایستک
 عاقبت دوشه کورک برک جو از یور
 بر ایکی کون ایچولم باری شرب لکورک
 بوقی بقاکس بی قراط ده اولسک ایشور
 مرقارورسنه دست قضادان بیستک
 داخل سلسله اهل مقامات اولمز
 اینین قدس افزان بی ختمه که جبک
 غنچه عدم اولن کس ده اولن ناموس
 باده دن ویر جبر ای صوفی زماوس و...

۷۷

قادی غنچه کورن کس کرک تاناز
 بوقسه کوروشه ده وار دینیک تیر پورک
 زرد او لو دچمه عیاقی اولک کورک
 صقین ای روحی مرادی کلا اور مقدر
 غول ای تکیس و حاشی
 حمد لله که لا مظهر فخریم
 اوج رفعتن کجای کایا بیم
 قاف و حدین بو دیم کین بی رویم
 نوله دهر پر ایشتم بو غنچه غنچه ایم
 نه عجب سئل کجی چغلمه دریم

منم اول غنچه قدر داشت کتک
 منم اول واقف اسرار روز اسما
 منم اول مطلع انوار اله اعلا
 کوزه که ستمز ایسه کلجی مرادنا
 که نظر فرق این حکم مریه این اعلا
 مویبو ذاتی تبدیل بنده کی قران
 ابر مشتم مرتبه بسلمه رخ جانان
 رو بر و با طهرم دزد قدر نادان
 التفات ایلمرم دزد قدر نادان
 آسمان بهره مهر جهان آرایم

کوستردن یوزلی بجا حال معنی
 غیبه کفر کوزیه قبیل مقال سفس
 صورت ناکر چه کد اسکلن اورندم انا
 صورت نوب شال و عبا ایدوبن کرین
 مستد ملک معرفه دارایم
 وحدتی صورت شکر کرم
 کلمه احسن تقویه دم آرم
 این مرمیم کتب واسطه حاشی
 باقیه دین فقه چچون عالم
 دم جان بخش نظم اچره بکونیم

کلر اجدی ملک ذوقن ایدیک دیو
 صبخدم ایندو کی فریاد بو در اکل
 فضل کده می و مشعل غیب
 ذوقن ایندم دیسون بری اکل
 بونجه مغم اورر شاله قمر اسی جویم
 عجب ای لاله ملک او دینیش اکل
 استر او سرور ک باغی نوزیم نورده
 پای رفعت و مرقری کور اچا کل
 روحانی مریکلک انصاف اولدی
 چهلم بمر بمر کور و حسن باکل

غنچه در لعلک دیشین بار به بوی کل
 آفرین ای دل محبتیم بویله زکین در سوز
 جاره نوزوب نوب کله می غما خط بار
 اخلق وقتی اکل ای چشم کریان ج
 سن ای جای کس ای کعبه کوی کوی حبیب
 کم او لوالابصاره کلن نوحش
 وصف لعلی بار بله شعوم شکر دل ظلمور
 بیل ای طوطی پیرین کار وار سه سوز
 کوز باشن دو کله کله ار توری دی صفا چوری
 روحی اشکدی کندی او موله بلدر
 بیده بر کزه ایدر سیم کلستان کل سوز
 انتظار بیل ایدر بیل لالان کل سوز
 صبخدم وقع حمار ایک ایکن کلشتم
 بیل زاره صورته جام هزاران کل سوز
 کبچ لبر وار سیم کلشتم تبویدر حری
 طاقتور باشنه اول غنچه خندان کل سوز
 باده دن کل کل اجدی کور کلمنی
 بزم مبدن النوب اولدی پریشان کل سوز
 بیل اولد قشقه نوله بر کل مایل دکور
 بزی روحی کا عارض جان کل سوز

<p>درد چشم بر خونم که می جگندن قان اعلو قوح کویا اولمش که قنار لب و بر قوح ار تو ز ز اوفن صفاس ار توغ ایلیک ای کل تو کوردم لعلک لجا قوح باشم اوزن پیری وار کل کی بریم باره کله اول ساقی کل رضا رنن قوح مظهر عالم نابوغ القت ساقی طغنی ایدر نشا می اولسه باشندن الدن ر قوح بلوری دورنن بارک صنی عظمک جمع روچا کندیم ایلیک آدمی قوح</p>	<p>درد بر عاشق که خون جگر در غدی رنج ملازمه ای که عشقه کل زنی صبح قوح دم بسته تویم که کلر غایزم عشقن صون ساقیا سار شایید بو کله قوح روح مراد زنی الی که کلر کرک خواص بحر عشقک عالمک م قوح عشقیار اونجه صورینه باد می ای کل مست اولسه صوفی کیک بیدر تو قوح صنی شامیل بیده روحی خسته حال اولمشدر ر غصه لعلک غدی روح</p>
---	---

<p>درد ای داغ نعلک سیر لب احتیاج اولم سیر اردو نعلک طالب علاج بار عشق مظهر جا کله نظر اولدی کرم ن س مناع سینه ویرن کل روچ</p>	<p>درد مظهر بطلدن ایلمه حالی درونجی لایق دکل که کعبه عشق اولدی بی حاج زاهد امید لطف ایدر نامار اول کل مهان خان شفقنک اوله اولوز بی حاج عالم کمال لطفک ممتا جدر نیم روحی ایدر در کلک عرض ای حاج</p>
---	--

<p>درد بر شازه داغ باقدی کویا سینه مظهر اور ای شایه کند و ایلیک خنیم بو داغم تو ساقی اوزن دکل قطره سره قال جاند که زب و پور غم سیر نیل</p>	<p>درد چشمین قانو یا می کورن بعین در اکو زنی فوندی صنور اکبر سینه دلغم وصال کلیمه یی اولدی سوندی جان مقلک کج که صانه تا که دنیایی چشم دلخند کیمی کوندر سیر روچ کوز او کافر که او ن تر مدینه</p>
--	---

<p>که چو اول لب العنق را صفای صکوه انا خط سورا سوزد و تو تک به بلا</p>	<p>اول در لب قانره صفت بوشد روشن توی اول در کوزه استنایا قشختن</p>
<p>بدر اول زلف که او مسلسل کامل فایده نقصانری یوق بری برسدن اعلا</p>	<p>در سر المثنی هم حکم بود کلمه اعمار و از امید که بیان ایسه وحی که چک اول</p>
<p>کلمه خطی بری فور تمس بلا و ن درید ک رو چیا کلمه خطی اولدی بلا اوزن ملا</p>	

<p>نک فعل کلک وار سه نیم دان سیاهم وار نک سنبل صحن وار سه نیم در در اولم</p>	<p>نک از کلید مشکین سیاه وار نک زود دلدن آسمانیه باره نام وار</p>
<p>نک با نیکه ام مکنو که نچ کج وار نک نایب نایب نایب کج حکم وار</p>	<p>نک از کایه چنگله وار به نیکر صفت نک بر بوزین طور سر شکر سپیم وار</p>
<p>نک که یک وار سه و سیم اوزن اولم وار نک سوزید دلدن کلمه جوق اولم وار</p>	

<p>نک در بر راس کلک لبر ار سنادر بو نک در بر که که دره ما فتق شیبید بو</p>	<p>نک در بر که که دره ما فتق شیبید بو نک در بر که که دره ما فتق شیبید بو</p>
<p>نک در بر که که دره ما فتق شیبید بو نک در بر که که دره ما فتق شیبید بو</p>	<p>نک در بر که که دره ما فتق شیبید بو نک در بر که که دره ما فتق شیبید بو</p>
<p>نک در بر که که دره ما فتق شیبید بو نک در بر که که دره ما فتق شیبید بو</p>	<p>نک در بر که که دره ما فتق شیبید بو نک در بر که که دره ما فتق شیبید بو</p>

موافق با ایلر بر کوشیده وقع غم
 کوکل غم غم غم غم غم غم غم
 شناسن دهم الموعودن کس
 چون اولم غم غم غم غم غم غم
 شرف ایلد کز بی تیش فرودم ایلر
 زلف کس کس کس کس کس کس کس
 شمس کس کس کس کس کس کس کس
 خط رسار کس کس کس کس کس کس

بر زده بی بی کس کس کس کس کس
 شراب عشق بار ملقادن ای دل سو
 کرم صوندی بر جام المیدی برغان اجا
 نواصت مدام عشق اولور سر غم غم
 تعیندن خلاص اولور بر کس کس کس
 جباب ساغوسه با کس کس کس کس ایلر
 بی سایی کس کس کس کس کس کس
 یوری دیو با کس کس کس کس کس

دوتدی جاننی غم غم غم غم غم
 انا و حقیقی اولور دادم غم
 کس کس کس کس کس کس کس
 دل شنند اولم غم غم غم غم غم
 صومبی دوقوز اولور اولور اولور
 سینده غم غم غم غم غم غم
 راهیل غم غم غم غم غم غم
 الهم فغیر غم غم غم غم غم غم
 غم غم غم غم غم غم غم غم

وجود
 کس کس کس کس کس کس کس
 ایشتمدی فلکن اوم دادم غم
 کس کس کس کس کس کس کس
 اولسه نور غم غم غم غم غم
 قیامتی سیدی دوقوز غم غم
 بی لک کس کس کس کس کس کس
 باغ جانده کس کس کس کس کس
 بر دم ایلدی دل کس کس کس
 اولدی وجودی با غم غم غم غم
 غم غم غم غم غم غم غم

<p> در صورتی اوزان غلغل با بزرگ نواز مست کور نواز اسرار اوزان نواز المیسر نجاتی </p>	<p> در صورتی اوزان غلغل با بزرگ نواز مست کور نواز اسرار اوزان نواز المیسر نجاتی </p>
--	--

۸۴

<p> در صورتی اوزان غلغل با بزرگ نواز مست کور نواز اسرار اوزان نواز المیسر نجاتی </p>	<p> در صورتی اوزان غلغل با بزرگ نواز مست کور نواز اسرار اوزان نواز المیسر نجاتی </p>
--	--

<p>فردی که در عالم غیب است و در عالم ظاهر نیست او را در عالم غیب و در عالم ظاهر نیست او را در عالم غیب و در عالم ظاهر نیست او را در عالم غیب و در عالم ظاهر نیست</p>	<p>کسی که در عالم غیب است و در عالم ظاهر نیست او را در عالم غیب و در عالم ظاهر نیست او را در عالم غیب و در عالم ظاهر نیست او را در عالم غیب و در عالم ظاهر نیست</p>
---	--

<p>کسی که در عالم غیب است و در عالم ظاهر نیست او را در عالم غیب و در عالم ظاهر نیست او را در عالم غیب و در عالم ظاهر نیست او را در عالم غیب و در عالم ظاهر نیست</p>	<p>کسی که در عالم غیب است و در عالم ظاهر نیست او را در عالم غیب و در عالم ظاهر نیست او را در عالم غیب و در عالم ظاهر نیست او را در عالم غیب و در عالم ظاهر نیست</p>
--	--

<p> فکرم غنا نظر کنی نور سیم آرزو نیت کنی چون جگر ای بری بیل شکر کوه کل طمانناست لعل لب کن کج کل سنجک ای بر کلا بدیده در بر کز در هوای شوق غم کز آید شش ای کل ترا رسیده در کز او در اسکت ای کل نقد عمری بن حرم کلدم انور یونج بار عشق بار ای کل تمام خمین در </p>	<p> فکرم غنا نظر کنی نور سیم آرزو نیت کنی چون جگر ای بری بیل شکر کوه کل طمانناست لعل لب کن کج کل سنجک ای بر کلا بدیده در بر کز در هوای شوق غم کز آید شش ای کل ترا رسیده در کز او در اسکت ای کل نقد عمری بن حرم کلدم انور یونج بار عشق بار ای کل تمام خمین در </p>
--	--

<p> فکرم غنا نظر کنی نور سیم آرزو نیت کنی چون جگر ای بری بیل شکر کوه کل طمانناست لعل لب کن کج کل سنجک ای بر کلا بدیده در بر کز در هوای شوق غم کز آید شش ای کل ترا رسیده در کز او در اسکت ای کل نقد عمری بن حرم کلدم انور یونج بار عشق بار ای کل تمام خمین در </p>	<p> فکرم غنا نظر کنی نور سیم آرزو نیت کنی چون جگر ای بری بیل شکر کوه کل طمانناست لعل لب کن کج کل سنجک ای بر کلا بدیده در بر کز در هوای شوق غم کز آید شش ای کل ترا رسیده در کز او در اسکت ای کل نقد عمری بن حرم کلدم انور یونج بار عشق بار ای کل تمام خمین در </p>
--	--

تتمت
 بقدر سبب اعلاده المکنج
 در کردار کوشش اولدی غلام
 صدمه کم شعیه خود هر پادشاه
 شمع عدلیده سیاه کردی
 دوری دنیایی ولایت و صدای
 میسنی بلبل حکیم نور ایضا
 دور عدلین سیمان زمان الیدیز
 مورچان که چشم حقا زلف
 جنگ کبر که نور روز و عاقبت
 دین دشمنی خسته مثال حیدر

تتمت
 صفا حریفان و خلاصه عالی قدر
 صاحب بیخ و نسیم زبان
 بهرین و سوا اسپ صبار قنان
 المهر استینه لایق سنی چون آرد
 افق روشن صمک شوق اول کرم
 تو خیزیدن کور یک قلک قان
 چونکه اول سفر آن فخله مشهور بود
 خسرو فاتح بود بر سک نواز تاب
 ای پادشاه زنده سوار ایملک دوران
 وی امیر در اعاق و در شکر

تتمت
 دولت کش شمع و در افق اولون
 مخفا کربانی قاتل کبر سران
 صدر دیوان حکومت سرافراز
 ایلمسون دور در آنچه بفرخ اقطار
 ای کوه کل چون برین توی بره
 باری کجاست بر کل در بزرگی
 با چه کرم غم کس می نوزاد اول
 با چه حکیم اول قریب بال غیبی
 امن حکمت اعدا و هر کس در ای اول
 کلیم دور در ای اول
 استماع الیمیم کس چون ای قلع
 خیمه آرزون کس بود شمشیر
 شوق قریب ناز کس احکام غم
 ای پیکر کس کس ای اول و ده

<p>دولت بوزن کفش بوی او کجاست کفش بوزن کفش بوی او کجاست کفش بوزن کفش بوی او کجاست</p>	<p>دولت بوزن کفش بوی او کجاست کفش بوزن کفش بوی او کجاست کفش بوزن کفش بوی او کجاست</p>
---	---

<p>دولت بوزن کفش بوی او کجاست کفش بوزن کفش بوی او کجاست کفش بوزن کفش بوی او کجاست</p>	<p>دولت بوزن کفش بوی او کجاست کفش بوزن کفش بوی او کجاست کفش بوزن کفش بوی او کجاست</p>
---	---

<p>توسعه سرور اگر نظیر خاک صمیم آواز آید سوز دراز اولدی بیست ایت دعا دو نشین تقدیر کم دو نشین مودا بخند و بره کند ناله سرور و زو با یغی کا و فلک کت</p>	<p>توسعه سرور اگر نظیر خاک صمیم آواز آید سوز دراز اولدی بیست ایت دعا دو نشین تقدیر کم دو نشین مودا بخند و بره کند ناله سرور و زو با یغی کا و فلک کت</p>
---	---

<p>توسعه سرور اگر نظیر خاک صمیم آواز آید سوز دراز اولدی بیست ایت دعا دو نشین تقدیر کم دو نشین مودا بخند و بره کند ناله سرور و زو با یغی کا و فلک کت</p>	<p>توسعه سرور اگر نظیر خاک صمیم آواز آید سوز دراز اولدی بیست ایت دعا دو نشین تقدیر کم دو نشین مودا بخند و بره کند ناله سرور و زو با یغی کا و فلک کت</p>
---	---

<p>مستند اولی در طریقه جلسه تدریسی سلسله سبک عزیزان و تالیفات اورش شریفی با تالیفات مکدی شجاعقله میرزا علی قلدی لطف شایسته مکدی شجاعقله میرزا علی قلدی لطف شایسته مکدی شجاعقله میرزا علی قلدی لطف شایسته</p>	<p>امروز تدریسی شریفی لایق شایسته حاجت المکرر سید زکریا شریفی درستین منبع سلف حافظ کتبی در مدتی برودن شام علی نوز در صحنه شریفی مبیدان زری سید قلدی</p>
--	---

<p>ای سبک بلوغت کلان لاقی حضرت ارباب کلمه شریفی کتابخانه شریفی تالیفات شریفی مکدی شجاعقله میرزا علی قلدی لطف شایسته</p>	<p>فلش کین دن با کوبه سبک بلوغت زمان کلمه بود هر فصل غریب نیا به سلطنت شاه کاران کلمه بود هر فصل غریب نیا به سلطنت شاه کاران کلمه بود هر فصل غریب نیا به سلطنت شاه کاران</p>
---	--

عزل اصول
مجتبی

<p>عزل اصول مجتبی</p> <p>کفریدن کیمه نیک هر دو کسکه منلوی عشق جان او کسکه منلوی عشق جان او کسکه منلوی عشق جان او</p> <p>کسکه منلوی عشق جان او کسکه منلوی عشق جان او کسکه منلوی عشق جان او</p>	<p>عزل اصول مجتبی</p> <p>کفریدن کیمه نیک هر دو کسکه منلوی عشق جان او کسکه منلوی عشق جان او کسکه منلوی عشق جان او</p> <p>کسکه منلوی عشق جان او کسکه منلوی عشق جان او کسکه منلوی عشق جان او</p>
---	---

<p>عزل اصول مجتبی</p> <p>کفریدن کیمه نیک هر دو کسکه منلوی عشق جان او کسکه منلوی عشق جان او کسکه منلوی عشق جان او</p> <p>کسکه منلوی عشق جان او کسکه منلوی عشق جان او کسکه منلوی عشق جان او</p>	<p>عزل اصول مجتبی</p> <p>کفریدن کیمه نیک هر دو کسکه منلوی عشق جان او کسکه منلوی عشق جان او کسکه منلوی عشق جان او</p> <p>کسکه منلوی عشق جان او کسکه منلوی عشق جان او کسکه منلوی عشق جان او</p>
---	---

عرب
 کان شکر زلال لب لعل دارد
 دل سستلای طریقه زلف بخارد
 جان تو بسوی من میخورد
 اول در باد آتش سبک بقیه دارد
 جبران این سخن سبک خطکد زری سها
 زین سبک خطکد زری سها
 جگر می سپاسم و قیامت نمیکند
 روز وصال عمید کیون آن خطکد
 فشانق سامسک شکرها دل در
 عمر با او وقت بجز خطکد

عرب
 کویین کرکی فانیله و روی دریم
 دایما درم فتنه خوارک استی فانیله
 گلگون آن جنون سبک ای که منور سها
 یعنی باغ ارکت نثری علمایله
 نواز خطکد از لب و جاک و رونق
 دین احب سبک از لب و جاک و رونق
 سخن المیز و نینه و نثر و سلالین
 کفر ای سبک سبک و کی تو ای سبک

عرب
 فوله راه خاده حال بدیم ایام
 اولون ظاهر اولون ظاهر
 وفا و میننه طالب دکله قلم سبک
 خیا و سوری مقادیم المین سبک
 خناسینه حد و حوریه با نایان
 اول
 دو کرد مریون اسکی صیدبان الکله
 و در در نقد جانی ذوق و صلت
 جبابی کانیک هر دو در لب امبالله
 دیم هر عدلی بوق بالایی و هر اللله
 کوه و لایقینه نیدن غیری سلمان او کوی

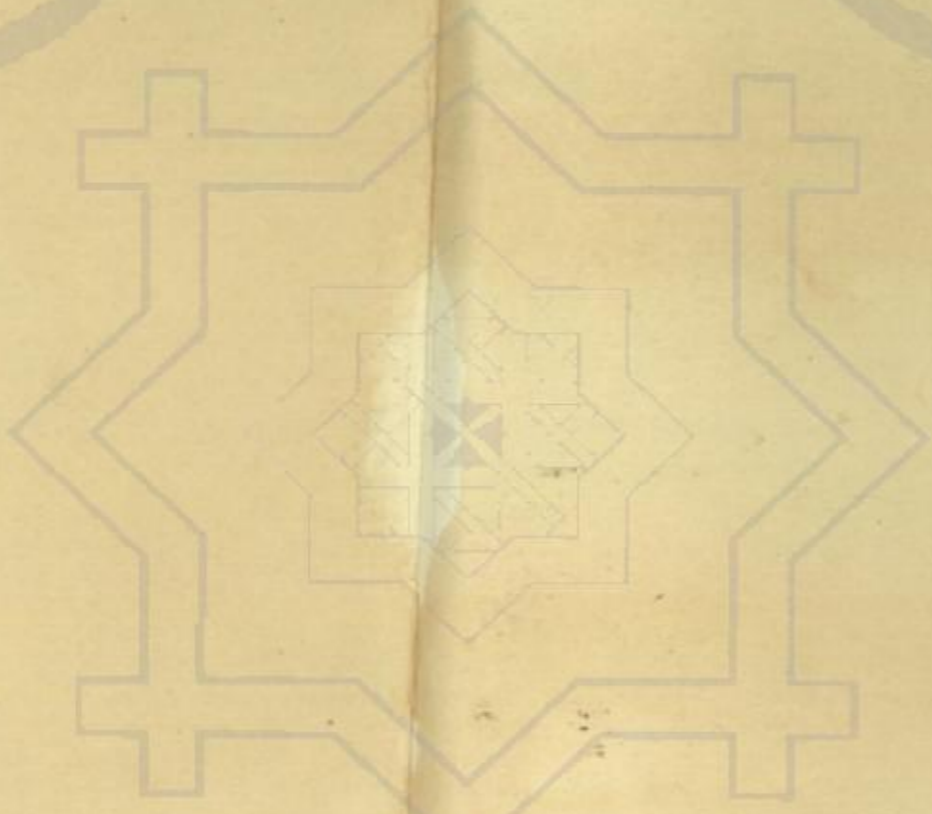
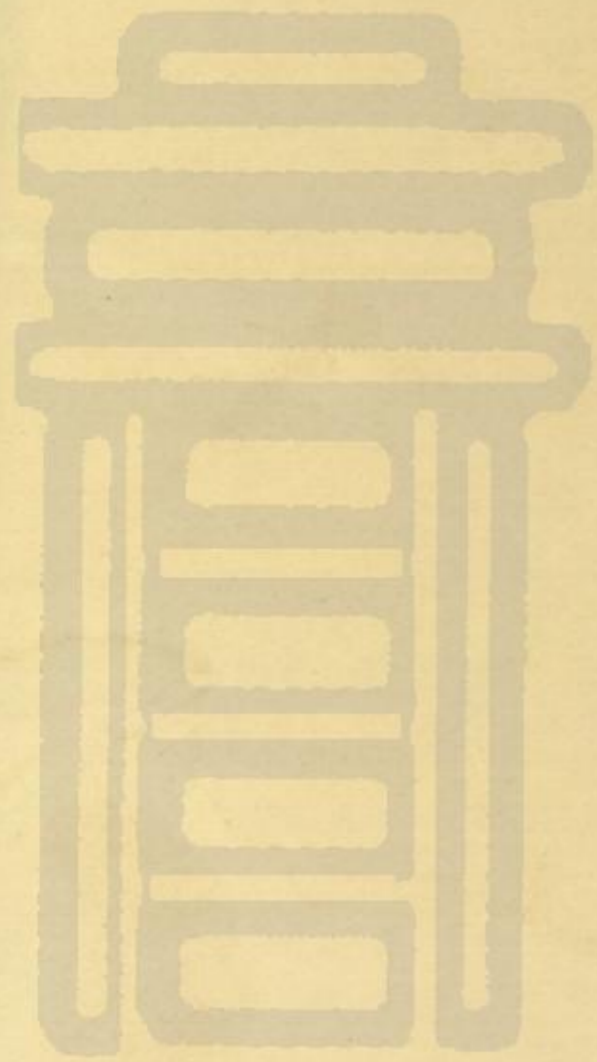
ایده بار مسکن موری خست مجایه خست
 اولون خستد عالی منزل مجایه خست
 اولون مقصوده و اصل عاقبت مجایه خست
 فقیه بودی کز عاقبت مجایه خست
 مبارک ملاکد اول ملک و در اولون
 حبیان سود در سبک مصفا
 رفیق اولون کوی مولایم

بنام خداوند
دو دفتر هفت بود که در کتب
بود

استاد سعادت
او باغ روشن بر آفتاب
طبیعی اولی از
مطهر استک احباب
بودند از بنیاد
حسن هم در
اگر این اراده

www

www.ical.ir

۱۳۹۱/۱/۲۲
۲۰۰

www.